

Aust. 5471 ~~A~~

<36643245710010

<36643245710010

Bayer. Staatsbibliothek

Inv. 5471^p

245

A MOSONYMEGYEI
TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI EGYLET
EMLÉKKÖNYVE

1882–1898

A HONFOGLALÁS EZREDEVES ÜNNEPÉLYÉNEK
EMLÉKÉRE.

IRTA

TÁPIÓ-SÁPI Dr SÓTÉR ÁGOST.

MAGYAR-ÓVÁR, 1898.

CZÉH SÁNDOR-FÉLE KÖNYVNYOMDA.

(CZÉH LAJOS.)

Library of the
University of
Michigan

*Austr. 5471 f Radványi Titus barátomnak
Laxlój*

A MOSONYMEGYEI

TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI EGYLET

EMLÉKKÖNYVE

1882—1898

A HONFOGLALÁS EZREDÉVES ÜNNEPÉLYÉNEK
EMLÉKÉRE.

IRTA

TÁPIÓ-SÁPI Dr SÖTÉR ÁGOST.

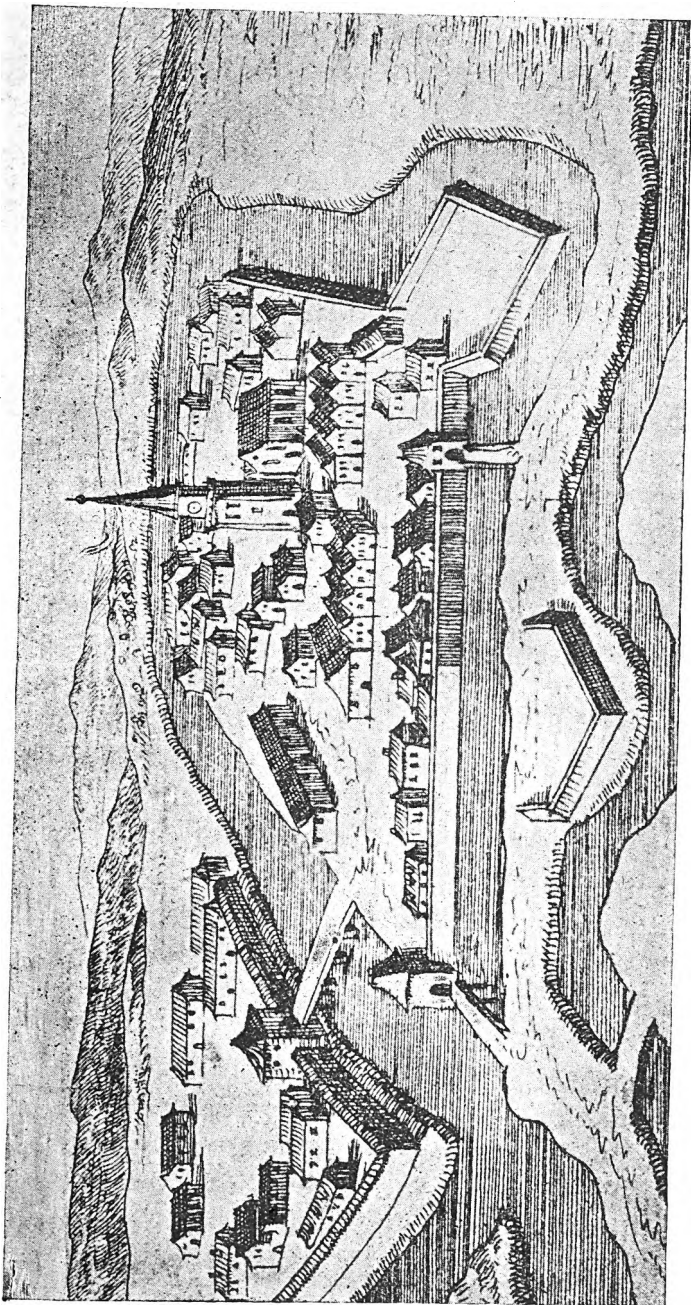
MAGYAR-ÓVÁR, 1898.

CZÉH SÁNDOR-FÉLE KÖNYVNYOMDA.

(CZÉH LAJOS.)

A/72/1236

Bayrische
Staatsbibliothek
München

MAGYAR-ÓVÁR.

„Das Ehemals gedrückte stb. Königreich Ungarn stb.“ ezimű, Lipcsében Niegnél 1688-ban megjelent műből.

A M.-ÓVÁRI VÁRKAPU ALATTI RÓMAI FELIRATOK.

~~~~~  
LE<·XIIIIG·MV

7 P FANNI

MAXSIMI

Leg(io) XIII g(emina) M(artia) V(ictrix)  
(centuria) P(ublī) Fanni  
Maximi

~~~~~  
i o m et

IVNONIREGINAEM

NERVAE CETER/SQVE

DIISDEABVSQ//IWO

LEG/IIIGFIA/I/I'

[i(ovi) o(ptimo) m(aximo) et]
Junoni reginae Mi-
nervae ceter[i]sque
diis deabusq[ue] . . . o
leg(io) [X] III g(emina) fia

ELŐSZÓ.

A „Mosonymegyei történelmi és régészeti egylet“ igazgató-választmányának 1896. évi január 17-én 113. sz. a. kelt határozata által azon megtisztelő megbízást nyertem, hogy a honfoglalás ezredéves ünnepélyének emlékére az egyleti működést, annak ásatásait és leleteit feltüntető emlékkönyvet irjak.

Ezen megbízásból folyó kötelességet teljesítek tehát, midőn az egylet multja, jelene és jövőjére kiterjeszkedve, alakításának, tevékenységének és fejlődésének, személyi és vagyoni viszonyainak, ásatásainak és gyűjteményeinek hű képét nyújtani törekszem.

Nehéz volt feladatom, mert saját személyemmel is foglalkoznom kell, ami a szerénytelenség vádját vonhatja maga után, azonban az az egylet életével annyira összeforrott, hogy mellőzése lehetetlenné vált.

Az emlékkönyv csak most volt sajtó alá bocsátható, mert az ahhoz szükségelt rajzok dúczaianak egy része a Nemzeti Muzeum igazgatósága által csakis f. év május havában adatott rendelkezésemre.

M.-Óvár, 1898 junius hó 15-én.

Dr Sötér Ágost.

ELSŐ RÉSZ.

I. AZ EGYLET ALAKULÁSA.

Minden nagyobb eszme megtestesülése azzal foglalkozó egyének közötti eszmecsere és egy bizonyos cél felé való törekvésnek lévén kifolyása, a „*Mosonymegyei történelmi és régészeti egyesület*“ is lételetének köszönheti, hogy a vármegyének történelem és régészet iránt érdeklődő néhány egyénisége társalgás közben azon térre is eljutva, a vármegyének történelmi és régészeti multját fejtegetve, mélyen érezte annak szükségét, hogy az kutatások útján földerítessék és az esetleg feltalálható régészeti leletek az utókor részére megmentessenek, ami azonban egyesek erejét túlhaladván, egy egyesület alakításának eszméje vettetett föl, amely hivatva lenne a fent jelzett feladatot teljesíteni.

Kezdeményezésre vállalkozni azonban senkisésem volt hajlandó, mindenki jól ismervén azon akadályokat, melyekkel megküzdeni kellend, míg 1882. évi augusztus hó 1-jén Deininger Imre, m.-óvári gazd. akad. tanár, Ivánfi (Jancsik) Ede, kegyesrendi gimn. tanár kíséretében dr Sötér Ágost, m.-óvári ügyvédet, akiről tudták, hogy történelmi tanulmányok és kutatásokkal foglalkozik, fölkeresvén, őt, mint a vármegye szülöttjét, ki annak területét legjobban ismeri és társadalmi állásánál fogva is legtöbbet lendíthet az ügyön, a közügy iránti polgári kötelességre való utalással, reá bízták, hogy az egyesület megalakítása ügyének élére álljon, ki ezen feladatra vállalkozott is, azon föltétel alatt, hogy ténykedése csakis azon időig vétessék igénybe, míg az egyesület alapszabályai megerősítettvén, az végleg megalakulva leend.

Az előadottak folyományaként egy 1882. évi augusztus hó 5-én kelt, Deininger Imre akad. tanár, Ivánfi Ede k. r.

tanár, Major Pál kir. tanácsos, dr Sötér Ágost ügyvéd és Steiner Márton apát-plébános aláírásával ellátott, a vármegye összes községeibe szétküldött és kifüggesztett hirdetmény útján, az ügy iránt érdeklődők M.-Óvárótt, a vármegyei székház nagy termében, 1882. évi szeptember hó 2-án dél előtt 9 órakor tartandó alakuló közgyűlésre lettek meghiva.

Mily csekély volt az érdeklődés, mutatja azon tény, hogy ezen alakuló ülésre csakis hét egyén, névszerint Ivánfi Ede, Mamuliti Mihály magánzó, Mátyás Gyula megyei I-ső aljegyző, dr Nagy Kristóf megyei II-od aljegyző, dr Sötér Ágost, Steiner Márton és Zechmeister József ügyvéd jelentek meg, s habár ily csekély mérvű érdeklődés mellett majdnem kétségtelennek látszott, hogy egy életképes egylet alakítani nem lesz lehetséges, az előterjesztett szabályrendelet tervezete megvitattatván és szövege megállapíttatván, a többség az egyletet ideiglenesen megalakultnak jelenté ki, id. elnökké dr Sötér Ágostot, id. jegyzővé pedig dr Nagy Kristófot választván meg, az ideiglenes elnökséget az alapszabályok helybenhagyás végetti fölterjesztésére és az összes szervezési teendők eszközésére kérte föl.

A nagymélt. m. kir. belügyminiszterium 58,808/1882 sz. a. kelt rendeletével a fölterjesztett alapszabályok módosítását kívánván, ezen módosítások az 1883. évi április hó 12-ére egybehívott közgyűlésen már tizennégy tag részvétele mellett eszközöltettek, mely alkalommal Mosonyvármegye közönsége az egylet fölötti védnökség elvállalására, a vármegyei czimer használatának engedélyezésére, az egyletnek rendes évi segélybeni részesítésére és a vármegyei háza valamelyik helyiségének használatra leendő átengedésére fölkérte, s habár a vármegye állandó választmánya „a hazafias törekvésű vállalatnak közművelődési kiváló jelentőségét” hangoztatva, „a kitűzött cél nagy fontosságánál fogva megfelelőleg mérvben méltánylandónak találván, az egylet érdekeinek minél hathatósab módon történendő előmozdítását és ügyének a lehetőség határáig terjedőlegesen felkarolását” ajánlotta, a vármegyei közgyűlése 1883. évi szeptember hó 29-én 210. k. ü. sz. alatt kelt határozata szerint a védnökséget elvállalta és örökös

alapító tagnak belépett s a vármegye czimerének használatát megengedte ugyan, azonban a kért évi segílyt és helyiséget megtagadta, kijelentvén, hogy a helyiség iránti kérelem a tervbe vett új székház építésénél fog figyelembe vétetni.

A módosított alapszabályok 1883. évi június hó 5-én 32,787. sz. a. kelt helybenhagyási záradékkal ellátva leérkezvén, az 1883. évi október hó 6-án egybehívott közgyűlésen, melyen tizenhárom egyleti tag vett részt, az egylet ideiglenes vezetősége az addig kifejtett tevékenységéről leszámolván, az egylet megalakult, megválasztván az alapszabályok értelmében kilencz tagból álló igazgató-választmányát, ezek sorából pedig elnöknek dr Sötér Agostot, ki azonban a megtiszteltetést megköszönve, kijelenté, hogy azt sokoldalú elfoglaltsága miatt, de még azon okból sem fogadhatja el, mert az elnöki tisztséggel járó, régi sírmezők ásatásának kötelezettségét nem teljesítheti, ásatásokat nem vezethet és ezekben részt nem vehet, mert emberereklyékkel foglalkozni természetével olyannyira ellenkezik, hogy hullát vagy csontvázat még megtekinteni is képtelen, mely okból az életpályául választott orvosi pályára sem léphetett.

Ezen kijelentés daczára a közgyűlés egyhangulag ki-mondván, hogy más elnököt nem választ, s ha a választás el nem fogadtatik, az ügyet egészen elejti, a megválasztott elnök, meghatva a tevékenységére és kötelességérzetére fektetett bizalom ily nagymérvű megnyilatkozásától, kijelenté, hogy ily körülmények között a megbizást elfogadni kénytelen és törekedni fog feladatának megfelelni, kikötötte azonban, hogy az egylet összes gyűjteményei a vármegye tulajdonát képezzék és ezáltal egy mosonyvármegyei muzeum alapja vettessék meg, mert magánczélokra szolgáló működést kifejteni nem hajlandó, közczél szolgálatában azonban kötelességérzete határt nem ismerend.

A közgyűlés ezek után alelnöknek Ivánfi Edét, titkárul dr Nagy Kristófot, pénztárnokul pedig Mamuliti Mihályt választván meg, az elnök föltételeit elfogadva, alapszabályait akként módosította, hogy: az egylet tiszteletbeli elnöke mindenkor a vármegye időszerinti főispánja, hogy az egylet

összes gyűjteményei Mosonyvármegye elidegeníthetlen tulajdonát képezik, hogy az örökös alapítók által fizetendő 100 frt, az alapítók által fizetendő 50 frt alapítványok összege törzsvagyonként kezelendő, és csakis ezen törzsvagyon kamatai és a rendes tagok által fizetendő 3 frt évi tagsági díj legyen a folyó kiadásokra felhasználható; végre, hogy az igazgatóválasztmány nem kilencz, hanem tizenhét tagból álljon.

Az ekként módosított alapszabályok, amelyek alapján az egyesület ma is működik, s amelyek ezen mű függetlenségét képezik, 1885. évi május hó 26-án 27,888. sz. a. kelt miniszteri rendelettel hagyatván helyben, a „*Mosonyvármegyei történelmi és régészeti egyesület*“ tényleg e napon, vagyis 1885. évi május hó 26-án tekinthető végleg megalakultnak.

II. AZ EGYESÜLET FEJLŐDÉSE, TEVÉKENYSÉGE ÉS JÖVŐJE.

A fentebbiek szerint igen gyenge alapokon nyugvó egyesületre oly súlyos feladatok vártak, melyeknek megoldási lehetősége is méltán kétségesnek volt tekinthető. A rendes tagok évi tagsági díja csak 3 frtban állapítatván meg, oly csekély összeg állott rendelkezésre, amelyből még a legszükségesebb irodai szerek és postabérek sem voltak fedezhetők, a tagok szaporítására irányzott törekvések pedig legtöbb esetben kicsinylés és gúnnyal hangoztatott azon állásponttal is megküzdenni voltak kénytelenek, hogy az egyesület teljesen életképtelen, mert még ha ezekkel rendelkeznék is, ezen — minden történelmi multat nélkülöző vármegye területén leletekre akadni nem fog s így jövője nincsen.

Azon szomorú tény, hogy Mosonyvármegye területén hajdanában létezett nemesi középbirtokok majd mind beleolvadtak a hitbizományi és egyéb nagybirtokokba, s így a vármegye teljesen nélkülözi a társadalmi és egyesületi élet életető elemét képező középbirtokos-osztályt, s azon tény, hogy az egyesület annak ismeretén kívül, hogy a vármegye területén hajdan *Ad flexum* és *Gerulata* kisebb római castrumok

állottak, semmi lelhely vagy leletről tudomással nem bírt, mely kutatásainak alapul szolgálhatott volna, valóban méltó aggodalmat kelthettek az iránt, hogy minden buzgalom és fáradság csak meddő munkára fog pazaroltatni.

A kötelességérzetnek azonban a csüggedést ismernie nem szabad, és talán éppen a félt eredménytelenség volt indító oka az egyesület által, a fenforgó körülmények nyújtotta lehetőség legmagasabb fokáig kifejtett tevékenységnek, melynek az elért és közelismeréssel kísért szép eredmények is köszönhetők, s amelyek elérhetése céljából az egyesület első sorban anyagi eszközökre szert tenni törekedett. Ezen okból ismételten fölkerettek a vármegye összes nagybirtokosai és értelmiségének minden tagja, hogy tagkénti belépés által az egyesület ügyét előmozdítsák, a megyebeli községek pedig az egyesület kérésére hatóságilag is figyelmeztetve lettek az egyesület közcélú törekvéseire és annak támogatására felhivattak; ezenkívül a vármegyével érintkezésben levő országnagyok és egyházfők, úgy nagyobb hazai pénzintézeteink is fölkerettek az egyesület gyámolítására, de mily csekély eredménnyel, azt az alantabb közölt tag-névsor és vagyon-kimutatás mutatja.

A vármegye közönségéhez 1883. évben rendes évi segélynyújtás iránt beadott kérvény sikerhez nem vezetvén, az egyesület, hogy képes legyen működésének megkezdéséhez nélkülözhetlen és legszükségesebb kiadásait fedezhetni, kénytelen volt egy duplumokat tartalmazó nemesvölgyi sírkartont 50 frtért az országos nemzeti muzeumnak eladni és a londoni Britisch muzeumnak is duplumait megvételre felajánlani, ezen eladástól azonban a választmány visszalépett, mert újabb folyamodása folytán az 1885. évtől kezdődőleg három évre engedélyezett évi 30 frt vármegyei segélyben lett részesítve, mely segély a három év leteltével beadott újabb kérvény folytán rendszeresítve lett, s ekkor a megyei muzeum évi 24 frt takarítási költségei fedezését is a vármegye vállalta magára.

Ily mostoha viszonyok között az egyesület kénytelen volt adományokért is kérvényezni:

1. Ő cs. és kir. apostoli Felsége I. Ferencz József királyunk az egyletnek Simon Gyula, Mosonyvármegye főispánja által támogatott kérvénye folytán magánpénztárából volt kegyes adományozni 300— frtot.
2. A m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumhoz 1885., 1886., 1888., 1893. és 1897. években intéztettek adomány iránt kérvények, de csakis Trefort Ágost Ő nagyméltósága volt kegyes 1885. évi május hó 4-én 13,141. sz. a. kelt rendeletével 100— frt
segélyt nyújtani, az 1897. évben benyújtott kérvény pedig ezideig elintézést nem nyert.
3. Társulatok és egyesektől az egylet következő pénzbeli adományokban részesült:
 - a) Mosonyvármegye közönsége az 1887. év óta fedezett évi 24 frtnyi takarítási költségeken kívül az évi 30 frt adomány által segélyt nyújtott összesen a mai napig 390— frtot.
Ugyanaz 1897. évre ásatási költségekre évi 500 frtot 500— frt,
és 500 frttal részben megtérítette a bútorozási költségeket.
 - b) A „Mosonymegyei takarékpénztár M.-Óvárott“ czégü részvénytársaság 1885. évben 50, 1886. évben 50, 1887. évben 50, 1888. évben 30, 1889. évben 30, 1890. évben 20, 1891. évben 20, 1892. évben 10, 1893. évben 10, 1894. évben 10, 1895. évben 10, 1896. évben 10 és 1897. évben 10 frt segélyt nyújtott jótékonyásra szánt nyereményeiből, összesen tehát adományozott 270— frtot.
 - c) Az országos vadász- és védegyelet mosonymegyei külköre 1885. évben 33-21 „
Átvitel 1593-21 frt.

	Áthozat	1593·21 frt.
d) A győri székeskáptalan 1876. évben .	20—	„
e) A nezsideri takarékpénztár 20 és 5 frtot	25—	„
f) Simon Gyula 1885. évben	7—	frtot.
g) Gróf Batthyány József 1895. és 1897. években	6—	„
h) Barátfalu községe 1897. évben . . .	5—	„
Segélyek és adományok összege tehát		
1897. év végeig	1656·21	frt.

Ezen segélyezési összegeken kívül az egyletnek csakis az örökös alapítók és alapítók által befizetett, alantabb kimutatandó 1050 frttal alkotott törzsvagyron kamatai és a rendes tagok évi 3 frtnyi tagsági díja állván rendelkezésre, hogy tehát az egylet ezen csekély anyagi erejét lehetőleg csakis tulajdonképeni célja, t. i. régészeti leletek felkutatása és gyűjtésére fordíthassa, az ezzel járó kiadások apasztása céljából is fejtett ki tevékenységet, ugyanis:

1. Póstabér-mentesség engedélyezésért fordult a magas kormányhoz, s miután kérvényének nem adatott hely, az ország képviselő-testületéhez intézett folyamodást, melyet az egylet tiszteletbeli tagjai, Pulszky Ferencz országgyűlési képviselő és a nemzeti muzeum igazgatója terjesztett a képviselőház elé, azonban eredmény nem éretett el, s habár az egylet közcélt szolgál, összes póstakiadásait, melyek az alantabb közlött összesített kiadások rovatában tetemes összegben vannak kimutatva, saját csekély jövedelméből volt kénytelen és kénytelen mai is fedezni.

2. A kutatások és ásatások könnyebb eszközölhetése céljából legujabban a vármegyét átszelő vasutak igazgatóságaihoz intéztettek kérvények, hogy az egylet időszerinti elnöke részére állandó szabad jegy engedélyeztessék, mely kérvények ezideig elintézve nincsenek.

3. Az ásatási költségek apasztása és alkalmasabb munkások nyeresége céljából a pozsonyi cs. és kir. V. hadtest-parancsnoksághoz megkeresés intéztetett az iránt, hogy fizetés ellenében régészeti ásatásokhoz utászokat bocsásson az egylet

rendelkezésére; ezen kéretnek azonban a katonák kiképzésére fordítható idő rövidségének indokából nem adatott hely.

Az előadottakból és alantabb előterjesztendő pénztári kimutatásokból kitűnik, mily csekély volt azon összeg, amely a megyei muzeumban összpontosított leletek felkutatására és megszerzésére fordítható volt, ami azon ténynyel szemben, hogy az egylet az 1896. évig a vármegyének és hatóságainak még erkölcsi támogatását is nélkülözte, ásatásait és felhalmozott leleteit tekintetbe véve, igazolja az egyletnek a magyar tudományos akadémia elismerésének nyilvánításával is jutalmazott buzgalmát s a legsanyarúbb viszonyok között is kifejtett tevékenységét és ügybuzgalmát.

Az anyagi eszközök előteremtésére irányzott törekvéseknek 1897. év végeig hű képét adván, e tekintetben csak annyit tartok még fölemlítendőnek, hogy az egylet az ügy iránti érdeklődés felköltése által is tagjai számának növekvésére számítván, e célból, amikor még helyiséggel nem rendelkezett, leleteit M.-Óvár városa városházának nagy termében állította ki és a vármegyétől helyiséget kérvényezni meg nem szűnt. Ezen kérvényei folytán 1887. évi márczius hó 3-án báró Miske Imre, az időbeni főispán, a vármegyeház földszintjén volt cselédlakásának egy utcai szobáját az egylet rendelkezésére bocsátván, az egyleti gyűjtemények ezen helyiségben állíttattak fel, de az azok elhelyezésére szükségelt szekrényeket is az egylet saját költségére volt kénytelen beszerezni. Ezen helyiséget azonban nemsokára a főispán szükségelvén, nagynehezen a vármegyeház udvarának hátsó részén levő főispáni istállóval átellenes, előbb lomtárnak használt nyirkos helyiségben sikerült a gyűjteményeket elhelyezni, hol azonban azok csak 1891. évi január hó elejéig maradhattak, mert ekkor a vármegye akkori alispánja, Tóth Imre az egylet által feltárt és a vármegyeház udvarán elhelyezett római sarkophagokat egy pajtába szállíttatta, az egyleti elnököt pedig felhívta, hogy a régiségtárnak használt helyiséget haladéktalanul üríttesse ki, miután erre az új megyei székház építésének ideje alatt irodai célokból szükség leend.

Az egylet elnökének M.-Óvár városánál és a kegyesrendiek gimnáziumának igazgatóságánál helyiségnyerés iránt tett lépései ilyennek hiánya miatt sikertelenek maradván, Rohrer főhercegi uradalmi igazgató jelentette ki, hogy ha a vármegye saját tulajdonát képező gyűjteményének helyet adni nem tud vagy nem akar, ő kész a főhercegi épületben a szükségelt helyiséget az egylet rendelkezésére bocsátani, mire a gyűjtemények menedékhelyre akadván, nevezett alispán a régi helyiség továbbhasználatát megengedte, azonban nemsokára azt egy árvaszéki ülnök irodájául rendelvén, nehogy a törékeny sírleletek a folytonos ide-oda hurczolkodás által megsemmisüljenek, az elhelyezésükre használt két szekrény befüggönyöztetett és lepecsételtetvén, az új megyei székház fölépültéig hozzáférhetetlenné váltak.

Az építési időszak alatt az egylet minden tevékenységét oda irányította, hogy az új megyei székházban egy megfelelő tágas helyiséget és egy kis dolgozószobát nyerjen egyleti helyiségül, ami a vármegye közgyűlése által engedélyeztetvén, a régiségtár helyiségei a földszint egyik szárnyába terveztettek; ezen terv azonban később a hivatalok beosztásánál meg lett változtatva és az egylet a második emeleten nyert egy diszes termet muzeum- és egy szobát egyleti helyiségül, s így az egyleti gyűjtemények most már méltó elhelyezést nyertek és hetenkint egyszer közszemle tárgyát képezik.

A vármegye tulajdonát képező gyűjtemények szakszerű elhelyezéséhez szükséges bútorzat is küzdelmébe került az egyletnek, mert azt mintegy 700 frt költséggel sajátjából készíttetvén el, folyamodása folytán e czimen 500 frtnak az építési alaphóli megtérítését rendelte ugyan el, azonban a vármegye fentnevezett volt alispánja sokszoros sürgetés után az utalványozást megtagadta, azon okból, hogy az építési alap már kimerült; újabb folyamodásra azonban a vármegye közönsége ezen 500 frt megtérítését 1895. évben eszközölte.

A régiségtár helyiségei azonban elégteleneknek bizonyultak, mert már is 127 sírleletei vannak fiókokban egy-

másra elhelyezve és a közszemle elől elvonva, megtekintésük tehát mindenkor romlással jár, miért is az Ő Felsége a király hozzájárulásával a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter által szervezett muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége már is megkereste Mosonyvármegye hatóságát a régiségtár kibővítése végett, mely szükséglet kielégítését az egylet teljes joggal reményli, mert az 1895. évvel lételének első és legnehezebb, legkeserűbb korszaka lezárulván, a megyei adminisztrációban beállott üdvös változás az egyletre is áldásos kihatással járt, hosszú és önmegtartóztatást igénylő küzdelmei és vajúdásai után új életre ébredt, mert a vármegye új főispánja, gróf Pálffy-Daun Vilmos, tianói herczeg és alispánja, remetei és pogány-anyalai Pogány József a megyei muzeum leleteinek Pulszky Ferencz történészünk nyilatkozatai szerint egy egész korszakra világot vető fontosságát felismervén és az egylet tevékenységét méltányolván, azt pártfogásukba vevén, az egyleti élet borús felhőit a biztos remény éltető sugara váltotta fel, s ezáltal lételének második, és pedig virágzó korszakába jutott, mert most már az egylet erkölcsileg támogatattik, a községek figyelme több ízben hatóságilag az egyletre irányítottat, s úgy az alispáni hivatal, valamint a főszolgabírák jogos érdekeit készségesen előmozdítják, a vármegye közönsége pedig az egylet sikeres működését a jelenre és a jövőre is biztosította, midőn 1897. évtől kezdődőleg költségvetésében magánpénztára terhére évi 500 frtnyi összeget régészeti ásatásokra rendes szükségletként, és pedig egyhangulag fölvetetni rendelt.

A létezéséhez szükségelt anyagi eszközök, helyiség és hatósági támogatásra s erkölcsi elismerésre irányzott, fent elősorolt törekvéseken kívül az egylet tulajdonképeni feladatának is megfelelni törekedett, történelmi tanulmányokkal foglalkozott, aránylag igen sok lelhelyet fedezett föl és minden, a régészet ügyére fontos irányban működni meg nem szűnt, jelesen:

1. Bruck városa fölkeretett, hogy a magyar részen talált és levéltárában elhelyezett római régiségeket, melyek

jegyzékét az egylet megszerezte, a megyei muzeumnak engedje át; ezen fölkérésnek nem adatván hely, a m. kir. honvédelmi miniszterium útján kieszközöltetett, hogy a közös hadügyminiszter által a brucki tábori parancsnokság utasítva lett, minden, a magyar részen találandó régészeti leleteknek a megyei muzeum részére leendő kiszolgáltatására.

2. Az egylet kéretére az összes községek hatóságilag utasítva lettek minden lelet biztosításáról gondoskodni és minden leletet azonnal bejelenteni.

3. Minden régészeti leletre vonatkozó hírre vagy bejelentésre az egylet egy tagja azonnal a hely színére rándult, a tényállást fölvette, a leleteket pedig a muzeum részére megszerezte.

4. Könyvtárt alkotott, mely már is 492 kötetet tartalmazó 276 műből áll és kieszközölte gróf Zichy Henrik kaszinói könyvtárának az egylet részére történt átengedését.

5. Sikertült megnyerni a csúnyi Jankovits család rendezetlen levéltárát, melyből eddig 223 okirat kivonatolva és kortanilag rendezve van, kétszázat meghaladó okirat azonban még feldolgozásra vár.

6. A német-járfalusi világhírű, 1857. évi kelta éremlelet feltalálásának körülményeit felkutatva, az állítólag Langer János sárvári urad. igazgató birtokába került néhány érem vagy azok rajzának átengedése iránt lépéseket tett.

7. Egyházi és községi irattárak tanulmányoztatván, ily úton került egy a pusztasomorjai templomban levő régi szekrény iratai között talált eredeti Bercsenyi-féle okirat a régiségtárba.

8. Érdeklődés keltetett egyleti közlemények közlése által, mire közlönyül szolgáltak a „*Magyar-Óvár és Vidéke*“, ennek megszűntével pedig a „*Mosonymegyei Lapok*“, ásatási jelentései pedig részben az országos régészeti és embertani társulat „*Archaeologiai Értesítő*“ czimű folyóiratában közöltettek és minden egyleti tagnak egy külön lenyomat bocsátatott rendelkezésére.

9. Választmányi határozat folytán az egylet elnöke a Mosonyvármegye és Alsó-Ausztria közötti vitás határok

kérdését tanulmánya tárgyává tévén, általa az 1886. évben a vármegye határának helyreállítása végett a vármegyei közgyűlésen indítvány tétetett, mely elfogadtatván, a magyar kormány és képviselőházhoz felirat intéztetett, mely eredményhez nem vezetvén, 1897. évben az előbbinél, időközben tett újabb tanulmányok útján szerzett újabb bizonyítékokkal is támogatott indítvány tétetett ismét, melyet a megyei köztörvényhatósági bizottság egyhangulag elfogadván, a kormányhoz és képviselőházhoz ujjalag felirat intéztetett s az indítvány pártolás céljából a többi összes törvényhatóságoknak is megküldetni rendeltetett.

10. Muzeumát berendezte, minden sir leletei külön kartonon vannak elhelyezve és sírmezőnkint csoportosítva; éremtára kortanilag van rendezve és minden sírbeli vagy letétemény érem megkülönböztetve van.

11. A papréti sírmező leletei között levő két nagy ezüst fibula, melyhez hasonló hazai muzeumokban nincsen, a rajta látható rúnák megfejtése végett Kopenhágába küldetvén, azokat Wimmer Lajos egyetemi tanár és rúnológus megfejtvén, Európa-szerte feltűnést keltett és egy „*De Tyske Runemindes Maerker*“ című, dán nyelven irt és egy „*Les Monuments runiques de L'Allemagne*“ című művekben lettek világszerte ismertetve, amely rúnákra a papréti ásatás rovatában még vissza fogok térni.

12. A vasutak vállalkozói és igazgatóságai fölkérettek, hogy földmunkák alkalmával leginkább előfordulni szokott leleteket az egyletnek bejelentsék.

13. A vármegyei levéltárban megőrizve volt emlékérmek, zászlók és egyéb régiségeknek a megyei muzeumba leendő elhelyezése több sikertelen kísérlet után végre a fent kimutatva beállott új korszakban sikerült.

14. Az összes gyűjtemények teljesen rendezve vannak.

15. Egyleti ásatásokból az országos anthropológiai muzeumba több ízben küldettek emberereklyék, többi között egy nemesvölgyi koponya, hosszú beforradt vágású koponya, melyre Ő cs. és kir. apostoli Felsége az anthropológiai muzeum megsejmlélésekor azon megjegyzést tette, hogy az

egy hatalmas vágás lehetett. Ezen emberereklyéket nevezett muzeum igazgatója, dr Török Aurél kikészíttetni és a mosonymegyei régiségtár tulajdonaként külön csoportosítva igérte kiállítani, mely ígéret azonban ezideig beváltva nincs.

16. Az 1885. évi országos kiállításon az egylet 12 sírleleteivel vett részt s az akkor tartott régészeti kongresszuson Hampel József egyet. tanár és nemzeti muzeumi ör megkeresésére — ki az egyletet keletkezése óta jóakarólag támogatja — elnöke és hat tagjával részt vett s a nemesvölgyi és papréti sírleleteket bemutatva és ismertetve, a sírleletek egyenkinti csoportosítása által közelismerésben részesült.

17. Gátán a községi előljáráóság mulasztása folytán lehetővé vált, hogy egy amateur a vasút-építés alkalmával 1897. évben feltárt 20—25 ókori sír leleteit eltulajdoníthatta, amelyek visszaszerzése iránt lépések történtek, azonban eddig sikerre nem vezettek.

18. Az egyleti törzsvagyont eredetileg az elnök, a jövedelmeket pedig a pénztáros kezelte; 1897-ben tűzmentes pénztár szereztetett be és az összes egyleti vagyon együttesen a pénztáros által, az elnök ellenőrzésével, kettős zár mellett kezelte. A pénztár másodkulcsai letétként a megyei pénztárba vannak elhelyezve.

19. Az egylet kéretére a vármegye közgyűlése az ásatások megkönnyítése, úgy leletek biztosításának lehetővé tétele céljából a megye területén feltalálható összes régészeti leleteket közvagyonnak nyilvánítva, szabályrendeletet alkotott, ezt azonban a kormány nem hagyta helyben, minélfogva most az egylet törekvése oda irányul, hogy a régészet ügye országos törvény által rendeztessék.

20. A m.-óvári várkapu alatt levő római feliratos kölap kivétele és megóvása elhatároztatott, de nem eszközölhető, míg az egylet ily köemlékek elhelyezésére alkalmas, és pedig fedett helyiséggel rendelkezni nem fog.

21. A régiségtár tárgyai koronkint felváltatnak, hogy az az egyformaság által unottá ne válják. A muzeumot különösen a népvándorlaskori kor iránt érdeklődő német

tudósok keresték föl és tették tanulmány tárgyává, Riegl Alajos bécsi egyetemi tanár pedig az ipar tekintetében érdekes sírleleteket tanulmányozta több napon át és azokat mind lefényképeztette, hogy egy általa kiadandó iparmű-történelmi munkában ismertethesse.

Az egylet zárt leleteit fölkereső tudósokon kívül azonban a régiségtárt a nagy közönség is fölkeresi, sőt azt 1895. évi június hó 26-án Frigyes m. kir. herczeg és neje Izabella Fenségeik is megsejmeltek és megjelenésüket egy emléklap aláírásával megörökítették.

22. Az egylet elnöke által irt utasítás régi sírok keresése és ásatása iránt az „Archaeologiai Értesítő“-ben tétetett közzé s ezen mű függelékét képezi.

23. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a muzeumok és könyvtárak fölötti országos felügyeletet szervezván, az egylet magát ezen felügyeletnek alávetette és ehhez a miniszter hozzájárulását kikérte.

24. A magyar tudományos akadémiánál kieszközölte a történelmi értekezések ingyenes adományozását.

25. A tisztelet és kegyelet adóját leróvni sem feledkezett meg az egylet és szerény anyagi viszonyainak megfelelően Romer Flóris történészünk szobrához 5 frttal járult, úgy Szilágyi Sándor és Pulszky Ferencz jubiláns éremveretési költségeihez 5—5 frtot szavazott meg.

26. Kútforrásai és könyvtára gyarapítása czéljából az országos történelmi társulat és országos régészeti s ember-tani társulatba mint rendes tag belépett.

27. Közgyűlés tartatott 10, és pedig 1882. évi szeptember hó 2-án, 1883. évi április hó 12-én, 1883. évi október hó 6-án, 1885. évi február hó 13-án, 1886. évi január hó 28-án, 1888. évi február hó 11-én, 1893. évi deczember hó 9-én, 1898. évi január hó 20-án, 1898. évi június hó 8-án, melyeken 60 tárgy intéztetett el; választmányi ülés pedig 59, összesen tehát 69, melyeken elnököltek:

1. Gróf Pálffy-Daun Vilmos, főispán	1
2. Simon Gyula, főispán	4
3. Tóth Imre, korm. alispán	1
4. Dr Sötér Ágost, egyleti elnök	61
5. Ivánfi Ede, egyleti alelnök	2
Összesen	69

Legnagyobb tevékenységet az egylet a régészeti lel-
helyek felkutatása és általa fölfedezett ókori sírmezők fel-
tárása körül fejtett ki, amelyekre vonatkozó jelentéseket
alantabb közlöm.

Az előadottak teljes képét nyújtván az egylet tevékeny-
ségének és fejlődésének, áttérek annak személyi és vagyoni
viszonyaira.

III. AZ EGYLET SZEMÉLYI VISZONYAI.

Egylet tagjai.

I. Tiszteletbeli tagok.

(Az alapszabályok 5. §-a alapján a választmány javaslatára közgyűlésileg
választva a választás sorrendjében.)

1. 1887 Pulszky Ferencz ő méltósága, a magyar nemzeti
muzeum igazgatója. Budapest. † 1897-ben.
2. 1887 Hampel József ő nagysága, egyetemi tanár és a
nemzeti muzeum régiségtárának őre. Budapest.
3. 1887 Főtisztelendő Wanke József, kegyesrendi tanár.
Nagy-Károly.
4. 1888 Dr Török Aurél ő nagysága, egyetemi tanár és az
anthropológiai muzeum igazgatója. Budapest.
5. 1888 Deininger Imre ő nagysága, a gödöllői kir. urada-
lom igazgatója. Gödöllő.
6. 1888 Dr Lipp Vilmos kanonok ő nagysága, gimnáziumi
igazgató, a Ferencz-József-rend lovagja. Keszthely.
† 1888-ban.
7. 1890 Német-újvári gróf Batthyány József ő méltósága.
† 1897-ben.

II. Örökös alapítók.

(A belépés sorrendjében.)

1. 1883	Tápió-sápi dr Sötér Ágost, ügyvéd és birtokos, a Ferencz-József-rend lovagja, M.-Óvár	100	frt.
2. 1884	Galanthai herczeg Eszterházy Pál ő főméltósága, val. belső titkos tanácsos stb., Sopron	100	"
3. 1884	Gróf Héderváry-Khuen Károly ő nagyméltósága, val. belső titkos tanácsos, Horvátország bánja stb., Zágráb . . .	100	"
4. 1884	Mosonyvármegye tekintetes közönsége .	100	"
5. 1884	Báró Sina Simonné Iphygenia megyei nagybirtokos ő méltósága, Bécs. † . . .	100	"
6. 1886	Vásonkeői gróf Zichy Henrik ő nagyméltósága, val. belső titkos tanácsos stb., Rajka. †	100	"
7. 1897	Frigyes kir. herczeg Ö cs. és kir. Fensége m.-óvári uradalma	100	"

III. Alapítók.

1. 1883	Galanthai herczeg Eszterházy Miklós ő főméltósága, val. belső titkos tanácsos stb., Bécs. †	50	frt.	
2. 1883	Várady Mórícz kegyesrendi gimn. igazgató ő nagysága, Rózsahegy	50	„	
3. 1883	Dr Zalka János ő nagyméltósága, val. belső titkos tanácsos, megyés püspök stb., Győr	50	„	
4. 1886	Lanfranconi Gracioso Enea mérnök ő nagysága, Pozsony. †	50	„	
5. 1886	Főtisztelendő Ruttrich László plébános, Sásony	50	„	
6. 1886	Gróf Wenkheim Frigyesné Krisztina megyei nagybirtokos ő méltósága, Kigyós	50	„	
		Átvitel	1000	frt.

Áthozat 1000 frt.

7. 1886	Vaszary Kolos Ferencz bibornok, Magyar-ország hercegprimása, Szent-István-rend nagykeresztése stb., Budapest	50 „
	Alapítványok összege	1050 frt.

Belépés éve	IV. Rendes tagok.	Kilépés éve
1. 1883	Alleker Lajos, kegyesrendi tanár, M.-Óvár	1885
2. 1885	Antoni Adolf, birtokos, M.-Óvár (†) . . .	1891
3. 1886	Balás Árpád, kir. tanácsos, M.-Óvár (elk.) .	1897
4. 1886	Balázsi J., k. r. gimn. igazgató, M.-Óvár (elk.)	1890
5. 1883	Batthyány J. gróf, nagybirt., Köpcsény (†)	1897
6. 1886	Beidl Alajos, kanonok, Győr (†)	1890
7. 1883	Békeffy Jenő, megyei főjegyző, M.-Óvár .	—
8. 1884	Békefy Kálmán, plébános, Halászi	1889
— 1893	Ugyanaz	—
9. 1885	Berger Sándor, kereskedő, Mosony . . .	1888
10. 1886	Bezenye község	—
11. 1886	Bezerédj Andor, cs. és kir. kamarás, Bécs (elk.)	1888
12. 1883	Bischoff Károly, magánzó, Mosony . . .	1896
13. 1885	Bobest István dr, ügyvéd és birt., M.-Óvár	—
14. 1888	Bobits J., m. kir. honvéd-örnag, Sopron (elk.)	1889
15. 1888	Böhm Ignác dr, orvos, Mosony	1889
16. 1885	Bókay Lajos, mérnök, Mosony (†)	1888
17. 1883	Boldogasszonyi takarékpénztár	—
18. 1883	Bozzay Elek, ügyvéd, M.-Óvár (†) . . .	1887
19. 1885	Buda Jakab, bérlő, M.-Óvár	1896
20. 1883	Braun Adolf, kanonok, Győr	—
21. 1885	Brenner Lajos, k. r. tanár, M.-Óvár (elk.)	1886
22. 1888	Clauer Lajos báró, kir. közjegyző, Nezsider	—
23. 1887	Chalupetzky Miksa, kereskedő, M.-Óvár (†)	1887
24. 1894	Csellei Gusztáv	—
25. 1883	Csellei János dr, kir. közjegyző, M.-Óvár .	—
26. 1888	Cselkó István, gazd. akad. tanár, M.-Óvár	—
27. 1883	Csémi Péter, esperes, Szent-János (†) . .	1883
28. 1886	Czéh Lajos, könyvnyomda-tulajd., M.-Óvár	—

Belépés éve		Kilépés éve
29. 1886	Dancs Bertalan, kir. tanf., M.-Óvár (elk.) .	1886
30. 1895	Daróczy Zoltán, gazdasz, M.-Óvár (elk.) .	1895
31. 1883	Deininger I., gazd. akad. tanár, M.-Óvár (elk.)	1883
32. 1883	Deutsch Mór, kereskedő, M.-Óvár (elk.) . .	1884
33. 1898	Dezasse János gróf, megyei aljegyző, M.-Óvár	—
34. 1888	Eble Gábor, pénztárnok, Budapest . . .	—
35. 1898	Eble János, magánzó, M.-Óvár	—
36. 1885	Eckhardt Ferencz, birtokos, M.-Óvár . . .	—
37. 1883	Fábry Nándor, takarékt. könyvelő, Mosony	—
38. 1887	Fehérváry Gyula, ügyvéd, Nezsider . . .	1887
39. 1889	Feichtinger Alajos dr, ügyvéd, M.-Óvár .	—
40. 1884	Feketeerdő község	1897
41. 1887	Fettik György, plébános, Szent-András . .	1887
42. 1883	Fiala Miklós, főszolgabíró, Nezsider . . .	1888
43. 1887	Filsinger Sándor, körjegyző, Rajka . . .	1889
44. 1898	Fischer Gyula dr, kir. ügyész, Győr . . .	—
45. 1883	Foidek József, kanonok, plébános, Szolnok (†)	1888
46. 1886	Fröhlich Tófor, főszolgabíró, Rajka . . .	1891
47. 1885	Fülessy József, birtokos, M.-Óvár	—
48. 1886	Gallasz Rudolf, bérlő, Zichy-pusztá . . .	—
49. 1885	Gálos község	—
50. 1885	Gladitsch József, birtokos, M.-Óvár (†) . .	1890
51. 1887	Gladitsch Pál, plébános, M.-Kimle	—
52. 1887	Guoth Ágost, kir. törvészéki bíró, Győr (elk.)	1887
53. 1886	Günther Samu, birtokos, M.-Óvár	1889
54. 1885	Györbíró S., m. kir. adótárnok, M.-Óvár (elk.)	1885
55. 1885	Haan Adolf, kereskedő, Mosony	1887
56. 1886	Hackenberger Ernő, Pozsony (elk.)	1887
57. 1885	Hahnenkamp Sándor dr, plébános, Védény	—
58. 1885	Halászi község	—
59. 1883	Hardy Lajos, megyei főügyész, M.-Óvár (†)	1889
60. 1883	Házay Lajos, plébános, Nyulas	1888
61. 1885	Házay Imre, szobrász, Mosony (†)	1888
62. 1883	Hegedüs János, birtokos, M.-Óvár	—
63. 1897	Hegyeshalom község	—
64. 1883	Hegyi Mihály, jegyző, Nezsider	1887

Belépés éve		Kilépés éve
65. 1898	Hegyi Miklós, megyei szolgabíró, M.-Óvár .	—
66. 1885	Hegyi Sándor, városi főjegyző, M.-Óvár .	1889
67. 1884	Heidenreich József, árvaszéki ülnök, M.-Óvár	1892
68. 1897	Hoffner Elek dr, ügyvéd, Mosony	—
69. 1883	Horák Károly, plébános, Nezsider	1887
70. 1883	Ivánfi Ede, kegyesrendi tanár, M.-Óvár . .	1897
71. 1894	Jummerspach Frigyes, építész, M.-Óvár . .	—
72. 1886	Kárall Lőrincz, plébános, Párndorf . . .	—
73. 1883	Kató Ignác, ügyvéd, M.-Óvár	—
74. 1885	Kegyes-tanítórendi gimnázium, M.-Óvár . .	—
75. 1883	Kerényi József, birtokos, M.-Óvár	1894
76. 1883	Kerschbaumayer Károly dr, orvos, M.-Óvár	1891
77. 1887	Kimmelmann János, vendéglö, Nezsider .	1888
78. 1885	Koppmann Adolf, megyei pénztári ellenőr, M.-Óvár (†)	1889
79. 1891	Kornis Emil gróf, min. tanácsos, Budapest	1897
80. 1883	Kosutány Tamás dr, gazd. akad. tanár, M.-Óvár	1890
81. 1885	Kovácsfi Kálmán, kir. mérnök, M.-Óvár (elk.)	1889
82. 1886	Környei Béla, gyógyszerész, M.-Óvár (elk.)	1889
83. 1886	Körtvélyes község	1887
84. 1884	Kreskay Antal, plébános, Lébeny	1889
85. 1887	Krikler József, ügyvéd, Nezsider (†) . . .	1888
86. 1888	Krisztinkovics Ignác, magánzó, M.-Óvár (elk.)	1888
87. 1885	Krolopp János, bir. végrehajtó, M.-Óvár .	1891
88. 1884	Króner-Küffner Ernő, birtokos, M.-Óvár .	1894
89. 1883	Kühne Ede, gépgyáros, Mosony	—
90. 1898	Kühne Károly, gépgyáros, Mosony . . .	—
91. 1897	Laehne Ernő dr, megyei főorvos, M.-Óvár .	—
92. 1886	Lébeny község	—
93. 1886	Lendvay János, birtokos, Lébeny	—
94. 1884	Lepossa Dániel, kir. járásbíró, M.-Óvár . .	1891
95. 1883	Leszkovits Ferencz, árvaszéki ülnök, M.-Óvár	—
96. 1898	Lévay Pál, plébános, Gáta	—
97. 1897	Levél község	—
98. 1885	Lichtneckert György, birtokos, M.-Kimle (†)	1887
99. 1886	Linhart György, gazd. akad. tanár, M.-Óvár	—

	Belépés éve		Kilépés éve
100.	1886	Madarász Antal, kereskedő, M.-Óvár (†)	1886
101.	1883	M.-Óvár város	1887
102.	1883	Major Pál, kir. tanácsos, M.-Óvár (†)	1888
103.	1883	Mamuliti Mihály, M.-Óvár	—
104.	1883	Mándy Gyula, megyei t. főjegyző, M.-Óvár	1887
105.	1885	Manninger János, birtokos, M.-Óvár	1887
106.	1890	Manninger M., esperes-plébános, M.-Óvár	—
107.	1886	Markovics K., ny. urad. igazg., M.-Óvár (†)	1896
108.	1884	Marschalek István, körjegyző, M.-Kimle	1888
109.	1884	Mayer István dr, ügyvéd, M.-Óvár (†)	1892
110.	1883	Mentzel Géza, árvaszéki elnök, M.-Óvár	—
111.	1885	Merényi Kálmán, vezértanító, M.-Óvár	—
112.	1883	Mieszl Lajos, ügyvéd, M.-Óvár	—
113.	1885	Modrovich Károly, vm. pénztáros, M.-Óvár	1889
114.	1889	Molnár Imre, árvaszéki kiadó, M.-Óvár	—
115.	1885	Mosony község	1887
116.	1888	Mühlhofer Károly, órás, M.-Óvár (elk.)	1889
117.	1883	Nábinger Nemez, rendfőnök, Boldogasszony	—
118.	1883	Nagy Kristóf, megyei aljegyző, M.-Óvár (†)	1887
119.	1884	Nagy Sándor, árvaszéki kiadó, M.-Óvár (†)	1895
120.	1884	Nedeczky János, ügyvéd, M.-Óvár (†)	1887
121.	1886	Német-Járfalu község	1887
122.	1885	Nezsider község	1887
123.	1885	Nezsideri takarékpénztár	—
124.	1885	Nyulas község	—
125.	1894	Nyiredy Jenő dr, gazd. akad. s.-tanár (elk.)	1885
126.	1883	Öshegyi József, megyei főügyész, M.-Óvár	—
127.	1883	Öshegyi Sándor, ügyvéd, M.-Óvár (†)	1888
128.	1887	Paikert Alajos, gazdasz, M.-Óvár (elk.)	1887
129.	1888	Pálfi Pál, kir. telekkönyvvezető, M.-Óvár (†)	1891
130.	1883	Pamper Imre, ügyvéd, Nezsider	—
131.	1885	Párndorf község	—
132.	1884	Pataky Fábián, megyei alispán, M.-Óvár (†)	1887
133.	1897	Pogány József, megyei alispán, M.-Óvár	—
134.	1883	Pscherhofer Mór, főrabbi, Boldogasszony	1887
135.	1897	Puchtinger József, kereskedő, M.-Óvár	—

Belépés éve		Kilépés éve
136. 1885	Püski község	1887
137. 1886	Rajka község	1889
138. 1883	Reiter János dr, országgy. képvis., Mosony	—
139. 1898	Rill József, kir. tanfelügyelő, M.-Óvár . .	—
140. 1883	Rohrer Ferencz, urad. igazgató, M.-Óvár .	—
141. 1886	Rokobauer József, építőmester, M.-Óvár (†)	1888
142. 1886	Rómer Flóris, kanonok, Nagyvárad (†)	1889
143. 1887	Samarjai Emil dr, ügyvéd, Pozsony . . .	1891
144. 1885	Schlaffer Ferencz, nagybirt., M.-Óvár (†)	1890
145. 1883	Schönberger Soma, ügyvéd, Mosony (elk.)	1887
146. 1885	Schopf A., volt árvaszéki elnök, M.-Óvár .	1889
147. 1898	Schreder Vincze, thereziánista, Bécs . .	—
148. 1883	Schwertner F., m.kir. adótiszt, M.-Óvár (elk.)	1888
149. 1884	Serényi József, jegyző, Szolnok	1890
— 1894	Ugyanaz (†)	1896
150. 1885	Simon Gyula, kir. tan., főispán, M.-Óvár (†)	1893
151. 1889	Sötér Ferencz, főszolgabíró, Rajka . . .	—
152. 1886	Spitzer Mór, bérlő, Széleskút	1890
— 1894	Ugyanaz	—
153. 1884	Sporzon Pál, ny. gazd. akad. tanár, M.-Óvár	1891
154. 1883	Spuller József dr, ny. megyei főorvos . .	1891
155. 1883	Steiner Márton, apát-kanonok, M.-Óvár (†)	1891
156. 1897	Steiner Győző dr, ügyvéd, M.-Óvár . . .	—
157. 1884	Stessel József, urad. pénztáros, M.-Óvár .	1888
158. 1886	Stollár Adolf, gazdatiszt, M.-Óvár (elk.) .	1888
159. 1884	Szalay J., honvéd-főhadnagy, Sopron (†)	1888
160. 1886	Szekendy Károly, megyei ellenőr, Lucsony	1888
161. 1884	Szent-János község	—
162. 1884	Szélessy K., megyei levéltárnok, M.-Óvár	1894
163. 1885	Sziklay Z., ügyvédi segéd, M.-Óvár (elk.)	1886
164. 1888	Szilassy Z., orsz. g. egyl. titkár, Bpest (elk.)	1891
165. 1885	Szolnok község	—
166. 1887	Szodfriedt Endre, szolgabíró, Győr (elk.) .	1889
167. 1885	Tarcsa község	1887
168. 1894	Thallmayer V., gazd. akad. tanár, M.-Óvár	1897
169. 1884	Török Aurél dr, egyetemi tanár, Budapest	1887

	Belépés éve		Kilépés éve
170.	1883	Tóth Imre, volt megyei alispán, M.-Óvár	1894
171.	1883	Thiel János, birtokos, M.-Óvár (†)	1887
172.	1885	Várady Mór, k.-r. igazgató, M.-Óvár (elk.)	1885
173.	1883	Weisz Adolf, kereskedő, Mosony	1885
174.	1897	Virágh Gyula, kir. járásbíró, M.-Óvár	—
175.	1894	Vittek Antal, gyógyszerész, Nezsider	1897
176.	1888	Vutskits J., urad. felügyelő, Boldogasszony	—
177.	1894	Záborszky Ede, ügyvéd, M.-Óvár (†)	1894
178.	1883	Zechmeister József, ügyvéd, M.-Óvár (†)	1889
179.	1883	Zsebedits Gábor, földmives, H.-Kimle	1888

Ezen, az egyletbe belépett 179
rendes tag közül:

a)	kilépett	52
b)	elköltözött	33
c)	meghalt	28
d)	az alapszabályok 5. §-a alapján töröltetett	1

összesen 114

van tehát az egyletnek rendes tagja 65

s így az egylet 1898. évi június hó 15-én hét tiszteletbeli, hét örökös alapító, hét alapító és 65 rendes tagból, összesen tehát 86 tagból áll.

IV. AZ EGYLET TISZTIKARA.

1882. évi szeptember hó 2-án id. elnöknek dr Sötér Ágost, id. titkárnak dr Nagy Kristóf választattak meg.

1883. évi október hó 6-án megalakították a kilencztagu választmányt, melynek sorából elnöknek titkos szavazás útján egyhangulag dr Sötér Ágost, alelnöknek Ivánfi Ede, titkár és egyszersmind pénztárosnak dr Nagy Kristóf, választmányi tagoknak pedig Deininger Imre, Fábry Nándor, Alleker Lajos, Tóth Imre, Braun Adolf és Zechmeister József választattak meg.

1885. évi február hó 13-án a választmányi tagok száma 17-re emeltetvén föl, az választás útján Major Pál, Várady Mór, Pataky Fábán, Steiner Márton, ifj. Öshegyi József, dr Spuller József, Rohrer Ferencz, Mamuliti Mihály és Lepossa Dániel által kiegészítve lett.

1885. évben a tisztikar öt évi megbizatási ideje lejárván, a választmány következőleg alakult meg: dr Sötér Ágost, Ivánfi Ede, Öshegyi József, Mamuliti Mihály, Serényi József, Braun Adolf, Fábry Nándor, Lepossa Dániel, Major Pál, Pataky Fábán, Rohrer Ferencz, Tóth Imre, Zechmeister József, Steiner Márton, Bozzay Elek, Krisztinkovics Ignác és Merényi Kálmán; ezek közül elnöknek dr Sötér Ágost, alelnöknek Ivánfi Ede, I-ső titkárnak Öshegyi József, II-od titkárnak Merényi Kálmán, pénztárnoknak Mamuliti Mihály és könyvtárnoknak Serényi József választattak meg 1893. év végeig terjedő megbizással.

1893. évi december hó 9-én tartott közgyűlésen a választmány következőleg alakult meg: Balás Árpád, Békeffy Jenő, dr Bobest István, Eckhardt Ferencz, Fábry Nándor, Hegedüs János, Ivánfi Ede, Kató Ignác, Molnár Imre, Mamuliti Mihály, Manninger Mihály, Merényi Kálmán, Mieszl Lajos, Öshegyi József, Rohrer Ferencz, dr Sötér Ágost és Tóth Imre, kik közül közfelkiáltással elnöknek dr Sötér Ágost, alelnöknek Ivánfi Ede, I-ső titkárnak Öshegyi József, II-od titkárnak Merényi Kálmán, pénztárnoknak Mamuliti Mihály és könyvtárnoknak Molnár Imre, — egyszersmind esetleges elhalálozás vagy kilépés esetére póttagul Leszkovits Ferencz, Bischoff Károly, Mentzel Géza, Szélessy Károly és dr Feichtinger Alajos választattak meg.

1898. évi január hó 20-án az öt évi megbizatás ideje lejárván, új választás eszközöltetett, amelynek alapján a tisztikar tagjai jelenleg a következők: Elnök: dr Sötér Ágost, ügyvéd. Alelnök: Öshegyi József, tisztí főügyész. I-ső titkár: Hegyi Miklós, szolgabíró. II-od titkár: Merényi Kálmán, áll. népiskolai igazgató. Pénztárnok: Mamuliti Mihály, magánzó. A könyvtárnoki állás nem töltetett be, miután az egyleti könyvtár a felállítandó megyei könyvtárral egyesítetté fog.

— Választmányi tagok: Békeffy Jenő, megyei főjegyző. Dr Bobest István, ügyvéd. Eckhardt Ferencz, birtokos. Hegedüs János, ügyvéd. Dr Laehne Ernő, tiszti főorvos. Leszkovits Ferencz, árvaszéki ülnök. Manninger Mihály, esperes-plébános. Mentzel Géza, árvaszéki elnök. Mieszl Lajos, ügyvéd. Pogány József, megyei alispán. Puchtinger József, kereskedő. Virágh Gyula, kir. járásbíró. — Póttagok: Fábry Nándor, takarékpénztári könyvelő. Kató Ignác, ügyvéd. Linhart György, gazd. akad. tanár. Kühne Ede, gépgyáros. Bischoff Károly, kereskedő.

A számadás megvizsgálására dr Bobest István, Leszkovits Ferencz és Kató Ignác kértettek föl.

Az összes tisztviselői állások tiszteletbeliek és honpolgári kötelesség teljesítésének tudatában nyerik jutalmukat.

V. AZ EGYLET VAGYONI VISZONYAI.

I. 1882 szeptember 2-ától 1883 október 6-áig.

	frt	kr	frt	kr
<i>Bevétel:</i> 1. Tagdíj és alapítványok	—	—	462	—
2. Egyleti vagyon kamatjövödelme	—	—	—	24
Összesen			462	24
<i>Kiadás:</i> 1. Póstabérekre	18	82		
2. Bélyegekre	10	—		
3. Vételekre	17	—		
4. Könyvkötőnek	5	50		
5. Nyomdai költség	64	—	115	32
Marad bevétel			346	92

II. 1883 október 6-ától 1884 február 20-áig.

<i>Bevétel:</i> 1. Tagdíj és alapítványok	164	—		
2. Egyleti vagyon kamatjövödelme	6	18	170	18
Összesen és oldal			517	10

	frt	kr	frt	kr
	Áttét		517 10	
<i>Kiadás:</i> 1. Póstabérek	3	56		
2. Vételek	8	—		
3. Sokasítás	1	75		
4. Pecsétnyomók	11	19	24	50
Marad bevétel			492	60

III. 1884 február 20-ától 1884 december 31-éig.

<i>Bevétel:</i> 1. Tagdíj	411	—		
2. Póstabér-megtérítés	—	22		
3. Kamatok	27	27	438	49
Összesen			931	09

<i>Kiadás:</i> 1. Ásatási költség	205	69		
2. Bútorzat	8	80		
3. Előfizetés és tagsági díj	12	90		
4. Értéktökésítés	650	—		
5. Iroda-fölszerelés	15	14		
6. Könyvkötő	1	30		
7. Nyomda és sokasítás	7	45		
8. Posta és távirda	8	42		
9. Múzeum-fölszerelés	1	39		
10. Szállítás	—	30		
11. Vétel	7	50	918	89
Marad bevétel			12	20

IV. 1885 január 1-jétől 1886 január 1-jéig.

<i>Bevétel:</i> 1. Tagdíj és alapítványok . . .	300	—		
2. Egyleti vagyon kamatai . . .	30	99		
3. Adomány a kormánytól . . .	100	—		
4. Mosonym. takpénztár adománya	50	—		
5. Vadászati és védegylettől adom.	33	21		
6. Mosonyvármegye segélye . .	30	—		
7. Simon Gyula adománya . . .	7	—		
8. Nemzeti muzeumtól vételár . .	50	—		
9. Nyomdai költség-visszatérítés .	6	05	607	25
Összesen és oldal			619	45

	Áttét	frt	kr	frt	kr
				619	45
<i>Kiadás:</i> 1. Posta és távirda	53	13			
2. Bélyegek	5	57			
3. Szolga	6	—			
4. Nyomda és sokasítás	31	26			
5. Ásatási költségek	275	13			
6. Szállítás	13	10			
7. Iroda-fölszerelés	5	30			
8. Könyvkötő	4	12			
9. Vételek	33	70			
10. Muzeum-fölszerelés	79	65			
11. Kongresszusi utazás (3 nap)	14	78	521	74	
Marad bevétel			97	71	

V. 1886 január 1-jétől 1887 január 1-jéig.

<i>Bevétel:</i> 1. Tagdíj és alapítványok	683	—			
2. Adományok:					
a) Ö cs. és kir. apost. Felségétől	300	—			
b) Mosonym. takarékpénztártól	50	—			
c) Mosonyvármegye segélye	30	—			
3. Egyleti vagyon kamatai	49	82			
4. Visszatérítések	3	42	1116	24	
Összesen			1213	95	
<i>Kiadás:</i> 1. Póstabérek	25	23			
2. Iroda-fölszerelés	3	42			
3. Vételár	24	70			
4. Szolga és takarítás	9	50			
5. Előfizetés és tagsági díj	18	07			
6. Muzeum-fölszerelés	48	73			
7. Könyvkötő	55	57			
8. Értéktökésítés	300	—			
9. Nyomda és sokasítás	98	55			
10. Bútorzat	78	65			
11. Ásatás	371	43			
12. Szállítási költségek	8	27	1042	16	
Marad bevétel és oldal			171	79	

VI. 1887 január 1-jétől 1888 január 1-jéig.

	frt	kr	frt	kr
	Áttét		171	79
<i>Bevétel:</i> 1. Tagdíjakban	363	—		
2. Mosonym. takpénztár adománya	50	—		
3. Mosonyvármegye adománya	30	—		
4. " szolga fizetésére	24	—		
5. Egyleti vagyon kamatai	47	36	514	36
	Összesen		686	15
<i>Kiadás:</i> 1. Posta és távirda	20	93		
2. Iroda-fölszerelés	—	53		
3. Nyomda és sokasítás	64	50		
4. Szolgabérek	26	—		
5. Vételek	6	55		
6. Bútorok	30	45		
7. Tagdíj és előfizetések	20	—		
8. Könyvkötő	8	76		
9. Lapszubvenczió	2	50		
10. Ásatás	175	53		
11. Muzeum-fölszerelés	5	20		
12. Értéktökésítés	11	—		
13. Téves tagdíj-visszafizetés	3	—	374	95
	Marad bevétel		311	20

VII. 1888 január 1-jétől 1889 január 1-jéig.

<i>Bevétel:</i> 1. Mosonym. takpénztár adománya	30	—		
2. Mosonyvármegye segélye	30	—		
3. Befolyt tagsági díjak	345	—		
4. Kamatjövedelem	59	26	464	26
	Összesen		775	46
<i>Kiadás:</i> 1. Ásatási költségek	133	83		
2. Szolgabér	24	—		
3. Nyomda és sokasítás	74	80		
4. Könyvkötő	8	45		
5. Egyleti közlőny szubvencziója	10	—		
6. Előfizetés	2	80		
7. Tagsági díjfizetés	10	—		
8. Póstabérek	19	44		
9. Vételek	15	70		
10. Irodaszerek és fölszerelés	4	51		
11. Kartonok és lakat	1	62	305	15
	Marad bevétel és oldal		470	31

VIII. 1889 január 1-jétől 1890 január 1-jéig.

	frt	kr	frt	kr
Áttét			470	31
<i>Bevétel:</i> 1. Mosonym. takpénztár adománya	30	—		
2. Mosonyvármegye segélye . . .	30	—		
3. Egyleti vagyon kamatjövedelme	63	36		
4. Mosonyvármegye szolgafizetési megtérítés	48	—		
5. Befolyt tagsági díjak	249	—	420	36
Összesen			890	67
<i>Kiadás:</i> 1. Tagsági díjak fizetve	10	—		
2. Egyleti közlöny szubvencziója .	10	—		
3. Szolga fizetése	24	—		
4. Vételekre	43	45		
5. Könyvkötő	6	50		
6. Póstabérek	—	39	94	34
Marad bevétel			796	33

IX. 1890 január 1-jétől 1891 január 1-jéig.

<i>Bevétel:</i> 1. Mosonyvármegye évi segélye .	30	—		
2. „ szolgafizetés-megtérítés	24	—		
3. Mosonym. takpénztár adománya	20	—		
4. Befolyt tagsági díjak	210	—		
5. Egyleti vagyon kamatjövedelme	42	76	326	76
Összesen			1123	09
<i>Kiadás:</i> 1. Ásatási költségek	28	—		
2. Szolga fizetése	24	—		
3. Könyvkötő	5	09		
4. Egyleti közlöny szubvencziója .	10	—		
5. Előfizetés	2	50		
6. Póstabérek	9	37	78	96
Marad bevétel és oldal			1044	13

X. 1891 január 1-jétől 1892 január 1-jélg.

	frt	kr	frt	kr
	Áttét		1044 13	
<i>Bevétel:</i> 1. Mosonyvármegye évi segélye .	30	—		
2. „ szolgafizetés-megtérítés	24	—		
3. Mosonym. takpénztár adománya	10	—		
4. Egyleti vagyon kamatjövödelme	106	49		
5. Befolyt tagsági díj	216	—	386	49
Összesen			1430	62
<i>Kiadás:</i> 1. Tagdíj-fizetések	10	20		
2. Előfizetések	2	95		
3. Egyleti közlöny szubvencziója .	10	—		
4. Értékpapír-vásárlás	574	98		
5. Ásatási költségek	110	63		
6. Szolgafizetés	2	—		
7. Sokasítás	1	80		
8. Póstabérek	8	86	721	42
Marad bevétel			709	20

XI. 1892 január 1-jétől 1893 január 1-jélg.

<i>Bevétel:</i> 1. Mosonyvármegye évi segélye .	30	—		
2. „ szolgabér-megtérítés	24	—		
3. Mosonym. takpénztár adománya	10	—		
4. Nezsideri „ „	20	—		
5. Befolyt tagsági díj	84	—		
6. Egyleti vagyon kamatjövödelme	84	22	252	22
Összesen			961	42
<i>Kiadás:</i> 1. Kifizetett tagsági díjak . . .	10	15		
2. Egyleti közlöny szubvencziója .	10	—		
3. Előfizetések	3	15		
4. Üveges	3	50		
5. Póstabérek	5	62	32	42
Marad bevétel és oldal			929	—

XII. 1893 január 1-jétől 1893 július 5-éig.

	frt	kr	frt	kr
Áttét			929	—
<i>Bevétel:</i> 1. Eladott tárgyakért	6	—		
2. Mosonyvármegye évi segélye	30	—		
3. „ szolgabér-megtérítés	24	—		
4. Mosonymegyei takarékpénztár adománya	10	—		
5. Öreg bútorokért befolyt	16	70		
6. Befolyt tagsági díj	18	—	104	70
Összesen			1033	70
<i>Kiadás:</i> 1. Kifizetett tagsági díj	5	—		
2. Előfizetés	2	95		
3. Írószer és iroda-fölszerelés	10	87		
4. Bútorzat	443	50		
5. Szállítási költség	1	30		
6. Múzeum-fölszerelés	4	41		
7. Posta- és távirdai kiadás	3	59		
8. Üveges	1	28		
9. Muz.-fölszerelés és hurezolkodás	16	90		
10. Könyvkötő	54	05		
11. Ásatási költség	119	84		
12. Vételek	5	53	669	22
Marad bevétel			364	48

XIII. 1893 július 5-étől 1894 december 31-éig.

<i>Bevétel:</i> 1. Mosonyvármegye évi segélye	30	—		
2. „ szolgabér-megtérítés	24	—		
3. Mosonymegyei takarékpénztár adománya két évre	20	—		
4. Nezsideri takarékpénztár adománya	5	—		
5. Egyleti vagyon kamatjövedelme	82	30		
6. Befolyt tagdíjak	360	—		
7. Gazd. egylet adta kiállítási bábok ruházataért befolyt	11	45	532	75
Összesen és oldal			897	23

	Áttét	frt	kr	frt	kr
				897	23
<i>Kiadás:</i> 1. Kifizetett tagdíjak	15	15			
2. Bútorok	87	84			
3. Ásatási költségek	420	23			
4. Muzeum-fölszerelés	23	54			
5. Takarítás, tagdíj-beszedés, szolgál	8	26			
6. Könyvkötő	6	35			
7. Egyl. közl. szubvenciója 2 évre	20	—			
8. Nyomdai költség	163	41			
9. Előfizetés	3	—			
10. Bélyeg	—	26			
11. Vételek	1	70			
12. Sátor és fölszerelése	67	40			
13. Póstabér és táviratok	42	62			
14. Kartonirozás	16	—			
15. Szállítási költség	2	10	877	86	
Marad bevétel				19	37

XIV. 1895 január 1-jétől 1895 december 31-éig.

<i>Bevétel:</i> 1. Mosonyvárm. bútormegtérítés .	500	—			
2. Batthyány József gróf adománya	3	—			
3. Mosonym. takpénztár adománya	10	—			
4. Egyleti vagyon kamatjövödelme	106	96			
5. Befolyt tagsági díjak	32	—	651	96	
Összesen			671	33	
<i>Kiadás:</i> 1. Ásatási költségek	51	90			
2. Egyleti közlöny szubvenciója .	10	—			
3. Könyvkötő	3	—			
4. Előfizetés	3	05			
5. Kifizetett tagsági díj	10	10			
6. Póstabérek és távirda	14	11			
7. Sokasítás	2	17			
8. Vételek	10	—			
9. Nyomtatási költség	9	—			
10. Szállítási költség	4	13			
11. Iroda-fölszerelés	7	51			
12. Rómer emlékére	5	05	130	02	
Marad bevétel és oldal			541	31	

XV. 1896 január 1-jétől 1896 december 31-éig.

	frt	kr	frt	kr
Áttét			541	31
<i>Bevétel:</i> 1. Mosonyvármegye segélye 1895. és 1896. évekre	60	—		
2. Mosonyvármegye szolgabér- megtérítés két évre.	48	—		
3. Mosonym. takpénztár adománya	10	—		
4. Befolyt tagsági díjak	157	—		
5. Egyleti vagyon kamatjövedelme	44	30	319	30
Összesen			860	61
<i>Kiadás:</i> 1. Nyomdai költség	76	21		
2. Póstabérek	6	29		
3. Írószerek	2	75		
4. Bélyeg	—	26		
5. Kifizetett tagsági díjak	10	05		
6. Előfizetés	3	—		
7. Ásatási költség	8	50		
8. Egyleti közlöny szubvencziója .	10	—	117	06
Marad bevétel			743	55

XVI. 1897 január 1-jétől 1898 január 15-éig.

<i>Bevétel:</i> 1. Gr. Batthyány József adománya	3	—		
2. Barátfalu község adománya . .	5	—		
3. Mosonyvárm. adom. ásatásokra	500	—		
4. Mosonyvármegye évi segélye .	30	—		
5. „ szolgabér-megtérítés	24	—		
6. Mosonym. takpénztár adománya	10	—		
7. Egyleti vagyon kamatjövedelme	153	29		
8. Befolyt tagsági díjak	342	—		
9. Frigyes kir. herczeg alapítványa	100	—	1167	29
Összesen és oldal			1910	84

	Áttét	frt	kr	frt	kr
				1910	84
<i>Kiadás:</i> 1. Muzeum-szőnyeg		36	75		
2. „ -ör díja egy évre . . .		16	80		
3. „ -takarítás egy évre . .		21	65		
4. „ -fölszerelés		3	95		
5. Ásatási költség		64	65		
6. Tagdíj-beszedési költség . . .		4	—		
7. Vételár		32	35		
8. Sokasítás		6	15		
9. Bélyeg		2	50		
10. Tűzmentes szekrény és felállítása	183	—			
11. Tagdíj történelmi és embertani társulatnak (2 év)		20	—		
12. Előfizetés történelmi tárra (2 év)		6	—		
13. Könyvkötő		17	51		
14. Nyomda		5	30		
15. Irodaszükséglet		5	15		
16. Póstabérek		16	10		
17. Szállítási költség		1	86	443	72
Marad bevétel készpénzben				1467	12

**XVII. Bevételek és kiadások összesített kimutatása 1882 szeptember
2-ától 1898 január 1-jéig terjedő időre.**

Bevétel:

1. Adományokban és segélyekben	1676	21
2. Alapítói és tagsági díjakban	4496	—
3. Egyleti vagyon időközi kamatai	904	77
4. Eladott tárgyak vételára	84	15
5. Visszatérítés, bútor, szolgálat, nyomda és póstabérre	773	60
Összesen és oldal	7934	73

	Áttét	ft	kr	ft	kr
				7934	73
<i>Kiadás:</i>					
1. Ásatási költségek	1765	36			
2. Bélyeg, pósta, távirda és szállítások	358	81			
3. Bútorzat, pénzszekrény és sátor	904	42			
4. Előfizetések és tagsági díjak	181	02			
5. Értékpapír-vásárlás és betét	1935	98			
6. Írószerek és iroda-fölszerelés	106	57			
7. Könyvkötő-számlák	176	20			
8. Lapszubvenczió	92	50			
9. Nyomda és sokasítás	606	14			
10. Muzeum-fölszerelés	262	18			
11. Szolgálat és takarítás	166	51			
12. Vételárak	206	18			
13. Egyéb kiadás	105	74	6867	61	
Marad bevétel			1067	12	
hozzáadva a tőkésített			1450	—	
volt az egyletnek 1898 január 1-jén			2517	12	
melyből törzsvagyon			1050	—	
tehát szabad rendelkezésre állott, mint fent:			1467	12	

MÁSODIK RÉSZ.

AZ EGYLET GYŰJTEMÉNYEI.

I. Régi bankjegyek.

1.	1784. évi	Fünf Gulden bankjegy	1 drb.
2.	" "	Zehn " "	1 "
3.	" "	Fünfundzwanzig Gulden bankjegy .	1 "
4.	" "	Fünfzig Gulden bankjegy	1 "
5.	1800.	Ein Gulden bankjegy	4 "
6.	" "	Zwei " "	1 "
7.	1806.	Fünf " "	6 "
8.	" "	Fünfundzwanzig Gulden bankjegy .	1 "
9.	1811.	Ein Gulden bankjegy	1 "
10.	1813.	Zwei Gulden Anticipations-Schein .	1 "
11.	1816.	Zehn " bankjegy	1 "
12.	1848.	" " Kreuzer "	3 "
13.	" "	Ein Gulden bankjegy	2 "
14.	" "	Öt forint bankjegy	5 "
15.	" "	Tíz " "	5 "
16.	" "	Száz " "	3 "
17.	1849.	Zehn Kreuzer bankjegy	2 "
18.	" "	" " "	2 "
19.	" "	Egy pengő krajczár bankjegy . . .	2 "
20.	" "	Öt " " "	2 "
21.	" "	Tíz " " "	14 "
22.	" "	Tizenöt pengő krajczár	1 "
23.	" "	Harmincz " "	3 "
24.	" "	Két pengő forint	3 "
25.	Amerikai	bankjegy (50 cents)	1 "
26.	Cseh	bankjegy (10 kr)	1 "
27.	Török	bankjegy	6 "
28.	Egy 1 frtos és egy 5 frtos	imitáció	2 "

Összesen 76 drb.

Ezeket adományozták:

1. Alleker Lajos 1884 22. és 30. sz.	7 drb.
2. Deininger Imre 1884 42. sz.	2 "
3. Fábry Nándor 1884 43. sz.	28 "
4. Gladitsch József 1888 16. sz.	1 "
5. Grosz Miklós 1866 12. sz.	1 "
6. Gschrei Henrik 1884 62. sz.	1 "
7. Holczer József 1885 31. sz.	1 "
8. Máté Ferencz 1888 116. sz.	1 "
9. Molcsányi N. 1888 124. sz.	1 "
10. Parczer Imre 1886 12. sz.	2 "
11. Rokobauer József 1887 73. sz.	1 "
12. Serényi József 1894 53. sz.	15 "
13. Dr Sötér Ágost 1887 23. sz.	4 "
14. Thallmayer Viktor 1894 53. sz.	1 "
15. Virágh Gyula 1897	4 "
16. Névtelen	6 "

Összesen mint fent 76 drb.

II. Éremgyűjtemény.

(Az összes érmek meghatározva és kortanilag rendezve vannak.)

Uralkodás ideje	1. Egyleti tulajdon.	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	A) Római érmek.				
150 Kr. e.	Familia Acilia	—	1	—	1
100 Kr. e.	Familia Afrania	—	1	—	1
51—68	Lucius Domitius Nero (letét) . .	1	—	—	1
63e—14u	Octavianus Augustus	—	—	2	2
12e—14u	Agrippa Caesar Posthumus . . .	—	—	2	2
37—41	Cajus Caligula	—	—	1	1
41—54	Tib. Claudius I.	—	—	1	1
— † 69	Marcus Salv. Otho	—	—	1	1
69—79	Flavius Vespasianus	—	1	1	2
81—96	Flavius Domitianus	—	—	3	3
96—98	Marcus Cocceus Nerva	—	1	—	1
98—117	Marcus Ulpius Nerva Trajanus .	—	1	5	6
117—138	Publius Aelius Hadrianus	—	1	5	6
Oldal		1	6	21	28

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	1	6	21	28
138—161	Antoninus Pius	—	—	1	1
— † 141	Ennek neje Annia Galeria Faustina	—	1	—	1
161—180	Marcus Aurelius Antoninus . . .	—	1	4	5
— † 175	Ennek neje Faustina Junior . . .	—	—	2	2
— † 183	Lucius Verus neje Annia Lucilla	—	—	1	1
180—192	Marc. Luc. Ael. Aur. Commodus	—	—	4	4
193—211	Luc. Septimius Severus Pertinax	—	2	—	2
211—217	Marcus Aurel. Ant. Caracalla . .	—	4	3	7
— † 217	Ennek neje Julia Donnia	—	—	1	1
217—218	Cajus Marcus Opelius Severus Maxinus	—	—	1	1
218—222	Antoninus Elagabalus	—	1	—	1
222—235	Marc. Aurel. Severus Alexander	—	4	1	5
— † 235	Ennek anyja Julia Mamaea . . .	—	1	1	2
238—244	Marcus Antonius Gordianus III.	—	2	3	5
254—260	Cajus Publius Licinius Valerianus	—	—	1	1
255—268	Publius Licinius Gallienus	—	—	8	8
268—274	Marc. Aurel. Claudius Gothicus .	—	—	8	8
270—274	Claud. Luc. Domitius Aurelianus	—	1	5	6
276 3 hóig	Marcus Annius Florianus	—	—	1	1
276—282	Marcus Aurelius Probus	—	—	4	4
282—284	Marcus Aurelius Numerianus . .	—	—	2	2
282—285	Marcus Aurelius Carinus	—	—	2	2
284—304	Cajus Valerius Diocletianus . . .	—	—	3	3
286—310	Marcus Aurel. Val. Maximianus herculeus	—	—	1	1
293—306	Flav. Val. Constantius Chlorus .	—	—	4	4
300—326	Flav. Julius Crispus	—	—	1	1
305—311	Gal. Val. Maximianus Armentarius	—	—	3	3
— † 315	Ennek neje Galeria Valeria . . .	—	—	1	1
305—337	Flav. Val. Constantinus Maximus	—	—	12	12
306—312	Caj. Gal. Maximianus Daza . . .	—	—	1	1
308—323	Flav. Val. Licinianus Licinius . .	—	—	6	6
320—350	Flav. Julius Constans	—	—	4	4
335—361	Flav. Jul. Constantius II.	—	—	18	18
337—340	Flav. Claud. Constantinus Junior	—	—	14	14
351—354	Flav. Claud. Constantius Gallus	—	—	4	4
360—363	Flav. Claud. Julianus Apostata .	—	—	2	2
	Oldal	1	23	148	172

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	1	23	148	172
364—375	Flav. Valentinianus I.	—	—	6	6
364—378	Flav. Valens	—	—	5	5
389—395	Flav. Theodosius	—	—	1	1
	Meghatározott római érem tehát	1	23	160	184
	Már meg nem határozható . . .	—	—	12	12
	Római érmek összege tehát . .	1	—	—	—
	Összesen	1	23	172	196
B) Magyar érmek.					
1. Árpád-ház.					
1131—1141	II. Béla	—	1	—	1
1235—1270	IV. Béla (vak)	—	—	4	4
1272—1290	IV. László (kún)	—	1	—	1
2. Vegyes ház.					
1342—1382	I. Lajos (Nagy)	—	1	—	1
1437—1439	Albert (osztrák)	—	5	—	5
1440—1444	I. Ulászló, arany	1	—	—	1
	I. Mátyás (Hunyady) arany . . .	3	—	—	3
	II. Lajos	—	1	—	1
	II. Lajos (Schweidnitz részére verve)	—	2	—	2
3. Habsburg-ház.					
1526—1564	I. Ferdinánd (megyei letét) . . .	—	1	—	1
	kis ezüst	—	26	—	26
1564—1576	Miksa	—	16	—	16
1576—1608	Rudolf	—	40	—	40
1608—1619	II. Mátyás	—	26	—	26
1619—1637	II. Ferdinánd	—	6	—	6
—	Bethlen Gábor 1623	—	1	—	1
1637—1657	III. Ferdinánd 1640 arany . . .	1	—	—	1
1657—1705	I. Lipót 1684. évi arany . . .	1	—	—	1
	XV-ös 1661—1662, 1665, 1671, 1673, 1678, 1687	—	23	—	23
	XV-ös 1678 (letét) . . .	—	2	—	2
	Oldal	6	152	4	162

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Ösz.
	Áttét	6	152	4	162
	I. Lipót VI-os 1667—1676, 1681, 1684	—	16	—	16
	3-as 1661, 1666, 1667, 1668, 1672, 1673, 1677, 1690, 1692, 1696, 1699	—	16	—	16
	Poltura	—	6	—	6
	Duarius	—	11	—	11
	Kis ezüst	—	12	—	12
	Rákóczy Fer. 1706 pro Libertate	—	—	2	2
	1704, 1707 Poltura	—	—	8	8
1705—1711	I. József közép ezüst	—	2	—	2
1711—1740	III. Károly kis ezüst	—	1	—	1
1740—1780	Mária Terézia ezüst X.	—	1	—	1
	kis ezüst	—	3	—	3
	1763, 1765 nagy poltura	—	—	15	15
	1761, 1763, 1766, 1769 kr	—	—	13	13
1835—1848	V. Ferdinánd Máriás huszas . . .	—	1	—	1
	Szabadságharcz 1848, 1849 hatos	—	7	—	7
	" egy krajczár . .	—	—	14	14
1848	I. Ferencz József ezüst forint . .	—	2	—	2
"	20 kros	—	1	—	1
"	4 "	—	—	1	1
	Összesen	6	231	57	294
C) Osztrák érmek.					
1619—1637	II. Ferdinánd kp. 3 kros	—	4	—	4
"	k. 1 "	—	5	—	5
1637—1657	III. Ferdinánd kp. 3 "	—	5	—	5
"	k. 1 "	—	1	—	1
1657—1705	I. Lipót XV-ös 1673, 1674, 1676, 1681, 1685	—	5	—	5
"	XV-ös 1675 (letét) . . .	—	1	—	1
"	VI-os 1674, 1679, 1678, 1680, 1681, 1684, 1685, 1690	—	10	—	10
	Oldal	—	31	—	31

Uralkodás ideje			Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
		Áttét	—	31	—	31
1657—1705	I. Lipót	3 kros sasos	—	16	—	16
" "	"	3 " hármás czimer	—	6	—	6
" "	"	3 " kettős czimer	—	1	—	1
" "	"	3 " két sas	—	1	—	1
" "	"	1 " ország almával	—	1	—	1
" "	"	1 " kétfejű sassal	—	15	—	15
1705—1711	I. József	3 kros sasos	—	3	—	3
1711—1740	VI. (III.) Károly	5 kros sasos	—	1	—	1
" "	"	3 " " "	—	7	—	7
" "	"	1 " " "	—	1	—	1
1740—1780	Mária Terézia	tallér (letét)	—	1	—	1
" "	"	X-es sasos	—	2	—	2
" "	"	3 kros sasos	—	2	—	2
" "	"	1 krajczár	—	—	28	28
" "	"	1 kr olasz czimerrel	—	—	3	3
" "	"	$\frac{1}{2}$ krajczár	—	—	2	2
" "	"	Merzo soldo	—	—	1	1
1780—1790	II. József	1 krajczár	—	—	5	5
" "	"	1 garas	—	—	1	1
" "	"	$\frac{1}{2}$ krajczár	—	—	1	1
" "	"	Soldo	—	—	3	3
1792—1835	II. (I.) Ferencz	10 kros ezüst	—	1	—	1
" "	"	7 " " "	—	2	—	2
" "	"	5 " " "	—	1	—	1
" "	"	1 " " "	—	1	—	1
" "	"	30 kr réz	—	—	2	2
" "	"	15 " " "	—	—	1	1
" "	"	6 " " "	—	—	4	4
" "	"	3 " " "	—	—	4	4
" "	"	3 kr kisebb réz	—	—	2	2
" "	"	1 kr feliratos réz	—	—	9	9
" "	"	1 kr egyes a sasba réz	—	—	19	19
" "	"	1 kr koszorús réz	—	—	7	7
" "	"	$\frac{1}{2}$ kr felirat nélk.	—	—	1	1
" "	"	$\frac{1}{2}$ " koszorúba	—	—	2	2
" "	"	$\frac{1}{2}$ " kördísz nlk.	—	—	1	1
Oldal			—	93	96	189

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	—	93	96	189
1792—1835	II. (I.) Ferencz $\frac{1}{2}$ kr sasos	—	—	1	1
" "	$\frac{1}{4}$ " kördisz nlk. . . .	—	—	3	3
" "	$\frac{1}{4}$ " felirat nélk. . . .	—	—	1	1
" "	5 centesimi	—	—	4	4
" "	2 soldi	—	—	1	1
" "	1 centesimo	—	—	1	1
1835—1848	I. (V.) Ferdinánd 3 kros	—	1	—	1
"	I. Ferencz József kétforintos . .	—	1	—	1
"	negyedforintos	—	1	—	1
"	14 kros	—	1	—	1
"	4 "	—	—	1	1
"	3 "	—	—	1	1
"	2 "	—	—	3	3
"	1 "	—	—	10	10
"	$\frac{1}{2}$ "	—	—	18	18
"	3 centesimi	—	—	1	1
"	1 centesimo	—	—	2	2
	Összesen	—	97	143	240
D) Lengyel érmek.					
1492—1501	I. János Albert kis ezüst	—	1	—	1
1501—1506	Sándor kis ezüst	—	5	—	5
1506—1548	I. Zsigmond kis ezüst 1508, 1509, 1510, 1511, 1517, 1531	—	12	—	12
1548—1572	II. Zsigmond Ágoston kis ezüst	—	3	—	3
1574—1586	Báthory István 1581	—	1	—	1
1586—1632	III. Zsigmond (svéd) kis ezüst 1581, 1590—1592, 1594—1597, 1599, 1610, 1625, 1632	—	19	—	19
1632—1648	VII. Ulászló 1632	—	1	—	1
1764—1795	Stanislaus 1791	—	—	1	1
	Összesen	—	42	1	43

	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
E) Egyéb országos érmek.				
Császárság, királyság és köztársaságok.				
Angolország	—	—	1	1
Amerikai Egyesült Államok	1	4	1	6
Bajor királyság, Máriás tallér (letét)	—	1	—	1
" "	—	16	—	16
Belga "	—	—	10	10
Brazíliai császárság	—	2	—	2
Csehország	—	2	—	2
Dán királyság	—	—	2	2
Franciaország	—	—	2	2
Görög királyság	—	1	1	2
Hannover királyság	—	1	1	2
Német császárság	—	8	7	15
Olasz királyság	—	—	21	21
Orosz császárság	—	5	6	11
Porosz királyság	—	9	8	17
Romániai királyság	—	1	3	4
Szicíliai királyság	—	—	1	1
Spanyol királyság	—	—	2	2
Sct. Marino köztársaság	—	—	1	1
Svéd királyság	—	1	2	3
Svájczi köztársaság	—	10	3	13
Szász királyság, tallér (letét)	—	1	—	1
" "	—	6	2	8
Török császárság	1	27	6	34
Velencei köztársaság	—	3	2	5
Württembergi királyság	—	7	—	7
Összesen	2	105	82	189
F) Herczagségek érmei.				
Badeni herczagség	—	2	3	5
Dessau "	—	2	—	2
Hesseni "	—	2	—	2
Hohenzollern-Sigmaringeni herczagség	—	1	—	1
Krumai herczagség	—	1	—	1
Oldal	—	8	3	11

	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
Áttét	—	8	3	11
Nassaui hercezség	—	1	1	2
Szász-Meiningeni hercezség	—	15	—	15
Összesen	—	24	4	28
G) Választófejedelemségek.				
Salzburgi Frigyes Ernő	—	—	1	1
Szász választófejedelemség	—	1	—	1
Westfáliai választófejedelemség	—	1	—	1
Összesen	—	2	1	3
H) Herczegek érmei.				
Babenbergi (Frisachi) érmek 1200 körül . .	—	14	—	14
Ferdinánd Károly főherceg 1641	—	8	—	8
Károly főherceg 1613	—	3	—	3
Károly Vilmos főherceg	—	1	—	1
Lipót főherceg	—	1	—	1
Zsigmond főherceg 1663—1665	—	7	—	7
Összesen	—	34	—	34
I) Grófságok.				
Brandenburgi örgrófság	—	11	—	11
Lavagnai grófság	—	1	—	1
Montefiori grófság	—	8	—	8
Összesen	—	20	—	20
K) Városok érmei.				
Bréma városa 1853	—	—	1	1
Frankfurt városa 1863	—	1	—	1
Hamburg városa 1726	—	1	—	1
Ragusa városa 1753	—	1	—	1
Regensburg városa	—	1	—	1
Összesen	—	4	1	5

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
L) Egyházi érmek.					
1. Pápai érmek.					
1724—1730	XIII. Benedek Pápa	—	—	1	1
1823—1829	XII. Leo Pápa	—	—	1	1
1846—1878	IX. Pius Pápa	—	1	1	2
2. Érsekségek.					
1763	Brixeni Érsekség	—	1	—	1
1698	Landshuti Érsekség	—	1	—	1
1687	Olmützi Érsekség	—	13	—	13
1635, 1670, 1674	Salzburgi Érsekség (letét 1791) .	—	5	—	5
3. Püspökségek.					
1679	Boroszlói Püspökség	—	4	—	4
—	Leoni Püspökség	—	1	—	1
Összesen		—	26	3	29
M) Emlékérmek.					
1849	Aradi vértanúk eml. (1 br. letét)	—	1	2	3
1887	Budavár visszafogl. eml. (1 letét)	—	—	2	2
1825	Carolina Augusta kir. kor. (1 letét)	—	1	—	1
1886	Déli részek bekebl. eml. (1 letét)	—	—	1	1
1867	Erzsébet kir. koron. (1 letét) . .	—	1	—	1
1831	V. Ferdinánd kir. koron. (2 letét)	1	1	—	2
1879	Ferencz József és Erzse nász. .	—	1	—	1
1867	kir. koron. (1 letét)	1	—	—	1
1890	kir. koron. 25 év- ford. (1 letét) . .	—	1	—	1
1879	Fiume város százados eml. (1 letét)	—	—	1	1
—	Höffinger gleichenbergi orv. eml.	—	—	1	1
1816	Inségérem	—	1	—	1
1846	József nádor évszázados eml. (2 e., 1 br. letét)	—	2	3	5
1859	Kazinczy F. évszázad. eml. (1 letét)	—	—	1	1
1849	Kossuth és Behm eml.	—	—	1	1
1817	Luther Márton eml.	—	—	1	1
Oldal		2	9	13	24

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Ösz.
	Áttét	2	9	13	24
1843	Magy. Orvosok és termb. Temes- vár (1 letét)	—	—	1	1
1846	Magy. Orvosok és termb. Kassa- Eperjes (1 letét)	—	—	1	1
1847	Magy. Orvosok és termb. Sopron (1 letét)	—	—	1	1
—	Magyar-Óvári polgári érem . . .	—	1	—	1
1887	Magy. tűzoltók VIII. kongr. Fiume	—	—	1	1
1748	Mária Christina főhercz. eml. . .	—	—	1	1
1808	Mária Ludovica kir. kor. (1 letét)	—	1	—	1
1792	Mária Terézia kir. kor. jub. . . .	—	1	—	1
—	Napoleon szül. eml.	—	—	1	1
1845	Orleansi Fülöp Lajos eml.	—	—	1	1
1896	Pozsony-Dévény ezredév. eml. (1 letét)	—	1	—	1
1884	Pulsky Ferencz jub. eml.	—	—	1	1
1864	Schleswig-holsteini katonai érem	—	—	1	1
1897	Széchenyi I. szoborleleplez. érem	—	—	1	1
1883	Szeged újraépültének emlékérmé	—	1	—	1
1897	Szilágyi Sándor jub. érme	—	—	1	1
—	Talány-érem	—	—	1	1
	Összesen	2	14	25	41

N) Kegyérmek.

Szent Benedek tiszteletére. Ep. ST. BENE.				
Szent Benedek egy feszület előtt térdelve.				
Hp. A szent felhők fölött trónol, jobbát áldásra emeli, alatta a purgatoriumban kinlódó lelkek	—	—	1	1
Szent Domonkos tiszteletére. STO. DOMINICO	—	—	1	1
Szént Domonkos tiszteletére. Ep. SANT. DOM.				
DE. SOR. OR. P. Jobbjában lilomot, baljá- ban könyvet tart. Hp. REG. SACR. ROS. OR.				
PR. N. Az Isten anyja a kised Jézussal. Ep.	—	—	1	1
Szüz Mária tiszteletére. S. MARIA L. AVRET.				
Hp. S. IO. BAPTIST. S. EVAN. (Sanctus Johannes Baptista, Sanctus Johannes Evan- gelista.)	—	—	1	1
Oldal	—	—	4	4

	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
Áttét	—	—	4	4
Szűz Mária tiszteletére. Ep. Krisztus sugaras mellképe. Hp. A fájdalmas szűz Mária mellképe.	—	—	1	1
Összesen	—	—	5	5
O) Játékérmek,				
ügynevezett Yeltonok	—	—	21	21
Összesen	—	—	21	21
P) Már meg nem határozható				
vagy teljesen értéktelen érem	—	61	112	121
Összesen	—	61	112	173
2. Ideiglenes letétek.				
Bischoff Károly egy római aranya, Lichtneckert György hat érme és a megyei levéltárból átvett 15 érem az éremtárba kortanilag besorozva vannak és előbbieik <i>zöld</i> , utóbbiak <i>kék</i> , a sírokban lelt érmek pedig <i>piros</i> alapok által vannak megkülönböztetve.				
3. Érmek összesített kimutatása.				
A) Római érem	1	23	172	196
B) Magyar „	6	231	57	294
C) Osztrák „	—	97	143	240
D) Lengyel érmek	—	42	1	43
E) Egyéb országok érmei	2	105	82	189
F) Herczegségi érmek	—	24	4	28
G) Választófejedelemségek	—	2	1	3
H) Herczegi érmek	—	34	—	34
I) Grófsági „	—	20	—	20
K) Városi érmek	—	4	1	5
L) Egyházi érmek	—	26	3	29
M) Emlékérmek	2	14	25	41
N) Kegyérmek	—	—	5	5
O) Játékérmek	—	—	21	21
P) Használhatlan érmek	—	61	112	173
Érmek összege	11	683	627	1321

4. Éremadományok, ásatások és vételek.

Antoni Adolf ifj.	1	Áttét	127
Alleker Lajos	9	Hegedüs János	2
Ásatás sírokból	9	Heuffel Sándor	1
Bandler István	1	Heveder Ferencz	2
Barátfalusi földmíves . .	3	Hörl Ferencz	5
Bauer N., plébános . .	1	Horváth Vilmos	2
Békeffy Jenő	7	Ivánfi Ede	17
Beöthy N.	1	Janauscek József	1
Bischoff Károly (letét)	1	Kapler László	4
Bobleter Ignác	2	Karácsony László	3
Bozzay Elek	1	Kaprinay Ede	19
Braun Adolf	2	Kárall Lőrincz	27
Breier Antal	2	Kelemen István	1
Chalupetzky Miksa . . .	4	Kerényi József	3
Csellei János dr	2	Kiss Gáspár	2
Domsitz Máté	1	Köhalmi V.	2
Draksitz György	12	Kosutány Tamás dr . . .	15
Egyed Ferencz	1	Krieger Ferencz	1
Egyed József	3	Króner-Küffner Lajos . .	6
Elek Márton	1	Lepossa Dániel	1
Fábry Nándor	23	Lichtneckert György . .	6
Fehéry János	4	M.-Óvár város	123
Feichtinger Alajos dr . .	2	Major Pál	1
Fettik György	1	Mándy Gyula	5
Fibinger N.	1	Marschalek István . . .	2
Franich Béla	2	Mátyás Ferencz	3
Gál Imre	1	Merényi Jolán	2
Gindl Mihály	1	Mikos Illés	3
Gladitsch József	18	Millner Jakab	6
Grozer Ferencz	4	Mosonymegye (letét) . .	15
Gruber Ferencz	1	Móricz István	1
Gschrei Henrik	3	Mühlhofer Károly	13
Guggenberger Adolf . .	1	Nábinger Nemez	6
Hardy Lajos	1	Nagy Sándor	4
Oldal	127	Oldal	431

Áttét 431	Áttét 1190
Németh József 6	Steiner Márton 5
Őshegyi József 7	Strobl József 23
Pamper Imre 35	Szaflarszky János 4
Parczer Imre 2	Szalay János 2
Pávay Antal 1	Szélessy Károly 1
Prindl Károly 2	Szüts István 1
Redle Julia 2	Tóth András 1
Régiségtár-látogatók . . 212	Tóth László 1
Rokobauer József 2	Tóth Imre 6
Rozonits N. 1	Vajda István 1
Schausz József 2	Vlachovits N. 1
Schuh Kristóf dr. 7	Vételek 78
Schraczenhaler János . . . 1	Wolf N., plébános 1
Serényi József 17	Wolfram Ede 1
Simon Gyula 120	Zechmeister József 5
Sötér Ágost dr. 342	
Oldal 1190	94 adományozó . adott összesen: 1321

III. Fénykép-gyűjtemény.

1. Ciborium és kehely. (Ad. Zalka János püspök és Horák Károly)	6 drb.
2. Corvin János ereklyéi. (Ad. Török A.)	13 „
3. M.-Óvár vára 1688., 1699. és 1715. évben	3 „
4. Mosonymegye régi térképe	1 „
5. Nemesvölgyi sírleletek	1 „
6. Népvándorlaskori sírleletek. (Ad. Riegl Alajos)	37 „
7. Pacsetits gróf sírköve. (Ad. Török A.)	1 „
8. Pethő-család sírboltja és sírköve. (Ad. Török A.)	2 „
9. Rajkai templom tornya. (Ad. Kuncze M.)	1 „
	Összesen 65 drb.

IV. Képtár.

1. Csaplár Ferencz, mecséri bíró (Eble Gábortól) .	1 drb.
2. Kálnoki kápolna a régi korban (vétel)	2 "
3. Magyar királyok arczképei (vétel)	1 "
4. M.-óvári polgári lövészek (Nedeczky Izabella) .	1 "
5. Martinovits és társai (Heveder Ferencz) . . .	1 "
6. Mosonyi csata (vétel)	1 "
7. Viczay Károly gróf családi czimere	1 "
Összesen	8 drb.

V. Könyvtár.

(Az adományozók minden műnél ki vannak tüntetve, valamint a letevők is.)

Könyvt. szám	Szerző	A mű czíme	Kiadás éve	Kötet- szám
109	—	Abfertigung des Spannenberg'schen Irrthums.	1582	1
95	Abonyi L.	A mi nótáink. Gr. Zichy Henrik	1864	4
129	Alleker L.	Az egyházi és világi lovagrendek. A szerző	1884	1
101	—	Nemzeti Almanach. Serényi J.	1842	1
172	—	Alsó-Fehérmege tört. és rég. egyeslet évkönyve	1891 1895	2
89	—	Articuli Stat. et Ord. regni Hungariae. Gerebényi K.	1659	1
—	Bajza J.	Aurora hazai Almanach. Serényi József	1835	1
—	Balás Á.	M.-óvári gazd. tanintézet leirása. A szerző	1890	1
—	"	Landw. Fachunterricht in Ungarn. A szerző	1889	1
—	"	Magyarország szakoktatásának állapota. A szerző	1890	1
—	"	Abriss der Geschichte der ung. Landwirthschaft. A szerző . .	1897	1
—	"	Magyarország szakoktatásának intézményei. A szerző	1896	1
139	Bartal Gy.	Csallóköz történeti vázlata . .	1860	1
Oldal			—	17

Könyvt. szám	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	17
112	Bél K. A.	De Archiofficiis regni Hungariae. Markovics K.	1749	1
197	Bél M.	Mosonymegye Monographiája. Major P.	—	1
104	—	Biblia sacra latina	—	1
174	—	Biharmegye rég. és tört. egyeslet évkönyve	1888	1
210	Bogár F.	Episc. Dioeces. Jaurinensis . . .	1821	1
169	—	Bulletin de Congresse d'Anthro- pologie. Ruttrich L.	1876	1
—	Bunyitay V.	A gyulafehérvári székesegyház. Tud. Akadémia	1893	1
8	Campe J.	Die Entdeckung von Amerika. Grell J.	1782	2
150	—	Carnutum-Verein. Jahresbuch .	1887	1
—	Csánky D.	Magyarország tört. földrajza . .	1892	2
160	Csengery A.	Budapesti Szemle. Gr. Zichy H.	1860	3
136	Cserni B.	Parthenogenesis	1887	1
—	Cserhádi S.	M.-óvári gazd. akadémia könyv- tárának jegyzéke	1894	1
97	Czobor B.	Éremgyűjt. jegyzék. Kuliffay E.	—	1
10	Dalman F.	Zwei Revolutionen. Gr. Zichy H.	1853	2
131	Danielik J.	Columbus vagy America. Gróf Zichy H.	1856	1
193	—	Dispensatorium Pharmacop. . .	1751	1
192	Ebenhösch F.	Győr kökorszaki leletei. Ivámf E.	—	1
92	Ebersberg J.	Der Mensch und das Geld . . .	1829	1
181	Eble G.	Károlyi Ferencz és kora. A szerző	1093	1
182	"	Károlyi S. bucsúztató. A szerző	1888	1
168	"	Egy magyar nyomda. A szerző	1891	1
128	Ellenbogen J.	Erinnerung an Krönungsdom Pressburgs. Ivámf E.	1867	1
205	Eötvös J.	Fogház-javítás. Dr Schuh K. . .	—	1
—	—	Éremrajzok. Dr Schuh K. . . .	1858	1
140	Fehér I.	Györmegye és város leírása. Mosonymegye	1874	1
177	—	Felső-Magyarországi muzeum- egyeslet évkönyve	1874	1
		Oldal	—	49

Könyvt. szám	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	49
133	Fényes E.	Magyarország geogr. szótára . .	1851	4
208	Ficino M.	Plato összes művei. Dr Sötér Á.	1602	1
155	Figneim A.	Russlands Politik. Gr. Zichy H.	1854	1
103	Grache T.	Guide de l'Amateur de Porcel.	1885	1
111	Gradányi J.	A világ köz. históriája	1797	2
4	—	Seltsame Gerichtshändel	—	1
100	Griffet H.	Praedigten für den Advent . .	1770	1
32	Goethe	Abhandlungen über Kunst. Gr. Zichy H.	1857	2
28	"	Annalen. Gr. Zichy H.	"	1
24	"	Aus meinem Leben. Gr. Zichy H.	"	3
34	"	Auswärtige Literat. Gr. Zichy H.	1858	2
29	"	Benevenuto Cellini. Gr. Zichy H.	1857	1
29	"	Rameau's Hefte. Gr. Zichy H. .	"	1
29	"	Diderot's Versuch über Malerei. Gr. Zichy H.	"	1
26	"	Campagne in Frankreich. Gróf Zichy H.	"	1
17	"	Claudius von Ville Bella. Gróf Zichy H.	1856	1
17	"	Ervin und Elmire. Gr. Zichy H.	"	1
17	"	Jery und Bätely. Gr. Zichy H.	"	1
17	"	Lila. Gr. Zichy H.	"	1
17	"	Die Fischerin. Gr. Zichy H. . .	"	1
33	"	Deutsche Literatur. Gr. Zichy H.	1857	2
20	"	Faust. Gr. Zichy H.	1856	2
16	"	Gedichte. Gr. Zichy H.	"	1
39	"	Geschichte der Farbenlehre. Gr. Zichy H.	1858	2
19	"	Der Gross-Softa. Gr. Zichy H.	1856	1
19	"	Der Bürgergeneral. Gr. Zichy H.	"	1
19	"	Die Aufgeregten. Gr. Zichy H.	"	1
35	"	Gottfried von Berlichingen. Gr. Zichy H.	1858	1
35	"	Iphigenie auf Tauris. Gr. Zichy H.	"	1
18	"	Götz v. Berlichingen. Gr. Zichy H.	1856	1
18	"	Egmont. Gr. Zichy H.	"	1
18	"	Clavigo. Gr. Zichy H.	"	1
		Oldal	—	92

Könyvt. szám	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	92
18	Goethe	Stella. Gróf Zichy H.	1856	1
18	"	Die Geschwister. Gr. Zichy H.	"	1
36	"	Die Wette. Gr. Zichy H.	1858	1
36	"	Mahomed. Gr. Zichy H.	"	1
36	"	Tancred. Gr. Zichy H.	"	1
14	"	Hermann und Dorothea. Gróf Zichy H.	1853	1
14	"	Achilles. Gr. Zichy H.	"	1
14	"	Reinecke Fuchs. Gr. Zichy H.	"	1
25	"	Italienische Reise. Gr. Zichy H.	1857	2
37, 38	"	Morphologie. Gr. Zichy H. . . .	1858	4
40	"	Nachträge zur Farbenlehre. Gr. Zichy H.	"	2
31	"	Propyläen. Gr. Zichy H.	1857	1
23	"	Reise der Söhne Megaprapu's. Gr. Zichy H.	"	1
23	"	Unterhaltung deutscher Aus- wanderer. Gr. Zichy H. . . .	"	1
23	"	Die guten Weiber. Gr. Zichy H.	"	1
23	"	Novelle. Gr. Zichy H.	"	1
23	"	Sonette. Gr. Zichy H.	1855	1
27	"	Schweizer-Reise v. Jahre 1797. Gr. Zichy H.	1857	1
27	"	Reise am Rhein. Gr. Zichy H.	"	1
21	"	Die Wahlverwandschaften. Gróf Zichy H.	1856	1
15	"	Westöstlicher Divan. Gr. Zichy H.	1853	1
22	"	Wilhelm Meister's Lehrjahre.	1856	4
22	"	Wilhelm Meister's Wanderjahre. Gr. Zichy H.	1857	1
30	"	Winkelmann. Gr. Zichy H. . .	"	1
30	"	Haekert. Gr. Zichy H.	"	1
189	Göndöcs B.	Pusztaszer	1853	1
159	Görgey A.	Mein Leben und Wirken. Gróf Zichy H.	1852	2
163	Gyulai P.	Török világ Komárommegyében	1894	1
119	Halle J.	Magie	1787	1
196	Hampel J.	Aquincum története. Mosonym.	1872	1
		Oldal	—	131

Könyvt. szám	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	131
178	Hampel J.	A bronzkor emlékei. A szerző .	1892	2
203	"	Magyarhoni régészeti leletek. Kuliffay E.	1896	1
185	"	Orsz. rég. egylet évk. A szerző	1886	2
166	"	Rákospal. bronzlelet. Kuliffay E.	1889	1
94	Hermann O.	Ösi nyomok a halászatban. Dr Sötér A.	—	1
41	Humboldt S.	Kosmos. Gr. Zichy H.	1845	4
138	Hunfalvy J.	Magyar birod. term. viszonyai .	1865	3
171	—	Hunyadmegyei tört. évkönyv. .	1886	2
5	—	Imakönyv	1887	1
6	—	Imakönyv	—	1
11	—	Imakönyv. Lehner Gy.	1794	1
127	Ivánfi E.	Régészet becse Mosonymegyé- ben. A szerző	1883	1
183	"	Titel prépostság. A szerző . . .	1877	1
180	"	Könyvjegyzékek. A szerző . . .	—	1
126	"	Vázlatok Mosonymegye multjá- ból. A szerző	1882	1
123	Jerney J.	Anno-vetvári kún püspök . . .	1838	1
198	—	II. József rendelete. Krolopp J.	1716	1
90	—	II. József rendelete	—	1
1	—	Justin. Inst. liber. Gerebényi K.	1641	1
187	Karácsonyi J.	Bihari muzeum megnyitása . .	1896	1
158	"	Pusztaszeri monostor	1897	1
191	Károlyi Á.	Buda és Pest visszavivása . . .	1886	1
161	Károlyi T.	Gróf Károlyi család oklevéltára. Károlyi T.	1882	4
135	Klapka	Memoiren. Gr. Zichy H.	1850	3
117	Kassics J.	Laurea virtutis. Gr. Zichy H. .	1826	1
2	Kazy J.	Institut. iuris canonici. Gerebényi K.	1727	1
96	Kereskényi G.	Erd és Batta tört. Kuliffay E.	1874	1
201	Ketteler J.	Regni Hungarici historia . . .	1724	1
93	Knigge A.	Kunst mit Menschen umzugehen	1807	1
209	Kossuth L.	Pesti Hirlap. 1841—1844 . . .	—	5
44	Klopstock	Dramatische Werke. Gr. Zichy H.	1856	2
		Oldal	—	180

Könyvt. szám	Szerző	A mű czíme	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	180
45	Klopstock	Gelehrten Republik. Gr. Zichy H.	1856	1
42	"	Messias. Gr. Zichy H.	"	2
43	"	Oden. Gr. Zichy H.	"	2
46	"	Sprachwissenschaftl. Schriften. Gr. Zichy H.	1857	1
47	"	Vermischte Schriften. Gr. Zichy H.	"	1
181	—	Komáromi tört. és rég. egyt. jel.	1888	2
107	Kováchich N.	Index geografico. Sziklay M. . .	1805	1
48	Lenau M.	Gedichte. Gr. Zichy H.	1857	5
53	Lessing G.	Laokon. Gr. Zichy H.	1858	1
51	"	Kritische Schriften. Gr. Zichy H.	1856	2
51	"	Sophocles. Gr. Zichy H.	"	1
54	"	Meusels Apollodor. Gr. Zichy H.	1857	1
50	"	Nathan der Weise. Gróf Zichy H.	1856	1
49	"	Sinngedichte. Gr. Zichy H. . . .	1855	1
52	"	Wie die Alten den Tod gebildet. Gr. Zichy H.	1856	1
186	Kisfaludy-T.	Cserey Mihály históriája	1851	1
"	"	Eszterházy M. munkái	1852	4
"	"	Liszt munkái	—	3
"	"	Szalárdy krónikája	1854	1
"	"	Zrinyi M. munkái	1853	2
132	Lubbock J.	Történelemelőtti idők. Várady M.	1876	2
130	Maculay T.	Geschichte von England. Gróf Zichy H.	1854	6
165	Magyar L.	Dél-afrikai utazások. Gr. Zichy H.	1859	1
154	—	M.-óvári gymn. ért. 1888/89 . .	—	2
113	—	Magy.-óvári grófság Báánbuch. Marschalek I.	1713	1
188	M. tud. Ak.	Arch. Értesítő. 1884—1898 . .	—	16
195	"	Arch. Közlemények. 1862/63 . .	—	2
146	"	Értekezések a tört. tud. köréből. M. tud. Akadémia	—	16

I. kötet. 1867—1870.

1. Hazánk közlekedési eszközeiről. Hunfalvy Jánostól.
2. A perdöntő bajvivások története Magyarországon. Pesty Fr.-tól.
3. Dunántuli levéltárak ismertetése, különös tekintettel II. Rá-

Áttét 260

kóczi Ferencz korára. Thaly Kálmántól. 4. A magyar birodalom nemzetiségei s ezek száma vármegyék és járások szerint. Fényes Elektől. 5. Egy lap Erdély legújabb történelméből. Szilágyi Ferencztől. 6. Bethlen Gábor fejedelem trónfoglalása. Szilágyi Sándortól. 7. A Temesi Bánság elnevezésének jogulatlansága. Pesty Fr.-tól. 8. Babylonia és Assyria őskori történelmének hitelessége. Ribáry Ferencztől. 9. Ráth Károly m. akad. tag emlékezete. Rómer Flóristól. 10. II. Endre szabad-ságlevelei. Knauz Nándortól. 11. Rendi országgyűléseink jellemzéséhez. Salamon Ferencztől. 12. Zilah történelméből. Szilágyi Ferencztől.

II. kötet. 1872.

1. Jelentés az Antwerpiában 1871. évi augusztus 13–22-éig tartott nemzetközi geográfiai congressus munkálatairól. Hunfalvy J.-tól. 2. Nyitra vármegyének XV. századbeli vámhelyei. Wenzel G.-tól. 3. Péter és Aba. Szabó Károlytól. 4. Henckel János. Mária királyné udv. papja. Frankl V.-tól. 5. Nevezetes per lőcsei polgárok közt. 1421–29. Wenzel G.-tól. 6. Révai Ferencz nádori helytartó fiainak hazai és külföldi iskoláztatása. 1538–1555. Frankl Vilmostól. 7. Diósgyőr egykori történelmi jelentősége. Wenzel G.-tól. 8. Adalékok Bethlen Gábor szövetkezéseinek történetéhez. Szilágyi Sándortól. 9. Emlékbeszéd Érdy János felett. Nagy Ivántól. 10. A székelyek alapszerződése. Balássy Ferencztől.

III. kötet. 1873.

1. Egy főbenjáró per a XVII. századból. Nagy Ivántól. 2. Adalék 1352-ből az Arany Bulla néhány cikkének alkalmazásához és magyarázásához. Wenzel Gusztávtól. 3. Adalék az erdélyi szászok történetéhez az Andreanum előtti időből. Wenzel Gusztávtól. 4. Trencsini Chák Máté és kortársai. Botka Tivadartól. 5. Rajzok Erdély államéletéből a XVIII. században. Szilágyi F.-tól. 6. Tanulmányok a gothok művészetéről. Henszmann I.-tól. 7. A magyarországi avar leletekről. Pulszky Ferencztől. 8. Felsőbüki Nagy Pál emlékezete. Tóth Lőrincztől. 9. Palugyai Imre emlékezete. Keleti Károlytól. 10. Magyarországi tanárok és tanulók a bécsi egyetemen a XIV. és XV. században. Fraknói Vilmostól.

IV. kötet. 1874.

1. Nápolyi történelmi kutatások. Óváry Lipóttól. 2. Stibor Vajda. Életrajzi tanulmány. Wenzel Gusztávtól. 3. Júda, Izrael és Aram. Történelmi tanulmány. Beöthy L.-tól. 4. Az egri vár 1687-ki feladásának alkupontjai és a törökök maradvékai Egerben. Balássy Ferencztől. 5. A pelaszg kérdés mai állása s a jobbágyság a helleneknél és rómaiaknál. Ribáry Ferencztől. 6. Pemfflinger Márk szász gróf élete. Fabritius Károlytól.

V. kötet. 1875.

1. Révai Péter és a szent korona. 1519—1622. 2. Ifj. báró Wesselényi Miklós. Élet- és korrajz. Szilágyi F.-tól. 3. A Szörény vármegyei hajdani oláh kerületek. Pesty Fr.-tól. 4. Nádasdy Tamás első követsége Erdélyben. 1540. Szilágyi S.-tól. 5. Id. báró Wesselényi Miklós. Élet- és korrajz. Szilágyi F.-tól. 6. Házasságtervezés Erzsébet Anglia királynője és Károly osztrák főherczeg között. 1559—1561. Wertheimer Edéttől.

VI. kötet. 1877.

1. Margum és Contramargum helyekvése. Ortway Tivadtól. 2. Az utolsó Árpádházi király trónra lépte. Nagy Ivántól. 3. Emlékbeszéd nagyajtai Kovács István felett. Szilágyi S.-tól. 4. A germanizálás történelméből a két magyar hazában. Szilágyi Ferencztől. 5. A Ghycziek Erdély történetében, különös tekintettel a kormányzási intézményre. Jakab Elektől. 6. Az alsó-magyarországi bányavárosok küzdelmei a nagy-lucsei Dóczyakkal. Wenzel Gusztávtól. 7. Kritikai adalékok Margum történetéhez. Ortway Tivadtól. 8. Emlékbeszéd Czinár Mór m. akad. tag felett. Ipolyi A.-tól. 9. Brankovics György rácz despota birtokviszonyai Magyarországon és a rácz despota czim. Pesty Frigyesztől. 10. Carrilo Alfons diplomatiai működése. 1594—1598. Szilágyi S.-tól.

VII. kötet. 1878.

1. Nagyvárad elvesztése 1660-ban. Deák Farkastól. 2. Adatok a „Nagy“ Csáky István életéből. Deák Farkastól. 3. Tanulmányok Erdély XVIII. századbeli jogtörténetéből. Jakab Elektől. 4. Ludányi Tamás egri püspök. Balássy Ferencztől. 5. I.

Áttét 260

Rákóczi György és a diplomatia. Szilágyi Sándortól. 6. Gróf Prokesch-Osten Antal m. t. akad. kültag emlékezete és Mátyás király könyvtára maradványainak fölfedezése. Ipolyi Arnoldtól. 7. Erdélynek Honter János által készített térképe 1852-ből, egy térképpel. Fabritius Károlytól. 8. Wesselényi család őseiről. Deák Farkastól.

VIII. kötet. 1879.

1. A helynevek és a történelem. Pesty Frigyes-től. 2. Erzsébet Anglia királynője és Ausztria. 1563—1568. Adat a XVI. század vallási történelméhez. Kiadatlan kútfők nyomán Wertheimer Edétől. 3. A királyi könyvek a vegyes házakbeli királyok korszakában. Hajnik Imrétől. 4. Az első hazai hirlap. 1705 egész 1710. Thaly Kálmántól. 5. Dobó István Egerben. Székfoglaló értekezés. Gyárfás I.-tól. 6. Szalay Ágoston emlékezete. Deák Farkastól. 7. Észak-nyugoti utam. Rómer Flóristól. 8. Bél Mátyás. Székfoglaló értekezés. Haan Lajostól. 9. Tata fénykora. 1412—1542. Wenzel Gusztávtól. 10. A körmöczi régi kamara és grófjai. Krizskó Páltól.

IX. kötet. 1880.

1. A tervezett négyes szövetség Ausztria, Orosz-, Francia- és Spanyolország közt. 1787—1790. (Adalék Ausztria keleti politikájához.) Kiadatlan források alapján Wertheimer E.-től. 2. A Limes Dacicus felső része. Torma Károlytól. 3. Jelentés a gyulafehérvári káptalan levéltárában tett kutatásokról. Szilágyi Sándortól.

X. kötet. 1882.

1. Az 1609-ki pozsonyi országgyűlés története. Zsilinszky M.-tól. 2. Forgách Ádám és Báthory Sófia ékszereinek történetéből. Majláth Bélától. 3. A Fuggerek jelentősége Magyarország történetében. Wenzel Gusztávtól. 4. A jász-kúnok nyelve és nemzetisége. Gyárfás Istvántól. 5. Mythologiai elemek a székely népköltészet és népéletben. Székfoglaló értekezés. Kozma Ferencztől. 6. A Hajdúk kibékítési kísérlete Inánchon 1607-ben. Majláth B.-tól. 7. A Petrarka Codex kún nyelve. Gyárfás Istvántól. 8. I. Rákóczi György első összeköttetései a svédekkel. Szilágyi S.-tól. 9. Franciaország magatartása II.

Oldal 260

Áttét

260

József császárnak II. Frigyes porosz királylyal történt találkozásaival szemben. Kiadatlan források alapján Wertheimer Edétől.

XI. kötet. 1883.

1. Masolino olasz képiro művei. Adalékok a magyar műtörténethez. Vaisz Ignácztól. 2. Az 1681. soproni országgyűlés történetéhez. Zsilinszky M.-tól. 3. A magyar alkotmány fölfüggesztése 1678-ban. Dr Károlyi Á.-tól. 4. Az 1683-ki táborozás történetéhez. A kétszázados évfordulat alkalmából herczeg Esterházy Pál nádor kiadatlan kéziratái és levelezései nyomán. Thaly Kálmántól. 5. Kritikai tanulmányok a Frangepán család történetéhez. Wenzel Gusztávtól. 6. Bethlen Gábor fehérvári síremléke és alapítványai. Szilágyi S.-tól. 7. Egy állítólagos római mediterrán-út Pannoniában. Dr Ortway Tivadartól. 8. A keszthely-dobogói sírmező. Dr Lipp Vilmostól. 9. Gróf Pálffy Miklós főkanzellár emlékiratai Magyarország kormányzásáról. Adalék Mária Terézia korának történetéhez. Marczali Henriktől. 10. Erdély katonai védereje átalakulása a XVIII. században. Jakab Elektől.

XII. kötet. 1884.

1. Adalék Pannonia történetéhez Antoninus Pius korában. Hampel Józseftől. 2. Szabolcs vármegye alakulása. Kandra Kabostól. 3. Az 1637/38-ki pozsonyi országgyűlés történetéhez. Zsilinszky Mihálytól. 4. Mabillon János, a diplomatika megállapítója. Székfoglaló értekezésül Horváth Árpádtól. 5. Az 1642. évi szőnyi békekötés története. Majláth Bélától. 6. A mai Nagyvárad megállapítása. Bunyitay Vinczétől. 7. Összehasonlító vizsgálatok a hazai és észak-európai praehistorikus köeszközök eredete és régisége körül. Első fele. Ortway Tivadartól. 8. Ugyanaz. Második fele. 9. Az 1646-ki tokaji tanácskozmány. Zsilinszky Mihálytól.

XIII. kötet. 1886.

1. Lónyai Zsigmond és a nagyszombati béketanácskozmány. 1644—1645. Zsilinszky Mihálytól. 2. A Praehistorikus köeszközök régiségei jellegéről. Dr Ortway Tivadartól. 3. A kolozsvári ötvöslegények strikeja 1573 és 1576-ban. Deák Far-

Oldal 260

Áttét 260

kastól. 4. Törös János szerepe a linzi békekötésben. 1645. Zsilinszky M.-tól. 5. Észrevételek Kemény önéletírásáról. Deák Farkastól. 6. Szilágymegye középkori műemlékei. Bunyitay Vinczétől. 7. Eperjesi tanácskozmány. 1647—1648. Zsilinszky Mihálytól. 8. Rosztizlaw galicziai herceg. Wenzel Gusztávtól.

XIV. kötet.

1. Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiről. Pulszky Ferencz t. tagtól. 2. Dr Duka Tivadar Körösi Csoma Sándorról. Jakab Elek r. tagtól. 3. A magyar jobbágyság népe sség száma a mohácsi vész után. Acsády Ignác l. tagtól. 4. Carvajal János bibornok magyarországi követségéi 1448--1461-ben. Fraknoi Vilmos r. tagtól. 5. Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiről. Pulszky Ferencz t. tagtól. 6. Tanulmányok a rómaiak dácziái aranybányászatáról. Téglás Gábor l. tagtól. 7. A céhek történetéről Magyarországon. Székfoglaló értekezés. Dr Szádeczky Lajos l. tagtól. 8. A pécsi egyházmegye alapítása és első határai. Egy térképpel. Ortway Tivadar l. tagtól. 9. A magyar nemesség és birtokviszonyai a mohácsi vész után. Acsády Ignác l. tagtól. 10. A magyar pogány sirleletek. Pulszky Ferencz t. tagtól.

XV. kötet.

1. Tanulmányok a rómaiak dácziái aranybányászatáról. Téglás Gábortól. 2. Oláhok költöztetése Délmagyarországon a mult században. Szentkláray Jenőtől. 3. A szepesi jog. Demkó Kálmántól. 4. A király bírósági személyes jelenléte és ennek helytartója a vegyesházakbeli királyok korszakában. Hajnik Imrétől. 5. Kálmán király oklevelei. Fejérpatak Lászlótól. 6. Bihar vármegye oláhjai s a vallásunió. Bunyitay Vinczétől. 7. Szerémi György élete és emlékirata. Szádeczky Lajostól. 8. Szerémi emlékirata kiadásának hiányai. Szádeczky Lajostól. 9. Nagy Lajos magyar király viszonya Giannino di Guccio francia trónkövetelőhöz. Pór Antaltól. 10. A Pécz nemzetség örökösödési pere 1425—1433. Nagy Imrétől. 11. Péro lázadása. Márki Sándortól. 12. Körös megye a XV. században. Csánki Dezsőtől.

Könyvt. szám	Áttét 260			Kötet- szám
	XVI. kötet.			
	1. A magyar Anjouk eredete. Óváry Lipóttól. 2. A megye és a várispánság. Balássy Ferencztől. 3. Régi magyar birtokviszonyok. Acsády Ignácztól. 4. Oklevelek II. István király korából. Fejérpataky Lászlótól. 5. Taine Hippolyt Adolf mint történetiró. Zsilinszky Mihálytól. 6. Ujabb tanulmányok a rézkorról. Hampel Józseftől. 7. Ugocsa vármegye keletkezése. Komáromy Andrástól. 8. A jobbágy-adózás 1577–97-ben. Acsády Ignácztól. 9. Lengyelországi adalékok hazánk s főleg Erdély XVI.—XVIII. századi történetéhez. Veress Endrétől. 10. Történeti egyezések és tévedések. Mátyás Flóriántól. 11. A ciszterciek középkori iskolázása Párisban. Békefi Remigtől. 12. A romanismus Illyricumban. Réthy Lászlótól.			
	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	
141	Major P.	Mosonymegye Monographiája.		
		Mosonym.	1878	1
207	—	Mosonym. Lapok. 1888—1896.	—	8
118	Mudrony S.	Budapesti kiállítás catalogusa	1885	1
12	Musner I.	Gelegenheits-Reden	1788	1
124	Nagy J.	Hazai okmánytár. Mosonym. . .	1865	6
3	Nork F.	Populäre Mythologie. Dr Sötér Á.	1848	4
190	Ottenberger	Abbildungen egyptischer Alter- thümer. Tóth I.	1819	1
122	Ötvös A.	Rejtelmes levelek. Sághy I. . .	1848	1
125	Padányi M.	Az óérem-tudomány. Kuliffay E.	1871	1
110	—	Praedicatiós könyv. Heveder F.	—	1
144	Petrik G.	Repertórium a századokhoz.		
		Előfiz.	1890	1
134	Pryleszky I.	Quadripartitum	1743	1
153	—	Pozsonymegye tört. egylet ért.	1885	1
57	Pyrker I.	Perlen der heiligen Vorzeit. Gróf Zichy H.	1857	1
56	„	Rudolf v. Habsburg. Gr. Zichy H.	„	1
55	„	Tunisia. Gr. Zichy H.	„	2
200	—	Pulszky-Album	1884	1
		Oldal	—	293

Könyvt. szám	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	293
173	Radvánszky B.	Bethlen G. udvartartása	1888	1
116	Reiner Zs.	Erdély kulturtörténete	"	1
207	Rómer F.	Bakony-szombathelyi éremkincs. Kuliffay E.	1865	1
199	"	Római feliratok. Kuliffay E. . .	1875	1
152	—	Rózsahegyi gymnasiumi értesítő. Várady M.	1889	1
98	Rumy K.	Monumenta Hungarica. Eble G.	1815	3
102	Sailer S.	Geistliche Reden	1770	1
91	Szacsvay N.	Magyar Kurir. Breier N.	1788	1
149	Szalay L.	Magyarország tört. Gr. Zichy H.	1860	3
114	Schwartner M.	Statistik von Ungarn. Sághy I.	1869	2
157	"	Geschichte und Alterthum Schlesiens	1884	2
179	Széchenyi I.	Kökori lelet a Fertőben. Rutt- rich L.	1876	1
142	"	A Kelet népe	1841	1
148	"	Stadium. Gr. Zichy H.	1833	1
194	—	Széchenyi-gyász	1883	1
185	Szendrey I.	Orsz. rég. társ. évk. Hampel J. }	1885 1888	2
176	—	Szepesm. tört. társ. mill. kiadv.	1891	2
167	—	" " " évkönyvei. }	1885 1888	2
164	—	Arch. Chronik Siebenbürgens. Ruttrich L.	1876	1
59	Schiller F.	Don Carlos. Gr. Zichy H. . . .	1851	1
58	"	Gedichte. Gr. Zichy H.	"	1
64	"	Abfall der Niederlande. Gróf Zichy H.	1857	1
65	"	Geschichte des 30jähr. Krieges. Gr. Zichy H.	"	1
61	"	Maria Stuart. Gr. Zichy H. . .	1856	1
61	"	Jungfrau von Orleans. Gróf Zichy H.	"	1
61	"	Braut von Messina. Gr. Zichy H.	"	1
63	"	Phaedra. Gr. Zichy H.	"	1
63	"	Parasit. Gróf Zichy H.	"	1
Oldal			—	331

Könyvt. szám	Szerző	A mű cízme	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	331
63	Schiller F.	Neffe als Onkel. Gr. Zichy H.	1856	1
63	"	Nachlass. Gr. Zichy H.	"	1
66	"	Prosaische Schriften. Gr. Zichy H.	1857	1
67	"	Schriften vermischten Inhalts. Gr. Zichy H.	1858	3
68	"	Supplemente. Gr. Zichy H. . . .	"	4
60	"	Wallenstein. Gr. Zichy H. . . .	1856	1
62	"	Wilhelm Tell. Gr. Zichy H. . .	"	1
62	"	Huldigung der Künste. Gróf Zichy H.	"	1
62	"	Macbeth. Gr. Zichy H.	"	1
62	"	Turandot. Gr. Zichy H.	"	1
175	—	Sopronm. rég. társ. évkönyve .	1893	1
206	Schönwizner N.	Magyar érmek rajzai. Kuliffay E.	—	1
137	Dr Sötér Á.	Országos határhelyreáll. emlékir. {	1885 1897	2
105	Störck Á.	Pharmacopoea Aust. Unger F.	1778	1
120	Teleky I.	Hunyadiak kora. Gr. Zichy H.	1852	7
108	Thierry A.	Attila. Gr. Zichy H.	1855	1
121	"	Geschichte des Consulats. Gróf Zichy H.	1845	20
88	Timon S.	Imago Hungariae	1733	1
170	Török A.	III. Béla és neje ereklyéi. Dr Török A.	1894	1
"	"	Der paleolitische Fund in Mis- kolcz. Dr Török A.	—	1
143	M. Tört. Társ.	Századok. 1876—1896. Előfiz.	—	20
147	M. tud. Ak.	" 1884—1897. M. tud. Akad.	—	20
145	"	Árpádk. újkormánytár. Mosonym.	—	12
69	Thümmel A.	Reise in Frankreich. Gr. Zichy H.	—	5
70	"	Vermischte Gedichte. Gr. Zichy H.	1853	1
70	"	Inoculation d. Liebe. Gr. Zichy H.	1856	1
70	"	Erdbeben v. Messina. Gr. Zichy H.	"	1
106	—	Unterweisung zur ung. Sprache.	—	2
162	—	Vasm. rég. egylet jelentései . .	1884	3
184	Vaivra G.	Catalog alter Kupferstiche . . .	1897	1
9	Wiedermann F.	Chirurgie	1733	2
		Oldal	—	450

Könyvt. szám	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	450
79	Wieland C.	Agathedämon. Gr. Zichy H. . .	1857	1
85	"	Araspes u. Panthea. Gr. Zichy H.	"	1
85	"	Bonif. Schleicher's Jugendgesch.		
		Gr. Zichy H.	"	1
85	"	Der Stein der Weisen. Gróf		
		Zichy H.	"	1
84	"	Briefe von Verstorbenen. Gróf		
		Zichy H.	"	1
84	"	Hymne auf Gott. Gr. Zichy H.	"	1
84	"	Psalmen. Gr. Zichy H.	"	1
78	"	Geschichte der Abderiten. Gróf		
		Zichy H.	"	1
72	"	Geschichte des Agathon. Gróf		
		Zichy H.	1856	1
74	"	Geschichte des weisen Danisch-		
		مند. Gróf Zichy H.	"	1
73	"	Goldener Spiegel. Gr. Zichy H.	"	1
75	"	Komische Erzählungen. Gróf		
		Zichy H.	"	1
86	"	Lady Johanna Gray. Gr. Zichy H.	"	1
86	"	Clementina von Porretta. Gróf		
		Zichy H.	"	1
86	"	Die Wahl des Hercules. Gróf		
		Zichy H.	1857	1
86	"	Alceste. Gr. Zichy H.	"	1
86	"	Rosemunde. Gr. Zichy H. . . .	"	1
86	"	Pandora. Gr. Zichy H.	"	1
82	"	Menander und Glycerion. Gróf		
		Zichy H.	"	1
82	"	Krates und Hipparchia. Gróf		
		Zichy H.	"	1
82	"	Korkox und Kikequetsel. Gróf		
		Zichy H.	"	1
71	"	Musarion. Gr. Zichy H.	1855	1
71	"	Die Grazien. Gr. Zichy H. . . .	"	1
71	"	Der verklagte Amor. Gróf		
		Zichy H.	"	1
71	"	Nadine. Gr. Zichy H.	"	1
		Oldal	—	475

Könyvt. szám	Szerző	A mű címe	Kiadás éve	Kötet- szám
		Áttét	—	475
71	Wieland C.	Erdenglück. Gr. Zichy H. . . .	1855	1
80	"	Nachlass des Diogenes. Gróf		
		Zichy H.	1857	1
80	"	Hexameron von Rosenheim. Gróf		
		Zichy H.	"	1
83	"	Natur der Dinge. Gr. Zichy H.	"	1
83	"	Moralische Briefe. Gr. Zichy H.	"	1
83	"	Erzählungen. Gr. Zichy H. . .	"	1
81	"	Oberon. Gr. Zichy H.	"	1
77	"	Pervonte oder die Wünsche.		
		Gr. Zichy H.	"	1
87, 88	"	Vermischte Schriften. Gróf	1858	
		Zichy H.	1867	9
76	"	Wintermärchen. Gr. Zichy H.	1857	1
76	"	Sommermärchen. Gr. Zichy H.	"	1
		Összesen	—	494

Van tehát összesen 276 mű 494 drbban.

VI. Okiratok.

1. Egyleti tulajdon.

1622	Ferdinánd szabadalomlevele (ad. Hegyeshalom község)	1 drb.
1699	Péterffy Judith p.-somorjai jobbágyai évi tarto- zásainak kimutatása (ad. P.-Somorja község)	1 "
1707	Bottyán János oltalomlevele (ad. P.-Somorja község)	1 "
1709	Károlyi Sándor oltalomlevele (ad. P.-Somorja község)	1 "
1709	Heister generális proclamatiója (ad. Pusztá- Somorja község)	1 "
1710	P.-Somorja suplicatiója elszenvedett hadi kárain megtérítéseért (ad. P.-Somorja község)	1 "
1712	Gróf Csáky Miklós üdvözlése	1 "
	Oldal	7 drb.

	Áttét	7 drb.
1716	Lébenyi csizmadia-czéh mesterlevelei és följegyzési könyvei (ad. Koós Sándor)	10 „
1827	A bécsi egyetem szülésznői diplomája Mayer Klára részére	1 „
1844	Országos védegylet pápai osztályának név- és jegyzőkönyvei	10 „
1846	V. Ferdinánd mosonyi csizmadia-czéh kivált-ságlevele, igen díszes (ad. Fábry Nándor)	1 „
1846	Ferdinánd proclamatiója (ad. dr Sötér Ágost)	1 „
1847	Ipartársulati alapító-jegy	1 „
1848	An die Studenten Wiens, nyílt levél a magyar-óvári gazdászoktól	1 „
1849	33. Armee-Bulletin Br. Welden	1 „
1889	Dr Rómer Ferencz Flórisnak Nagyváradon 1889 márczius 18-án történt haláláról gyász-jelentés	1 „
—	Palugyai Imrének P.-Somorjára vonatkozó statisztikai adatai	1 „
	Összesen	35 drb.

2. Örökös letét.

Jankovits Antal levéltára.

Ezen levéltárból ezideig dr Sötér Ágost elnök és Ivánni Ede volt alelnök által a következő 213 drb lett meghatározva és rendezve:

- 1433 Zsigmond király Gúthorra vonatkozó adománylevelének és a pozsonyi káptalan beiktató jelentésének másolata. I. E.
- 1463 Mátyás király megerősíti Kosztolányi Polycarp és fivére javára Zygel Péter által történt és nyitra- úgy trencsénmegyei birtokokra vonatkozó ajándékozást. Eredeti kártyaokmány a titkos pecséttel. I. E.
- 1468 Mátyás király adomány megerősítése Hanyk László javára. Eredeti. I. E.
- 1469 Mátyás király a Chaba családon elkövetett erőszakoskodás miatt gúthi Országh Mihály nádor ítélőszéke

- elé idézteti a Magyar Rokolyáni család több tagját. Eredeti. I. E.
- 1494 Kinizsy Pál országbíró tudatja Corvin János birtokcseréjét Both Andrással. Másolat. I. E.
- 1495 A budai káptalan bizonyoságlevele Both András és Ambrus fivéreknek a Corvin János által nekik adományozott birtokok II. Ulászló parancsára történt beiktatásáról. Dr S. Á.
- 1502 II. Ulászlónak Oroszvár, Csúny, Theten, Gúthor stb. birtokokra vonatkozó adománylevelének másolata. I. E.
- 1531 Pozsonyi káptalan bizonyoságlevele rajkai Burián Gergelynek csúnyi Horváth Gáspár árvái érdekében azok birtoka iránt beadott folyamodásról. I. E.
- 1539 Thurzó Elek a pozsonyi káptalantól kér másolatot a Horváth György de Chún és Jósa Farkas közötti ügyben. Eredeti. I. E.
- 1540 Pozsonyi káptalan Thurzó Elek parancsára Horváth György Gáspár fia panaszára Jósa Farkas de Sávöl ellen Csúny elfoglalása miatt Pál mestert vizsgálatra kiküldvén, az országbíró elé idézi oroszvári kastélyába. Eredeti. I. E.
- 1540 Thurzó Elek országbíró megidézteti a pozsonyi káptalan által Jósa Farkast csúnyi foglalások miatt. Eredeti. I. E.
- 1540 I. Ferdinánd király helytartója a pozsonyi káptalan által Jósa Farkast 15 nap alatti megjelenésre idézteti. Eredeti. I. E.
- 1540 Thurzó Elek a pozsonyi káptalan által Jósa Farkast csúnyi erőszakoskodások miatt megidézteti. Eredeti. I. E.
- 1541 A pozsonyi káptalan bizonyítványt állít ki Horváth István és Gáspár közötti rokonságról. Eredeti. I. E.
- 1542 A pozsonyi káptalan bizonyoságlevele Miksa császár és király által Csernelházi Csernel Tamás által a Zomor családi perben megvizsgált zálogüggyről. Eredeti. I. E.
- 1543 A pozsonyi káptalan átírja I. Ferdinánd 1538. évi adományozási engedélyét és az alispáni jelentést, mely 1539-ről kelt. Eredeti. I. E.

- 1543 I. Ferdinánd Horváth Farkasnak ügyészek választására jogot ad. Eredeti. I. E.
- 1554 Nádasdy Tamás nádor és királyi helytartó megerősíti Horváth Farkast Csún birtokában. Gyűrűs-pecsétetes eredeti. I. E.
- 1556 Nádasdy Tamás parancsa Kosztolányi Sándorhoz, hogy több bars- és nyitramegyei birtokot Horváth Farkas és érdektársai tulajdonába visszabocsássa. Eredeti. I. E.
- 1558 I. Ferdinánd meghagyja az esztergomi káptalannak, hogy Jósza Benedeket Oroszvár vár és város, Theten, Sork, Gallus, Chún mosonymegyei és több más megyebeli birtokokba beiktassa. Eredeti. I. E.
- 1563 Oláh Miklós esztergomi érsek és hontm. főispán rendelete a kisk. Horváth örökösök ügyében. Eredeti. I. E.
- 1565 Thurzó Ferencz árvái főispán és Lathava örökös ura pozsonymegyei nagy- és kis-gúthori birtokait Baychy Sebestyénnek adományozza. Eredeti gyűrűs pecséttel. I. E.
- 1569 Hassagh és Csyányiak birtokának összeírása. Gyűrűs-pecsétetes eredeti. I. E.
- 1573 Esztergomi káptalan átírja Miksa király, illetőleg kir. helytartójának adománylevelét Gúthorra nézve. Eredeti. I. E.
- 1574 A pozsonyi káptalan átírja I. Ferdinánd jószágmege-
erősítő levelét Gúthorra vonatkozólag. Eredeti. I. E.
- 1574 Esztergomi káptalan jelentése Baychy Sebestyénnek Miksa király parancsára Gúthoron és az árvamegyei birtokokban történt beiktatásáról. Eredeti. I. E.
- 1574 Eskümintá, melyet Lengyelország új királya a török császárnak 1574. évben mondott. Másolat. I. E.
- 1574 Miksa király utasítja a kir. kamara elnökét és a pozsonyi vár kapitányát Gúthor helység visszafoglalására. Eredeti. I. E.
- 1574 A magyar kir. kincstár elnöke Gúthor helység előjáróságát felhívja, hogy a Thurzó Ferencznek életfogytig adományozott Gúthor visszafoglalására kiküldött Ebeczky Mátyás kincstári titkárt eljárásában ne gátolják. Eredeti. I. E.

- 1574 Czobor Imre nádori helytartó által kiadott bizonyosság-levél, hogy Baychy Sebestyén gúthori birtokából 200 frt készpénzért hat telket Zadzy Andrásnak örökre eladott. Eredeti. I. E.
- 1575 II. Miksa király a kir. kamara elnökének tudtul adja, hogy Baychy Sebestyén Gúthort már sok éven át birván, és új kir. adományt is nyervén, birtokában egy éven át senkiséb bolygatta; ennél fogva jogtudósokkal értekezlet tartandó a további eljárás módozataira nézve. Eredeti. I. E.
- 1575 Jó Balás jószágigazgató véleményyt ad Ő Felségének Gúthor visszavétele ügyében. Eredeti. I. E.
- 1575 Károly ausztriai főherczeg értesíti a kamarát Gúthor visszavételét illetőleg adott igazgatói véleményről, utasítván a kamarát, hogy az igazgatóval értekezletet tartson. Eredeti. I. E.
- 1576 Miksa király által szentesített öt törvény. Eredeti. I. E.
- 1578 Nagy- és kis-gúthori beiktatási parancs és jelentés. Két ív. Eredeti. I. E.
- 1579 Czobor Imre kir. helytartó meghagyja Mosonymegyének, hogy Chúnt a szent korona részére visszafoglalja. Eredeti. I. E.
- 1580 A pozsonyi káptalan bizonyítja, miszerint *Aplár Pál* Pozsony vármegyében fekvő Alsó-Chepen nevű helységében levő félkuriáját és házát Kohacs Lőrincznek de Alsó-Chepen 90 frtért örök időkre eladta. I. E.
- 1580 Báthory Miklós gróf Rudolf király országbirája és Somogy, Zathmár és Zabolcs főispánja megbízza Pozsony vármegye alispánját és törvényszékét a vizsgálattal, miszerint a hajdan Léva várához tartozott és Léva János után Dobó családnak adományozott, később Thurzó Ferencz de Bethlenfalva és ettől Baytsy Sebestyén birtokába jutott Nagy- és Kis-Gúthor pozsonymegyei helység és pusztát az utóbbi sohasem birta a maga neve alatt, s meghagyja, hogy e birtokot minden irányban védelmezze. Eredeti. I. E.
- 1580 Zichy György mosonymegyei alispán és törvényszéke

- kiadja II. Rudolf királyi ügyészének névjegyzékének másolatát Ő Felségének mint felperes és Horváth Borbálya, férjezett Raussár Benedekné de Gátha mint alperes Chún helység elkobzásféle ügyben. Eredeti. I. E.
- 1580 Mosony vármegye bizonyítványa Horváth Borbálya ellen a csúnyi birtokra vonatkozó perben. Eredeti. I. E.
- 1580 Salm Miklós gróf pozsonymegyei főispán meghagyja Olgyay Miklós szolgabírónak, hogy Dobó Ferencz barsi főispán kérelmére Baychy Sebestyént Báthory Miklós országbíró rendelkezése Nagy- és Kis-Gúthor birtok lefoglalása miatt a kir. Curiához tárgyalás végett megidézzé. I. E.
- 1581 Rudolf király és Horváth Borbálya közt a csúnyi birtokra vonatkozó perbeli idézés. Eredeti. I. E.
- 1582 II. Rudolf király elrendeli, miszerint Chepeny Potentiána Zéles Bálint neje és Bohács Lőrincz közti ügyben, — kik Salmis gróf és Eszterházy Ferencz Pozsony várm. alispán stb. aláírásával ellátott szegénységi bizonyítványt nyertek — s megidézttetvén Báthory Miklós országbíró által meg nem jelentek — tárgyalásra a király elé megidézttetnek a pozsonyi káptalan által. I. E.
- 1582 Gáthai Raussár Benedek magyar emlékiratot ad ki, miszerint kis jószágának kiváltására 400 magyar forintot vett kölcsön Megyesy Imrétől, melyért lekötötte 4 jobbágytelkét Tétényben és Karófalvában (?) s azt birtokul átírja, míg azt vagy maga vagy anyja Jósa Borbálya vagy Raussár Ilona lánya ki nem váltja. Eredeti magyar. I. E.
- 1582 Radóczi István parancsa Perekedý Miklósnak a neki adományozott Posony megyebeli Alsó-Cseopeon birtokába leendő beiktatása tárgyában. Eredeti. I. E.
- 1582 Mosonymegye törvényszékének kiadványa a csúnyi birtok lefoglalását elrendelő királyi nyílt parancscsal és Horváth Borbályának ítéletileg történt per alóli fölmentése. Eredeti. I. E.
- 1583 Megyesy Imre Soprony vm. alispán elismeri, hogy Raussár Benedek théthenyi birtokát átvette, úgy, hogy

- köteles legyen nejének a Chún felőli birtokát szentgyörgyi Gábor és Darabor Gáspárné ellen védeni. Eredeti magyar. I. E.
- 1583 és 1584. Zichy György mosonyvármegyei alispán és törvényszéke bizonyítja, hogy Istvánffy Miklós de Kissasszonyfalva és Horváth Borbálya Raussár Benedek de Gátha neje közötti ügyben Monyaticsh Mihály de Zianynak kérelmére a kir. fiscus számára Chúnyt lefoglalván, azért a 3 nehéz súlyú márka fejében 3 magyar forintot a törvényszéknek lefizette. Eredeti. I. E.
- 1583 II. Rudolf Chún helységet Kamper F.-nek és általa Kopáchy Györgynek adományozza. Eredeti. I. E.
- 1585 Istvánffy Miklós nádori helytartó és Rudolf király tanácsosa tudatja, miszerint Zelesthey Leo de Felső-Zelesthe István fiától sok méltatlankodást szenvedvén, Betherdy István megígéri, hogy őt mindennemű méltatlanság ellen védelmezendi, miért Zelesthey Leo vasmegyei Zentgyörgy helységben birt jobbágytelkét és egyéb birtokait leköti, de úgy, hogy azt vissza akarván váltani, azt visszaadni tartozzék. Eredeti. I. E.
- 1585 Az esztergomi káptalan bizonyítja, hogy Kamocsár György és Ádám, nehogy adósságokba bonyolódjanak, Alsó- vagy Bátor-Csöppönyben levő jobbágytelküket 25 magyar forintért elzálogosította, de úgy, hogy azt bármikor visszaválthassa vagy ő, vagy utódai. Eredeti. I. E.
- 1585 Chernelházi Csernel Tamás alnádor síriratának másolata. I. E.
- 1585 II. Rudolf a csúnyi birtokot Gáthai Raussár Benedek és neje Horváth Borbályának, csúnyi Horváth Benedek leányának adományozza, azon föltétellel, hogy ivadék nélküli halála után az a koronára visszaszáll. Eredeti. I. E.
- 1585 II. Rudolf megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy Raussár Benedeket és nejét Horváth Borbályát a csúnyi birtokba beiktassa. Dr S. Á.
- 1586 A királyi helytartó parancsára a pozsonyi káptalan Peck Kristóf pozsonyi polgár azon vallomását tanúsítja, hogy

- Raussár Benedek Gállosi curiája után semmiféle tizedet vagy más fizetést be nem hajtott. Eredeti. I. E.
- 1586 Pozsonyi káptalan bizonyáglevele ugyanazon vallo-
másról. Eredeti. I. E.
- 1587 Káptalani bizonyítvány, hogy Perekey Miklós korona-
ügyész hűtlen fivére Perekey Farkasnak a börtönböli
elbocsájtása fejében kezességet vállal. Eredeti. I. E.
- 1588 Esztergomi káptalan jelentése Szenitz, Csácsó, Dojes
községbeli birtokaikat zálogba adják Rácz Farkas és
neje Nyári Magdolna Perekey Miklósnak. Eredeti. I. E.
- 1588 Esztergomi érseki helyettes Kuthassy János megidézi
özv. Rátz Pálné szül. Bakitth Margitot, hogy Farkas
és Péter nevű fiainak atyai örökségét fizesse ki. Ere-
deti. I. E.
- 1588 Nyitra megye törvényszéke megidézi Bakyth Margitot
és egy rét jogtalan lekaszáltatásáért, miután idézésre
meg nem jelent, 25 és 3 nehéz márka, úgy minden
jobbágy után 40 frt fizetésére itéli. Másolat. I. E.
- 1589 Pozsony megye törvényszéke megtiltotta Somorja város
polgárainak Nagy-Gúthor község földjei elfoglalását.
Eredeti. I. E.
- 1589 Ernő ausztriai főherczeg meghagyja Raussár Bene-
dekné Borbályának, hogy Kamper Ferencz harmincza-
dost csúnyi birtokán bormérési jogában ne akadályozza
és Preiner János m.-óvári várkapitánynak meghagyja,
hogy azt jogaiba visszahelyezze. Másolat. I. E.
- 1590 Ausztriai Erneszt főherczeg a pozsonyi kir. kamarának
meghagyja, hogy Baychy Sebestyén ügyében vizs-
gálatot tartván, az általa tévesen adományozott Gúthor
helységet királyi adományozás daczára visszafoglalni
igyekezzék. Eredeti. I. E.
- 1590 Erneszt ausztriai főherczeg a pozsonyi kir. kamarát
megbízta, hogy a Baychy Sebestyéntől N.-Gúthort és
Thurzó Ferencztől, ki ezt élte tartamára kapta, vissza-
szerezni igyekezzék. I. E.
- 1590 Báthory István országbíró megbízta a pozsonyi káp-
talant, hogy Kamper Ferencznek, kit Raussár Benedek

- magvaszakadtával a csúnyi bormérési jog illet, előbbinek özvegye Horváth Borbálya elleni perét vizsgálja meg. Eredeti. I. E.
- 1590 II. Rudolf a jászói conventnek megparancsolja, hogy Bay Ferencz panaszára Zalonthay Istvánt és nejét Kékedy Annát birtokbitorlás miatt az ország bírói szék elé idézze. Eredeti. I. E.
- 1590 Báthory István országbíró ítélete Kamper Ferenczné szül. Piora Passa Zsófiának Baychy Ferencz elleni perében. Eredeti. I. E.
- 1591 Országbírói idézés Fióra Passa asszonynak Peregedy Miklósné Horváth Borbálya elleni perében. Eredeti. I. E.
- 1591 Istvánfi Miklós nádori helytartó idézvénye Baraskay Istvánnak özv. Baychy Magdolna elleni perében. Eredeti. I. E.
- 1591 Ugyanannak elismervénye a királyi fiscusnak özv. Baychy Sebestyénne szül. David Magdolna elleni perében. I. E.
- 1591 Pozsonyi káptalan idéző parancs kézbesítésével bizatik meg, mely szerint bethlenfalvi Thurzó Ferencz Nagy-Gúthort 1560-ban kapta. (Az erdőkön kívül később azonban Baychy Sebestyén Antal 1573-ban Miksa királytól új adományozást eszközölt ki.) I. E.
- 1591 Báthory István országbíró ítélete Kamper Ferencznének Peregedy Miklósné szül. Horváth Borbálya elleni perében. Eredeti. I. E.
- 1592 Zichy György Mosonymegye alispánjának bezenyei Byró János szolgabíróhoz intézett meghagyása, hogy Bylond Jeremiást, Liszthy István szolgálatában álló lovas tisztet Peregedy Miklós és neje Horváth Borbálya panaszára idézze meg, miután ezek csúnyi jobbágyait ok nélkül sértegették. Eredeti. I. E.
- 1592 Ugyanazon alispánnak ugyanazon bíróhoz intézett parancsa, hogy Kraly Jánost megidézze, mert Peregedy Miklós csúnyi jobbágyait Kosár István és Kratsi Györgyöt elfogta és Köpcsénybe vitte. Eredeti. I. E.
- 1592 Pozsonyi káptalan közli a vallomásokat, melyek Pere-

kedy Miklós kir. alszemélynök és neje Horváth Borbála kéretére kihallgatva lettek aziránt, hogy a Bokrosdombok nevű földek határt képeztek-e Rajka és Csúny között? hogy a Kecseszeg (Gaswald) Csúny határához tartozott-e? és hogy a Feketető vagy -víz nevű mocsárban, mely a rajkai erdőtől a Feketetőig nyúlik, ha a rajkaiak lopva halásztak, hálóiakat a csúnyiak elvették-e? A vallatás Horgas Lőrincz bíró házában történt. Eredeti. I. E.

- 1594 Brenner József óvári várkapitány fölterjesztése csúnyi Perekedy Miklósnak az ő és a király jobbágysai közötti verekezés közben agyonvert királyi jobbágy gyilkosának elítélése miatti ellentállásáról. Másolat. I. E.
- 1594 Brenner József óvári várkapitány jelentése a királyhoz, hogy csúnyi Perekedy Miklós csúnyi gyilkos jobbágysát nem engedi elítéltetni, sőt őt a várkapitányt is uriszék elé idéztette. I. E.
- 1595 Rudolf kir. helytartója: Feyerkeovv István nyitrai püspök Raussár Ilonát, gathai Raussár Benedek leányát, férj. Bejczy Miklósnét, kit férje pusztá házasságtörési gyanuból börtönbe vettetett, kegyelmezési jogánál fogva nemcsak a börtönből kibocsájtja, hanem minden birtokainak és jogainak élvezetébe visszahelyezi, hogy ártatlanságát bebizonyíthassa. Eredeti. I. E.
- 1595 Ugyanaz elrendeli a vizsgálatot Bejczy Miklós ellen, mert nejét Raussár Ilonát pusztá gyanuból és a cselédek árulkodása folytán, anélkül, hogy valami vétségen rajtakapta volna, saját házában fogva tartja. Eredeti. I. E.
- 1595 Ugyanaz Raussár Ilona kéretére elrendeli, hogy ennek jogai biztosítására a kihallgatni kért sopron- és vasmegyei tanúk kihallgatása eszközöltessék. Eredeti. I. E.
- 1595 Ugyanaz felhívja a tanukat, hogy Szombathelyen Baychy Miklós saját házában tartandó törvényszéken megjelenni s 16 nehéz márka büntetés terhe alatt isteni hitük és király iránti hűségüknél fogva igazat valljanak. I. E.
- 1595 Vasvári káptalan kisk. Görbey János de Görbe részére gyámul Nádasdi Nádasd Tamást jelöli ki. I. E.

- 1595 Győri egyházi hatósági ítélet, mely szerint Bejczy Miklós beismervén az általa elkövetett házasságtörést, az általa neje Raussár Ilona ellen indított válóperben ágy- és asztalközösség alól fölmentetnek, de új házasságtól az egyházbóli kirekesztés terhe alatt eltiltatnak. Eredeti. I. E.
- 1595 Pozsonyi káptalan előtt Raussár Ilona elhalálozása esetére mosonymegyei gáthai, théteni és gálosi, úgy más megyebeli birtokait Perekey Miklós és csúnyi Horváth Borbálya hitveseknek hagyja, ha azonban meggyógyul, magának fentartja. Eredeti. I. E.
- 1596 Istvánfy nádori helytartó bizonyosglevele, hogy Bejczy Miklós és neje Raussár Ilona anyja Jóna Borbálya utáni gáthai, gálosi, thétenyi, hegyeshalmi és levéli és más megyebeli birtokait Rhumi Mihálynak és Raussár Évának és örököseinek átadja. Eredeti. I. E.
- 1596 Ugyanaz hitelesíti a Rhumi Mihály-féle fenti birtokok iránti osztozkodást. Eredeti. I. E.
- 1596 Perekey Miklós Zrinyi Grófnak megköszöni, hogy nejének Rhumi Mihály elleni perét szóval akarja elintézni. I. E.
- 1596 Pozsonyi káptalan előtt Perekey Miklós és Borbálya protestálnak Raussár Ilona és Rhumi Mihály közti osztozkodás ellen. I. E.
- 1597 Rudolf király tudatja Raussár Ilona tiltakozását a Rhumi Mihály által tőle erőszakkal kicsikart osztályoslevél és vallomásai ellen, mert Rhumi Mihály öt fegyveres emberekkel csúnyi lakásán megtámadta, elfogatta, s kocsira tétetvén, rumi kuriájára vitte és lármás ellentállás, siránkozás és kérelem daczára 7 hónapig mintegy fogságban őrizteté kastélyában. I. E.
- 1597 Pozsonyi káptalan jelenti Rudolf királynak, hogy parancsára Rhumi Mihályt Raussár Ilona nemesi jogainak azáltali megsértése miatt, hogy ezt Tóth Nagy Simon katona és Simon Mihály és több nemes szolgáljával a csúnyi nemesi kurián megtámadva el-elfogta, kocsijába veté, és lovai közé csapván, vasvármegyei

Rum nevű kastélyába elhurcolá s ott addig, amíg neki tetszett, letartóztatá és őrizteté — a király parancsára az országbíró ítélőszéke elé idézte. I. E.

- 1597 Báthory István a király nevében elrendeli, hogy Ajkay Gergelyné Páky és Tiburci család birtokaikra nézve az osztályt megejtsék. Eredeti. I. E.
- 1597 Nádori helytartó felszólítása, hogy begedi Nyári Pál, tengeldi Bornemisza Ádám és bethlenfalvi Thurzó György Trakostyáni Draskovits János tót-, horvát- és dalmátországi bán ügyében tanuskodjanak. Eredeti. I. E.
- 1597 Tengeldi Bornemisza Ádám tanusítja, hogy a törököknek az egri vár kapitánya általi szétverésekor Keglevits Ferencz török fogságba jutván, Budára hurcoltatott, s miután törökké lenni nem akart, kínoztatott és végre sok fenyegetés következtében Unghvárott törökké lett. I. E.
- 1597 Kir. helytartónak Perekedy Miklós országbírói ítélőmesterhez intézett meghagyása Bozathi, Berrenczy, Tiburcz, Belicz és Czobor családok közötti osztályra vonatkozó adatok fölterjesztéseért. Eredeti. I. E.
- 1597 Báthory István országbíró bizonyoslevele, hogy Liszthius János de Keopeszen Kristóf és Rozina gyermekeinek neheztelése daczára kath. szertartás szerint új házasságra lép, és ennek fényes megünnepelese céljából pozsonymegyei szent-györgyi bizonyos birtokait 2000 magyar forintért Liszthius Istvánnak és Choron Anna nejének elzálogosítja. Eredete. I. E.
- 1598 Báthory István, Rudolf király országbírája tudatja, hogy Zokolyi György Zokolyi Miklóstól 300 magyar forintot vett kölcsön és azért Zabolcsmegyében fekvő Pakab nevű helységben levő részbirtokát lekötötte. De ezt bármikor visszaválthassa. Eredeti. I. E.
- 1601 Illésházy István az inscriptionális pénzek lefizetését sürgeti. Eredeti. I. E.
- 1603 Szuhay István ajánlólevele, hogy az 1603 szeptember

- 28-ki csatában elesett Bothka Mihály birtokai Jóó Lászlónak adományoztassanak. I. E.
- 1603 Gantschházy Ilona vallomása. Mátyás Albertné Borbálya által három, Pozsonyban fogva volt kapitány kiszabadítására és más alkalmakra készített bűvös italokról. Másolat. Dr S. Á.
- 1609 Veszprémmegye alispánja és törvényszéke biráinak Baychy Györgynek Jatothay Ferencz által történt megtámadása és Sümegh várába hurczolása ügyében hozott ítélete. 3 $\frac{1}{2}$ ív. Eredeti. I. E.
- 1610 Thurzó György nádor tudatja, hogy Zaz András perében Csernel Istvánné és érdektársai ellen elmarasztaló ítéletet hoz. Eredeti. I. E.
- 1610 Mátyás adománylevele, melyben Pechh Lipót kamarális perceptor és kir. tanácsosnak érdemei fejében nagy- és kis-gúthori birtokokat adományozza. Eredeti. Dr S. Á.
- 1612 Thurzó György nádor ítéletet ígér a Zazy András-féle birtok ügyében. Eredeti. I. E.
- 1612 II. Ferdinánd II. Mátyás Medgyesy Mátyás és Ilonának Perekey Miklós és chúnyi Borbálya leányát Csernel Istvánné Zsuzsánna és Raussár Ilona elleni perében hozott ítéletét megerősíti. — Érdekes a tartalomból, hogy Ő Felségének Lébeny nevű birtoka Óvár várához tartozott, hogy Raussár Éva, előbb Rhumi Farkasné, később Sambokréty Pál hátrahagyott felesége Gathán rezidiált. Másolat. I. E.
- 1612 Thurzó György nádor adománylevele Chernelházy Chernel testvérek részére zalamegyei Thormiafeöld birtokot illetőleg. Eredeti. Dr S. Á.
- 1612 Chernel Istvánné panaszlevele Zlatkovich Farkasné ellen, ennek oroszvári jobbágysai által okozott erdei károk miatt. Másolat. I. E.
- 1612 Thurzó György adománylevele a Csernelháziak részére a zalamegyei Thormaföld, másképp Alsó-Koppar birtokot illetőleg. I. E.
- 1616 Csernel Istvánné szül. Perekey Zsuzsánna panasz-

- levele Szombathelyi György mosonymegyei alispánhoz
Körtvélyesi István jobbágysai által csúnyi erdejében
saját jobbágysai ellen elkövetett fegyveres támadás
miatt. Eredeti. Dr S. Á.
- 1616 Csernel Istvánnak a m. kir. kamarához intézett levele
az esztergomi érsekségnek egy csúnyi erdőt illetőleg
tett panasza folytán. Eredeti. I. E.
- 1617 Csernel Istvánné Zsuzsannának Pázmánd Péter érsek
ellen Amadé István pozsonymegyei alispánnál beadott
panaszlevele az érsek jobbágysai által csúnyi erdejében
elkövetett erőszakoskodások miatt. Eredeti. I. E.
- 1619 Gedl Tamás és társai 1000 aranyról, melyeket Kerekes
János nagyanyjától fölvettek. Eredeti családi pecsét-
tekkal. Dr S. Á.
- 1654 Consignatiója azon értékes tárgyaknak, melyeket
Kerekes Menyhért Mosonymegye alispánja és neje
Csernel Erzsébet leányuknak Kerekes Évának Sándor
Mihályhoz történt férjhezmenetelekor adtak. Eredeti.
Sándor és Ladocsányi családi pecsétekkel. Dr S. Á.
- 1661 Wesselényi Ferencz nádor Zrinyi Miklós bánnak meg-
hagyja, miszerint Ottrich György és nővéreinek panaszát,
mely szerint Martiniáncz Keresztély birtokainak felét
a rokonok jogtalanul elfoglalták, vizsgálta meg és
a tanukat kihallgatván, jelentést tegyen. Másolat. I. E.
- 1661 Böghy Gáspár levele nagyszombati közlemény tár-
gyában. Eredeti. Dr S. Á.
- 1663 Consignatiója azon gyémánt, arany, ezüst, gyöngy,
bársony, atlas, kamuka ruhákról stb., melyeket Kerekes
Menyhért Mosonymegye alispánja leányának Erzsébet-
nek óvári Pongrácz Mihályhoz történt férjhezmenete-
lekor adott. Eredeti az Egresdy család pecsétjével.
Dr S. Á.
- 1683 Szentgyörgyi Kerekes Erzsébet kisebb ládájában elhelye-
zett holmijának jegyzéke. Dr S. Á.
- 1683 Szentgyörgyi Kerekes Erzsébet öregebbik ládájában
elhelyezett holmijának jegyzéke. Ezüst és ruhanemű.
Dr S. Á.

- 1684 Kerekes György elismervénye a Kerekes családot illető okiratok átvételéről, s ezen 66 drb okirat jegyzéke. Eredeti. I. E.
- 1693 Kerekes Éva néhai Némethy Mátyás özvegyének bojtára Obermann György ellen Welligrand Illés által birkalopás miatt tett panaszának beszüntetése. Eredeti Poor, Dobosyari és Baczkó családi pecsétekkel. I. E.
- 1698 Máté szent-ferenczi rendfőnök levele, hogy Szabó Máté és neje Erzse, Szabó András és neje Rozália és Kállay Éva confratereknek választattak. Eredeti. Dr S. Á.
- 1721 Gróf Károlyi Sándor bizonyáglevele Szabó Máté fia Gábor vagyonát illetőleg. Eredeti. Dr S. Á.
- 1729 Sitvai Ferencz kérvénye pósta-adományozásért, háti-
ratos végzéssel. Eredeti. Dr S. Á.
- 1730 Gróf Paar János Ádám adománylevele Zsitvay Ferencz javára, melyben a hatvani póstát adományozza. Eredeti függő pecséttel. Dr S. Á.
- 1733 Zsitvay Ferenczné, özv. Piber Erzsébet adóslevele Sittvay Ádámtól elpusztult keszthelyi háza fölépítésére kölcsön vett 70 frtról. Eredeti családi pecsétekkel. Dr S. Á.
- 1756 Szlavnitzay Sándor László maradékai Sándor István, Mihály és Ferencz, Borbálya, Erzsébet, Katalin és Mária, illetve Nozdrovitzky Ferencz mint Sándor Erzsébet birtokutódainak a Mednyánszky Imréné Némethy Anna utáni birtokiránti osztályos egyessége. Eredeti Szabó és Nozdrovich családi pecsétekkel. Dr S. Á.
- 1761 Udvari bizottsági rendelet, hogy Szitvay Ferencz póstamester hitletételre jelentkezék. Eredeti. Dr S. Á.
- 1765 Zsitvay Ferencz és Csör Imre között a hatvani pósta iránt kötött szerződés. Eredeti családi pecsétekkel. Dr S. Á.
- 1765 Strupp Anna Mária dorogi póstamesterné tanusítja, hogy Zsitvay Ferencz által a dorogi póstaszerekért, ú. m. lovak, hintók, ház és földek tekintetében 4000 rénusi forint által teljesen kielégítve lett. Eredeti. Dr S. Á.
- 1766 Gróf Windischgrätz József póstaügyi kormánytanácsos rendelete Zsitvay Ferenczhez a dorogi póstamesterré

- történt előléptetése folytán a postaszerek méltányos megváltása iránt. Eredeti. Dr S. Á.
- 1767 Vásonkeői Zichy Ferencz győri püspök házassági dispensatiója Sándor Teréz és Zsittvay Ferencz részére. Eredeti püspöki pecséttel. Dr S. Á.
- 1767 Zsittvay Ferencz és Sándor Mária Terézia házassági szerződése. Eredeti. Naszvady Cornett és Sándor család pecsétjével. Dr S. Á.
- 1782 Császári körlevél a vallástürelem ügyében. Másolat. I. E.
- 1786 József császár rendelete az aranyforgalmat illetőleg. Dr S. Á.
- 1794 Gróf Paar Károly József főpóstamester a hatvani postát Szabó Máténak adományozza. Eredeti. Dr S. Á.
- 1794 Gróf Zichy Miklós értesíti Sitvay Ferenczet, hogy Almási jószágát özv. Zichy szül. Luzinszky Teréziának eladván, címzett iránti 6000 o. frt tartozását utóbbi fizetendi ki. Eredeti. Dr S. Á.
- 1795 Gróf Szapáry József, Sándor, István és Udvarnoki János közötti osztályos egyesség a csúnyi erdöket illetőleg. Hitelesített másolat a Pápay család pecsétjével. Dr S. Á.
- 1803 Sándor István jobbagya Jaborek Lőrincz 350 frtéért eladja félteki birtokát. Eredeti Csúny község pecsétjével. Dr S. Á.
- 1805 Özv. Zsittvay sz. Sándor Teréz végrendelete. Eredeti és másolatban. Zsittvay, Lippay, Szabadhegyi, Kerekes és Angyal családi pecsétekkel. Dr S. Á.
- 1806 Zsittvay Antal részére Zsittvay Ferencz által kiállított térítvény előbb nevezettet illető és megörzés végett átvett Szapáry-féle 6000, Zsittvay Károly-féle 3000, saját 300, Zsittvay László és Julia 2084, a Pammer kuriát terhelő 500 és Majthényi-féle 1000 frt kötelezőkről. Eredeti. Dr S. Á.
- 1810 Bizonyáglevél. Slavnitzay Sándor István Zsittvay Ferencznek ellentmond a csúnyi és gúthori birtokoknak elzálogosítása ellen. Eredeti Cseh és Garapy család pecsétjével. Dr S. Á.

- 1810 Slavnitzay Sándor Istvánnak Sándor József ellenébeni ellentmondása a csúnyi birtokok elidegenítése ellen. Eredeti a Cseh és Garapy család pecsétjével. Dr S. Á.
- 1810 Zsittvay László levelei (4 drb), melyek által a csúnyi Sándor-féle birtokoknak gróf Szapáry részére 6000 frtért leendő eladását meggátolni törekszik. Eredetiek. Dr S. Á.
- 1811 Jankovits László örököseinek a Pápai, Bozsoki, Jenői, Halinkai és Csékuti portiókra vonatkozólag kötött egyessége. Másolat. Dr S. Á.
- 1813 Jankovits János utánni osztályos egyesség a Badacsonyi szőlőkre vonatkozólag. Eredeti. Dr S. Á.
- 1813 Jankovits Pál és Jankovits János között a veszprémmegyei Bozsoki birtokra vonatkozólag kötött egyesség. Eredeti. Dr S. Á.
- 1814 Jurcsek Mátyás Sándor István jobbágya átengedi birtokát vejének, Latzko Mátyásnak. Eredeti, szerződés Csúny község pecsétjével. Dr S. Á.
- 1816 Temlin Zsigmond Sándor Istvánt kéri az első házasságában nemzett leányai: Csehfalvy Juliánna és Kirchestner Terézia részére egyenkint kifizetett 1200 frt 1786. évi nyugtáért. Eredeti. Dr S. Á.
- 1817 Jankovits Pál és testvéreinek özv. Vigyázó Mária és társai elleni 3000 frtos követelésére vonatkozó admonitio másolata és erre adott Protestatio eredetije. Dr S. Á.
- 1820 Sándor család genealógiája. Fogalmazvány. Dr S. Á.
- 1820 Csúnyi compossesorok genealógiája 1458-tól. Fogalmazvány. Dr S. Á.
- 1820 Sándor István csúnyi jobbágynak kérvénye földek átengedése iránt. Eredeti. Dr S. Á.
- 1820 Sándor család csúnyi jobbágynak névjegyzéke. Fogalmazvány. Dr S. Á.
- 1820 Kulcsár Adalbert értesíti Zsittvayt, hogy Orbeszt és Varatsikot meg fogja botoztatni. Eredeti. Dr S. Á.
- 1821 Tanuvallomási jegyzőkönyv Kulcsár Albert által megbotoztatott Varatsik és Rozipalik Zsittvay-féle jobb-

- ágyok ügyében. Eredeti a Trummer és Bittó család pecsétjével. Dr S. Á.
- 1821 Naszvady Mihály komárommegyei jászfalvi birtokát Zsittvay Lászlónak bérbe adja. Eredeti Zsittvay és Naszvady család pecsétjével. Dr S. Á.
- 1821 Pozsonymegye rendének bizonyoságlevele Zsittvay Lászlónak Naszvady Mihály által komárommegyei Jászfalu és Csúr helységbeli birtokoknak Naszvady Józseftől leendő visszafoglalásáról. Eredeti. Pozsonymegye pecsétje 13 eredeti aláírással. Dr S. Á.
- 1821 Medveczky Ádámnak kiadatik az esztergomi pósthivatal felállítására tárgyában 1812 július 6-án egybegyűlt egyes küldöttség jegyzőkönyve. Eredeti kiadvány, Szathmár vármegye pecsétje. Dr S. Á.
- 1824 Zsittvay Ferencznek a Hessen-Homburg gyalogezred ezredesévé történt kinevezéséről értesítés. Másolat. Dr S. Á.
- 1825 Verbanovits György család genealógiája. Dr S. Á.
- 1826 Az 1825-ben magtalanul elhalt Naszvady Mihály örökösei a reájuk háramlott Csúri és Járfalusi birtokokat 3800 forintért Zsittvay Lászlónak zálogba adják. Hitelesített másolat Zsittvay család pecsétjével. Dr S. Á.
- 1828 Jankovits Krisztina végrendelete. Hitelesített másolat Szerdahelyi család pecsétjével. Dr S. Á.
- 1828 Zsittvay Antal a Szlavnitzay Sándor István után maradt Sándor-féle és Naszvady-féle birtokok iránti osztályos ügyben képviselésével Zsittvay Károlyt bízza meg. Dr S. Á.
- 1831 Gyulay értesíti Zsittvay Antalt, hogy az ellenség előtt tanúsított kiváló szolgálataiért Ő cs. és kir. Felsége 1831 április 26-án altábornagynak kinevezte. Eredeti. Dr S. Á.
- 1834—1837 Medveczky Ádám és Andreanszkyné, valamint ennek fia Miksa között ennek Medveczky Alexandrávali házassága és vagyona iránti szédelygések ügyében folytatott levelezés. Öt darab. Dr S. Á.

- 1836 Medveczkynek sógorához Zsittvay Károly nyug. kapitányhoz intézett levele, melyben a Zsittvay családnak köszönetet mond azért, hogy leánya Alexandrin elhunytával vagyont nem követelnek vissza. Dr S. Á.
- 1836 Zsittvay Antal altábornagy Marsch-Routja kért nyugdíjazása folytán Udinéből Pozsonyig. Eredeti. Dr S. Á.
- 1836 Jankovits Pál örököseinek Vigyázó Mária elleni 3000 frtos elsőbíróági ítélet, mely szerint felperesek kéresetükkel elutasítottak. Nyolcz darab melléklettel. Dr S. Á.
- 1837 Veszprém vármegye törvényszékének ítélete Ányos János és Vigyázó Magdolna örököseinek Jankovits Pál, József és János, úgy Boros Ferenczné Anna és Vajda Antalné Krisztina elleni 3000 frtos perében. Dr S. Á.
- 1838 Mosony vármegye közönsége Zsittvay Kornélia kéretére attyának Zsittvay Lászlónak érdemeit méltányolja. Hiteles kiadvány. Dr S. Á.
- 1838 Zsittvay Kornélia Szelia Jozefin nyilatkozata, mely által beleegyezik, hogy a Doroghi póstamesteri Decretum Zsittvay Gyula részére állíttassék ki. Eredeti. Dr S. Á.
- 1839 Zsittvay Antal megyeház javítására 25 frtot adományoz. Eredeti. Dr S. Á.
- 1839 Andreanszky Miksa perbe idézi Medveczky Ádám örököseit Jankovits Antalné Zsittvay Kornéliát, Zsittvay Mária és Karolin kisasszonyokat 500 drb arany lefizetése végett. Dr S. Á.
- 1839 Leszámolás Medveczky Ádám tulajdonát képezett és elhunytá folytán Zsittvay Gyula, Mária és Karolin, úgy Jankovits és Zsittvay Kornélia tulajdonába átment Doroghi posta 1838. évi jövedelmeiről. Dr S. Á.
- 1839 Ormosdy Lajosné szül. de Paully Vilma elhunytáról gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1840 Andreanszky Miksának Medveczky Ádám örökösei elleni hitbér-perbeni idézés. Dr S. Á.
- 1842 Jankovits Antal a m. kir. helytartóságtól kéri a Doroghi póstát. Dr S. Á.

- 1842 Andreanszky Mihály Esztergommegye alispánja Andrási Mihály által Jankovits Antalné Kornéliát bizonyos hitbér-követelés miatt megidézi. Dr S. Á.
- 1843 Kún József Praedialis Vecse Szék alispánja értesíti Jankovits Antalt, hogy ez a Jankovits János győri megyés püspök által adományozott Vecse Széknek tisztujtó ülésén táblabírónak megválasztatott. Dr S. Á.
- 1843 Zsittvay Károly kapitány végrendelete, melyben fivérének Lászlónak leányát Kornéliát általános örökösnek nevezte ki. Dr S. Á.
- 1843 Jankovits Antal által Ferdinánd iránti hűség és a Doroghi póstamesteri teendők hű teljesítése iránt letett eskü szövege. Dr S. Á.
- 1844 Zsittvay Károlynak Budán 1844 márczius hó 7-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1844 Szapáry Pál és Péter grófoknak Intabulatio végett bejelentett 9 rendbeli adóssága s Zichy Zsigmond és Zichy Ferraris Ferencz 4 rendbeli adósságának jegyzéke. Dr S. Á.
- 1844 Zichy Sándorné szül. Eperjessy Julia óvása Zichy Ferencz által elzálogosított oroszvári részjószágot illetőleg. Dr S. Á.
- 1844 Ejuri N. levelei, melyben Jankovits Antal egy kötvényére néhány száz forintot szerezhetni remél, ha Jankovits Antal annak felét feláldozni kész. Dr S. Á.
- 1845 Zsittvay Antal generális ingó leltára. Dr S. Á.
- 1845 Zsittvay Jozefa 1845 július 2-án történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1845 Zsittvay Antal tábornok őrnagynak Pozsonyban 1845 november 13-án történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1845 Pozsonyi Plébánia halotti bizonyítványa 1845 november 13-án elhunyt Zsittvay Antalról. Dr S. Á.
- 1846 Szalay József kir. udvarnoknak M.-Óvárott 1846 június 19-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1846 Sötér Ferencz Mosonymegye alispánja meghívja Jankovits Antalt a József Nádor félszázados hivatalos-

- kodásának emlékére Pesten november 5-én tartandó országos ünnepélyességre. Dr S. Á.
- 1846 Mosonyvármegye közönsége a cigányok vándorlásának akadályozására 1794 márczius 21-én 4052. sz. a. és 1842 november 8-án 41,454. sz. a. kelt szabályrendeleteket megújítja. Dr S. Á.
- 1847 Revisnyei Reviczky Károly cs. kir. póstamester és a nyerges-újfalusi póstaállomás örökös tulajdonosa felhívja a Doroghi póstaállomást (Jankovits Antal tulajdona) egy közös érdekű ügyben beadandó felségfolyamodás aláírására. Dr S. Á.
- 1847 Oroszvári nemes Zichy család osztályos egyessége az örökösök a) Zichy Ferencz csödtömege, b) Zichy Antónia és Paulina hajadonok, c) özv. Zichy Sándorné Eperjessy Julianna között. Dr S. Á.
- 1847 Rajkai szolgabíró Mezey Ferencz és Kolozsvár János esküdt bizonyítják, hogy Zsittvay László kapitány özvegye Hunkár Julianna az 1847 október 18-án tartandó követválasztásra nemesi jogainak gyakorlására Jankovits Antalt vallotta képviselőül. Dr S. Á.
- 1848 István Nádor értesíti Jankovits Antal alispánt egy század katonaságnak M.-Óvárra történt kirendeléséről. Eredeti. Dr S. Á.
- 1848 Oroszvári községi lakosok bizonyítványa, hogy Oroszvárott Catholicus házak eladásakor mindig ki szokott köttetni, hogy a vevő a Catholicus pap collecturáját fizetni köteles. Dr S. Á.
- 1849 Gróf Zichy Bódog mosonyi és Györmegyei teljhatalmu kir. biztosnak Króner Lajos első alispánhoz intézett rendelete a közigazgatási és igazságügyek mi módoni elintézése iránt. Dr S. Á.
- 1849 Személyleirása és körözése a felségárulás és lázadással vádolt Almásy Pál, Amon Ferencz, gróf Batthiányi István, báró Bayer, Bem Károly, Besne János, gróf Batthiányi Kázmér, Bangya János, Balogh János, Balogh Viktor, Balogh Ágost, Beöthy Ede, Csányi László, Fekete János, Flór Ferencz, Fényes Elek,

- Fekete Gábor, Fauer Márton, Horváth Károly, Horn János, Hajnik Pál, Hamvassy Imre, Horváth Zsigmond, Ivánka Zsigmond, Jósika Miklós, Jankó Vincze, Jóska N., Irányi Dániel, Kossuth Lajos, Kossuth sz. Meszlényi Teréz, Kupecz János, Lombay Imre, Lukáts Sándor, Maró Ede, Mészáros Lázár, Madarász László, Madarász József, Murgu Euthim, Mollnár János, Markus Károly, Nyáry Pál, Noisser Rikárd, Nagy Ignác, Niczky János, Péterdy Gábor, Prileszky András, Pacsay György, Palóczy László, Pichler János, Patay József, Petőfi Sándor, Perczel Móricz, Pálffy József, Pados János, Sömböry Ede, Schröder, másképp Vartay Jakab, Schachter János, Szemere Bertalan, Szász Mihály, Sárközy József, Szöllősy, másképp Nagy, Schveidl tábornok, Tancsics Mihály, Vukovits Sebestyén, Dogenfeldi Vetter Antal, Vasváry Pál, Zalay Károly és Zerffy Gusztávnak. Dr S. Á.
- 1850 Högyészi Antalné sz. Miskay Zsófiának 1850 február 3-án Átson történt elhunytáról gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1853 Gróf Zichy Bódognak Jankovits Antal emberei által okozott károk iránti perben utóbbi kár és költségekben marasztaltatik. Dr S. Á.
- 1853 Kohányi sz. Czilhart Fanni asszonynak Pozsonyban 1853 május 20-án történt elhunytáról gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1853 Özv. Medveczky Ádámné sz. Schrester Teréz kikötménye behajtására a végrehajtás Hoblik Adolf, úgy is mint testvérenek gondnoka ellen a végrehajtás elrendeltetik. Dr S. Á.
- 1854 Pesti cs. kir. Postaigazgatóság tudomásul veszi Jankovits Antalnak a Doroghi póstamesteri állásról való lemondását. Dr S. Á.
- 1854 Gróf Zichy Ferraris Felix és Jankovits Antal mint bérbeadók, másrésről a csúnyi molnárok között partbér iránt kötött szerződés eredetije. Dr S. Á.
- 1854 Króner Lajos megyei főnök felhívása Mosonmegye lakosságához a kényszer-kölcsön ügyében. Dr S. Á.

- 1855 Króner Lajos megyei főnök felhívása M.-Óvárott létesítendő takarékpénztár ügyében. Dr S. Á.
- 1856 Az 1856. évi tiszti névtár. Dr S. Á.
- 1857 Gróf Zichy Ferraris Bódog által Jankovits Antal és Kornéliától megvett csúnyi részjóság iránti tulajdonjogbekeblezési végzés. Dr S. Á.
- 1861 Jankovits Antal anyai ágról való leszármazási táblája. Dr S. Á.
- 1865 Zsittvay Arankának Gúthoron 1865 november 12-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1865 Zsitvatői Zsitvay Lászlónak Gúthoron 1865 november 15-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.
- 1867 Zsittvay László özvegye Hunkár Juliának 1867. évi október 13-án Csúnyban történt elhunytáróli gyászjelentés, a koporsónak kulcsa és a csúnyi sírboltbani fekhelyének megjelölése. Dr S. Á.
- 1882 Jankovits Antal m.-óvári kerületi országgyűlési képviselő búcsúzója választóitól. Dr S. Á.
- Perekey Zsuzsanna genealógiája. Dr S. Á.

Ezen 213 drb okirat kivonatolását az egylet elnöke dr Sötér Ágost és volt alelnöke Ivánfi Ede végezték, előbbi 116, utóbbi 97 drbot dolgozván fel.

Még feldolgozandó okmány van 257 drb.

3. Ideiglenes letét.

Krolopp János úr tulajdona.

- 1635 Nemesi levél. Grand Valter Somersiti báró és a római szent birodalom nádorgrófja V. Pál pápa és II. Ferdinánd császár beleegyezésével Weisz Gáspár bajor választófejedelmi hadnagyot érdemeinél fogva a német birodalmi kiváltságokkal és czimmerrel ruházza fel.
- 1690 Nemesi levél. I. Lipót király Szemey Lászlónak és általa Wlasich Judith nejének, meg László s Jakab fiának és minden férfi- s nőtudódnak czimeres nemesiséget adományoz.

VII. Régiségtár, régiségek és sírleletek.

Egyleti tulajdon adomány és vétel útján.

A) M.-óvári uradalom adománya.

Szolnok-Haidhofi lelet.

Bronzlándzsa	5 drb.
„ lemez	14 „
„ tekercs	2 „
„ tű	1 „
„ véső	1 „
Csontnyélbe vaseszköz	1 „
Sírbögre	5 „
Vasvéső	1 „

B) Vanke József adománya.

1. Kőkori tárgyak.

Kőkori eszköz	10 drb.
Kövület	3 „

2. Római kori tárgyak.

Ezüsttű	1 drb.
Bronztű	2 „
„ fibula	8 „
„ csengetyű	2 „
„ halfark-alaku dísz	1 „
„ forradék	1 „
„ hüvely, lemez, sodrony	24 „
Csonttű	9 „
„ fésű	3 „
Égetett agyagmécses	28 „
„ „ orsógomb	23 „
„ „ diszitmény-minta	5 „
„ „ virágminta	1 „
„ „ gyöngy	18 „
„ „ csésze és fődő	19 „
„ „ könybögre	7 „
„ „ bögre	7 „

Oldal 202 drb.

	Áttét	202 drb.
Égetett agyag-hamvveder	2	"
" " kerek téglá	2	"
" " négyszögü téglá	1	"
" " tégladarab felirattal	13	"
" " padló téglá	3	"
" " edénydarab	8	"
" " terra sigillata díszedény-darab . .	57	"
Örlő kőből	1	"
Római ara darabja	1	"
Vakolat római épületről	1	"

C) Egyesek adományai.

Balás Árpád: vas ágyugolyó	1 drb.
Békeffy Jenő: 2 drb vaskulcs, 2 drb pecsétnyomó, 1 drb bronzlemez, 1 drb kettős kulcs, 1 drb vassarkantyu	7 "
Bodiczky Kálmán: Silvanus ara	1 "
Bobest István dr: bronzfej	1 "
Csellei János dr: vasbomba	1 "
Deininger Imre: 1 drb hamvveder, 1 drb lándzsa	2 "
Fábry Nándor: 2 drb vaspatkó, 1 drb vaszabla, 1 drb bronzkapocs, 2 drb aquincumi téglá, 1 drb csizmadia-czéh privilegium, 1 drb római hajtű	8 "
Gallasz Rudolf: vassarkantyu	2 "
Günther Samu: vaszabla	1 "
Hegyeshalom község: V. Ferdinánd privilegiuma	1 "
Heveder Ferencz: 2 drb vassarkantyu, 1 drb vas- dárdavég, 1 drb üvegnyak, 1 drb lakat	5 "
Hirsch Antal: kövület	1 "
Hörl Ferencz: vastör	1 "
Hutflesz Mihály: érczgyűrű	1 "
Ivánfi Ede: 1 drb ágyugolyó, 1 drb bögre, 2 drb hymnarium-töredék	4 "
Jónás N.: érczgyűrű	1 "
Kárall Lőrincz: 1 drb vaskulcs, 1 drb sarkantyu	2 "

Oldal 331 drb.

	Áttét	331 drb.
Kerényi József: 2 drb érczgyűrű, 1 drb fibula	3	"
Koós Sándor: 1 drb czéh-korsó, 1 drb czéh-pecsét-nyomó, 8 drb csizmadia-mesterlevél	10	"
Krolopp János: 1 drb érczgyűrű, 2 drb ódon edény	3	"
Kosutány Tamás dr: 3 drb római cserép és 3 drb vaskard és törtöredék	6	"
Kuliffay Ede: 3 drb kőbalta-darab	3	"
Lendvay József: vastör	1	"
Leonhard Ferencz: vassarkantyu	1	"
Lipp Vilmos: római amphora	1	"
M.-Óvár város: 2 drb polgári zászló, 1 drb Juliánusi naptár-töredék	3	"
Manninger János ifj.: vas fegyvercső	1	"
Mayer Lajos: vastör	1	"
Merényi Margit: 4 drb kövület, 3 drb cseppkö	7	"
Michlits Ferencz: 1 drb vaskard, 1 drb fejsze, 1 drb érczkorsó	3	"
Mieszl Lajos: 1 drb bronzboglár, 1 drb aczélkard	2	"
Mühlhofer Károly: tirolai boxoló gyűrű	1	"
Nábinger Nemez: lovas labanczzászló	1	"
Pamper Imre: bronz Amor-Medaillon	1	"
Petz József: vaslándzsa	1	"
Pittner János: ágyugolyó	2	"
Radár József: bronzkereszt	1	"
Rohrer Ferencz: vaskard (Duna medréből)	1	"
Rokobauer József: 1 drb vasbárd, 2 drb patkó	3	"
Schabatka Mihályné özv.: díszkard	1	"
Schlaffer Ferencz: vaslándzsa	1	"
Sötér Ágost dr: 2 drb lándzsa, 1 drb óraláncz, 1 drb dárda, 1 drb aquincumi téгла, 2 drb vaskard	6	"
Sporzon Béla: 2 drb vaskules, 1 drb ágyugolyó	3	"
Sporzon Pál ifj.: ágyugolyó	1	"
Steiner Márton: 1 drb ódon tükör, 1 drb óra, 2 drb szelencze	4	"
	Összesen	403 drb.

	Áttét	403 drb.
Strobl József: 1 drb bronznyelű kés, 1 drb vasnyíl, 2 drb vaskulcs	4	"
Szekendy Károly: bronzgyűrű	1	"
Tomecsek István: kardmarkolat	1	"
Tóth Imre: ódon cseréplap	1	"
Vaján László: vaskengyel	1	"
Wolf József: ódon tányér	1	"

D) Vételek.

Ezüstgyűrű	1 drb.
Bronzbalta	1 "
" csákány	1 "
" csat	3 "
" gyűrű	2 "
" lándzsavég	2 "
" óra	1 "
Vas ágyugolyó	5 "
" balta	3 "
" bárd	1 "
" fegyver	3 "
" kengyel	1 "
" lakat	3 "
" lándzsa	3 "
" mellvért	1 "
" patkó	6 "
" pecsétnyomó	1 "
" sarkantyú	6 "
" sisak	1 "
" tör	2 "
" zabla	1 "
Agyagedény	1 "
" római téglá	10 "
" sírbögre	14 "
Kép: mosonyi csata	1 "
Kövület	1 "

Oldal 487 drb.

Áttét 487 drb.

E) Egyleti tulajdon ásatásból.

Aranyfibula	6	"
" fülönfüggő	2	"
Ezüstfibula	2	"
" kanál	1	"
Borostyánkő-gyöngy	10	"
Bronzcsiptető	1	"
" csörgő	2	"
" díszhajtű	3	"
" fibula	20	"
" fülönfüggő	232	"
" gömbalaku övdísz	38	"
" gyűrű	18	"
" kapocs	22	"
" karika	44	"
" karkötő	2	"
" karperecz	18	"
" kerekcsat	2	"
" keret	2	"
" lemezek	95	"
" medaillon	1	"
" mécses	1	"
" nyakék-függő	1	"
" nyaköv	1	"
" övdísz	177	"
" övkapocs	10	"
" övpánt	8	"
" pityke	24	"
" rosetta	3	"
" ruhacsat	72	"
" rudacska	1	"
" strigilis	1	"
" szíjcsat	83	"
" szíjhüvely	9	"
" szíjkapocs	10	"

Oldal 1409 drb.

	Áttét	1409 drb.
Bronz-szíjvég	133	"
" tekercs	2	"
" tű	2	"
Vasamulette	1	"
" csákány	10	"
" csat	25	"
" csiptető	2	"
" darab	46	"
" dárdavég	10	"
" fokos	7	"
" kard	12	"
" karika	89	"
" kengyel	10	"
" kés, egész és törött	132	"
" kés csontnyele	7	"
" lándzsa	10	"
" lemezek és darabok	145	"
" nyilvég	93	"
" szeg	11	"
" szelencze	1	"
" szijcsat	42	"
" tör, egész és törött	25	"
Csonthajtű	2	"
" nyélbe vaseszköz	1	"
Konczsont	5	"
Koponya	7	"
Gyöngy achatból	1	"
" gyurma és üvegből	2439	"
Gyöngyház gyöngy	24	"
Római mécses gyurmából	4	"
Nyakék-darab halgerincz-csontból	4	"
Nyílköszörülő-kő	1	"
Orsógomb	118	"
Római kögolyó és diszítmény	4	"
" padlótégla	2	"
	Oldal	4836 drb.

HARMADIK RÉSZ.

RÉGÉSZETI ÁSATÁSOK ÉS KUTATÁSOK.

Az ásatások alkalmával, mélyek több ízben hetekig eltartottak, az abban résztvevők sokszor és igen sokat szenvedvén a nap heve és zivatarok által, 1884. évben az egylet egy tábori sátorról gondoskodott, mely az idők viszontagságai ellen némi menedéket és a déli órákban nyughelyet nyújt. Segédesszközül beszerezte továbbá a bécsi cs. kir. földrajzi intézet nagy katonai térképének Mosonymegye területére vonatkozó szelvényeit, melyek a lelhely megállapításánál használtatnak.

Az ásatásokróli elnöki jelentések a következők:

I. Alsó-Illmitz.

Bronzkori (?) sírmező. 1894 október 11 és 12.

Történelmi emlékeink szerint a mai Illmitz vidékén egykor kelták tanyáztak, kik a népvándorlás korában innen kiszorítottván, a község mai helyén keletkezett a népmonda szerint a Fertőbe süllyedt Tard¹⁾ község, s miután területéről az egylet megalakulása idejében egy bronz lándzsacsúcs is került az egyleti régiségtárba, ezen adatokra támaszkodva, a siker reményével 1894. évi október hó 11. és 12. napjain Ivánfi Ede alelnökkel a hely színére rándulván, mindenekelőtt a régi Alsó-Illmitz (vagy talán Tard) helyének megjelölt magaslatot vettem ásatás alá és északról keletnek fekvő öt sirt találtam, melyeknél a koporsót elkorhadtt barna földkéreg jelezte, a sírok mind férfiember-ereklyéket tartalmaztak

¹⁾ Stessel: „Sopron.“ XIV. évfolyam 77. sz.

minden lelet nélkül. A csontok üdesége és élénk sárgás színe újabb korra vallott, s miután az ásás közben kíváncsiságból megjelent két pásztor elbeszélése szerint e helyütt már több gyöngyolvasót és sárgaréz-keresztcskéket találtak, e helyütt az ásatást beszüntettem.

A falu véneit régibb leletek iránt kikérdezvén, ezek által közlöttek nyomán az Alsó- és Felső-Ilmlitz községek között fekvő és tégláégetésre használt területet vettük vizsgálat alá, hol néhány embercsont is feküdt, s hol a dél-keletnek fekvő meredek partoldalban több helyen 1—2 m.-ig váltakozó mélységig terjedő szabályos hossz-négyszögekben jelentkező kevert földet észlelvén, ezen helyek világosan sírra vallván, legelőször ezeket oldalról ástam ki, azután pedig a felszínen huzattam a sírok hosszoldalára függélyes árkokat, s ekként két nap alatt még 17 sírt tártam fel.

A sírok észak-nyugatról dél-keletnek fekszenek.

1-ső sír: 100 cm. mélységben elkorhadt csontozaton és a bemutatott nyílt tűzön szárított sírbögrén kívül mit sem tartalmazott.

2-ik sír: 120 cm. mélységgel emberereglyéken kívül leletet nem tartalmazott.

3-ik sír: 140 cm. mélységben a bemutatott kis bögrét és orsógombot nyujtotta.

4-ik sírban a törött bögrén és csontokon kívül mi sem volt.

5-ik sírban 120 cm. mélységben szalagdiszitményü edény-(urna-) darabok találtattak.

6-ik sírban 100 cm. mélységben egy lyukas fülő durva cserépedény-darabja találtatott.

7-ik sír: 130 cm. mélységben csontokon kívül minden leletet nélkülözött.

8-ik sír: 100 cm. mélységben lelet nélkül.

9-ik sír: 120 cm. mélységben egy durva cserépedény darabjai.

10-ik sír: 130 cm. mély, törött bögre a lábszárnál, mellette baromficsontok és a jobbkarnál orsógomb.

11-ik sír: 100 cm. mély, lelet nélkül.

12-ik sír: 100 cm. mély, törött bögre és konczcsont.

13-ik sír: 100 cm. mély, emberi és baromficsontok.

14-ik sír: 120 cm. mély, törött bögre s állatcsontok a lábnál és egy tűzkő (kova).

15-ik sír: 140 cm. mély, szép, ép kis bögre s abban valami gémfaj feje és csőre. A kéznél egy barnára fényezett vagy a századok alatt megbarnult 1 cm. átmérőjű és $7\frac{1}{2}$ cm. hosszú csont-hüvely feküdt, melynek folytatása a beállott esti órákban a leg-szorgosb kutatás daczára feltalálható nem volt.

16-ik sír: 130 cm. mély, semmi lelet.

17-ik sír: 125 cm. mély, törött bögre és csontok.

A beállott késő est miatt a munkát beszüntetvén, intézkedtem, hogy a feltárt sírok másnap behányassanak, s miután bronzleletre nem akadtunk, mely a kor meghatározásának alapul szolgálhatott volna, azon reményben, hogy ily úton juthatok esetleg e helyen talált bronztárgyakhoz, kidoboltattam, hogy aki régészeti lelet birtokában van, hozza el, azok jó áron fognak megvétetni. Ekként jutott birtokunkba a bemutatott urna-alaku kétfüles, szép kis bögre négy kis domboru bütyökkel diszítve, melynek talp-átmérője 3, öblöny-átmérője 6, magassága 6, legnagyobb köríve 27 cm. Bronztárgyat nem hoztak, azonban hír szerint egy egyénnek birtokában egy bronzkard lenne, ki azonban honn nem lévén, a község jegyzőjét kértük meg annak megszerzésére.

Másnap honnlétemet igényelvén, az éjet hazautazásra használtuk fel.

Ezen lelhely kétségtelenül ókori sírokat takarván, ásatása folytatandó lenne.

M.-Óvár, 1894 október 15-én.

Dr Sötér Ágost.

II. Bezenye.

Római laktelep. Keresztések sírja utáni kutatás. 1885 február 23, márczius 15, április 2; 1886 június 15, július 16.

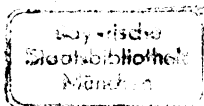
Bezenye község határára vonatkozólag ásatásoknak alapul szolgált a Bél Mátyás által 1736. évben kiadott monographia, mely szerint ennek határában egy emlék-

oszloppal ellátott domb alatt, melyet a lakosok „Rothe Deindl“-nek neveznek, a Kálmán király által szétvert keresztetek nyujtanak, miért is

1. 1885 február 23-án Bezenyére rándultam és a község elöljáróságát és a falu véneit hallgatván meg, a nevezett domb fekvési helyét törekedtem kifürkészni, ami azonban nem sikerült, mert senkinek sem volt tudomása ily dombról, melyen emlékkő állana és a „Rothe Deindl“ jelzöt sem hallották soha, miért is a község tanítója, Skerlán Mihály kéretett fel a további kutatásokra, kitől utóbb értesültem, hogy egy falubeli öreg ember szerint a Baumgarten-düllőben Gerdenits Ernő földjén fekvő dombot hajdan „Deindlhügel“ és „Rothe Thürhügel“ néven ismerték, mely dombról a népmese azt tartja, hogy kincseket takar. Ennek folytán

2. 1885 márczius 15-én a hely színére rándultam, a dombot megtekintettem és a tulajdonostól az ásatási engedélyt kinyerni törekedtem, ami azonban nem sikerült, mert 30 frt készpénzt és a leletek felét követelte, miért is a járási főszolgabíró, Fröhlich Tófor kéretett meg előnyösebb ásatási engedély közvetítésére, azonban ennek közbenjárása is sikertelen maradt, mert a föld tulajdonosa a kincstalálás biztos reményében maga ásatta meg a dombot, miről értesülvén,

3. 1885 április 2-án a helyszínen az ásatásnál megjelentem, s tapasztaltam, hogy a domb földje egész a kavicsréteggig kevert földből áll, a kincsesók azonban az általuk ásott keskeny átmetszetben szerintük azért, mert munka közben pipáztak, sőt beszéltek is, mit se találtak, mert fenti hibájuk miatt az aranykoporsó elsülyedt. Az összes lelet néhány emberi csontszilánt és fogakból s egy fél sarkantyuból állott, miért is az ásást abbahagyták. Ennek daczára nincsen kizárva a lehetőség, hogy ezen domb takarja a keresztetek tetemeit, miről csakis a kavicsba is behatoló mélyebb ásás által lehetne biztos meggyőződést szerezni. Miután Bél Mátyás említette Rothe Deindl-domb más domb is lehetett,

4. 1886 június 15-én szemle alá vettem az egész községi határt és a Büdöskút-düllőben egy ugarföldön téglakő- és ragacsdarabokra, a Tilos-düllőben pedig egy dombra akadván, választmányi határozatra

5. 1886 július 16-án ezen két düllőt vettem próbasátás alá.

A Büdöskút-düllőben Benkovits Jakab és özv. Radits Györgyné földje, s ezek közt elterülő öt földön egy emelkedés észlelhető, mely keresztmetszetű árkolás útján terméskőből épült fal-alapzatokat takar, találtattak római téglakő- és edénydarabok, s így ezen hely római lakhelynek helye.

A Tilos-düllőbeli özv. Radits Istvánné és Benkovits Jakab földjein terül el egy halom, melyen egy ölnyi mély keresztmetszet ásátván, egy kis bronzlemez és egy gomb találtatott, s így e hely lelhely-minősége megállapított és mindkét lelhely további ásásra vár.

M.-Óvár, 1886 július 20-án.

Dr Sötér Ágost.

III. Bezenye-Papréti.

Népvándorláskori sírmező (germán). 1885 február 27, márczius 8, 12, 13, május 17, 31 és 1886 április 4 (két nap).

Papréti területe hagyomány szerint uri joron részben egy pap tulajdonát képezte, aki ezen jogát életjáradék ellenében a m.-óvári uradalomra ruházta. Miután az úrbéri elkülönítéskor ezen birtok a főhercegi uradalom m.-óvári részéhez csatoltatott, a papréti pusztája jelenleg két járásban, és pedig egyik része a m.-óvári, másik része pedig Bezenye község határában fekszik.

Hogy Bezenye határában az ott fölfedezett papréti sírmező által konstatáltan tartózkodott germán néptörzs pusztultával magyarok éltek, bizonyítják ezen most tisztán horvátajku lakosokkal bíró községben még most is használt „Tilos“, „Dunajáró“, „Füzes“, „Büdöskút“ elnevezésű düllők.

Ezen község határából az uradalmi, ú. n. papréti birtokhoz csatolt és az uradalmi birtokot az uradalmi birtoktól elválasztó határárok mellett sok év előtt uradalmi czélokra

egy kavicsgödör nyitvatván, ez alkalommal — mint kutatások útján értesültem — vas fegyverdarabok találtattak, miért is az uradalom mint tulajdonos és Króner-Küffner Ernő bérlőtől ásatási engedélyt kérvén és nyervén:

1. 1885 február 27-én ezen kavicsgödört vizsgálat alá vettem. A föld színe, valamint a beomlott és begyöpösödött partok semmi jellel nem vallottak régészeti lelhelyre, sem vas-, sem cserépdarab vagy emberereklye nem volt fölfedezhető, a természet maga gondoskodott róla, hogy a meredek partban jelentkező sírok zöld bársonytakaróval legyenek avatlanok szemei előtt eltakarva, s így ásatás útján kényszerültem kísérleteket tenni. Lenyesettem az észak-nyugati partoldalt, de semmiféle földkeverékre nem akadtam, valamint a dél-keleti oldalon sem, de az észak-keleti part függélyes leásása után a fehérkavicsos homokból álló altalajban egymástól különböző távolságban és különböző mélységig terjedő fekete földvegyülék kétségtelenné tette, hogy ott sírhelyek vannak.

Ásatás alá vevén az első sírt, másfél lábnyi hosszúságig sem edényre, sem csontozatra nem akadtam, pedig vagy a koponyának, vagy az alsó lábszáraknak már elő kellett volna tűnnie, miért is magát a sírt ásattam keresztül függélyesen, s az így nyert átmetszetet vevén vizsgálat alá, azt észleltem, hogy a sír fehérkavicsos fenéke fölött 5 cm. magasságban, egymástól 30 cm. távolságban, de egyenlő magasságban diónagyságu két sárgás földkeverék van, ami által bizonyosságot szereztem magamnak arról, hogy a már felső lábszárnál vagyok és a tetem nyugatról keletnek fekszik, ami annyiból is előnyös volt reám nézve, amennyiben az ásást, mihelyt a fekvésirány konstatálva van, mindig a lábnál kezdetem, hogy a koponya könnyebben megmenthető legyen.

Az ekként történt fölfedezés nyomán ezen napon 5 sírt, márczius 8-án 3 sírt, márczius 12-én és 13-án 5 sírt, május 17-én 11 sírt, május 31-én 25 sírt és 1886 április 4-én 18 sírt, összesen tehát 67 sírt tárattam fel.

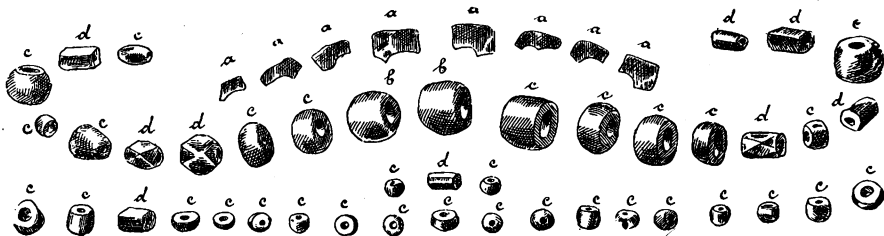
Ezen ásatás által konstatálva van, hogy az itt temetkezett néptörzs germán volt, mit a 8-ik sírban talált ezüst-fibulákon látható rúnák elég kétségtelenné tesznek, a többi, ezen helybeli leletek is egészen más idomúak és jellegűek, mint a nemesvölgyi és szent-péteri, úgy az ezekkel azonos jellegű, most fölfedezett csúnyi sírmezei leletek.

A temetkezés rendes sírokban történt ugyan, és pedig főleg nyugatról keletre ásott sírokkal; az egyik sor tetemei azonban észak-nyugatról feküdtek dél-keletnek, egyik sírban pedig a tetem éppen megfordított irányban feküdt. Az emberereklyék a kavicsos homok vizes altalajában elkorhadtak teljesen és a 67 sírből csakis egyetlen egy koponya volt épen megszerezhető.

A sírok mélysége változó, és pedig 90—230 cm. között, s a leletekre nézve a sírmélység nem határozó, mint a nemesvölgyi és szent-péteri sírmezőkön, hol sekély sírban bögrén kívül lelet rendszerint nem található, míg mély sírban a bronzlelet biztos, mert a papréti sírmezőn sekély sírokban is találtam szép leleteket, mély sírokban pedig sokszor semmit sem. A bögrék aránylag sokkal csekélyebb számban fordulnak elő, mint a fentemlitett sírmezőkön, s anyag, úgy alak tekintetében némileg azokétól eltérők.

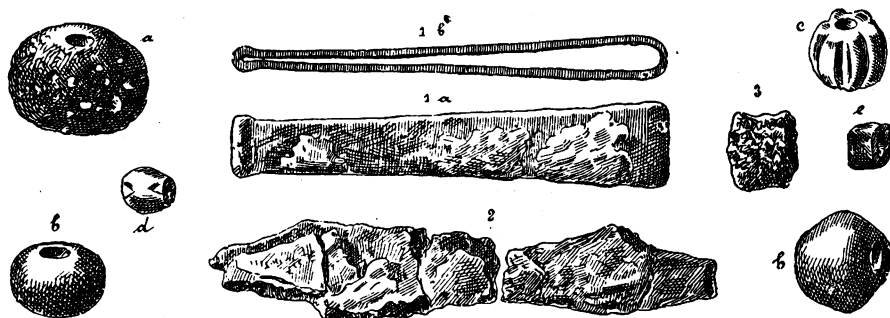
Orsógomb, többi népvándorlaskori sírmezőink női sírjainak jellemző tárgya itt teljesen hiányzott, valamint egyetlen nyilvég sem találtatott, s így ezen néptörzs nyilat nem használt és fegyverét lándzsa s nagy, egyenes, hosszú kard képezte.

Az egyes sírok leírása a következő:

1-ső sír.

1-ső sír: női sír (ásta alulirt), 208 cm. mély, 170 cm. hosszú: *a* különböző idomura vágott apró almandin-táblácskák, melyek valamely ékszer rekeszéből hullottak ki; *b* két átlátszó zöld üveggyöngy; *c* tizenkét kerekded, vöröses és sárgás, üvegszerű opakgyöngy; *d* tizenkét hasonló anyagból álló hosszukás vagy szögletes gyöngy; *e* két fehér, átlátszatlan, egyik kisebb, másik nagyobb gyöngy.

2-ik sír.

2-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, hossza meg nem határozható: 1. vascsiptető, hossza 8 cm. oldalmetszetben és felülről tekintve; 2. vasszerszámnak 3 drb töredéke (kés?); 3. alaktalan rozsdás vastöredék. Gyöngyök: *a* sötétkék, üvegszerű átlátszatlan anyagból, átlátszatlan, vörös anyagu betétekkel; *b* májszínű anyagból, felületén quarz- (?) kövecskékkel; *c* átlátszó üveg, zöldes-sárga, felülete rovátkos; *d* kék üvegből, áttetsző; *e* téglavörös opak.

3-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, hossza meg nem határozható, a jobb lábszár mellett vaskard (rajzát l. a vastárgyak tábláján, a jelentés végén, 9. sz. a.).

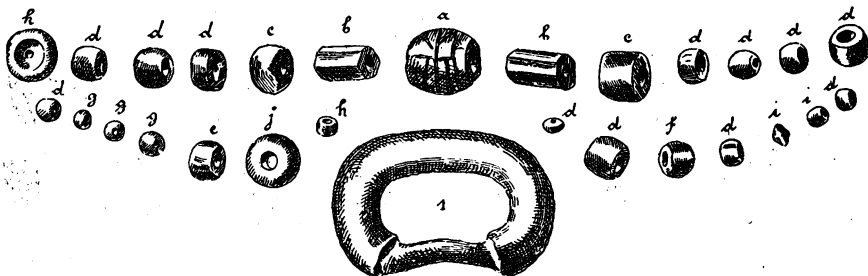
4-ik sír: (ásta alulirt) 95 cm. mély, koponyatöredék és vaslándzsavég (rajzát l. a vastárgyak tábláján, a jelentés végén, 8. sz. a.).

5-ik sír: (ásta alulirt) lelet nem volt, mélysége 90 cm.

6-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, csontkorhadékon kívül mi sem találtatott.

7-ik sír: (ásta Őshegyi József) 140 cm. mély, 120 cm. hosszú: egy csatréssz bronzból. Gyöngyök: *a* zöld, sötétzöld erekkel,

opaküvegből; *b* zöld hasábok áttetsző üvegből; *c* hasonló anyagu, de kerek, 19 drb különböző idomu és nagyságu, sárgás vagy vörös opakszerű anyagból; *d* sötétkék opak, üvegszerű anyagból; *e* tojássárga opak; *f* három amethyst (?) gyöngyöcske; *g* fekete-barna anyagból; *h* két áttetsző gyöngyöcske kék üvegből; *i* nagyobb gyöngy carneolból.

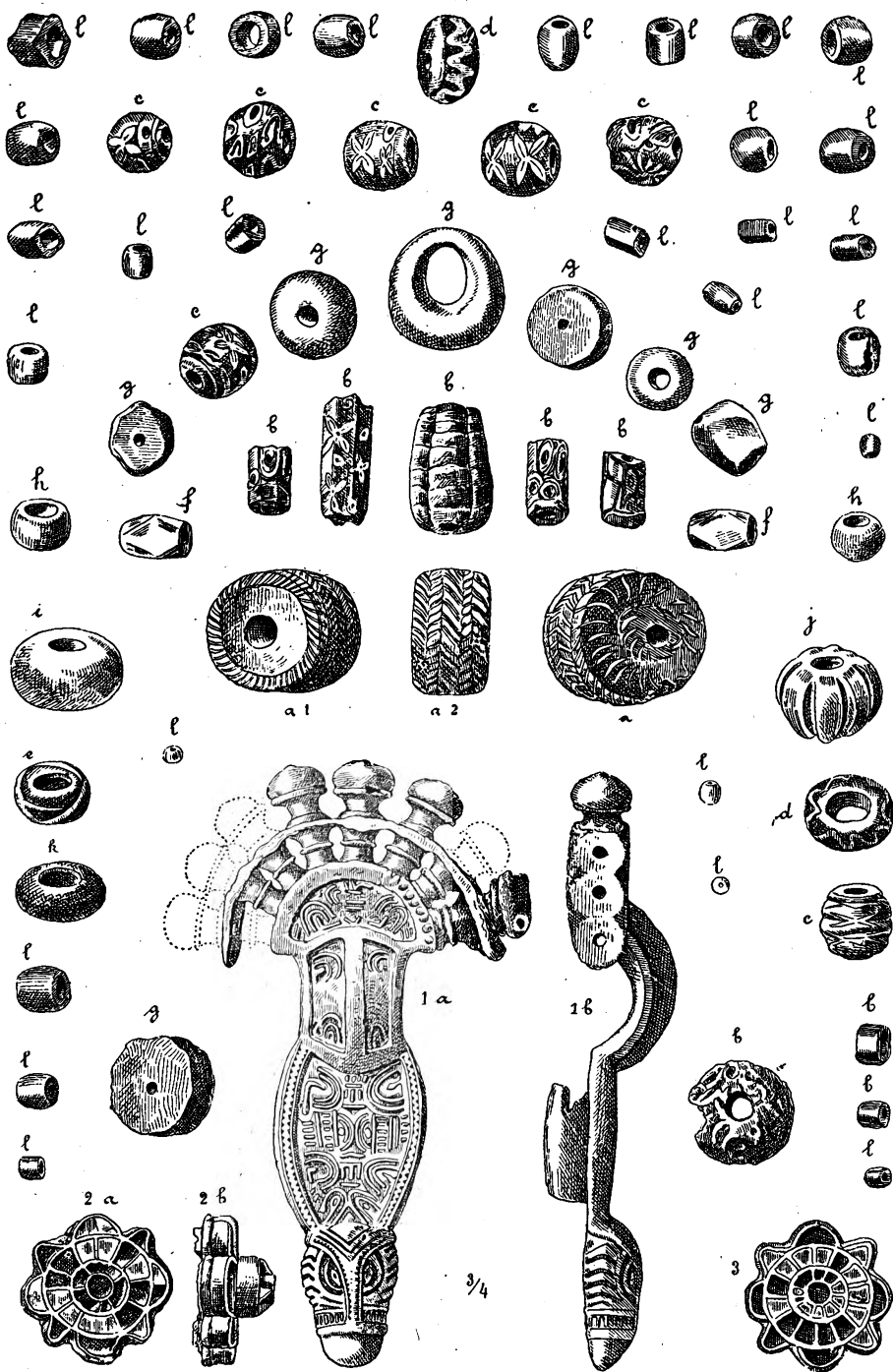

7-ik sir.

8-ik sir: (ásta alulirt) 230 cm. mély, 80 cm. széles, 170 cm. hosszú: 1. a két alsó lábszár-csont között, a térden alól, és pedig egyik a másik fölött valami koromfekete korhadék (bőr?) találatott, fibulapár ezüsből, kisebb-nagyobb sérülésekkel; az alsó túske mindkettőn hiányzik, a túske tartó megvan és mellette mindkét fibula alján bevéssett rúnák látszanak.

2. és 3. fibulapár aranyozott ezüstlemezből, felül csillag- és körformát képező rekeszekkel díszítve, melyekben gránáttáblácskák zöld üveglemezekkel váltakoznak. Egyik fibula alján megmaradt a túske erősítésre szolgáló peczeg.

Gyöngyök: *a* két nagy millefiori gyöngy, 3 cm. átmérő, $\frac{1}{2}$ cm. magas, a két főszín téglavörös és sötétzöld, közben futó sárga erekkel; *b* millefiori gyöngyök, a lyuk táján barnás-vörös réteggel, egyébként áttetsző kék, berakott fehér csillagokkal; *c* opak, sötétkék, fehérszalagos betétekkel; *d* opak, sötétkék, keresztbe rakott fehér sávokkal; *e* áttetsző zöld gyöngyök; *f* vöröses, átlátszó borostyánkőből; *g* üvegszerű opak fehér anyagból; *h* egy 2 cm. széles, 1 cm. magas Calcedon-gyöngy; *i* sárga, áttetsző nagy üveggyöngy; *j* fekete opak üvegszerű anyagból; *k* ocker-sárga és téglavörös gyöngyök.

8-ik sir.

Az ezen sirban talált 1. számú fibulapár megfejtés végett Kopenhágába küldetvén, L. F. A. Wimmer ottani rúnológ és egyetemi tanár azokat, mint már fent érintve lett, francia és dán nyelven irt művekben is ismertette és azokról következő jelentést is tett:

A bezenyei rúnás fibulák.

Az a két rúnás ezüstfibula, melyet dr Sötér Ágost Bezenyén a népvándorláskori temető 8-ik számú sírjából kiásott, nemcsak a nyelv és rúnák tana szempontjából, hanem a művelődéstörténet tekintetéből is igen érdekes és fontos. Kimerítő értekezésem ezen fibulákról, valamint egyéb germán rúnás emlékekről az „Aarbøger for nordisk Oldkyndighed“ czimű folyóirat deczemberi füzetében jelenik meg; ezúttal kutatásaim legfontosabb eredményeit közlöm.

Csak úgy, mint a többi, eddig ismeretes rúnás feliratu fibulán, a bezenyei fibulák rúnái is a hátsó lapon vannak. Mindegyik fibulán két szót látunk, mely a tütartó hüvely hosszában egészben igen világos és éles jelekkel be van karcolva; csak egy helyütt nagyon meg vannak a jelek rongálva.

Az egyik fibula előlapja (A 1.) nagyon jó karban van, míg a másodiknak ugyanazt a lapját a rozsdá majdnem teljesen tönkre tette, hátlapján (A 2.) jobbról a következő rúnákat látjuk:

ᚰ ᚱ ᚱ ᚱ ᚱ ᚱ ᚱ

• *Godahild*, azaz *Godahild*, jól ismert ősgermán női tulajdonnév ᚱ d a szó végén itt is, mint egyéb feliratokban ᚱ ᚱ ld értelemmel bir.

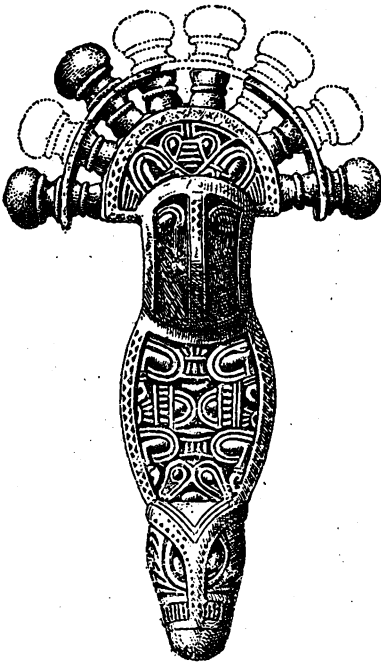
A balfelöli rúnák nagyon lekoptak, felső részük teljesen eltűnt. A megmaradt alsó rész nem egészíthető ki másképp, mint így ᚱ ᚱ ᚱ ᚱ unja, ᚱ u előtt azonban egy vonalból fenmaradt igen gyenge nyomokat látok, s azért azt hiszem,

hogy az egész szó [P]Λ†~F [w]unja-nak olvasandó.
 Wunja ó-felnémetben *wunna*, ritkán *wunnia*, új-felnémetben
 „*Wonne*“.

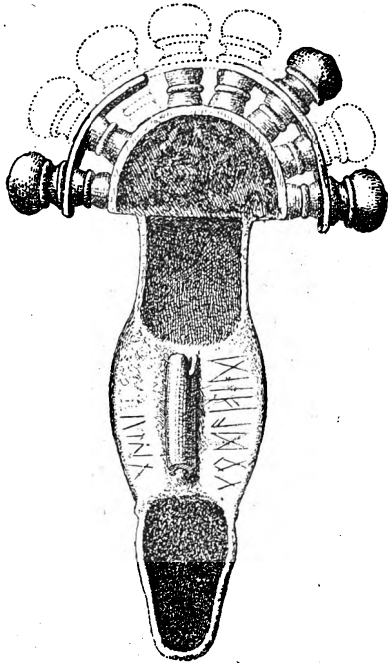
A második fibula (B) hátlapján balfelől áll:

^FRZIB&MF

E jegyekből kettő, az első és a hatodik, semmi egyéb feliratban

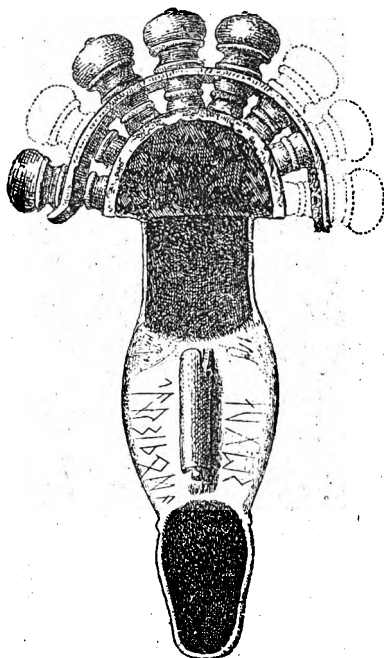
A 1.

A 2.

nem fordulnak elő. A hatodik **B** b-ből képezett idom p helyett
 s az első jel, az én felfogásom szerint, a latin alphabetumból
 átvett circumflexum, amely itt, mint néha a legrégibb német
 kéziratokban, a magánhangzók hosszát jelzi. Az egész szót
 így olvasom: *ársipoda* — poda nőnemű végzés, mely meg-
 felel a hímnemű *-podo*, *-bodo*-nak, új-felnémetben *-bote*, *-poda*

feliratunk p betűje a felirat felnémet hangjellegét mutatja, és miként itt p együtt fordul elő az át nem változott d mellett, úgy a longobard nyelvjárásban is akadnak ily alakok *Periprand* és hasonlók. —poda végzésű női nevek igen ritkák, de előfordul *Ljupota* a salzburgi „Verbrüderungsbuch“-ban. Ugyanott akad az egyedüli ismert példa egy női névre, mely *arsi*-val kezdődik, t. i. *Arsirid*, amely tehát a fibulán olvasható *ârsipoda* névnek pontosan megfelel.

B 2.

Ugyanazon fibulán jobbra állanak a némileg elmosódott, de mégis egész világos és kétségtelen rúnák $\mathfrak{R} \mathfrak{M} \mathfrak{X} \mathfrak{N} \mathfrak{t}$ segun $\mathfrak{Z}$ -sel S helyett, míg a túlsó oldalon $\mathfrak{J}$ áll. Máskor is váltakozik ez a két idom.

Segun az ó-felnémetben *Segan*, melynek helyében igen ritkán *Segon* (*Segmo*) áll, új-felnémetben „Segen“.

Mind a két fibulán tehát nominativusban álló női név van és szemben vele egy szó, mely jó kívánságot fejez ki, ú. m. *wunja*, segun — Wonne, Segen — öröm, áldás.

De nemcsak jó kívánságokat általában jelentenek ezek a szavak, hanem különösen keresztény óhajokat. Az ó-felnémet „segan“ latin fordítása többi közt „*benedictio*“ és a kereszt jelével való áldást, malasztot jelent. A második fibula „Segun“ szava tehát annyit jelent: az ég áldása legyen veled. Épügy azt fejezi ki az első fibula *wunja* szava: „az úr kegyében részesülj“; az ó-felnémetben ugyanis a „*wunna*“-t úgy fordítják: *delectatio*, *voluptas* — a legjobb és legszebb, a mennyei dicsőség.

A fibulák kora nem mehet túl a 700. éven, a 700—720 közé eső évtizedekből valók. Ez időben a kereszténység legkeletibb előőrse *Salzburg*, ahol 696 és 700 között szent Rupertus nemcsak szent Péterről elnevezett szerzetes-klasztromot, hanem apácza-kolostort is alapít.

Innen küldik ki kelet felé a hittérítőket. Salzburgból és talán éppen az onnani apácza-klasztromból küldte két jámbor apácza: Arsipoda és Godahild, a keleten Avarországban lakó keresztény nővérek az üdvkivánó fibulákat — Arsipoda és Godahild az Isten áldását és minden jót kívánnak neked. Meglepő, hogy a fibulákon szerepelő nevek is Salzburgra utalnak. A szent Péterről címzett klasztrom híres „*Verbrüderungsbuch*“-ban nemcsak Arsi- kezdetű tulajdonnévre találjuk az egyedüli példát, de van az ott felsorolt női nevek közt egy —*pota* végzetű is és a *Godahild* név többször fordul elő benne. Mindez szépen összevág a bezenyei feliratokról adott magyarázataimmal és nem lehet véletlenség.

Kopenhága, 1893 deczember 3-án. *L. F. A. Wimmer.*

9-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. széles, 150 cm. hosszú, lelet nélkül.

10-ik sír: (ásta Öshegyi József) 130 cm. mély, 190 cm. hosszú, lelet nélkül.

11-ik s'ir.

11-ik sár: (asta alulirt) 190 cm. mély, 155 cm. hosszú: két ezüstfibula, rhombus idomu, közepén és négy sarkán gránátos táblácskákkaal rekeszekben; a középő megvan, a többi kihullott; *a* fekete, üvegszerű opak, fehér hullámozó vonaalla és berakással; *b* kénsárga opak üvegszerű anyagból; *c* kék, üvegszerű anyagból; *d* világossárga szürke opak.

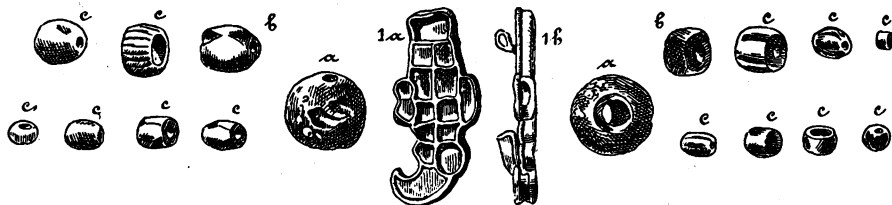
12-ik sír: (ásta Őshegyi József) 95 cm. mély, 120 cm. hosszú, lelet nélkül.

13-ik sár: (ásta alulirt) 120 cm. mély, 140 cm. hosszú, lelet nélkül.

14-ik sír: (ásta alulirt) 176 cm. mély, egy sírbögrével.

15-ik sőr: (ásta alulirt) 160 cm. mély, egy vaskard és egy vaslándzsa (rajzát l. a vastárgyak tábláján 3. és 7. sz. a.).

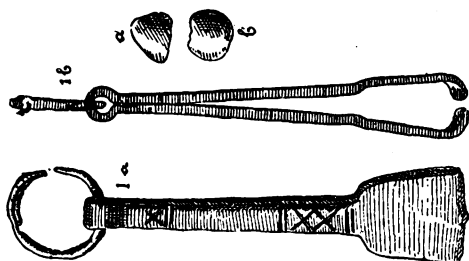
16-ik sír: (ásta alulírt) 120 cm. mély, egy sírbögrével.

17-ik sir.

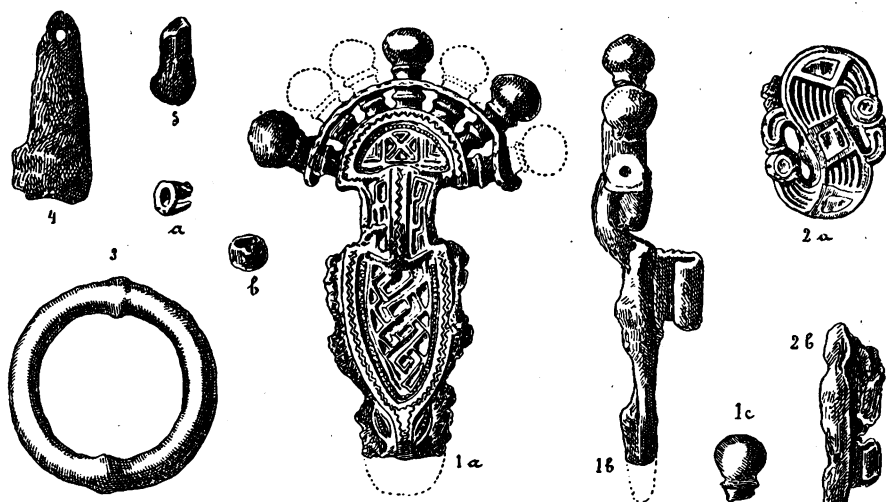
17-ik sír: (ásta alulirt) 120 cm. mély: egy aranyfibula, madártestű, felül rekeszekbe rakott gránátos kőablácskakkal díszítve. A kövek alatt reczés az átlátszó alap; a fibula alsó oldalán megvan a tüsketartó fülecske és a tűske hegyének szolgáló burok. Kettétörhetett a fibula és még régen reá forrasztottak egy új lemezt, s így kijavították. Gyöngyök: *a* kék, áttetsző üvegből, felülről és alulról tekintve; *b* kék, átlátszó üvegből; *c* téglavörös opak üvegszerű anyagból.

18-ik sír: (ásta alulirt) 140 cm. mély, lelet nélkül.

19-ik sír.

19-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély: 1. nyílt karikán függő bronzcsiptető vasrozsdafoltokkal. Gyöngyök: *a* és *b* áttetsző, kék gyöngy töredékei.

20-ik sír.

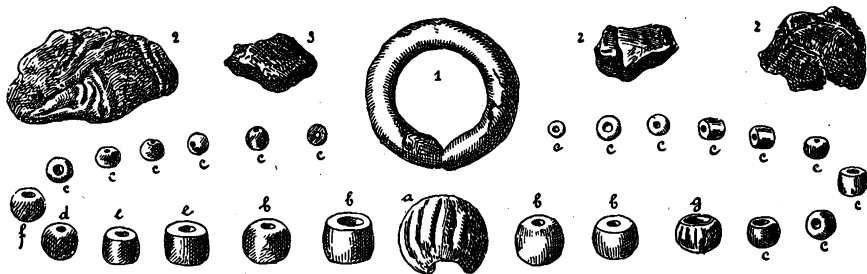
20-ik sír: (ásta Ivánfi Ede) 170 cm. mély: 1. $\frac{1}{a}$ és $\frac{1}{b}$ két fibula bronzból, tűskéje és ennek rugója vasból volt, s azért mindkét fibula alja és részben felső lapja is vasrozsdafoltos; $\frac{1}{b}$ oldalszáraz; $\frac{1}{c}$ különvált gomb; 2. fibula, két összekapcsolt

madárfőt példáz felületén; 5. gránát (?) betéttel diszítve; $\frac{2}{3}$ oldal-
nézet; 3. bronzkarika vasrozsdafoltokkal; 4. és 5. rozsdás vas-
töredékek, ismeretlen rendeltetésűek. Gyöngyök: *a* apró töredék
millefiori gyöngyből; *b* téglavörös, átlátszatlan üvegszerű anyagból.

21-ik sír.

21-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, egy sírbögrével és
egy apró négyszögletes kőszőrűkő.

22-ik sír.

22-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély: 1. bronzkarika; 2.
három töredék, finoman iszapolt, barnára égetett anyag, egyik
töredék felületén határozottan fel nem ismerhető ornamentika;
3. rozsdás vastöredék. Gyöngyök: *a* félgyöngy opak, áttetsző
zöld üvegből; *b* 4 drb opak áttetsző zöld üvegből; *c* téglavörös
és ockervörös üvegszerű anyagból; *d* borostyánkőből; *e* 2 drb
opak fehér üvegből; *f* kénsárga üvegszerű anyagból.

23-ik sír: (ásta alulirt) vaslándzsával (rajzát l. a vastárgyak
tábláján 1. sz. a.).

24-ik sír: (ásta alulirt) 190 cm. mély, egy vasdárdával
(rajzát l. a vastárgyak tábláján 2. sz. a.).

25-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, egy sírbögrével.

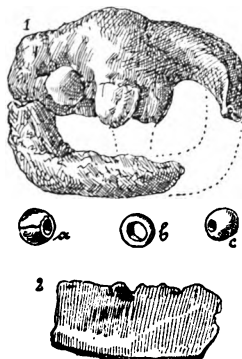
26-ik sír: (ásta alulirt) 120 cm. mély, lelet nélkül.

27-ik sír: (ásta alulirt) 140 cm. mély, késpenge vasdarabjaival.

28-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, vaslándzsa darabokban (rajzát l. a vastárgyak tábláján 5. sz. a.).

29-ik sír: (ásta alulirt) 145 cm. mély, lelet nélkül.

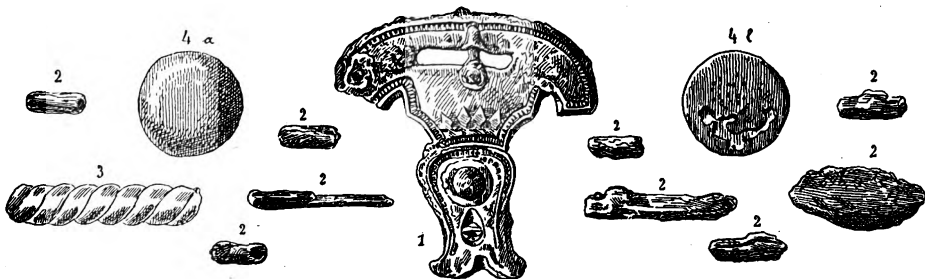
30-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, lelet nélkül.

31-ik sír.

31-ik sír: (ásta alulirt) 170 cm. mély: 1. vascsat két töredéke, melyhez kavics ragadt; 2. vas késpenge töredéke. Gyöngyök: *a* fehérsárgás, üvegszerű anyagból; *b* barna opak, üvegszerű anyagból való gyöngy.

32-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, egy vascsattal.

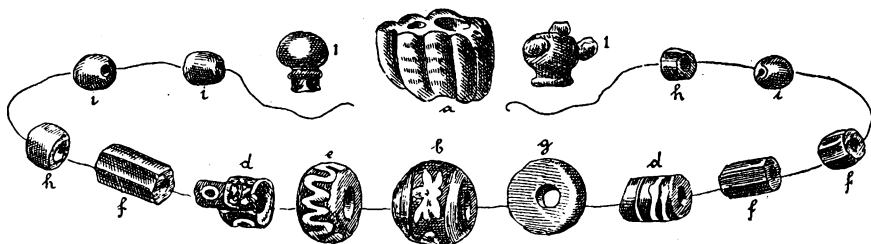
33-ik sír.

33-ik sír: (ásta alulirt) 185 cm. mély: 1. kettétört bronzcsat
finom szegélydiszítésekkel és aranyozás nyomaival, alján oxidált
vasréteg pöczke vasból való; 2. nyolcz vastörédék, határozatlan
rendeltetésű; 3. üvegpálca-törédék, átlátszó világoszöld üvegből;
4. sötétkék korong opak üvegpasztából; 4a alsó vágat.

34-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, lelet nélkül.

35-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, lelet nélkül.

36-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, lelet nélkül.

37-ik sír.

37-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély, egy bronzfibula-pár
gombjai. Gyöngyök: *a* feketés pasztából; *b* vörös, zöld és sárga
pasztából; *c* csonka kék, fehér, piros és sárga millefioriból; *d*
téglavörös, sárga sávokkal; *e* fekete paszta, fehérsávu berakással;
f kevésbé áttetsző zöld üvegből; *g* fekete pasztából; *h* áttetsző
kék üvegből; *i* téglavörös, üvegszerű opakanyagból.

38-ik sír: (ásta Óshegyi József) 135 cm. mély, vas késpenge
darabokban.

39-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, lelet nélkül.

40-ik sír: (ásta alulirt) 190 cm. mély, lelet nélkül.

41-ik sír: (ásta Óshegyi József) 175 cm. mély, lelet nélkül.

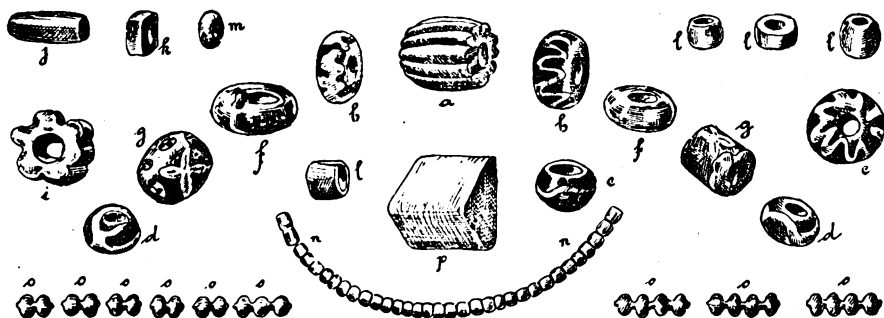
42-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély, lelet nélkül.

43-ik sír: (ásta alulirt) 190 cm. mély, lelet nélkül.

44-ik sír: (ásta Óshegyi József) 180 cm. mély, lelet nélkül.

45-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély, egy vaskéreggel
borított bronzérem, mely ékitésül volt felhasználva. Gyöngyök:
a rovátkosfelületű, áttetsző sárgás üvegből, 9 drb, és hasonló
anyagból simafelületű, 4 drb; *b* fekete pasztából, belerakott sárga

szalagdiszszel; *c* ugyanoly anyagu, berakott fehér diszszel; *d* téglavörös opak, sárga berakott sávokkal; *e* fekete, átlátszatlan üvegszerű anyag, berakott fehér hullámvonallal; *f* két gyöngy, átlátszó és egy törött; *g* millefiori gyöngy, téglavörös, világos és sötétzöld; *h* millefiori sötétkék, világoskék, csillagos; *i* áttetsző világoszöld; *j* opak vörös; *k* opak fehér; *l* három zöld, alig áttetsző; *m* fehéres,

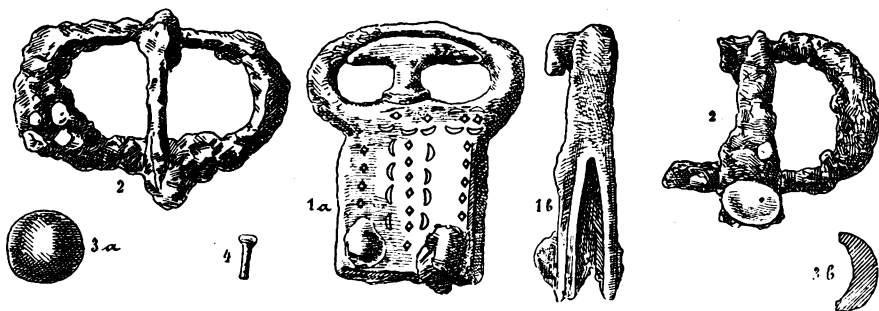

45-ik sír.

szürkés és zöldes opak; *n* kék és zöld, apró hengerded gyöngyök; *o* kettesével vagy hármásával egy tagot képező gömbölyű gyöngyök, fehéres üvegből, belül sötétben megtöltve.

46-ik sír: (ásta Őshegyi József) 160 cm. mély, lelet nélkül.

47-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, a leletek keresése közben bedőlt, de kis zúzódáson kívül bajt nem okozott. Ember- és állatcsonton kívül mi sem találtatott.

48-ik sír.

48-ik sír: (ásta Őshegyi József) 190 cm. mély: 1. bronzcsat vaspeczekkel, a négyszög-lemez felületébe bevert félhold, négyszög- és kördíszekkel; 1 *a* oldalnézeti; 2. vascsat, az oxidáció folytán kavicsok ragadtak reá; 3. félgömbök, szögfejek vasból (?); 4. bronzszögecs.

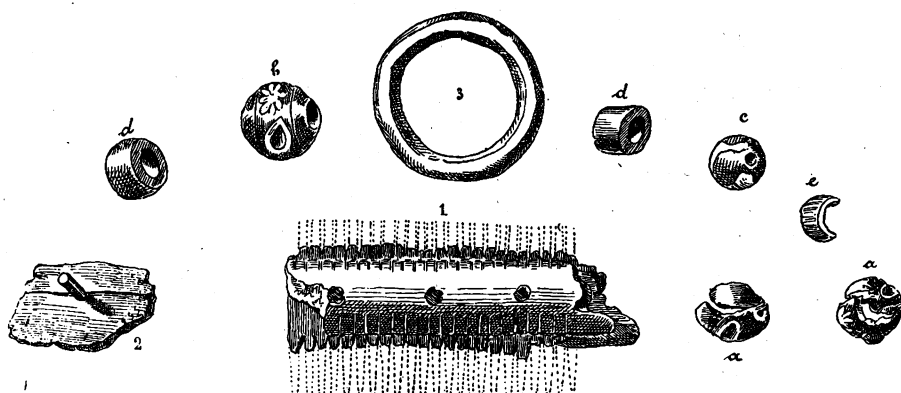
49-ik sír: (ásta Őshegyi József) 200 cm. mély, lelet nélkül.

50-ik sír: (ásta alulirt) 145 cm. mély, lelet nélkül.

51-ik sír: (ásta alulirt) 147 cm. mély, lelet nélkül.

52-ik sír: (ásta alulirt) 156 cm. mély, lelet nélkül.

53-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély: 1. puszpángból készült fésűk két töredéke; 2. bronzgyűrű, mely ásás közben egy

53-ik sír.

munkás által eltulajdonított, de ismét megtérült. Gyöngyök: *a* két töredék, zöld, kék és piros millefiori gyöngy; *b* sötétkék, vörös és zöld millefiori; *c* opak, vöröses, berakott sárga sávokkal; *d* két áttetsző, zöld üveggyöngy; *e* opak, fehér töredék.

54-ik sír: (ásta alulirt) 175 cm. mély, 140 cm. hosszú, lelet nélkül.

55-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, 120 cm. hosszú, lelet nélkül.

56-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, vaslándzsa (rajzát l. a vastárgyak tábláján 3. sz. a.).

57-ik sír: (ásta alulirt) 167 cm. mély, 190 cm. hosszú, lelet nélkül.

58-ik sír: (ásta alulirt) 170 cm. mély: 1. vasszög; 2., 3. és 4. vaspánt és oxidált idomtalan vastöredékek (rajzát l. a vas-tárgyak tábláján 11., 12. és 13. sz. a.).

59-ik sír: (ásta alulirt)
180 cm. mély, lelet nélkül.

60-ik sír: (ásta Óshegyi József) 175 cm. mély, 180 cm. hosszú, lelet nélkül.

61-ik sír: (ásta alulirt)
185 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélkül.

62-ik sír: (ásta alulirt)
167 cm. mély, 175 cm. hosszú, egy fehér üveggyöngy.

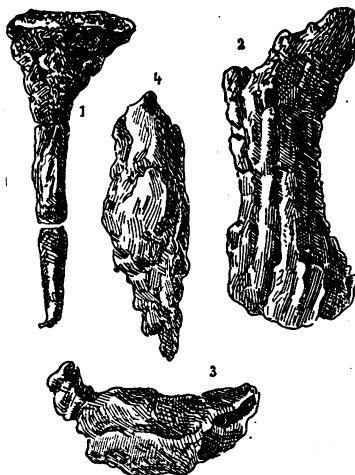
63-ik sír: (ásta alulirt)
186 cm. mély, 180 cm. hosszú, egy sirböggrével.

64-ik sír: (ásta alulirt)
158 cm. mély, 190 cm. hosszú, nagy vaskarddal.

65-ik sír: (ásta alulirt) 163 cm. mély, 183 cm. hosszú, lelet nem találtatott.

66-ik sír: (ásta alulirt) 172 cm. mély, 165 cm. hosszú, lelet nem fordult elő.

67-ik sír: (ásta alulirt) 136 cm. mély, 190 cm. hosszú, lelet nélkül.

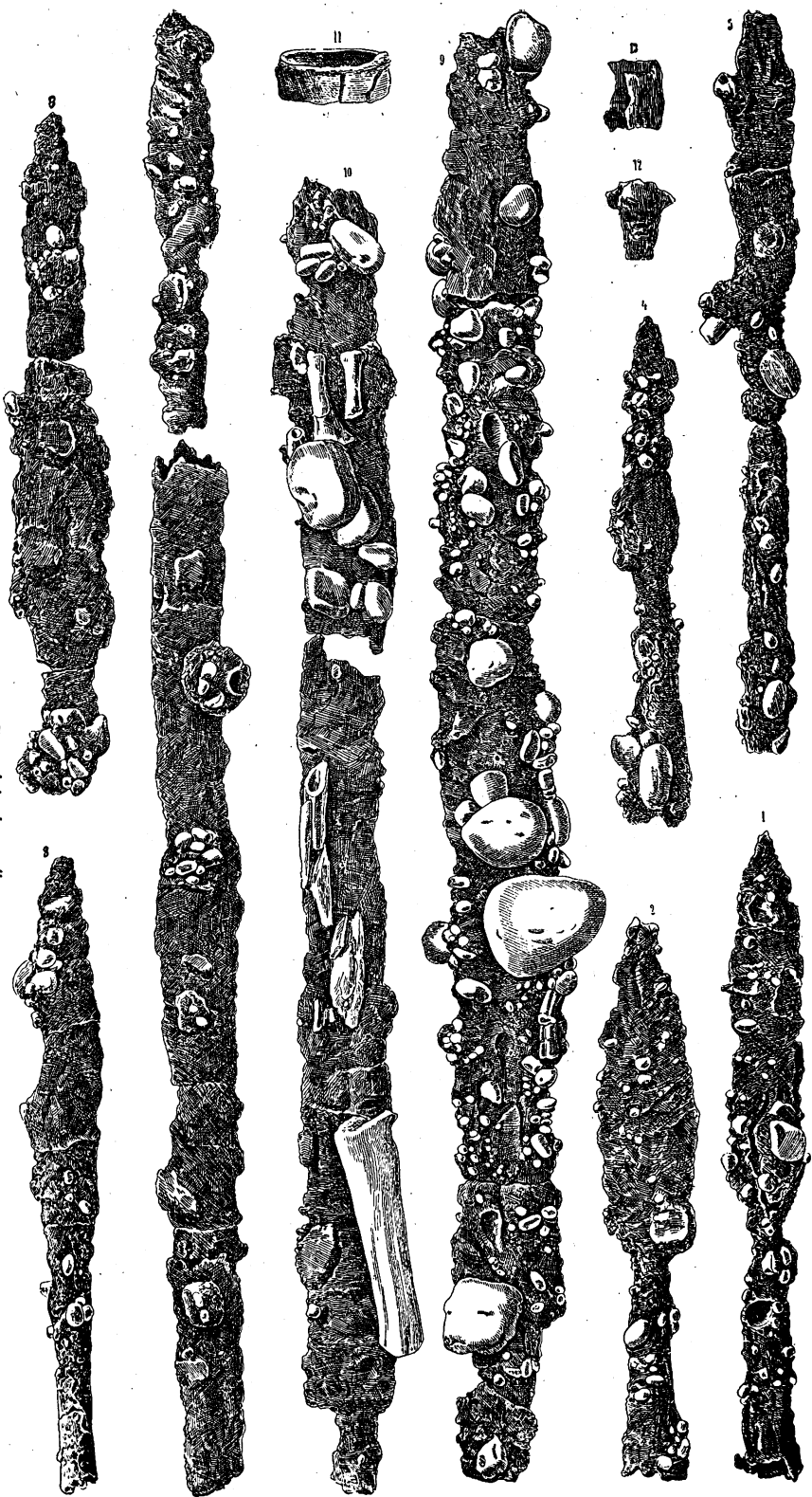
58-ik sír.

Az utolsó sírok szegénysége, de főleg az egyleti pénzkészlet fogyta folytán ezen 67 sír feltárása után az ásatás jobb időkig felfüggesztve lett.

Az ásatás az uradalmi kavicsgödör és Bezenye határa közötti út alatt és az árkon túl, a bezenyei községi földön folytatandó.

M.-Óvár, 1887 május 10-én.

Dr Sötér Ágost.

Bezenye-Papréti sírmező.

IV. Csúny.

Egy római és egy ismeretlen jellegű temetkezési hely és népvándorláskori (avar) sirmező. 1885 május 12, augusztus 27; 1891 augusztus 13, 15; 1894 augusztus 2—18.

A csúnyi ásatásokra hírek, személyes kutatások és leletek nyújtottak alapot, és pedig oly sikerrel, hogy ezen község határában egy római, egy népvándorláskori és egy eddig ismeretlen koru temetkezési hely lett megállapítva.

1. 1885 május 12-én Prets Mihály csúnyi plébános úr közölvén velem, hogy Csúny határában, az ú. n. „obere Kirchenfeld“-düllön létező homokdomb tetejét a szél lassankint lehordván, ott évek előtt emberereklyék találtattak, indítatva éreztem magamat a hely színét vizsgálat alá venni, s azt tapasztaltam, hogy a kérdéses dombon kívül, de attól nem igen messze, még néhány domb van, melyek azonban rendes mezeti gazdasági üzem alatt állván, feltörhetők nem voltak, s csakis a jelzett egyik domb áll kopár homokból, melyről a húmuszréteget a szél elhordván, növény rajta meg nem él.

A domb tulajdonosával értekezve, azon értesítést nyertem, hogy ott évek előtt szántás után a vasfogas bronzgyűrűket és karikát (kétségtelenül karpereczeket) szedett össze, melyek azonban a gyermekeknek játékszerül szolgálván, elveszték; egy ott talált aranygyűrűt azonban egy ismeretlen zsidó 9 frtért vett volt meg.

A kopár dombon hat napszámossal keresztmetszetet szegetvén, 2 m. mélységig ásattam, s azon meggyőződésre jutottam, hogy a kopárságon túl körös-körül elterülő magasságban még nyugszanak tetemek, mert a szomszédföld felé való emelkedésnél az árpavetés szélén az eke által felhozott római szép bronzfibulát, úgy kagylódíszítés- és lábszár-csontdarabokat találtam, így egy koponyának fele részét is, mely utóbbit sajátságos alakjánál fogva az országos anthropológiai muzeumnak elküldöttem.

Jelentésem alapján a választmány próbaásatást rendelvén el, az ásatási engedélyt megszerezvén:

2. 1885 augusztus 27-én Csúnyba rándultam, hol 14 napszámossal a fibula lelhelyén s azon helyen, hol embercsontokra akadtak, kilencz árkot huzattam 2 m. mélységig, azonban ezen helyen csakis szórványosan előkerült embercsontokra találtam, három egész csontváz volt csak feltárható, amelyek mellett azonban lelet nem volt.

Ezen lelhely határozottan római jellegű, s ásatás, melynek teljesítését gátolja azon körülmény, hogy az átkutandó terület sok kisbirtokos tulajdonát képezi, folytatandó lenne.

Ezen helyről áttérve a düllő-út és a szántóföldeket elválasztó árok közötti parlagtérre, két árkot huzattam, melyek egyikében a földvegyülék sirra vallván, egy északnyugatról dél-keletnek fekvő vázra akadtam.

A temetkezési hely kiterjedéséről meggyőződést szerzendő, az ásatást az árkon túli szántóföldön folytattam, hol ismét két ugyanazon irányban fekvő csontvázra akadtam, szintén minden lelet nélkül.

Ezen temetkezési hely jellegének megállapítása későbbi ásatások útján leendő megállapítandó.

3. 1891 augusztus 13-án Bubich Antal oroszvári körjegyző értesítvén az egyletet, hogy a Pozsony—Szombathelyi

447. h. sz.	446. h. sz.	445. h. sz.
1 2		
Pozsony — Szombathelyi vasút.		
Pozsonyi országút.		

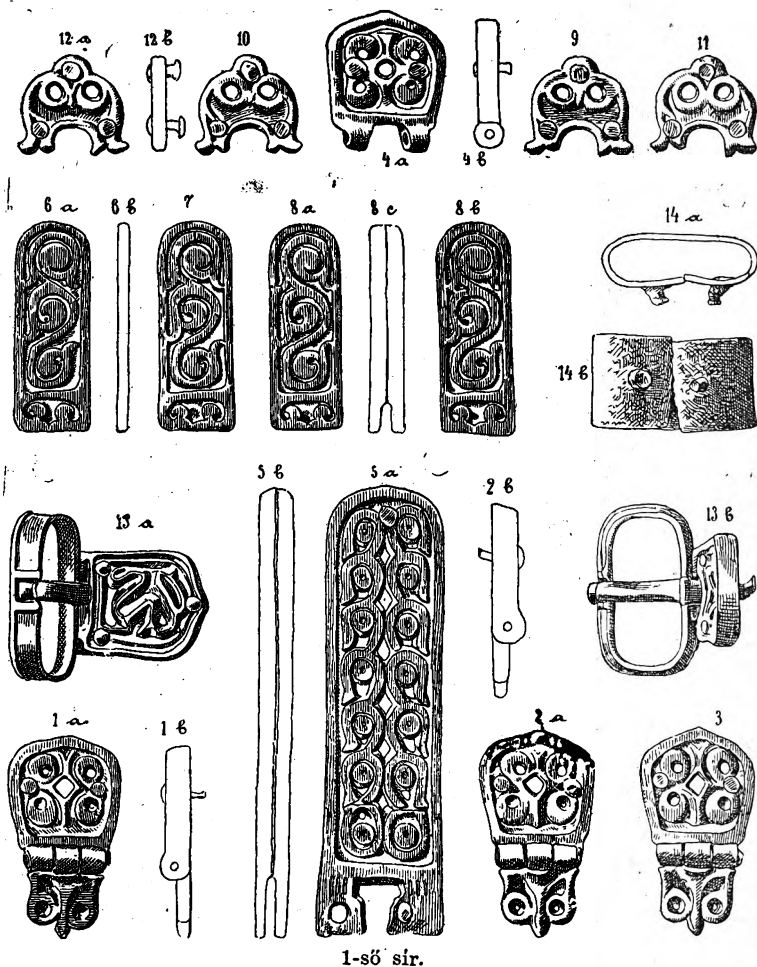
vasútpálya-test mellett a munkások egy kökoporsóra akadtak, azonnal a hely színére siettem, mely a csúnyi 447. hrsz. a. iskolai birtokot képező „Cilina“-düllöbéli föld, ahol az 1. számmal jelzett vasuti őrház mellett feküdt az egy darab termésköböl faragott 2. sz. kőszarkophag, mely két kölappal volt befödve. Azonnal fölismertem, hogy a sír nem érintetlen, hanem a kölapok már fölfeszítve voltak. Felelősségre vonván a munkásokat, azok azzal védekeztek, hogy ők a fedőlapokat a vasuti vállalkozó parancsára feszítették föl, aki a koporsóból egy abban állott üvegpalczát kivett és azzal rövid idő előtt a pályatesten Oroszvár felé gyalog távozott.

Ezen uri egyén nevét megtudván és személyleírását megszerezvén, a vonattal párhuzamosan fekvő országúton én is Oroszvár felé hajtattam, s öt utólérvén, a nála levő üveget — sajnos, már törött állapotban — elvettem és a sarkophaghoz visszatérve, a fedőlapokat leemeltettem. Csontváznak nyoma sem volt, csak 2 cm. vastag barnaszínű korhadék terült el a sarkophag fenekén, mely még érintetlen volt, mert még a jobbkéz fekvése táján állott üveg talpának a lenyomata is világosan látható volt. Gondosan átkutatva ezen korhadékot, egy IVLIA MAMAEA (Marcus Aurelius Severus Alexander anyja 235.) érmet leltem a sír fenekén. Ezen érmen és az elkorhadt fogak koronáján kívül mi sem volt található. A sarkophag és leletek a megyei muzeumba beszállítottak.

A fekvés iránya az általam eddig talált sírokétól eltérő, mert a kövánkos után itélve, a fej dél-keletről északnyugati irányban feküdt. A sírláda egy darabból faragott, 157 cm. hosszú, 110 cm. széles, minden faragvány vagy felírás nélkül, puha homokkőből faragva, 150 cm. mélységben feküdt.

Ezen sír helyének hosszoldalára függélyesen még három árkot huzatván, terra sigillata- és cserépedény-darabok kerültek felszínre, ezenkívül találtam bronzlemezeket és kötárgyakat, melyek faldíszítés vagy szobordíszítésül szolgálhattak. Ehelyütt — mely határozottan római jellegű — engedély hiányában ásatás eszközölhető nem volt.

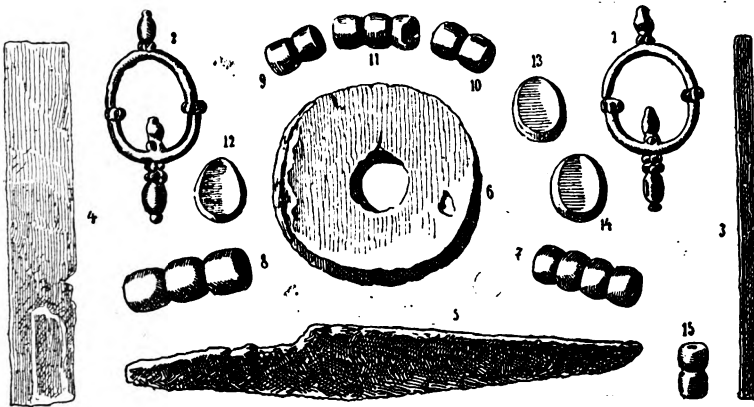
4. Fontosnak ismervén a Pozsony—Szombathelyi vasút melletti ároktalpak tüzetes átvizsgálását, 1891 augusztus 13-án a megye határától Oroszvárig két munkással az árokfenékben eredménytelenül kutattam, mert egy sírhelyre akadtam ugyan, de ebben semmi lelet nem volt és közelében semmi további sírra következtetést engedő jel nem volt észlelhető. Az 1891 augusztus 15-én Oroszvártól kiindulva teljesített kutatás alkalmával azonban a csúnyi határban gróf Henckel

sz. Kászonyi Laura úrnő tulajdonát képező 444. és 445. hrsz. „Maria Taferl“-düllöbeli föld és a vasút közötti árokban a tiszta kaviestalpazatban 2 m. hosszú, 125 cm. széles egyenszögű, hosszénégyszög-alaku, egymástól 2 m. távolságban jelentkező vegyült földet észlelvén, ezeket feltárattam, s mint a bemutatott leletek igazolják, a nemesvölgyi és szent-péteri sírmezőt betöltött néptörzshöz tartozott egy férfi- és két női sirt fedeztem föl.

A leletek a következők:

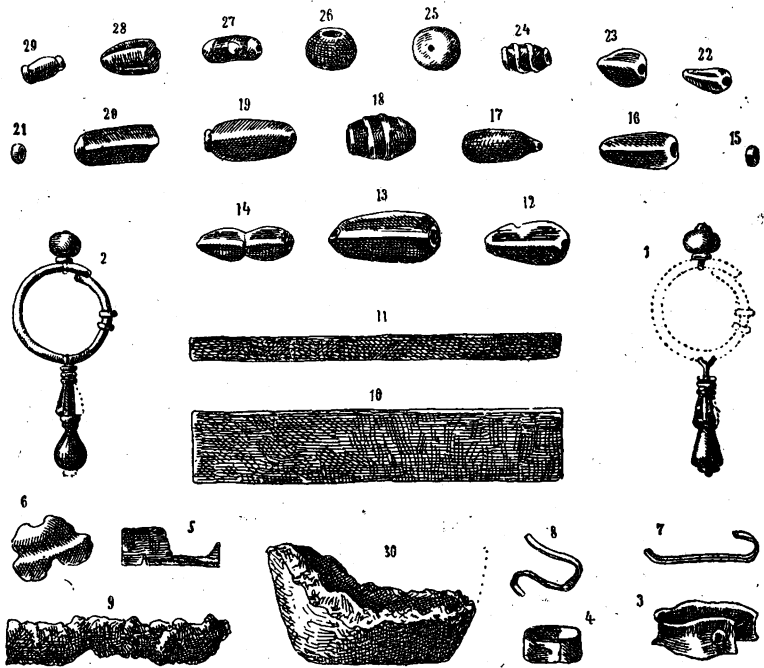
1-ső sír: férfisír, 2 m. mély, észak-nyugat, dél-keleti irány; emberereklék elkorhadva, medenczezsont körül találtatott: egy nagy bronz szíjvég, a szíj befogadására való hüvelylyel (5a, 5b sz. ábra), 12 bronz ruhacsat (1—4. sz.), egy bronz szíjcsat bronzpöczökkel (13. sz.), négy bronz övdísz (9—12. sz.), öt kisebb szíjvég (6--8. sz.).

2-ik sír.

2-ik sír: női sír, 195 cm. mély, észak-nyugat, dél-keleti irány, csontváza elkorhadva; a mellékletek következők voltak: két aranyozott bronz fülönfüggő (1. és 2. sz.), három nagyobb és 17 kisebb üveggyöngy (7—15. sz.), egy korongos orsógomb a jobbkez mellett (6. sz.), egy vaskés pengéje a balkéz mellett (5. sz.), egy szélesebb és egy keskenyebb bronzlemez (3. és 4. sz.).

3-ik sír: női sír, 210 cm. mély, valószínűleg fiatal asszony, mert a sírban talált picziny sírbögre a mell táján volt, s már a nemesvölgyi sírmezőn tett tapasztalatból tudom, hogy ily kis bögrét csakis az anyával eltemetett gyermekeknek adtak, valószínűleg a talált néhány kis gyurmagyöngy ennek nyakékéhez tartozott, ami azonban biztosan megállapítható nem volt, mert a csontváz, csekély kivétellel, el volt korhadva. A sírban lelt tárgyak:

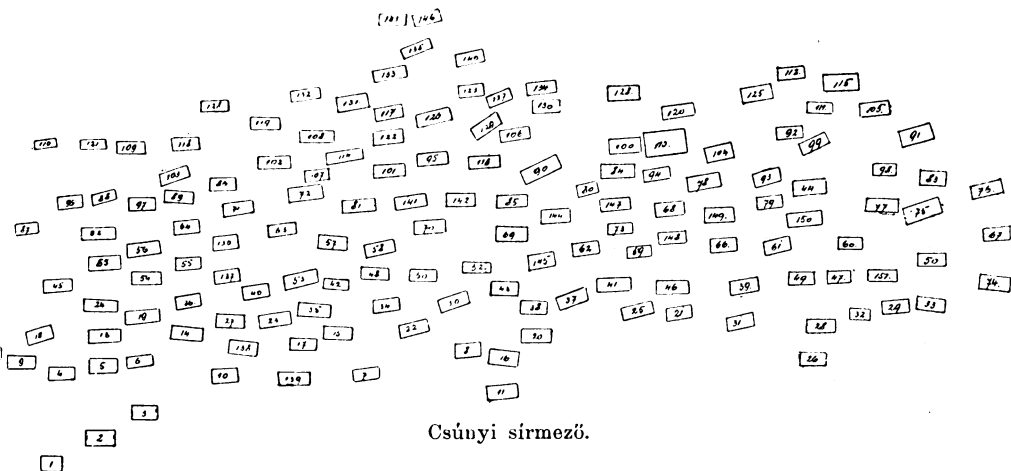
3-ik sír.

két kis gyurmagyöngy (15. és 21. sz.), hat középnagy fekete gyurmagyöngy (18., 20., 24., 25., 27—29. sz.), két bronz fülönfüggő kettős kék gyönggyel (1. és 2. sz.), két kis bronzpánt és egyéb apró bronzrészek (5—8. sz.), egy szélesebb és egy keskenyebb bronzlemez (10. és 11. sz.), egy kis kés vaspengéje (42. sz.), egy patinás karcsont-darab, 18 fekete vagy májbarna üveggyöngy (12—14., 17., 19., 22., 23. sz.), kis sírbögre feneke (30. sz.).

Ezen leletek teljesen azonos jellegűek a nemesvölgyi és szent-péteri sírmezők leleteivel, s miután oly nagy számban, aminőre ezen leleteket nyújtó sírok számából következtetni lehet, csakis avarok tanyáztak a vidéken, azon véleményem, hogy ezen leletek egykori tulajdonosai avarok voltak, csak megerősítést nyer.

Előbbi jelentésem folytán

5. a választmány az ásatásnak ehelyütt leendő folytatását elrendelvén, első sorban a lelhely tulajdonosa, Donnersmarki gróf Henckel Laura, másodsorban pedig annak bér-

Csúnyai sírmező.

lője, Popper Gyulától az ásatási engedélyt kinyervén, az idők viszontagsága elleni védelmül egy tábori sátorról gondoskodván, 16 munkással a hely színén 1894 augusztus 2-án megjelenvén, mindenekelőtt annak megállapíthatása czéljából: vajjon az ehelyütt talált három sir csak néhány menekvés között elhullott egyén tetemeit takarja-e vagy rendes temetkezési hely volt-e? mindenekelőtt kitűztem azon három sírhelyet.

Azon körülmény, hogy a vasuti árokban csakis három sírnak volt nyoma, arra mutatott, hogy itt vándorlás közben csakis azon három sir vált szükségessé, ellenben azoknak rendes fekvésiránya, a leleteknek rendes helyüköni fekvése

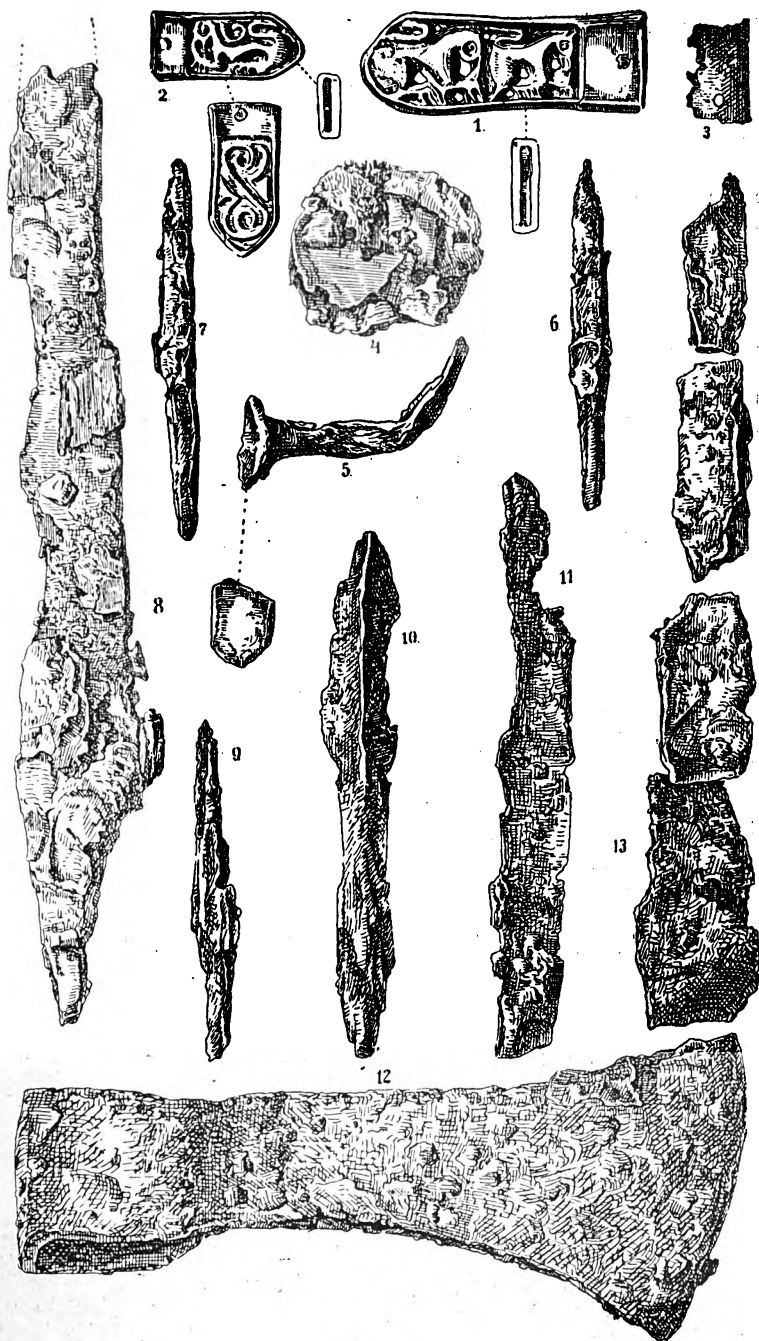
rendszeres temetkezésre mutatván, azon föltevésből indultam ki, hogy ezen, már feltárt három sír a sírmező sarkán lehet, s azért a vasuti árok melletti szántásban a feltárt sír hosszoldalára függélyesen vonattam árkokat, és pedig teljes sikerrel, mert, mint a sírmező eddig feltárt részének ezen teleprajza (l. a 123. oldalon) mutatja, az 1., 2. és 3. számmal jelölt, korábban fölfedezett három sír irányában a 4., 5. és 6. sz. a. sírok helyét csakhamar sikerült megállapítani.

Mindig ezen ekként megállapított fekvésirányban ásatván a kutató árkokat, dél-kelet felé csakis két sírsor jelentkezett, észak-nyugat felé azonban 80 m. hosszúságig találtam sírokat, amiből kétségtelen, hogy ezen rendes temetkezési helynek egyik oldala 80 m. hosszú, szélessége azonban még meg nem állapítható, mert a lelhely rendes mezei gazdálkodásra lévén használatban, ásatási engedélyem 1894 augusztus 18-án lejárván, másnap már őszi szántás alá az ekevas hasította szét a mérnöki fölvétel céljából virágágy módjára történt felhantolást.

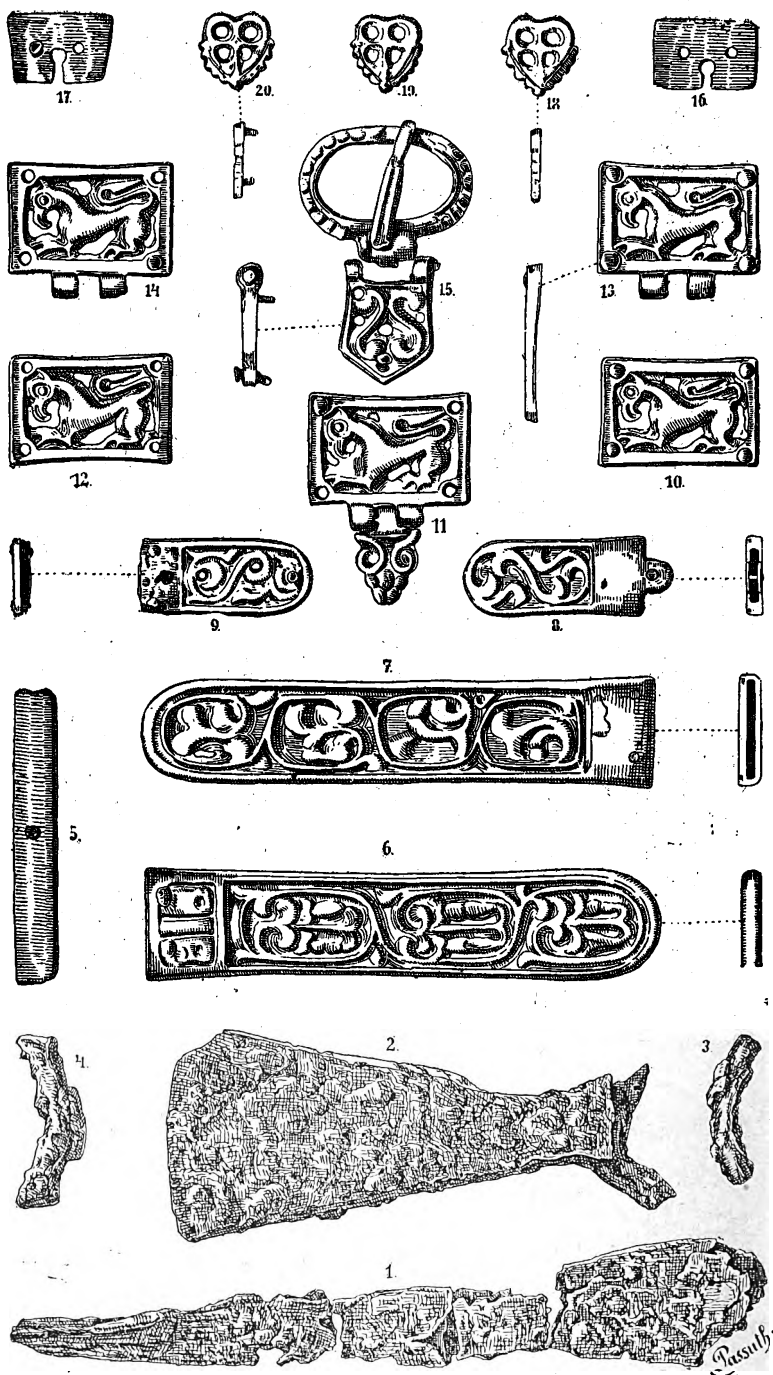
Az ásatásra fordított 14 nap alatt, daczára, hogy néhányszor eső és vihar akadályozott a munkában, 151 sírt tárattam fel, melyek leírása a következő:

4-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: bronztárgyak: 1. sz. két griffalakkal díszített nagy szíjvég; 2. sz. ugyanily alakkal díszített kis szíjvég, s ennek öt díszítményü hátlapja; 3. sz. bronzlemez. Vastárgyak: 4. sz. vasforradék; 5. sz. vasszeg; 6. és 7. sz. vaskés; 8. és 13. sz. vaskard darabokban; 9. és 10. sz. háromélü nyilvégek; 11. sz. vasdarab; 12. sz. egy 15 cm. hosszú vascsákány. Agyag sírbögre. A szíjvégen jelentkező állatalak gyűjteményünkben szíjvégen új alak.

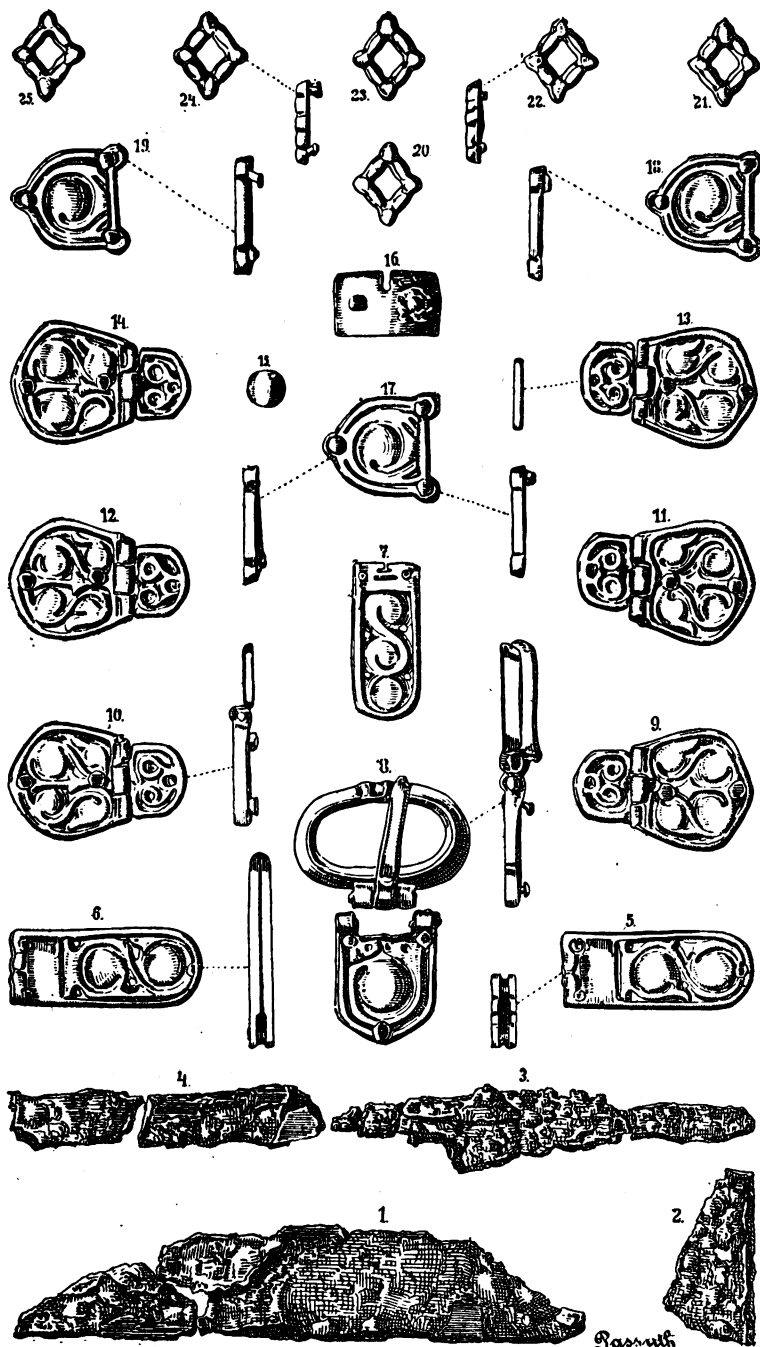
5-ik sír: 170 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír. Leletek: bronztárgyak: 6. és 7. sz. nagy szíjvég, elő- és hátlapja különböző fonott díszszel; 8. és 9. sz. hasonló kis szíjvég; 10—14. sz. griffes csatok; 15. sz. fonottdíszü szíjcsat; 16. és 17. sz.

4-ik sir.

5-ik sir.

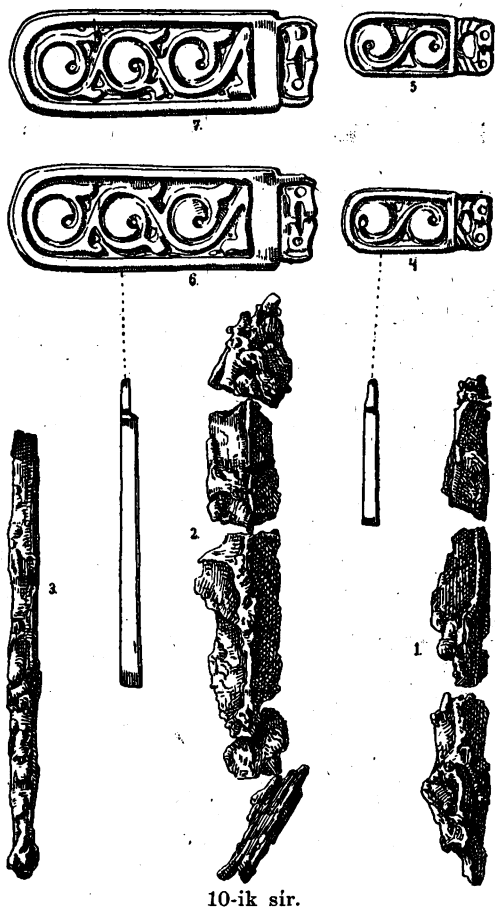
6-ik sir.

Рассудь

bronzlemezek; 18—20. sz. szívalaku, áttörött kis szíjdíszek. Vastárgyak: 1. sz. vastör; 2. sz. egy 10 cm. hosszú vascákány; 3. és 4. sz. vascsat-darab. Agyag sírbögre.

6-ik sír: 130 cm. mély, 175 cm. hosszú, férfisír. Leletek: bronztárgyak: 5., 6. és 7. sz. három kis szíjvég; 8. sz. szíjcsat; 9—14. sz. vascsat; 11. sz. bronzgömb; 18. és 19. sz. paizsalaku övdísz; 20—25. sz. áttörött, négyszög-alaku kis övdíszek. Vastárgyak: 1. és 2. sz. vaskard-darabok; 3. és 4. sz. vastör-darabok.

7-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksí; csontozat elkorhadt, sírbögre törött.

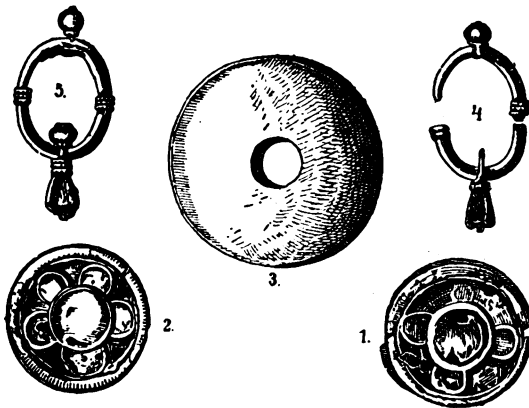

8-ik sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; csontozat elkorhadott. Leletek: bronzlemez, orsógomb, sírbögre és nagymennyiségű fakorhadék, mely laponkint vált szét és rendeltetési célja előttem ismeretlen.

9-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadott.

10-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: 4—7. sz. bronz, két nagy szíjvég és két kis szíjvég öt díszítéssel. Vas: 1—3. sz. kés- és törődarabok.

11-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; csontozat jó karban. Leletek: bronz: 1. és 2. sz. két kerek ruhacsat, közepén

11-ik sír.

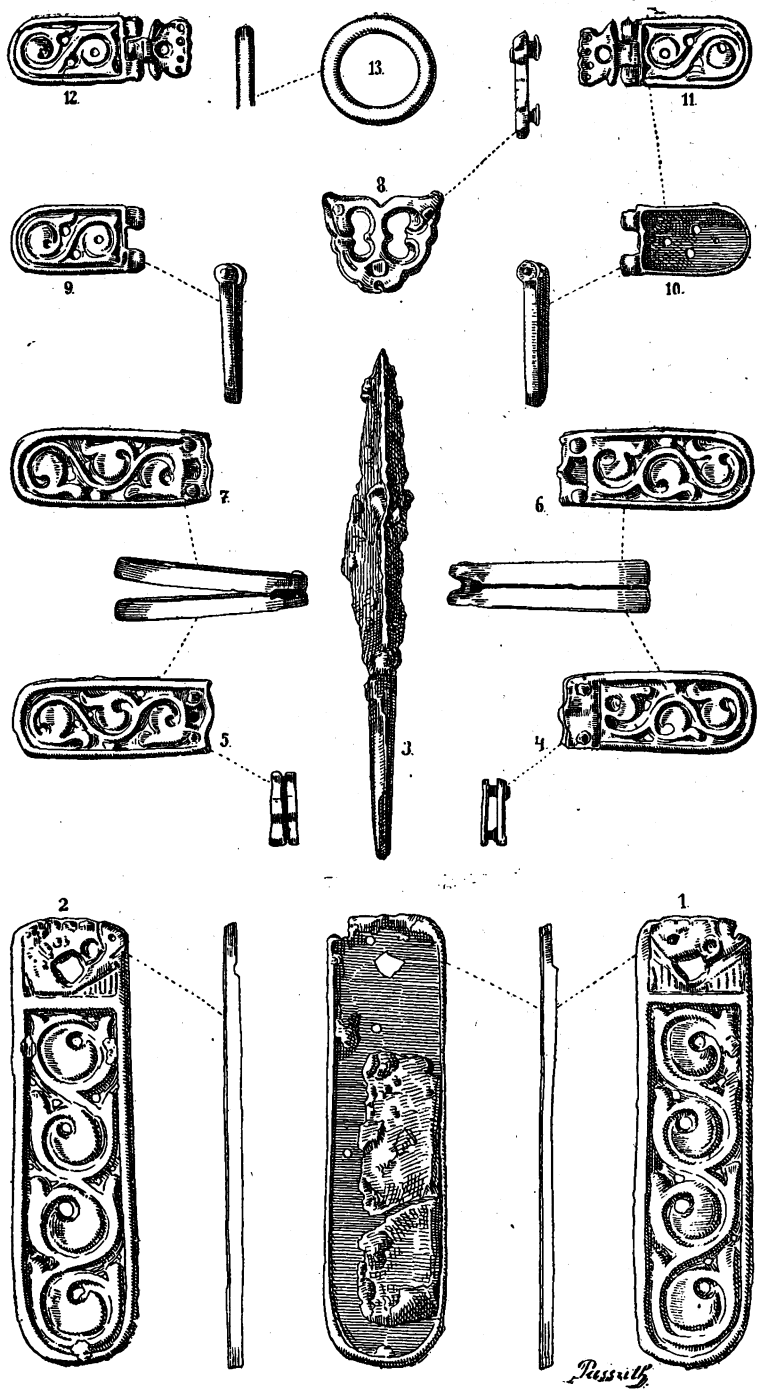
egy nagy üvegkövel, mely öt darab szintén kereken befoglalt üvegbetéttel van körülvéve; 3. és 4. sz. két kék üvegcsappes fülönfüggő; 5. sz. orsógomb. Sírbögre törött.

12-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadott.

13-ik sír: 100 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadva. Lelet: egy törött sírbögre.

14-ik sír: 80 cm. mély, 70 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat és sírbögre elkorhadva.

15-ik sír: 160 cm. mély, 140 cm. hosszú, női sír; csontozat részben elkorhadott. Leletek: vaskés jobbkéznel és orsógomb a baltérdnél.

19-ik sir.

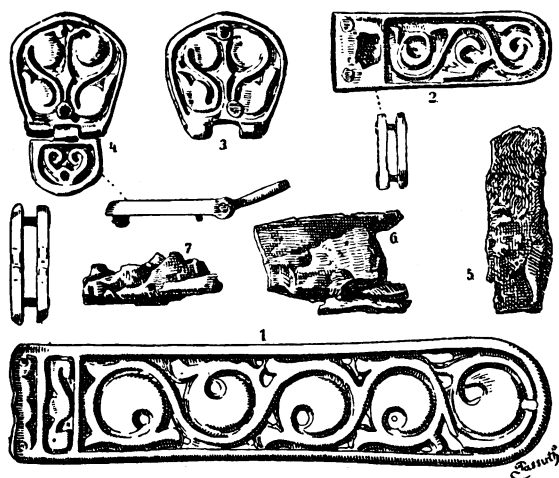
Рисунки

16-ik sír: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír; csontozat szilárd. Leletek: bronz: egy nagy szíjvég, egy kis szíjvég, tizenkét szíjkapocs, egy szíjhüvely, egy szíjcsat; vas: egy csat.

17-ik sír: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; csontozat után fölismerhető. Lelet nélkül.

18-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú; elkorhadtt csontozat, lelet nélkül.

19-ik sír: 210 cm. mély, 185 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: bronz: 1. és 2. sz. szalag-motívummal díszített nagy szíjvég, két lapból összeillesztve; 4—7. sz. ugyanily kis

20-ik sír.

szíjvégek; 8. sz. áttörött kis övdísz; 9—12. sz. szalagdíszítésű ruhakapocs; 13. sz. karika. Vastárgy: háromélű nyílvég.

20-ik sír: 180 cm. mély, 165 cm. hosszú, férfisír; csontozat rendetlen, de részben ép. Leletek: bronz: 1. sz. nagy szalagdíszítményű szíjvég; 2. sz. hasonló kis szíjvég; 3. és 4. sz. paizsalaku övdísz; 5—7. sz. bronzlemezkek, melyek rendeltetése ismeretlen. Törött sírbögre.

21-ik sír: 200 cm. mély, 175 cm. hosszú, férfisír; csontozat rendben. Leletek: aranyozott bronz: hat darab gombalaku övdísz sisakos fejképpel, az arcz előtt lilom vagy kereszt, melyet tartani

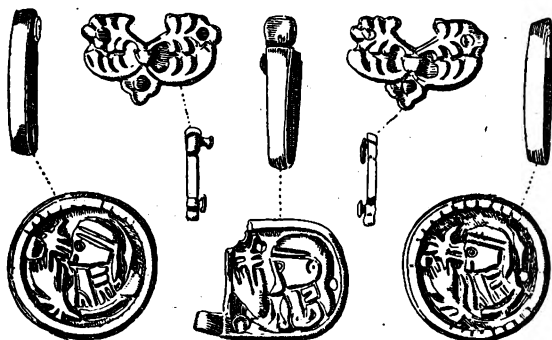
látszik, egy kis bronz övkapocs és két lepkealakú, áttörött övdísz; az övdísz rajza rendkívül érdekes és a korra nézve esetleg támogatást nyújthat. Törött sírbögre.

22-ik sír: 140 cm. mély, 140 cm. hosszú, gyermeksír; csontozatnak nincs nyoma, a sírbögre elmállott.

23-ik sír: 130 cm. mély, 150 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

24-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír; csontozat helyen.

25-ik sír: Leletek: bronz: 4. sz. egy két lapból álló, áttörött nagy szíjvég, melynek oldalai is rovátkás díszítéssel vannak

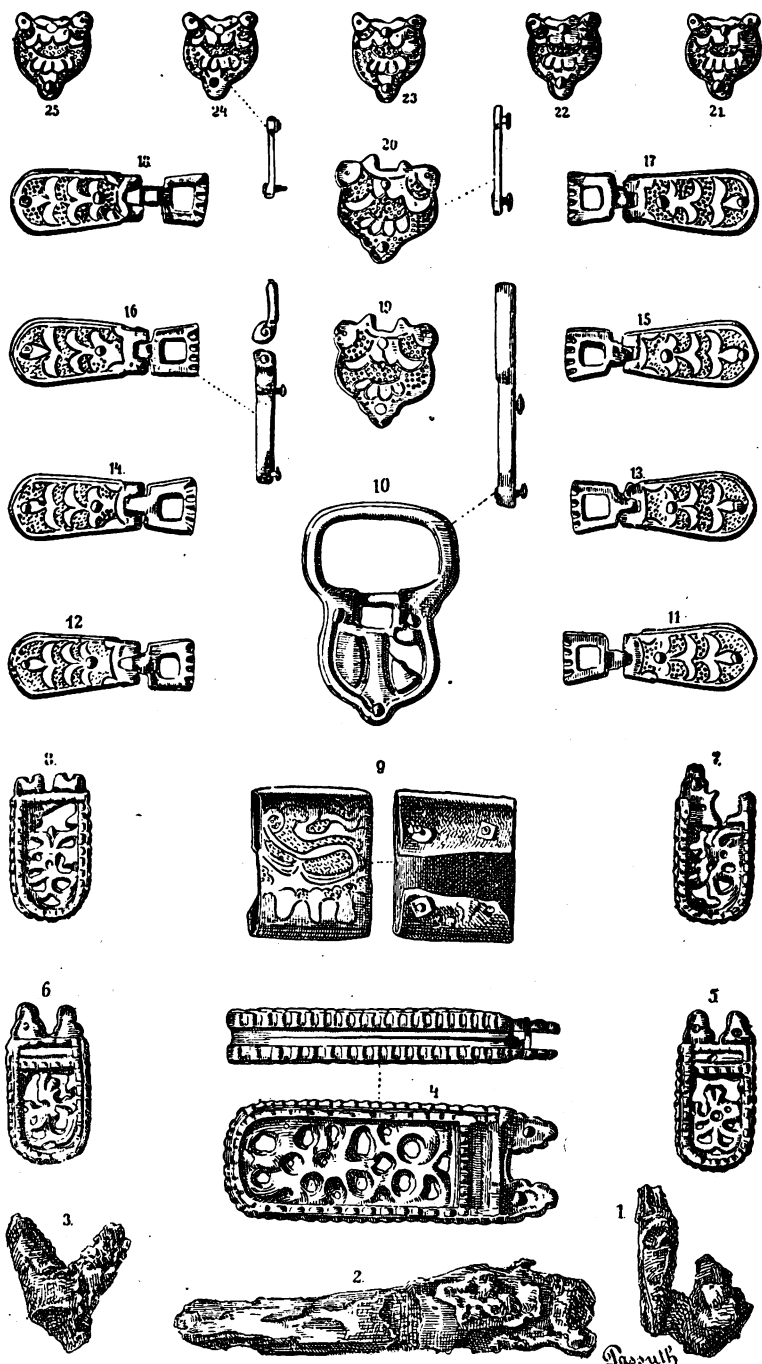

25-ik sír.

ellátva; 5—8. sz. ugyanily alakú kis szíjvég; 9. sz. szíjhüvely czizelirozott díszítménynyel (új alak); 10. sz. szíjcsat; 11—18. sz. repülő, szárnyasalakú czizelirozással díszített kapocs; 19—24. sz. paizsalakú övdísz. Vas: 1—3. sz. vastör és darabjai. Törött sírbögre.

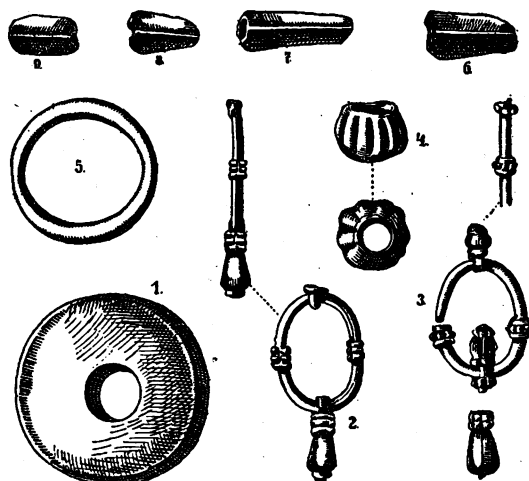
26-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; csontozat lehetőleg ép. Leletek: bronz: két fülönfüggő, egy karika, egy üvegyöngy, 14 gyurmagyöngy, egy orsógomb, egy sírbögre.

27-ik sír: 110 cm. mély, 90 cm. hosszú; csontozat szerint fiatal nő sírja. Leletek: 2. és 3. sz. két bronz fülönfüggő kék üvegcsappal, igen díszes; 4. sz. egy kék pasztagyöngy; 5—9. sz. üvegyöngy, fekete, és egy kis díszített bronzrudacska.

25-ik sir.

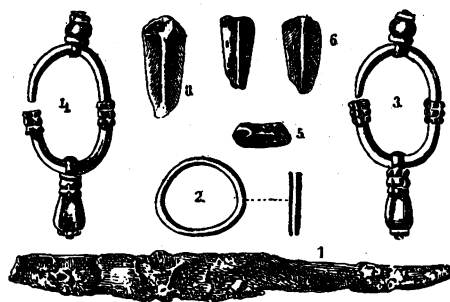
Passulh

27-ik sír.

28-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

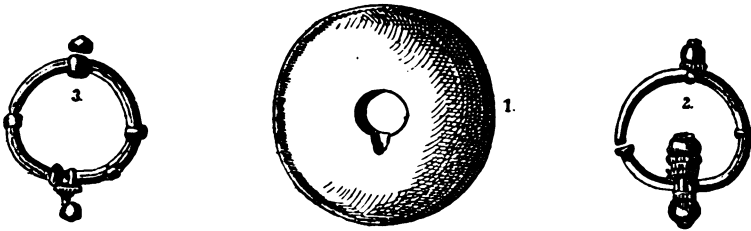
29-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; csontozat, rendetlen fekhelylyel, korhadva. Leletek: 3. és 4. sz. két bronz

29-ik sír.

fülönfüggő szép üvegcsappakkal; 2. sz. bronzkarika; 5—8. sz. fekete üveggyöngyök és egy vaskés. Sírbögre törött.

30-ik sír: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; csontozat alig fölismerhető. Leletek: 2. és 3. sz. két bronz fülönfüggő kis fekete üvegcsappal és egy orsógomb, melynek nyílása szívalaku.

30-ik sir.

31-ik sir: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú, női sir; csontozat elkorhadott. Leletek: 1. sz. bronz fülöngy; 2. sz. bronzkarika; 3—19. sz. különböző alakú üveg- és pasztagyöngyök. Törött sírbögre.

31-ik sir.

32-ik sir: 175 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sir; csontozatról fölismerhető. Leletek: 1. sz. bronz lemezgyűrű, fehér üvegbeáztatással; 3. sz. egy nagy paizsalakú, rovátkásan díszített fekete pasztagyöngy két csatornával, hátlapja sima; 4—9. sz. berakott gyurmagyöngyök. Törött sírbögre.

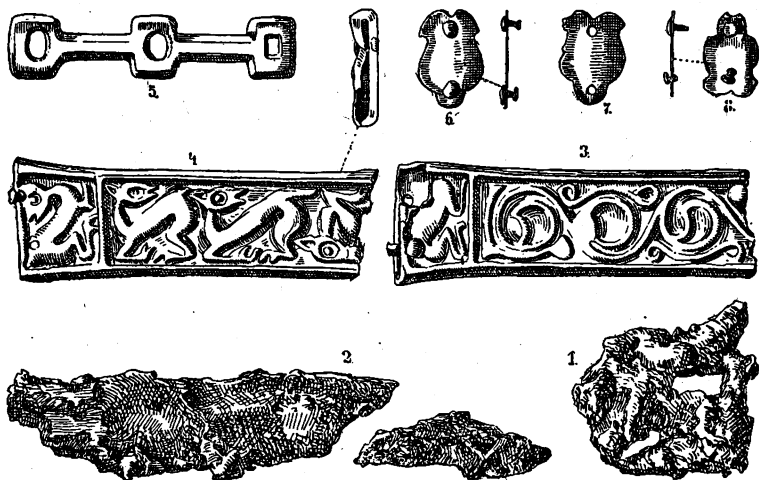

32-ik sir.

33-ik sir: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisir; csontozat feldőlve, csakis vasszabvány négy töredéke találtatott.

34-ik sir: 190 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisir; csontozat rendben. Leletek: bronz: 3. és 4. sz. egy mindkét oldalán más-

kép díszített nagy szíjvég; 5. sz. egy tömör, három helyen áttörött övpánt (új alak); 6—8. sz. lemez övdíszek. Vas: 1—3. sz. egy vastör darabjai.

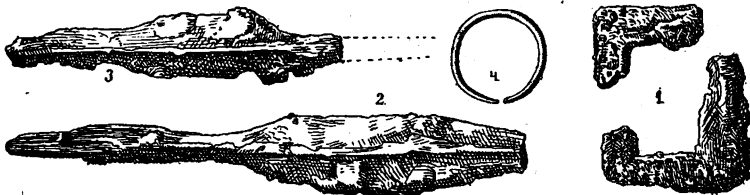

34-ik sír.

35-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadt. Lelet: egy kis bronzkarika és kis vaskés.

36-ik sír: 150 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; csontozatról fölismerhető. Leletek: két bronz fülöngyű, egy vaskés, egy vasdarab és egy orsógomb.

37-ik sír: 90 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

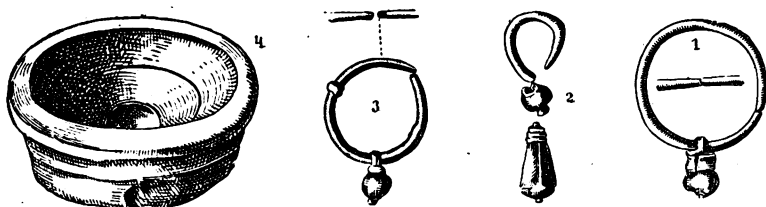

38-ik sír.

38-ik sír: 140 cm. mély, 150 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: egy bronz fülöngyű, egy vascsat, két nyilvég.

39-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír, minden csontozat és lelet nélkül.

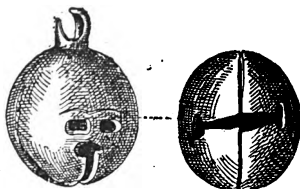
40-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, minden csontozat és lelet nélkül.

41-ik sír.

41-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú; csontozat után fiatal nő sírja. Leletek: 1. és 3. sz. két különböző nagyságu bronz fülönfüggő; 2. sz. egy nyakék-függő, hosszú, metszett kék üvegcsappal; 4. sz. egy egészen új, és pedig edényalaku, 5 cm. átmérőjű, 2 cm. magas orsógomb terra sigillatából.

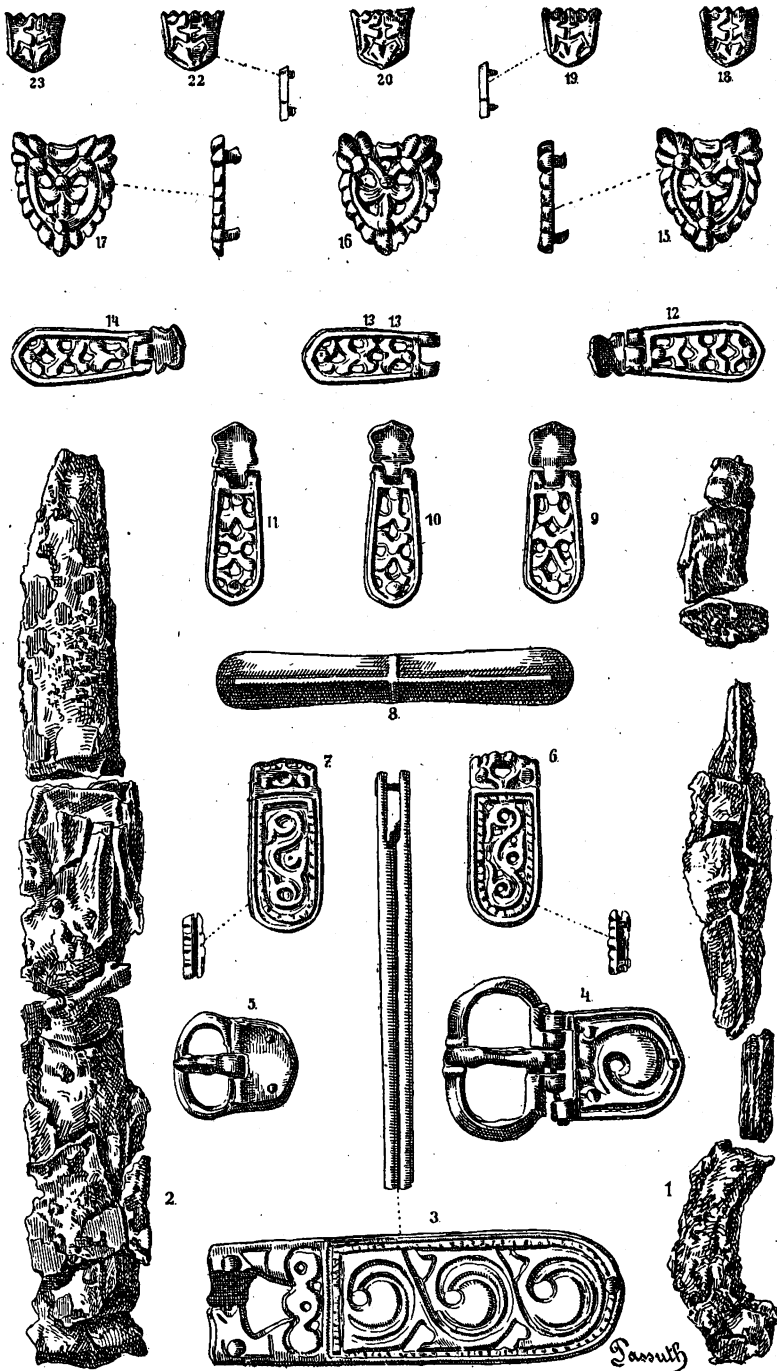
42-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadott. Lelet: egy bronz füles csörgő, melyben egy vaskömb szabadon van elhelyezve, s így mozgásra csörög. Ily bronzcsörgő Nemesvölgyön egy nagy bronzleletet nyújtott férfi-sírban is találtatott.

42-ik sír.

43-ik sír: 170 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír, feldúlva, melyben egy vaskésen és egy orsógombon kívül mi sem találtatott.

44-ik sír: 220 cm. mély, 190 cm. hosszú, férfisír; csontozat ép. Leletek: bronz: 3. sz. nagy szíjvég; 4. és 5. sz. egy nagyobb és egy kisebb szíjcsat; 6. és 7. sz. két kis szíjvég; 8. sz. egy tömör, hátlapján homorú övpánt; 9—14. sz. hat áttörött művű csat; 15—17. sz. három nagyobb, paizsalaku övdísz; 18—23. sz. öt kisebb, paizsalaku övdísz. Vas: 1. sz. egy karika darabja; 2. sz. egy tör három darabban. Sírbögre.

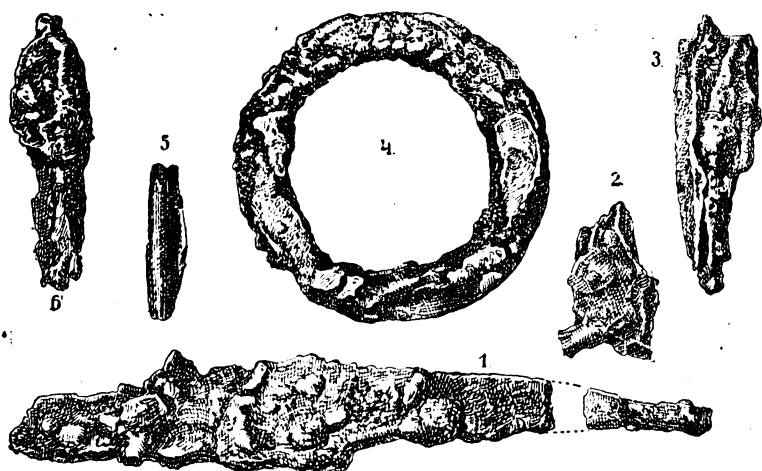
44-ik sir.

Ezen sírban találtatott a ballábszár mellett egy vaskard, melynek markolata 11, pengéje 52 cm., tehát összesen 63 cm. hosszú, a fatok nyomait mutató penge szélessége pedig $3\frac{1}{2}$ cm.

45-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlva; az orsógomb megtaláltatott, sírbögre elmállott.

46-ik sír: 160 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, lelet nélkül, feldúlva.

47-ik sír: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, két bronz fülönfüggő és egy orsógommbal. Törött sírbögre.

52-ik sír.

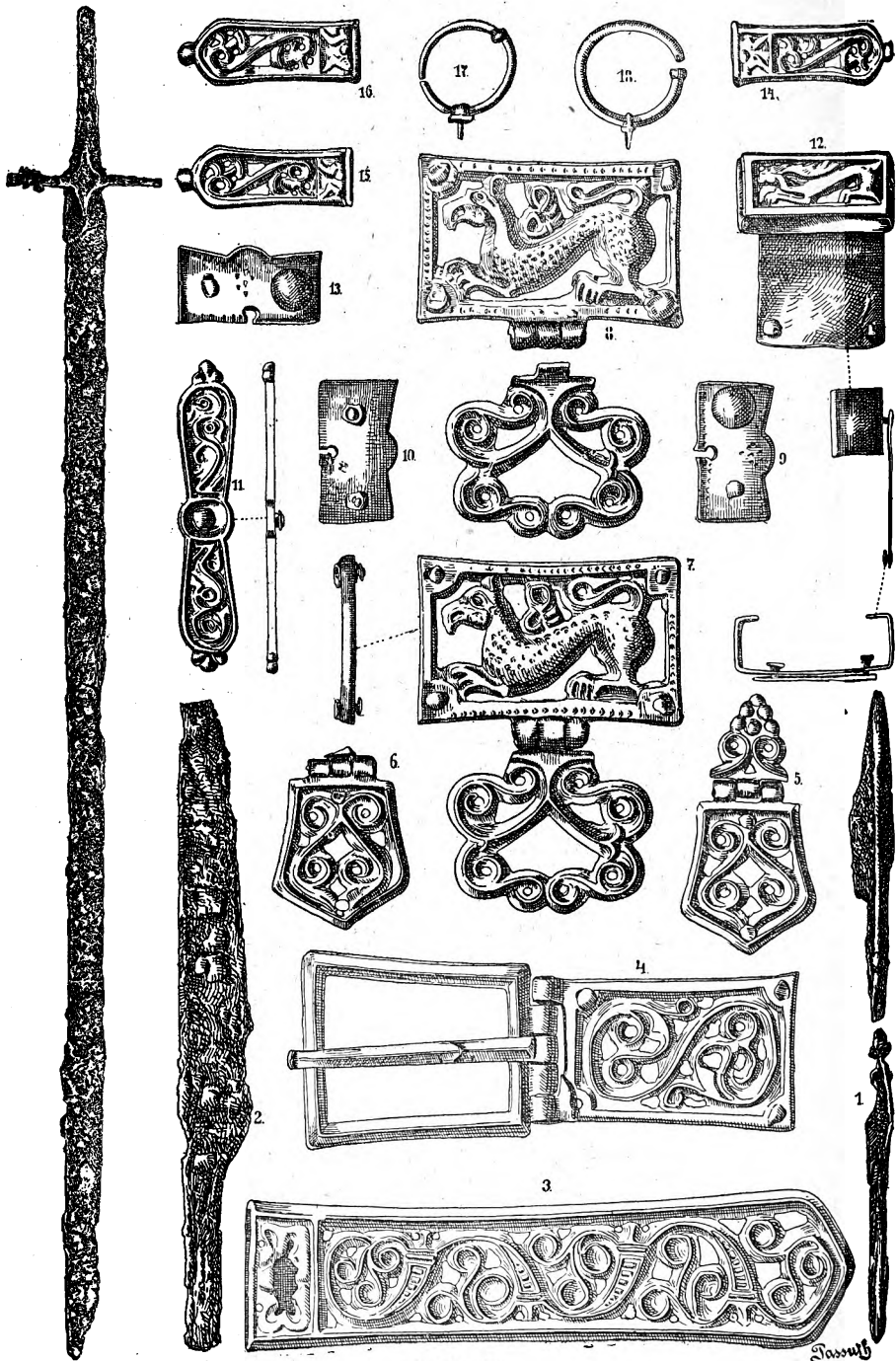
48-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlva; csak a vaskés és orsógomb találtatott.

49-ik sír: 220 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, ép csontozattal. Találtatott: két bronz fülönfüggő, 19 drb fekete üveggyöngy, vaskés és egy orsógomb. Törött sírbögre.

50-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermek sír, minden lelet nélkül.

51-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermek sír, minden lelet nélkül.

52-ik sír: 160 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír, feldúlva. Lelet: 1. sz. vastör; 2. sz. vasdarab; 3. sz. vaskés darabja; 4. sz. vaskarika; 5. és 6. sz. nyilvég és nyele. Törött sírbögre.

54-ik sir.

53-ik sír: 130 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

54-ik sír: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Gazdagon aranyozott bronzlelet, a tárgyak ritka nagyságúak, kivitelük valóban művészi, a griffek pikkelyesek, a szíjhüvely szarvasalakkal van díszítve. E férfisír az első, melyben két fülönfüggőt találtam, mert habár férfisírokban is leltem már fülönfüggőt, de egynél többet nem. Leletek: aranyozott bronz: 3. sz. egy nagy szíjvég; 4. sz. nagy szíjcsat; 5. és 6. sz. szíjkapcsok; 7. és 8. sz. pikkelyezett griffes csatok; 9., 10. és 13. sz. bronzlemezek; 11. sz. szépen díszített tömör szíjpánt; 12. sz. szíjhüvely szarvasalak díszítéssel; 14—16. sz. kis szíjcsatok; 17. és 18. sz. két egyszerű karika, fülönfüggő. Törött sírbögre. A legnagyobb óvatossággal sikerült ezen sírban a balkéz mellett feküdt kardot épen kiemelni. Ezen kard eltérő a többi sírmezői talált kardoktól, mert sokkal keskenyebb és jobb anyagból készült; a markolat hossza 12 cm., a penge hossza 76 cm., a kereszt-védvas 9 cm., a penge szélessége egyenletesen 2 cm., fatok-nyomokkal.

55-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; feldúlt csontozat, lelet nélkül.

56-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

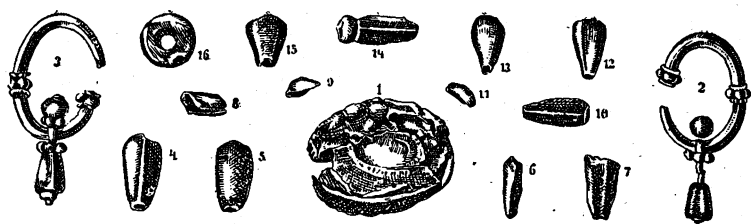
57-ik sír: 130 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

58-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, feldúlva; egy bronz fülönfüggő.

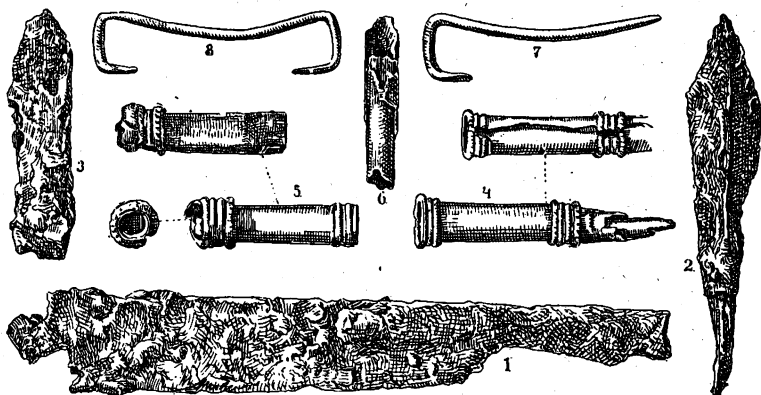
59-ik sír: 140 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; két bronz fülönfüggő, egy vaskés és egy orsógommbal.

60-ik sír: 240 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; két bronz fülönfüggő, két fekete, hosszú üveggyöngy, egy vaskés és egy orsógommbal. Sírbögre törött.

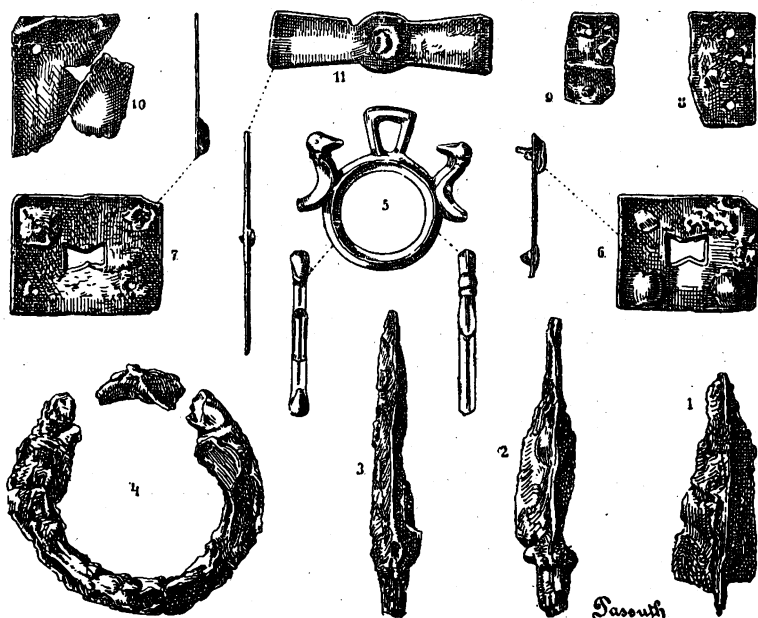
61-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; csontozat jó karban. Leletek: 1. sz. egy áttörött, reczés bronzkerítésbe foglalt kerek medaillon, belső anyaga ismeretlen, valószínűleg fa, a felső lapon két bronzlemez van, melyen egy férfiarcz körvonalai jelentkeznek; 2. és 3. sz. két bronz fülönfüggő kék üvegcsappal;

61-ik sir.

62-ik sir.

63-ik sir.

Сасовъ

4—16. sz. különböző alaku fekete üveg- és gyurmagyöngyök. Sirbögge.

62-ik sir: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisir; csontozat rendben. Leletek: 4. és 5. sz. ezüstlemezből rudacskaalakban készült két fibula; 6. és 7. sz. a bekapcsolásához szükségelt bronzkapcsok. Ezen fibulák fával voltak kitöltve, illetve a lemezek farudacsákra erősítve. Vas: 1. vastör-darab; 3. vaskés-darab; 2. sz. háromélű nyilvég.

63-ik sir: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú, egy ifjonez sirja, mert minden alakmérete kisebb a rendesnél. Leletek: bronz: 5. sz. ujjalaku, karikás, tömör karika-övdísz, két oldalán elálló szárnynyal; 11. sz. tömör övpánt; 6—10. sz. bronz szíjlemezek; továbbá 1—3. sz. vas nyilvégek; 4. sz. vaskarika. Törött sirbögge.

64-ik sir: 110 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksir, minden lelet nélkül.

65-ik sir: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sir; feldúlt, taláztatott egy fekete üveggyöngy, egy vaskés és egy orsógomb. Törött sirbögge.

66-ik sir: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sir; csontozat rendben. Taláztatott egy bronz fülönfüggő, öt fekete, hosszú üveggyöngy, egy vaskarika és egy orsógomb. Egy sirbögge.

67-ik sir: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksir, minden lelet nélkül.

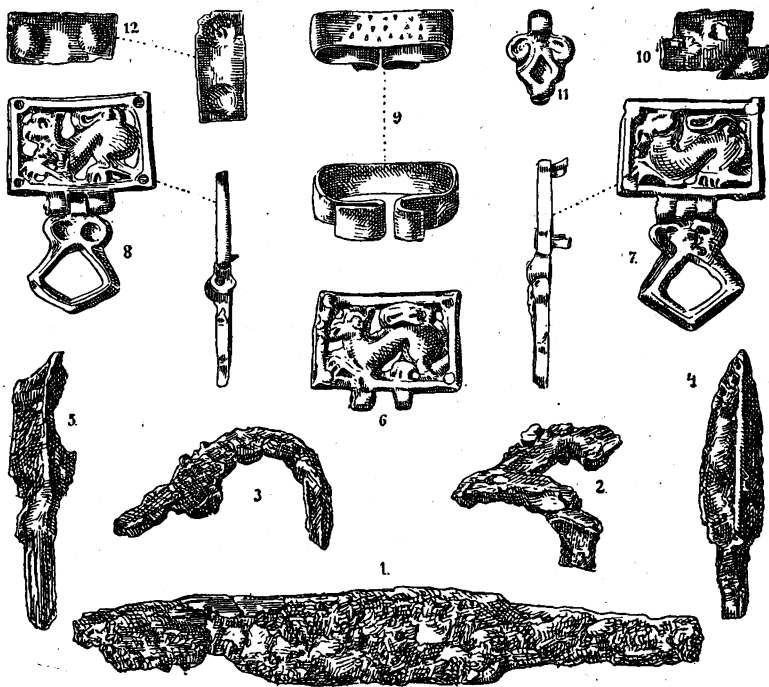
68-ik sir: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisir; csontozat helyén. Leletek: bronz: 6—8. sz. griffes csatok; 9. sz. szíjhüvely felső lapja pontozott díszítéssel; 10. sz. ismeretlen rendeltetésű díszített bronzlemez; 11. sz. levélalaku kis övdísz; 12. sz. egy két helyen átlukasztott bronz szíjlemez. Vas: 1. sz. vastör; 2. és 3. sz. vascsat két darabja; 3. és 4. sz. vas nyilvégek. Törött sirbögge.

69-ik sir: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksir, lelet nélkül.

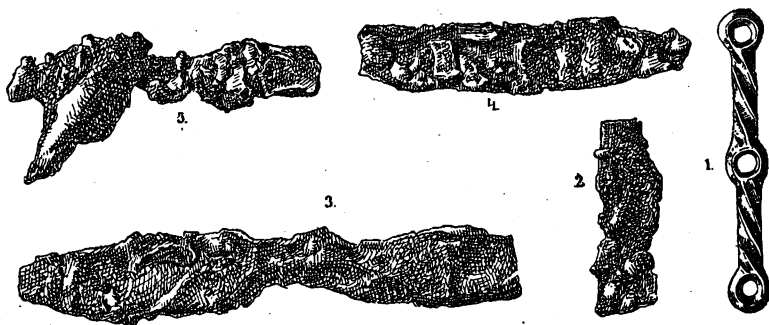
70-ik sir: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksir, minden lelet nélkül.

71-ik sir: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisir. A nagy mélység folytán bronzleleteket reméltem, azonban a csontozat

rendetlen fekvése folytán kétségtelenné vált, hogy a sír fel van dülva, s azért más nem is volt található, mint az 1. sz. bronz, tömör, sodrott fibula (új alak); 2—5. sz. vastőr- és késdarabok. Törött sírbögre.

68-ik sír.

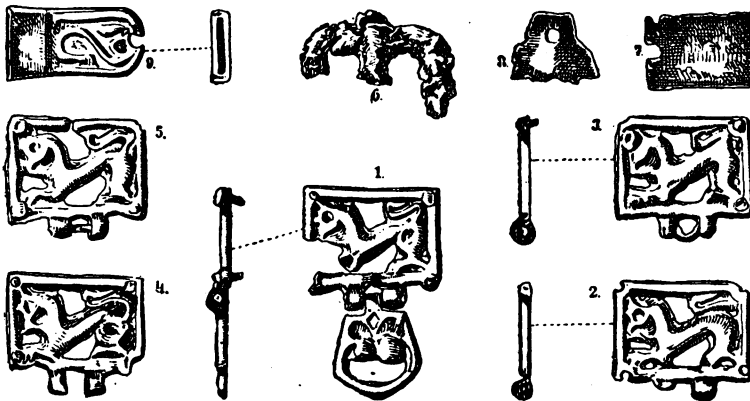
71-ik sír.

72-ik sír: 130 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

73-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

74-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; teljesen feldúlva, csak a medenczecsontról volt fölismerhető.

75-ik sír: 115 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír. Leletek: bronz: 1—5. sz. griffes csatok; 7. és 8. sz. lemezek; 9. sz. szíjvég. Vas: 6. sz. vascsat-darab. Törött sírbögre.

75-ik sír.

76-ik sír: 110 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

77-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; két bronz fülönfüggő, négy fekete, hosszú üveggyöngy, egy orsógommbal és ép sírbögrével.

78-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül, sírbögre elmállott. Törött sírbögre.

79-ik sír: 160 cm. mély, 150 cm. hosszú, feldúlt és a csontozat után itélve, női sír, lelet nélkül.

80-ik sír: 230 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: egy bronz fülönfüggő, hét fekete üveggyöngy, egy vaskés, egy orsógomb. Törött sírbögre.

81-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: egy bronz fülönfüggő, egy bronzkarika, nyolcz fekete üveggyöngy, hat vasdarab. Törött sírbögre.

82-ik sír: 140 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlva.

83-ik sír: 131 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

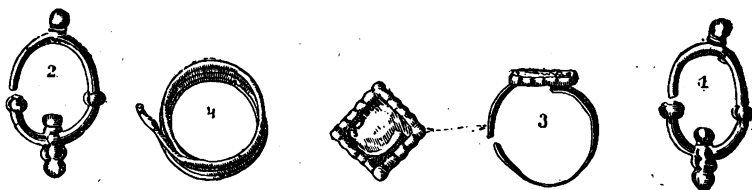
84-ik sír: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú, férfisír, feldúlt; találatott egy vaskés, egy nyilvég és egy sírbögre.

85-ik sír: 160 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlt.

86-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül, csak egy törött sírbögre találatott.

87-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, gyermeksír, egy vaskéssel.

88-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, feldúlt férfisír. Leletek: egy vasesat, egy vaskés és tíz vasdarab.

91-ik sír.

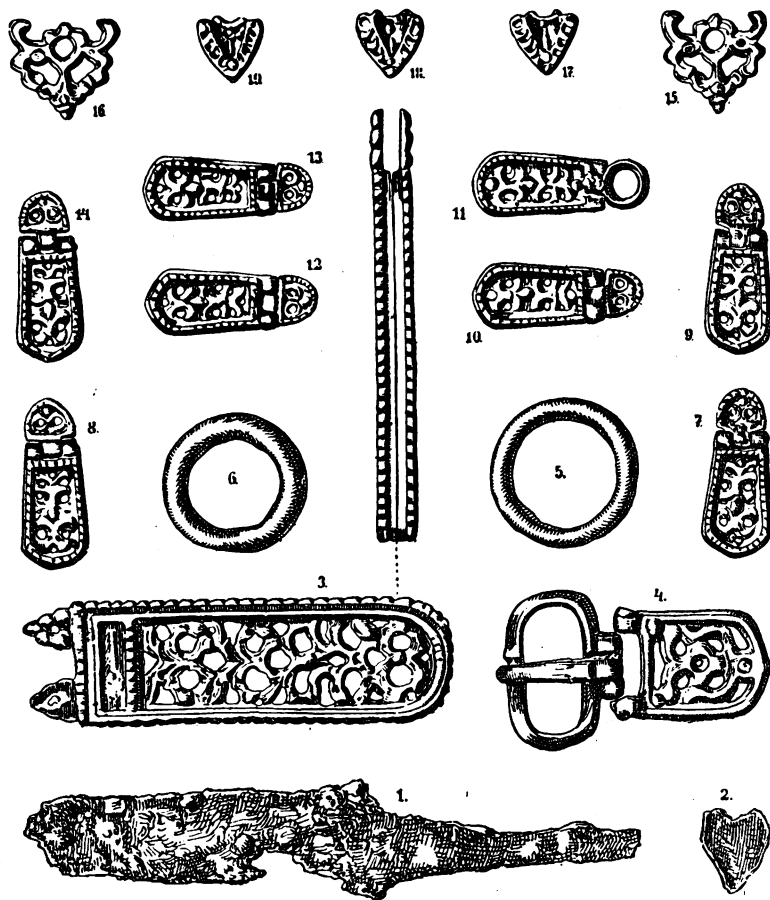
89-ik sír: 160 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

90-ik sír: 140 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, törött bögrével.

91-ik sír: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: 1. és 2. sz. két bronz fülönfüggő; 3. sz. egy reczés keretdíszítményű négyszög-betétes lemezyűrű; 4. sz. egy hatszor sodrott bronzspirális karikagyűrű; ezen sír az összes feltárt sírok közül az egyedüli, melyben két gyűrű találatott; a lemezyűrű a bal-kézénél volt, a betét nem találatott, a hatsoros bronzspirális gyűrű pedig a jobb-kézénél feküdt.

92-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisír. Ezen sírban a csontozat erősnek és rendszeren, t. i. hanyatt fekvé találatott.

tatván, megkísérlettük az ott fekvő vázat teljesen letakarni, úgy, hogy minden csontozat a helyén, valamint minden lelet is érintetlenül maradjon. Ezen munkálatot az ásásban segédkezett barátom, Probáld Ferencz, fél nap alatt képzelhetlen türelemmel

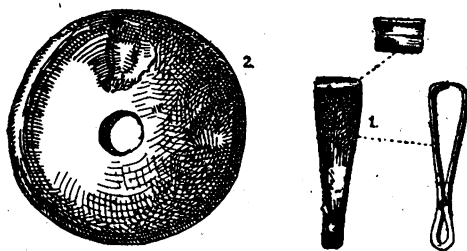

92-ik sír.

be is fejezte, a csontozatok melletti földet kivéste, a csontvázat és azon körül fekvő bronzleleteket szivacsos lemosta, s azután a földkivésés folytán támadt közöket és a sír fenekét fehér homokkal kitöltvén, az egész váz hátán fekvő, a föld súlya által nyugat

10*

felé nyomott fejjel úgy tünt elő, mint fehér alakra fektetett barna színefestmény, míg az öv körüli patinás bronz övdíszek, szíjvégek és csatok alkalmazási helyükön úgy feküdtek, amint oda több mint egy ezredév előtt kerültek. Ezen műveletből igen sokat tanultunk, mert a rendszerint egyforma alakban előforduló bronzcsatok és szíjvégek rendes fekvési helyét, sőt egyesek rendeltetése és alkalmazása módját is fölismertük, ami további ásatásoknál nagy előnyre fog szolgálni; ugyanis a 7—14. sz. nyolcz kis csat akként feküdt, hogy a mell mindkét oldalán mintegy 5 cm. távolságban egymástól feküdt 2—2 drb a díszes oldalával fölfelé fordítva, tehát a két vállon át hátrafelé a hastól a derékig nyúló szíj tartására szolgáltak, mert a másik négy csat a deréktájon, de díszes lapjával a földön, tehát üres lapjával fölfelé feküdt. Ezen vázat szándékoztam lefestetni, azonban szombati nap lévén, délután esős vihar és záporosó lepvén meg, kénytelen valék a leleteket kiszedni, melyek a következők: Bronz: a 7—14. sz. már ismertetett kapocs; 3. sz. áttörött nagy szíjvég; 4. sz. szíjcsat; 5. és 6. sz. karikák; 15—19. sz. övdíszek. Vas: és pedig az 1. és 2. sz. vastör és darabja. Egy sirbögére.

93-ik sir.

93-ik sir: 140 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sir. Leletek: 1. sz. bronzcsiptető, egészen új alak, csak 3 cm. hosszú, egy orsógomb. Törött sirbögére.

94-ik sir: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, feldúlt sir, csak egy vastör darabja találtatott.

95-ik sir: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, feldúlt sir, csak egy vaskés találtatott.

96-ik sír: 125 cm. mély, 130 cm. hosszú, gyermek sír, lelet nélkül, sírbögre törött.

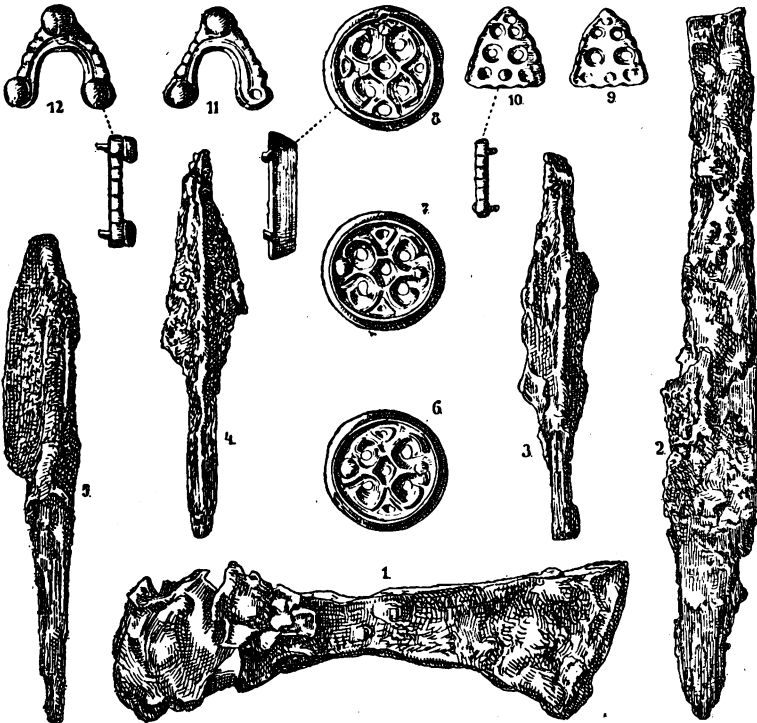
97-ik sír: 100 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélküli gyermek sír.

99-ik sír.

98-ik sír: 90 cm. mély, 80 cm. hosszú, gyermek sír, lelet nélkül, sírbögre elmállott.

99-ik sír: 140 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír. Lelet: kis csúcsos orsógomb barna anyagból, egy legnagyobb kör ívén

103-ik sír.

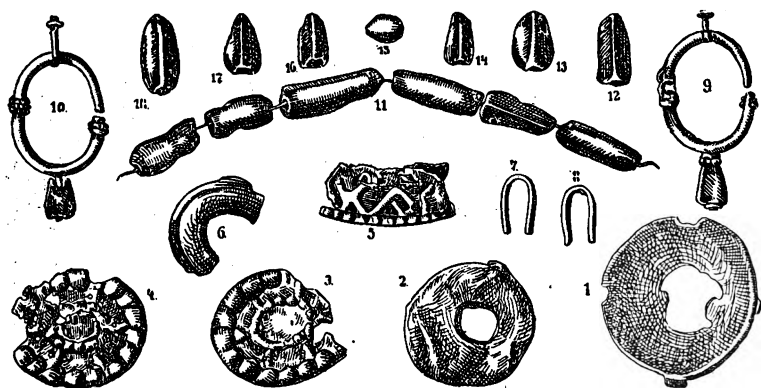
futó szalag díszül, az ezt elválasztó felső és alsó részen pedig ∇ alakú domboru dísz vagy faragvány, vagy öntvény.

100-ik sír: 130 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

101-ik sír: 60 cm. mély, 80 cm. hosszú, gyermeksír, egy törött sírbögrével.

102-ik sír: 90 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír, elmállott sírbögrével.

103-ik sír: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír. Leletek: 6—8. sz. gombalaku, öt helyen áttörött bronz övdísz; 9. és 10. sz. kisebb, 11. és 12. sz. nagyobb szíjdísz; 1. sz. vascsakány; 2. sz. vastör; 5. sz. vaskés; 3. és 4. sz. háromélű nyilvégek.

111-ik sír.

104-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sír.

105-ik sír: 116 cm. mély, 146 cm. hosszú, női sír; egy bronz fülönfüggő, két üveggyöngy, egy orsógomb és törött sírbögrével.

106-ik sír: 150 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

107-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; két bronz fülönfüggő, két üveggyöngy, egy orsógomb és törött sírbögre.

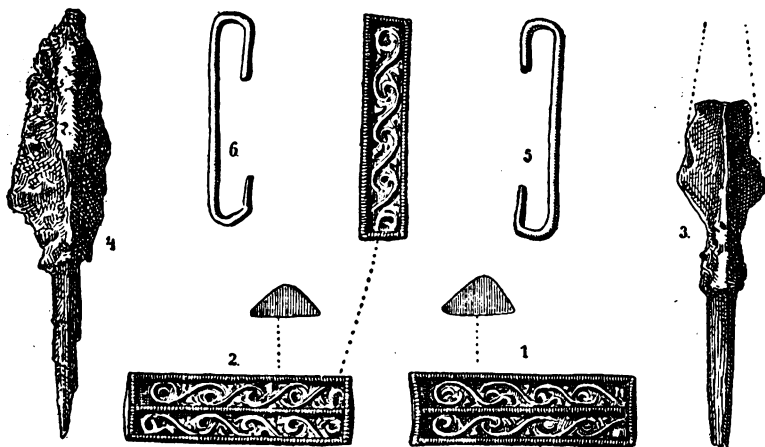
108-ik sír: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, egy kis vaskéssel.

109-ik sír: 190 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sír.

110-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

111-ik sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír. Ezen sírban áttörött, bronzlemezrel kerített medaillon (3—6. sz.), alul és felül bronzlemezekkel, belső tartalma nincs még átvizsgálva; az 1. sz. bronzlemez, rendeltetése ismeretlen; a 2. sz. kis törött orsógomb (új alak); találtatott még (9. és 10. sz.) szép fülönfüggő; 7. és 8. sz. bronzkapocs; 11—18. sz. különböző alaku és nagyságu fekete üveggyöngyök. Törött sírbögre.

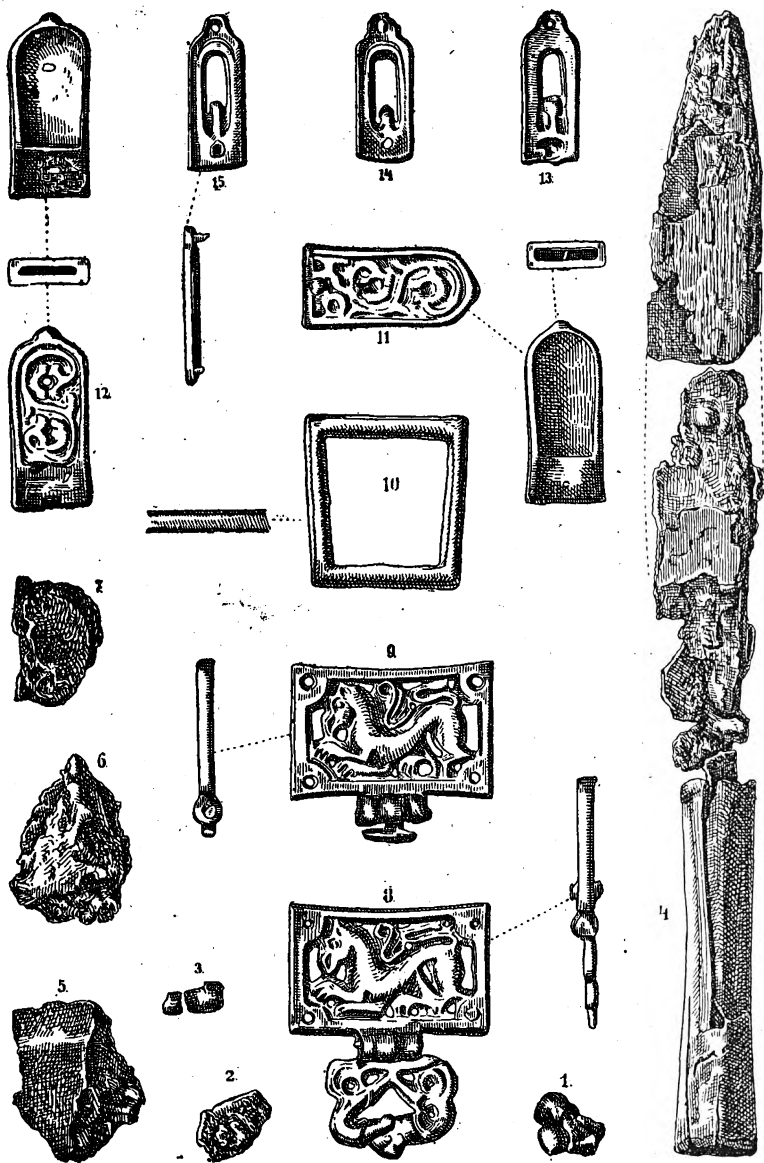
112-ik sír: 120 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír, két bronz fülönfüggővel.

113-ik sír.

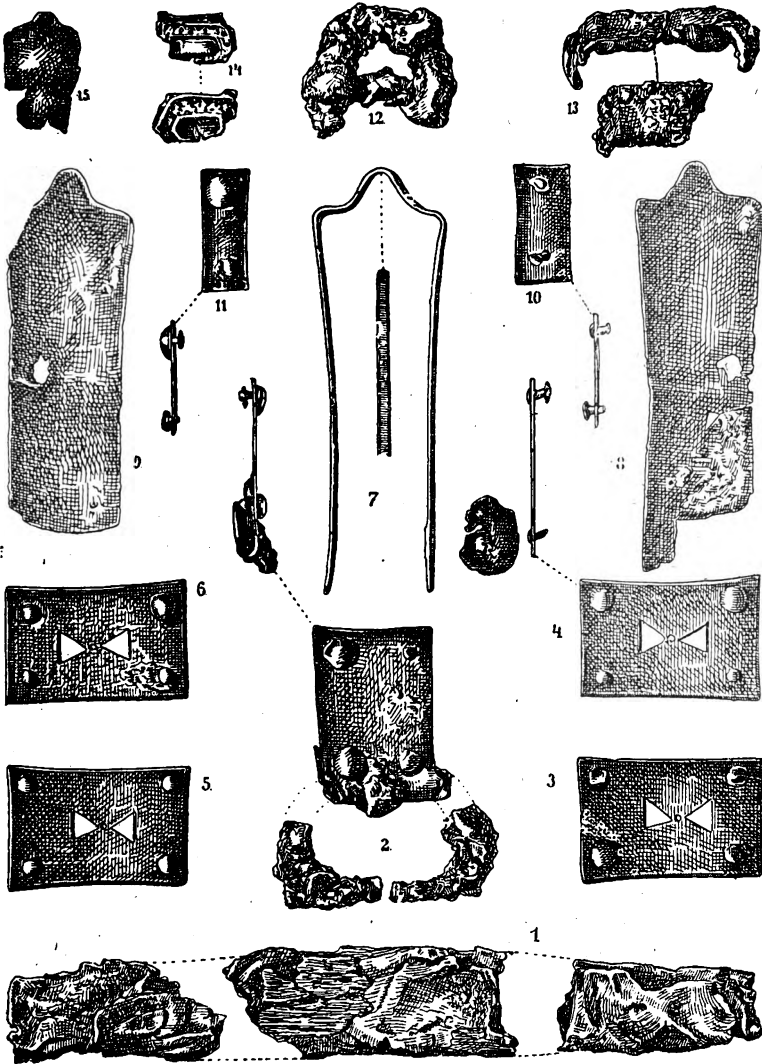
113-ik sír: 300 cm. mély, 300 cm. hosszú, előkelő férfi sírja, feldúlt. Ezen sír legérdekesebbnek ígérkezett rendkívüli nagysága folytán, minő az eddigi feltárt 735 sír ásatása közben soha elő nem fordult. Ezen 300 cm. hosszú és 250 cm. szélességben jelentkező sirt két munkás egy egész napon át nem bírta feltárni, s miután az eddig általam feltárt 735 sír között még a kettős sírok sem bírtak ily méretekkkel, azon reményt tápláltam, hogy ehelyütt az ott temetkezett néptörzs egy előkelő férfია lelhetett nyugalmat, miután azonban 220 cm. mélységben sem

találtunk semmi emberereklje nyomaira, e körülmény már azon vélelmet kelté bennem, hogy talán ezen gödör nem is sirhely,

114-ik sir.

hanem valami más rendeltetése lehetett, de 250 cm. mélységben
3. sz. nyilvég és egy koponyadarab találatván, kétségtelenné

116-ik sír.

vált, hogy egy előkelő egyén feldúlt sírjában kutatók. Az egyen-
kint elszórtan előkerülő csontozat majd minden darabja patinás

lévén, azon reményben, hogy mégis találok valami, a dulók által fel nem talált tárgyat, a sír további tartalmát átrostáltattam, így került elő a fekvési helyén az 1. és 2. sz. aranyfibula, melynek bronzkapcsai (5. és 6. sz.) szintén a rostában maradtak. Ezen 4½ cm. hosszú, 1 cm. széles, prizmaalaku aranykapcsok alatt feküdt kétségtelenül a két bronzkapocs, mely a két csat összefoglalására szolgált. Sajnos, hogy ezen sír feldúlva volt, mert talán igen sok és jellemző leleteket tartalmazhatott, amennyiben aranytárgyak is mindig bronzlemezekre alkalmazva, ezen lemezekkel voltak a ruhára vagy szíjra erősítve.

114-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír, erős csontozattal. Első sír az összes feltárt sírok között, melyben a kés csontnyele is megtaláltatott (4. sz.); ezen nyél egészen kezdetlegesnek látszik, valószínű azonban, hogy a díszítmény már lekorhadt; ezen sírban ismeretlen rendeltetésű gyantadarabok találattak; ezenkívül (8. és 9. sz.) bronzgriffes csatok; 10. sz. bronz szíjcsat-rész; 11. és 12. sz. kis szíjvég; 13—15. sz. egész új idomu bronzkapcsok. Törött sírbögre.

115-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksírr, lelet nélkül.

116-ik sír: 185 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisír. Ezen sír az első, melyben a szíjvég nem tömör, hanem egy bronzsodronyból készült keretre mindkét oldalról reá erősített ezüstlemezről áll (7—9. sz.). Ezenkívül találtatott az övet díszített 3., 4., 5., 6., 10. és 11. sz. négyszögletes, közepén áttörött lemez, meg vaskés és több vasdarab. Törött sírbögre.

117-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; két fülönfüggő, egy orsógommbal és egy sírbögrével.

118-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, fakoporsó nyomaival. Lelet: két fülönfüggő, 17 üveggyöngy, vastörödek, orsógomb.

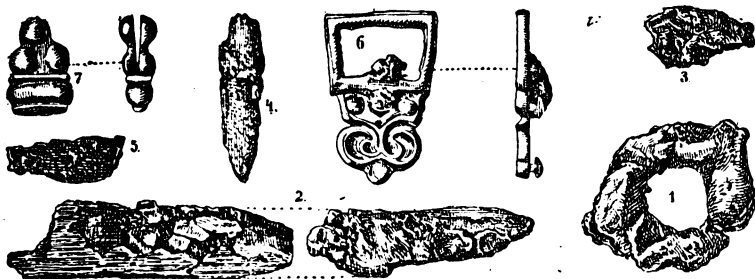
119-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, kettős sír, 15 üveggyöngygel.

120-ik sír: 100 cm. mély, 70 cm. hosszú, gyermeksírr, lelet nélkül, törött sírbögrével.

121-ik sír: 180 cm. mély, 120 cm. hosszú, ifjú sírja. Lelet:

6. sz. kisméretű bronz szijcsat; 7. sz. bronz szijdísz; 1. sz. vaskarika, két nagy vaskés két darabban és vasdarabok.

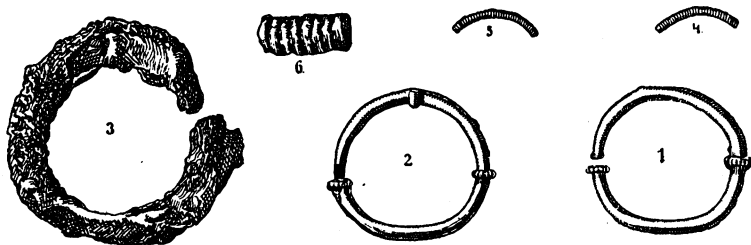
122-ik sír: 180 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír, két bronz fülönfüggő és öt fekete üveggyönggyel. Törött sírbögre.

121-ik sír.

123-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

124-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Lelet: két bronz fülönfüggő, egy bronztekercs, egy vaskarika, két vasdarab és törött sírbögre.

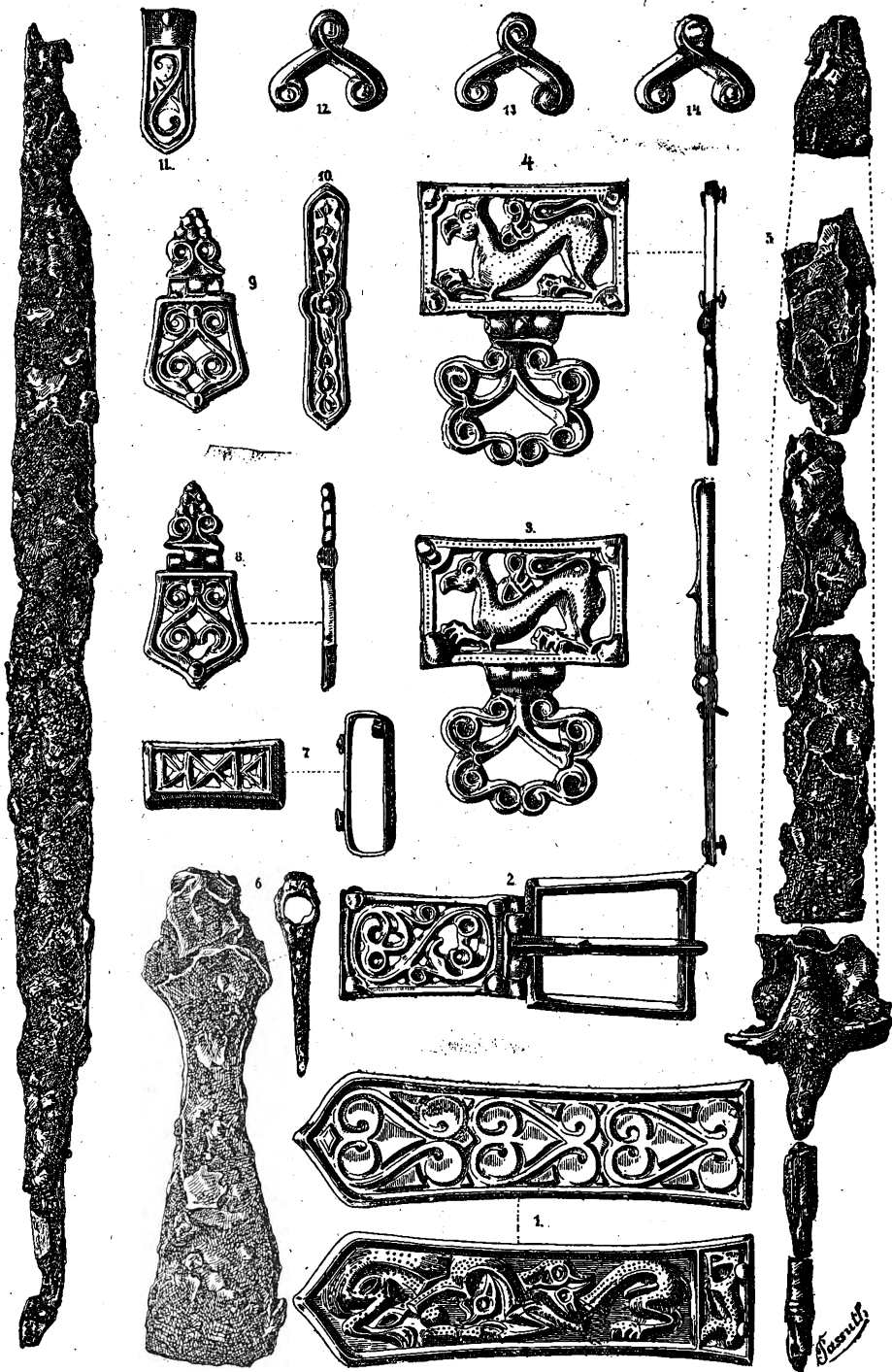

124-ik sír.

125-ik sír: 175 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlt, minden lelet nélkül.

126-ik sír: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír, fakoporsó nyomaival. Lelet: egy bronzlemez, egy vaskés, egy vascsakány, két nyílvég, két karika.

127-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír, aranyozott lelettel. Ezen sír a leggazdagabb, mert legtöbb lelettel.

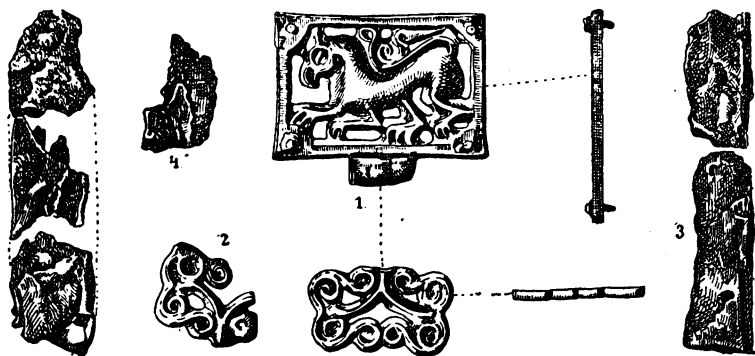

127-ik sir.

nyujtott, a szíjvég és griffes csatok s egyéb szíj és övdiszek mind gazdagon aranyozva vannak és az eddig találtak között legnagyobb mérettel bírnak. Leletek: 1. sz. sárkányalakkal díszített nagy szíjvég, 11 cm. hosszú, közepén $2\frac{1}{2}$ cm. széles; 2. sz. bronz tömör szíjcsat; 3. és 4. sz. griffes csat, 5 cm. és 20 mm. széles; 7. sz. szíjhüvely, tömör; 8. és 9. sz. szíjcsat; 10. sz. szíjpánt; 11—14. sz. övdísz, mind aranyozott bronz; 5. sz. vastör, 26 cm. hosszú; 6. sz. csákány, 14 cm. hosszú, és egy törött sirbögge. Ezen sirban találtatott egyenes vaskard, 66 cm. hosszú, 4 cm. széles.

128-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sír, egy vaskés és egy orsógommbal.

129-ik sír: 110 cm. mély, 95 cm. hosszú, gyermeksir, lelet nélkül.

131-ik sír.

130-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksir, lelet nélkül.

131-ik sír: 300 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt sír. Leletei: 1. sz. griffes csat; 5. sz. más griffes csat fogantyújának egy része; 3. és 4. sz. vastör és kés darabjai.

132-ik sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; 22 üveggyöngy, egy orsógomb és vasdarabok.

133-ik sír: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír, fakoporsó nyomaival; egy bronz fülönfüggő, 58 üveggyöngy, egy vaslemez, egy orsógomb és törött sirbögge.

134-ik sír: 130 cm. mély, 130 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

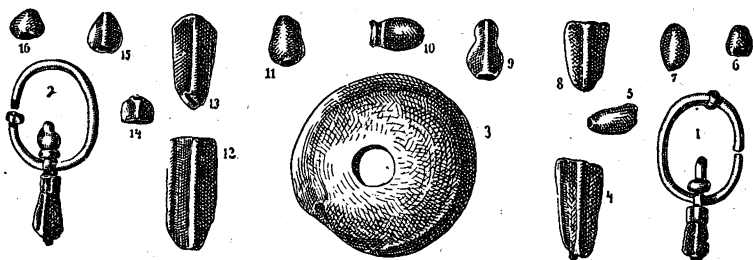
135-ik sír: 100 cm. mély, 110 cm. hosszú, fakoporsó nyomai; két bronz fülönfüggő, 17 üveggyöngy, egy orsógomb, törött sírbögre.

136-ik sír: 120 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, vaskarika és vaskéssel.

137-ik sír: 100 cm. mély, 75 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

138-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, feldúlt férfisír; egy vaskés és vastör darabjai, törött sírbögre.

139-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, fakoporsó nyomaival. Leletei: 1. és 2. sz. két bronz fülönfüggő; 3. sz. orsógomb és 17 fekete üveggyöngy.

139-ik sír.

140-ik sír: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú, gyermeksír, vaskéssel.

141-ik sír: 190 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sír.

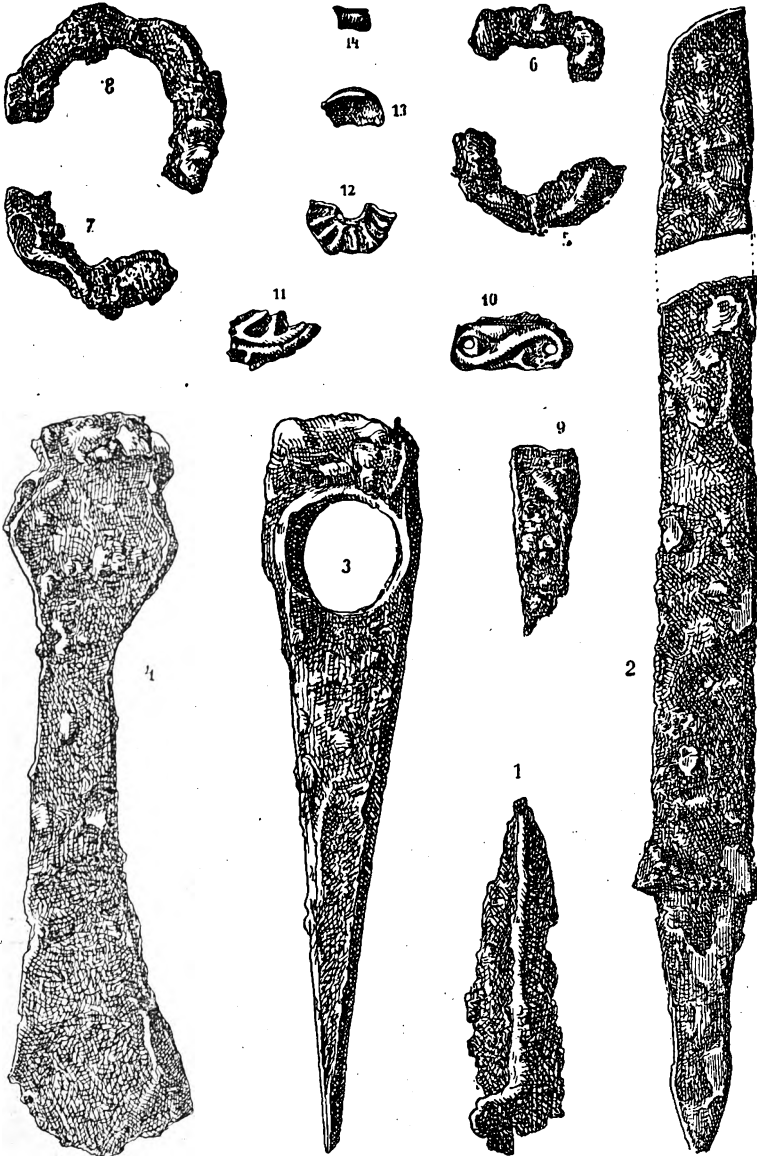
142-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír, fakoporsó nyomaival. Leletei: 1. sz. nyilvég; 2. sz. vastör; 3. és 4. sz. vascsakány; 5—14. sz. vaskarika, csat és vasdarabok, törött sírbögre.

143-ik sír: 120 cm. mély, 80 cm. hosszú, lelet nélküli gyermeksír.

144-ik sír: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; 26 üveggyöngy és egy orsógomb, törött sírbögre.

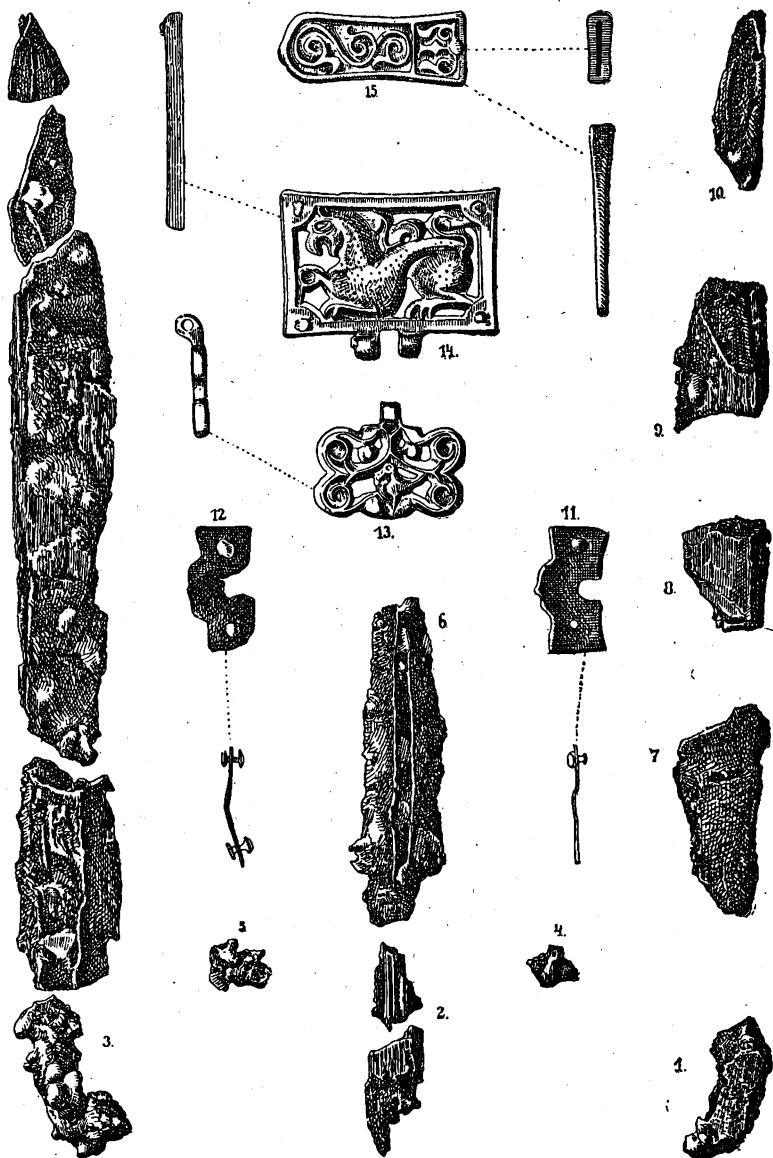
145-ik sír: 130 cm. mély, 75 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

146-ik sír: 120 cm. mély, 80 cm. hosszú, gyermek sír,
lelet nélkül.

142-ik sír.

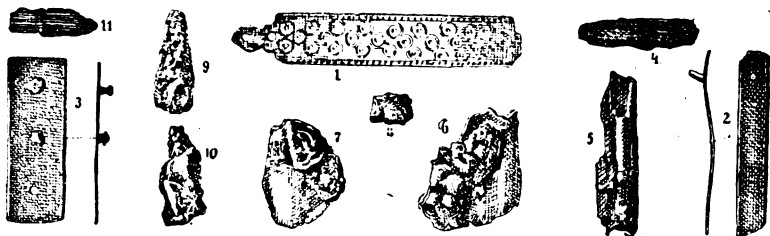
147-ik sír: 190 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, fakoporsó nyomaival; két bronz fülönfűgő, 100 drb kis sárga gyurmagyöngy, ép sírbögre.

149-ik sír.

148-ik sír: 160 cm. mély, 180 cm. hosszú, kettős sír. Leletek: 1. és 2. sz. két áttörött díszű nagy szíjvég; 2. sz. kis szíjvég, 8 drb áttörött szíjcsat, két fülönfüggő, két kis négyszögű keret, egy szíjhüvely, két szíjpánt és egy szívalaku övdísz. Törött sírbögre.

149-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír. Leletek: 1—5. sz. vasdarabok; 6. sz. vastör; 7—10. sz. vaskés darabjai; 11. és 12. sz. bronzlemez; 13. és 14. sz. nagy griffes csat; 15. sz. kis szíjvég.

150-ik sír.

150-ik sír: 175 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: 1. sz. csizelirozott bronz karperecz darabja; 2. és 3. sz. két bronzlemez; 4—11. sz. valószínűleg vaskés darabjai. Törött sírbögre.

151-ik sír: 160 cm. mély, 165 cm. hosszú; egy feldúlt sír, minden lelet nélkül.

Ezen alkalommal a fenti 35 férfi-, 57 női, 56 gyermek-, két kettős és egy többes sírnál több — mint már fent említém — feltárható nem volt, mert a lelhely rendes gazdasági művelés alatt levő szántóföldön terülven el, őszi szántás alá vétéstett, azonban kétségtelen, hogy a sírmező még tovább terjed és sok, a történelmi kutatásra nézve kincset képező tárgy marad továbbra is a föld gyomrában enyészetnek kitéve.

A sírok fekvése észak-nyugattól dél-keletnek, éppen mint a nemesvölgyi és szent-péteri azonos jellegű sírmezőkön, észleltetett; ezen iránytól ritka esetben tapasztaltatott eltérés.

A temetkezés legtöbb esetben koporsó nélkül történt, azonban helyütt több sírban már a földben egyenszögű, 2—4 cm. vastagságu, barnaszínű, hosszénégyszög alakban jelentkező vonalak jelezték az egykori koporsót, ami sem a szent-péteri, sem a nemesvölgyi sírmezőn nem észleltetett, s így ugyanazon néptörzs létezésének újabbi idejére vall a csúnyi sírmező.

Ezen temetkezési helyen sok sír volt feldúlva, mit a rendetlenül elszórt csontozat és a leletek teljes vagy részbeni hiánya sajnosan igazolt.

Azon fontos körülményen kívül, hogy ezen sírmező fölfedezése folytán megyénk területén most már egy és ugyanazon néptörzsnek harmadik sírmezeje konstatáltatott, nagyon fontos eredményeket értünk el azáltal, hogy szám-talan új alakkal és új rajzzal bíró leletet találtam, aminők-hez hasonló az eddig feltárt azonos jellegű nemesvölgyi 244 és szent-péteri 120 sírban nem fordult elő.

A kard a baloldalon, a felső lábcsőr mellett fekszik, a csákány, tör és a kés rendszerint a jobbkéznél található, de kés, tör és nyilvégek balkézt is találtattak.

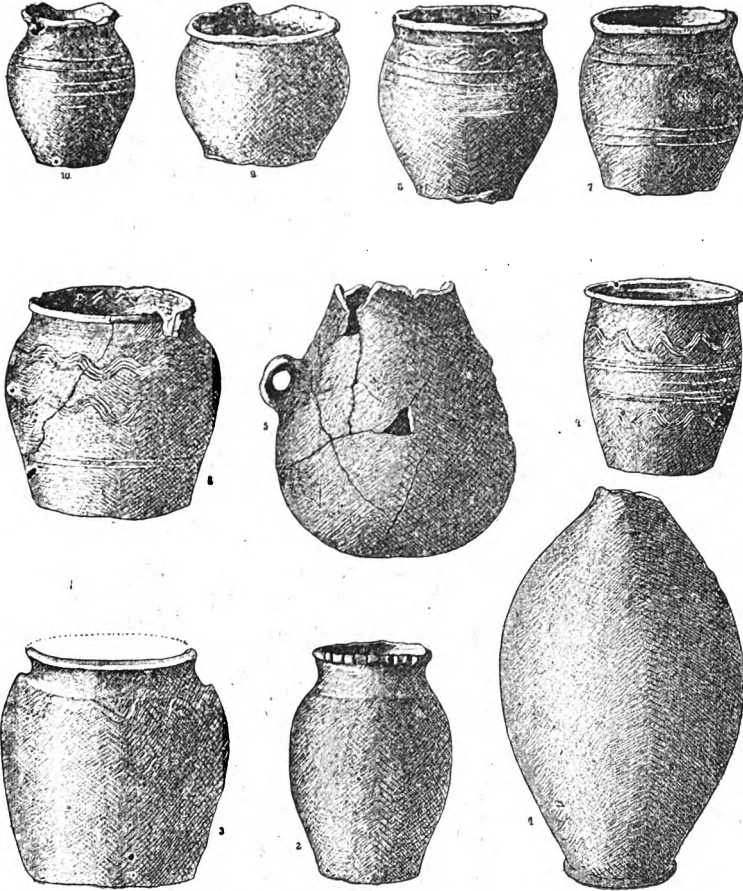
Kard a 151-ik sírban csakis három példányban volt épen kivehető.

A sírbögrék különböző idomuak és nagyságuak; legtöbb sírban nyiltszáju bögrék találhatók, melyekbe folyékony étek közé sokszor baromfiús is tétetett, mit a bögrékben található apró csontok igazolnak; igen ritka esetben csakis ital elhelyezéséhez alkalmas szájszáju korsók találhatók.

A bögrék rendszerint a láb végénél, néha az alsó lábcsőrök egyik vagy másik oldalán, s ritka esetben a fejnél voltak elhelyezve; anyaguk fekete föld, amelyből idomitott bögre nyílt tűznél szárított ki; ritka esetben sárga agyagból jól kiégetve is találhatók, különösen a korsók.

Az ezen ásatásból kikerült bögrék nyolcz különböző nagyságban találtattak, fekete földből alakítva, két korsó pedig sárga agyagból jól kiégetve, és pedig:

1. sz.: Sárga agyagból kiégetett korsó. Talp-átmérője 6 cm., magassága 25 cm.; 20 cm. magasságban kezdődött a 4 cm. széles, 5 mm. vastag fül, mely a karima alatt végződhetett, felső karimája

Csúnyi edények.

hiányzik. Talp-köríve 20 cm. 5 mm., legnagyobb köríve a középén 50 cm., torok-átmérője 3 cm.

2. sz.: Fekete földből készült nyílt bögre. Talp-átmérője 6 cm., talp-köríve 22 cm., magassága 14 cm., öblöny-átmérője

6 cm.; a karima egyenletes benyomásokkal diszítve, karima-köríve 20 cm., középen legnagyobb köríve 32 cm. 5 mm.

3. sz.: Fekete földből készült nyílt bögre. Talp-átmérője 6 cm. 5 mm., talp-köríve 23 cm., középső köríve 38 cm., öblöny-átmérő 10 cm., karima köríve 32 cm., magassága 11 cm. 5 mm.

4. sz.: Fekete földből készült nyílt bögre, legnagyobb körívén három-három körvonallal diszítve, ezek alatt és fölött pedig hullámos szalagdisz. Talp-átmérő 6 cm. 5 mm., öblöny-átmérő 10 cm., középső köríve 37 cm. 5 mm., felső karima-köríve 28 cm., talp-köríve 22 cm.

5. sz.: Sárga agyagból égetett korsó, melynek felső része hiányzik. Talp-átmérője 5 cm. 5 mm., köríve 22 cm., középső legnagyobb köríve 51 cm.; 10 cm. magasságban van a 2 cm. vastag fül, melynek lyuk-átmérője 2 cm.

6. sz.: Fekete földből készült nyílt bögre. 13 cm. magas, fent négy-, középen hatvonalos szalagdisz, ez alatt pedig három körvonalból álló disz. Talp-átmérő 9 cm., köríve 30 cm., középső köríve 42 cm. 5 mm., öblöny-átmérője 11 cm., köríve 36 cm.

7. sz.: Fekete földből készült nyílt bögre, 8 cm. 5 mm. magas. Talp-átmérő 5 cm., köríve 18 cm., öblöny-átmérője 7 cm., nyak-köríve 19 cm., középső köríve 28 cm.

8. sz.: Fekete földből készült nyílt bögre, 10 cm. magas. Talp-átmérő 6 cm. 5 mm., köríve 23 cm., öblöny-átmérő 8 cm. 5 mm., karima-köríve 25 cm., közép-köríve 32 cm.

9. sz.: Fekete földből készült nyílt bögre, 8 cm. 5 mm. magas. Talp-átmérő 7 cm. 5 mm., köríve 26 cm. 5 mm., öblöny-átmérő 9 cm. 5 mm., nyak-köríve 26 cm., közép-körív 34 cm.

10. sz.: Fekete földből készült és négy körvonallal díszített, 10 cm. magas sírbögre. Talp-átmérő 5 cm., köríve 20 cm., öblöny-átmérő 7 cm. karima-köríve 20 cm. 5 mm., középső köríve 27 cm. 5 mm.

Ezen sírbögrékben kisebb csontozat, mellettük pedig nagyobb konczcsontok, rendszerint lábszár-csontok találtattak, melyek egyes esetekben az emberi alsó lábszár-csontokon voltak keresztbe fektetve.

Ezen összes leletek Mosonymegye régiségtárában vannak elhelyezve, és pedig összesen három kard, 12 bögre és 914 egyéb tárgy.

Az engedélyezett ásatási idő lejárván, 15 napi munkanap kihasználásával az ásatást abbahagyni kellett.

M.-Óvár, 1894 november 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

V. Gáta.

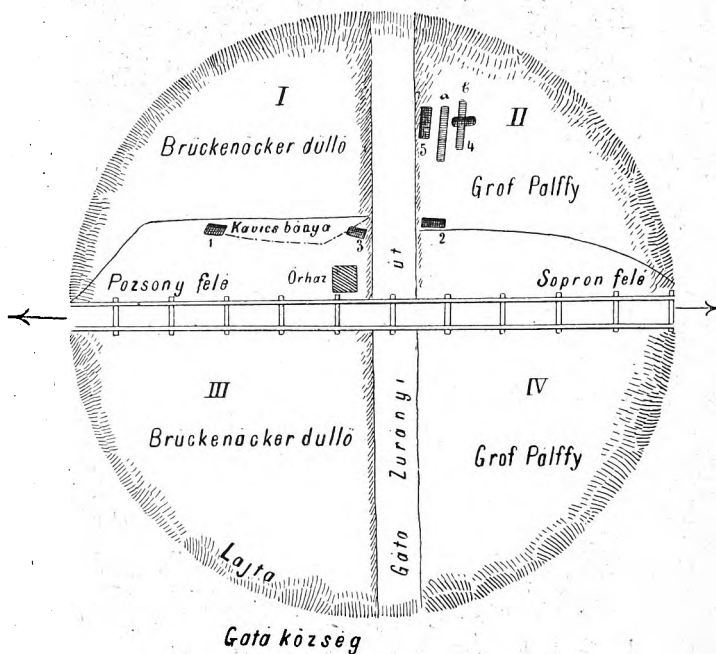
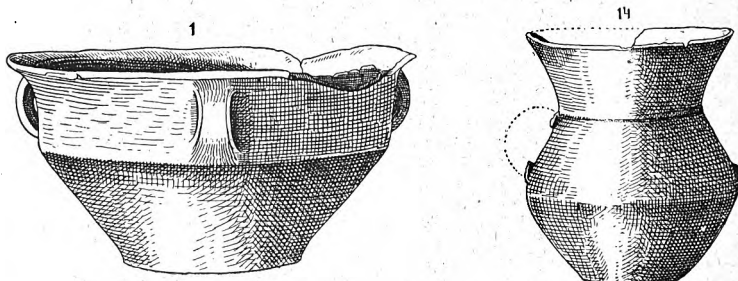
Bronzkori (?) sírmező. 1897 december 1 és 2; 1898 márczius 3.

Az 1897 december 2-án Párndorfon tartott próbaásásról a vendéglőbe betérve, találkoztam a sopron—pozsonyi vasút egy alkalmazottjával, kit kérdezvén: vajjon ezen vasút építése alkalmával nem akadtak-e valahol régészeti leletekre? azon feleletet nyertem, hogy Gáta község határában találtak régi sírokra és bronztárgyakra, de ezek sorsáról felvilágosítást adni nem tudott. Azonnal Gátára siettem, hova késő este érkezvén meg, arra kellett szorítkoznom, hogy a község előljáróit meghivatván, felvilágosítást kértem, hogy azon alispáni körrendeletnek, mely a régészeti leleteknek azonnali bejelentésére kötelezi, miért nem tettek eleget? Az előljáró urak himeztek-hámoztak, s védekeztek azzal, hogy ők a régi sírok leleteiről csak utólag értesültek, szóval nem akartak tudni semmit, s így csak a korcsmárostól voltam képes annyit megtudni, hogy a vállalat által alkalmazott idegen horvát munkások zomporszámra hozták hozzá a bronztárgyakat, karpereczek és mindenféle alaku sárgarezet és átlukasztott fehér csontokat, amelyeknek ő semmi értéket sem tulajdonítván, azokat egy falubeli birtokos tanuló fia, Schreder Vincze vásárolta össze és Bécsbe vitte.

Részint idő hiánya, részint a zord idő miatt azon alkalommal ásatást nem tartottam, s még azon éjszakán elhagyva Gátát, főtörekvésemet oda irányoztam, hogy a megyei muzeumot a Bécsbe vitt tárgyak birtokába juttassam, miután azokat a korcsmárosnak, bár igen hiányos leírása szerint, keltakoriaknak tartottam. Ezen leleteket ezideig — sajnos — még letétként, de még lerajzolás céljából

sem voltam képes megszerezni, ami meg lett ugyan ígérve, de az ígéret sokszoros kérés és sürgetés daczára ezideig beváltva nem lett.

Időközben sikerült a gátai lelhelyről a következő tárgyakat megszerezni, ú. m.:

Gátai sírmező.

1. Morvay Lajos mérnök úrtól az 1. sz. sírcsészét, mely 8 cm. magas, talp-átmérője 7 cm., legnagyobb köríve 45 cm., öblöny-átmérője 16 cm., keményre szárítva, három füllel.

2. Gáta község elöljáróságától a 14. sz. bögre, mely 8 cm. magas, talp-átmérője 4 cm. és szépen csiszolva van.

Biztos értesülés, a lelhely biztosítása és meghatározása céljából f. évi márczius 3-án az egylet alelnökével, Öshegyi József megyei főügyésszel a hely színére rándultunk és konstatáltuk, hogy a lelhelyet egy, a sopron—pozsonyi vasút és a gáta—zurányi megyei út által függélyesen négy részre hasított domb képezi, s miután előbb a domb fölött elvonuló utat is a vasút miatt leásták és mélyítették, ezen mélyített út és vasuti átmetszés területén 20—25 sírt rontottak szét. Azon reményben, hogy idegen munkások az agyagbögréknek bizonyára nem tulajdonítottak értéket és ilyenek talán a faluban még kaphatók lesznek, közhírré tétel folytán jelentkezőktől megvettük a következő bögréket, ú. m.:

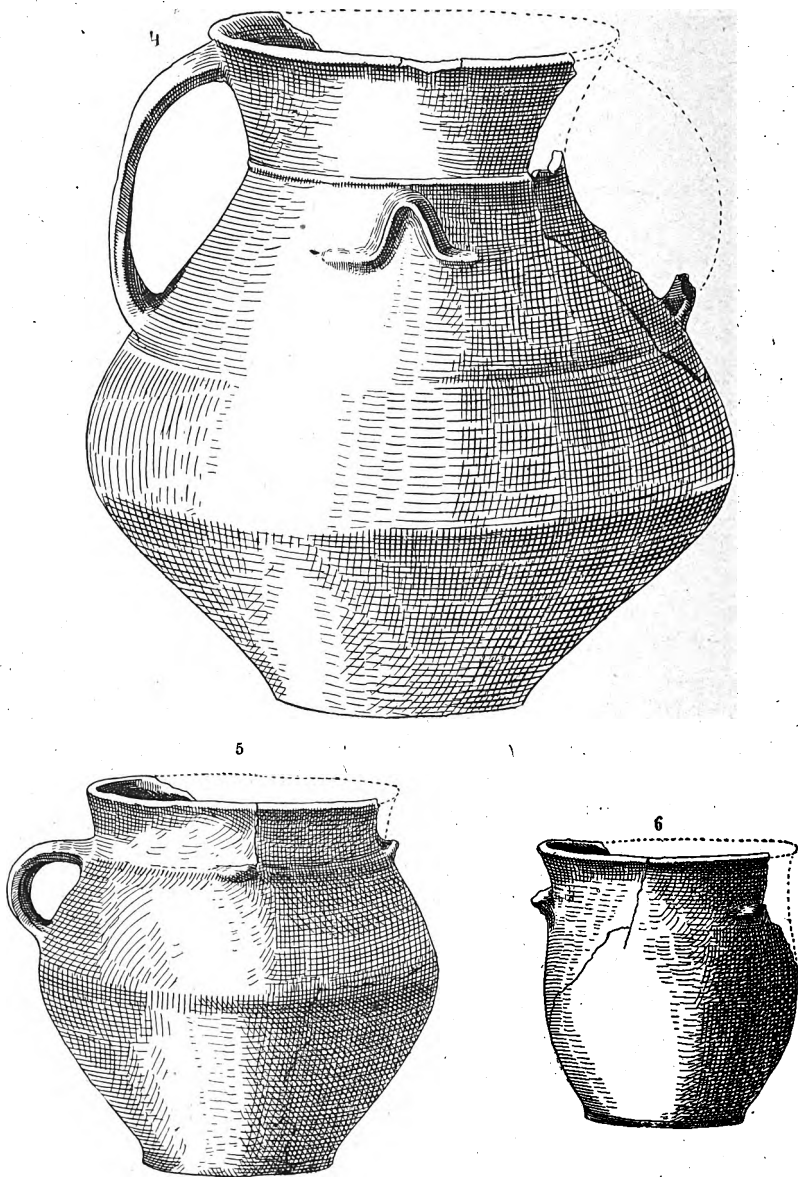
1. A 4. sz. urnát, melynek magassága 28 cm., talp-átmérője 10 cm., legnagyobb köríve 15 cm., öblöny-átmérője 7 cm.; a két fül közötti tér közepén $\wedge$ alakú domború diszítés van, míg annak átellenes oldalán két letörött rész kezdete látszik, mintha ott is egy harmadik fül kezdete lenne, ami azonban valószínűtlen, mert ekkor nem két, hanem csak egy törés lenne látható.

2. Megvettük a következő bögréket, ú. m.:

a) az 5. sz. a. bögrét, melynek magassága 13 cm., talp-átmérője 6 cm., legnagyobb köríve 40 cm., öblöny-átmérője 12 cm.; egyfüles, ezzel átellenben egy bütyökdiszitmény; b) egy rosszul szárított sírbögrét (6. sz.), melynek magassága 9 cm., talp-átmérője 7 cm., köríve 34 cm., öblöny-átmérője 10 cm. Valószínűleg volt egy füle, amelytől átellenben csúcsos bütyök diszeleg.

Az ekként konstatált lelhelyen feladatunkat képezte megállapítani, hogy egyáltalában találhatók-e még sírok, s ha igen, mily irányban? Miért is először az átmetszések meredek oldalait vevén vizsgálat alá, az I. dombhasáb

oldalán 1. számmal jelzett helyen észleltünk vegyült földet, mely hely egy 2 m. mély sír végének bizonyult, hol néhány

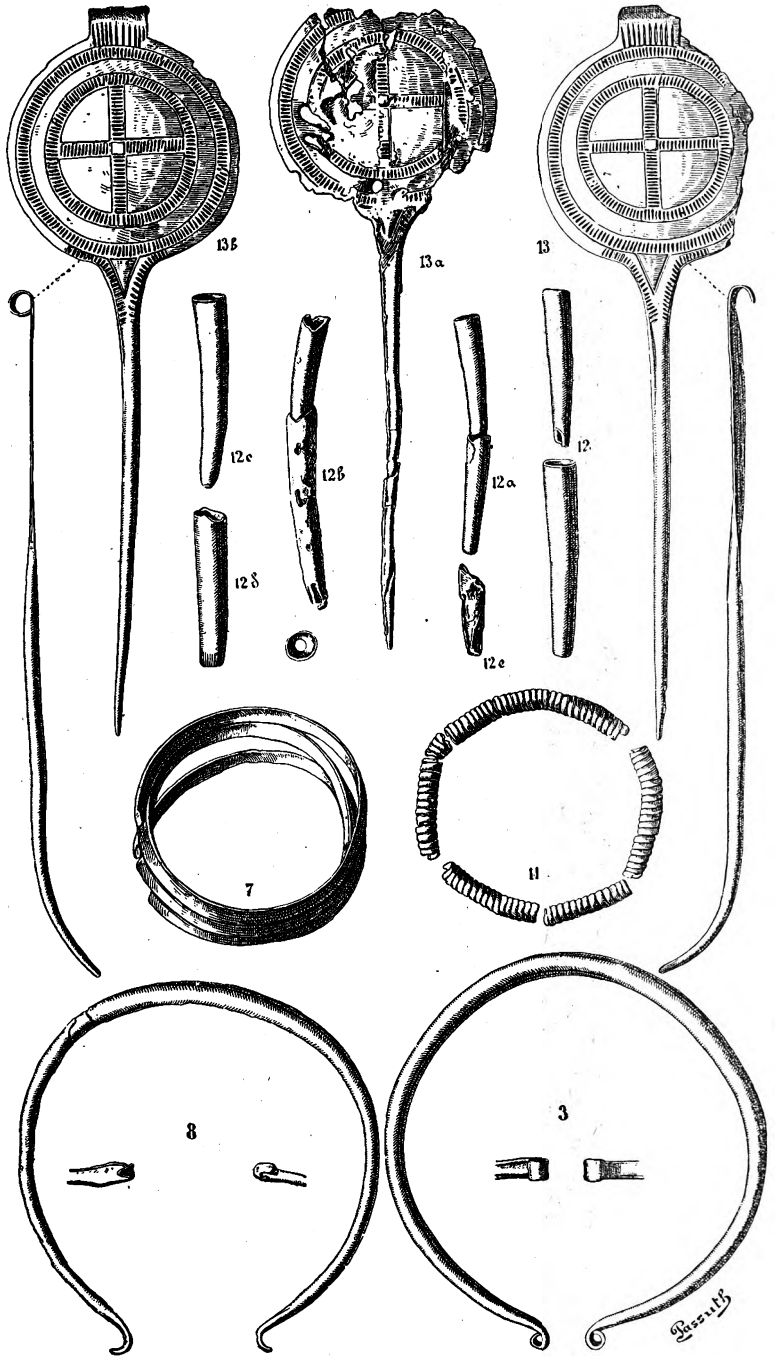
koponyaszilánkon kívül mitsem találtunk. Ezáltal megállapítható lévén, hogy ezen földhasábban kavicsgödörnek kihalított területen még több sír is lelhető; a domb II. hasábját kutattuk át, és pedig annak meredek partját nyeretvén meg, a 2. sz. helyen találtuk a 2-ik sírt, és pedig egy sírnak ismét fejfelöli végét, a váz derekától kezdve. A csontozat el volt korhadva, kivéve a patina által megóvott jobboldali alsó karcsontot, mely sírból a következő leletek kerültek elő:

A jobboldali karcsontot, amelyet most is övezett háromszoros tekercset képező bronz karperecz (7. ábra), míg a balkar mellett bronz karkötő (8. ábra) találtatott. A jobb váll fölött állott egy finoman csiszolt sírbögre két füllel (9. ábra), melynek magassága 12 cm., talp-átmérője 4 cm., köríve 39 cm., öblöny-átmérője 11 cm. A bal kéznél volt egy lapos tál darabokban. A váz 170 cm. mély, részben nyugatról keletnek nézve feküdt.

A 3-ik sírt a II. dombhasábnak a megyei út melletti részén találtuk 190 cm. mélységben, de elkorhadt csontokon kívül mi sem került elő.

A II. dombhasábon ezután 1 m. széles és 10 m. hosszú árkot huzattunk, melynek feneke azonban egyenletes ösföldet mutatván, ott sírt nem találtunk, de leltük a b) alatti 1½ m. széles és 10 m. hosszú árok segélyével, hol a 4. sz. sírt tártuk fel, melynek csontozata a koponyával együtt a megyei muzeumba szállíttatott, de a 2 m. mély sírban az emberereklyéken kívül egyéb nem volt, mint egy sírbögre, melyen karima alatt három kis bütyökdisztés egyenletes távolban látható. 15 cm. magas, talp-átmérője 8 cm., köríve 50 cm., öblöny-átmérője 14 cm. Bögre jobbvállnál, kéznél tál.

Az 5-ik sír a megyei út árkanak mélyítése útján találtatott, és pedig a föld felszínétől 210 cm. mélységben. A jobblábszár alatt feküdt a törött tál, a jobbváll fölött a sírbögre szintén darabokban. Az alsó lábszárak keresztbe feküdtek. Találtatott egy bronztekercsü karperecz (I. 11. ábra), 9 drb faragott csontdís, melyek valószínűleg egymásba voltak dugva, mint ezt az egyik darab mutatja (I. 12. ábra). Továbbá találtatott 3 drb egyforma bronztárgy, 19 cm. (I. 13. ábra) hosszú, görbült véggel, hegyesen végződve, míg az 5 cm. átmérős, felső körives lap négy körrel van díszítve és keresztbe két párhuzamos, átmetsző vonallal díszítve, melynek körei egyszerű vonaldíszszel ékítvék. Ezen, valószínűleg kontyűk ketteje félig egymás fölött találtatott, mintha külön a kontyba dugatván, felső kis hüvelyüknél összeköttetett volna, míg a harmadik tű valószínűleg az ekként alul szétvált lap közötti sír fedezésére szolgálhatott.

A 6-ik sír a III. dombhasábra vont próbaárok útján találtatott 190 cm. mélységben, de a 3. sz. bögrén kívül, mely 5 cm. magas, talp-átmérője 3 cm., köríve 25 cm., öblöny-átmérője 8 cm., s mely a fültől átellenes oldalon egy kis bütyökkel van díszítve, mi sem találtatott.

A sírok mind nyugatról keletre fekszenek, egymástól távolságuk még nem volt konstatalható, a bögrék mind a jobbváll fölött voltak és minden sírban a kéz táján lapos cseréptöredékek találtattak. A dombhasáb IV. részén kísérlet nem volt tehető, mert őszi gabonával volt bevetve. Ezek szerint ezen próbaásatás folytán alapos reményünk van, hogy mind a négy dombhasábban fogunk sírokat találni, s így ehelyütt nagyobb szabású ásatás fog tartatni.

M.-Óvár, 1898 márczius.

Dr Sötér Ágost.

VI. Hegyeshalom.

Római laktelep. 1893 augusztus 20.

1889 augusztus 20-án hegyeshalmi Kobli István legény Schiessler Pál földjén egy római érmet és egy bronzfibulát talált, melyeket megvételre felajánlván, azok a megyei muzeum részére megszerezettek, a választmány 9/1889 sz. a. határozata által pedig fölkértem, hogy a lelhelyre kiszállva, ott próbaásatást tartsak.

Ezen megbízás folytán a hely színére siettem és megállapítván, hogy ezen lelet szántás közben eke által hozatott felszínre, két kutató árkot vonatván, ezek mindegyikéből római terra sigillata és egyéb római cserépedény-darabok, valamint ismeretlen rendeltetésű rozsdamarta vasdarabok kerülván elő, ezennel konstatáltam, hogy a lelhelyen római laktelep állott, ahol, ha az egylet római régiségeket kíván szerezni, nagyobb szabású ásatás lenne tartandó.

M.-Óvár, 1898 augusztus 25-én.

Dr Sötér Ágost.

VII. Hegyeshalom-Márialiget.

1885 április 11.

Az egylet választmányának 18/1885 sz. a. kelt határozata folytán Mamuliti Mihály egyleti tag társaságában 1885 április 11-én Márialigetre rándultam az ott állítólag létező ókori temetőn eszközözendő próbaásatás céljából.

A hely színén megjelenvén, az uradalmi tiszttartó, Sommer László úr kalauzolása mellett az uradalmi birtoknak Miklósfalu határát érintő észak-nyugati oldalán, az ú. n. halastó mögött egy nagyobb és egy kisebb dombra akadunk, melynek aljában néhány év előtt egy emberi csontváz találtatott.

A nagyobb domb észak-nyugatról dél-keleti irányban egy, az ösföldig lenyúló metszet által vizsgáltatott meg, s mintegy egy ölnyi mélységig kevert földet mutatott, mely között csakis néhány barna cserépedény találtatott.

Ezután kísérlet tétetett az ezen dombtól délnek eső másik dombon, melyen tölcésáralaku bemélyedés észleltetett; e helyen a bögredarabok nagyobb számban észleltettek és lócsont-darabok is kerültek felszínre.

Az ott működő napszámosok egyike a domb közelében elterülő füzesben is állítólag évek előtt emberi csontvázat lelt, hol azonban a befásítás folytán kísérlet nem volt tehető, s nagyon valószínű, hogy ezen erdőcske alatt terül el a hagyomány szerint e környéken levő sírmező. Az itt észlelt néhány kisebb domb alakja nem tevéen valószínűvé, hogy azok temetkezési helyet takarnának, az ásatás költségkimelésből abbahagyatott.

M.-Óvár, 1885 április 12-én.

Dr Sötér Ágost.

VIII. Körtvélyes.

Római jellegű temetkezési hely és laktelep. 1893 augusztus 15; 1884 június 25; 1890 augusztus 7 és 8.

Azon hirre, hogy Körtvélyesen szántás közben egy lejtőn fekvő szántáson évek előtt egy nagy kövályu ásatott ki, mely Horvát-Járfalu községében egy földmives udvarán itatóvályuként tesz szolgálatot, ezen községbe 1883 augusztus 15-én kirándultam, s ezen kövályút megtekintvén, az annak egyik fenékvégén vánkosnak meghagyott emelkedésből megállapítottam, hogy az egy kősarkophag, melyen habár felirat nincsen, rendeltetési célja kétségtelen. Ezen kő lelhelyét Körtvélyesen kipuhatolva, még aznap próbaásatást rendeztem, s egy északról délnek vonuló kőfalra akadtam; ennek közelében nyugat felé 150 cm. mélységben egymástól 2 m. távolságban három É.-É.-Ny.-ról D.-D.-K.-nek fekvő sírra akadtam, melyekben azonban a lábszár- és karsontok kivételével a többi csont teljesen el volt korhadva és semmiféle más tárgy sem volt fölfedezhető; további 2 m. távolságban egy hossz-négyszögű, két oldalán felálló karimájú, nagy cseréptéglákból — melyek vastagsága 3 cm. — összeállított gyermeksírra találtam; két hosszában fektetett cseréplap képezte a koporsó fenekét, a hosszoldalon két-két, elején és

végén egy-egy felállított cseréplap képezte az oldalakat és az egész négy csúcsba állított cseréppel, mint tetőzettel befödve találtatott.

A tetőzet egyik cseréplapja valószínűleg szántás közben betiportatván, az ennek folytán földdel telt sírt szorgosan átkutattam, de sem csontra, sem más tárgyra nem akadtam, s csakis a sír fenekén szemlélt korhadékban elvonuló sárgás erek jelezték, hogy azok a teljesen elkorhadt gyermek-csontok maradványait képezik.

A cseréplapok régiségtárunkban elhelyeztetvén, tekintve, hogy ezen temetkezési hely a Köpcseny, Oroszvár, Körtvélyes és Járfalu környékén állott Gerulata-Castrummal esetleg némi összefüggésben állhatott, ezen kétségtelenül római jellegű lelhelyen az ásatás folytatandó lenne.

2. 1884 június 25-én azon alapra fektetett reménynyel indultam Ivánfi Ede egyleti alelnökkel Körtvélyesre, hogy ott, hol a múlt évben négy római sírra találtam, s honnét már egy kősarkophag is előkerült, az ásatást siker kísérendi, azonban daczára, hogy Batthyányi József gróf kasznárja, Faix N. a legnagyobb előzékenységgel bocsátott rendelkezésünkre egy ekét, melylyel több, 30—40 ölnyi hosszú mély barázdát huzattunk, s noha nyolcz, és pedig $1\frac{1}{2}$ m. mély, 6 m. hosszú keresztárkot ásattunk, néhány római cserépdarabon kívül, melyből kettő terra sigillata, semmire sem bukkantunk.

Egyetlen egy helyen akadt meg az eke, hol egy határozottan római jellegű nagy cserépkorsót találtunk, mely 21 cm. magas, öblöny-körívé 44 cm., füle hiányzik és jeggyel is el van látva, mely mintegy gömbből kiemelkedő négy viráglevélből áll.

E napi működésünket siker nem kísérvén, az ásatást abbahagytuk.

3. 1890 augusztus 5-én Strobl József körtvélyesi jegyző jelentvén, hogy Radák N. községi pénztáros „Unterfeld“-düllőbeli földjén szántván, ekéje kajmós tégladarabokat hozott felszínre, sőt ekéje egy kőbe akadva, elszakadt, miért is azt a község eljárósága a régészeti egyesület intézkedésének

bevárására és a munka abbahagyására utasította, kötelességemnek ismertem tehát a próbaásatás megtartására azon hó 7-ik napját kitűzni, fölkérvén egyszersmind az előljáróságot, hogy ezen napra reggeli 6 órára 10 napszámost fogadjon az egylet részére és a hely színére rendelje ki, mire a mondott időre egyleti tag segítségre nem vállalkozván, Heveder Ferencz feketeerdői néptanító kíséretében Körtvélyesen megjelenvén, a napszámások 1 frt 50 kr bért és estére egy-egy liter bort követeltek, erre kijelentvén, hogy ily túlzott követelések folytán nem ásatok; végre a borigények elejtése mellett 1 frt napszámért előbb négy, azután a többi is munkához látott.

Megkezdettem az ásatást a fentnevezett pénztáros földjén, hol egy lábnyi mélységben egyes termésköveket és két láb mélységben az árok három ölnyi, egész hosszában termésköből habarcs nélkül épült falat találtam, melynek könyökét öt láb mélységig felásatva, 25 drb vastárgy és két lemez kerültek elő, melyek elszórtan feküdtek, melyeknek rendeltetési célja ugyan meg nem határozható, azonban alakjuk és a mellettük talált üvegdarabok jegeczedése után ítélve, valami vASFeldolgozási régi ipartelep maradványai lehetnek.

A talált tárgyak belső értéktelensége folytán délben ezen helyen az ásatást beszüntettem és az egyik munkás azon közleményére, hogy ugyan Radák N., úgy Jankovics N. és Waldschitz Fábé birtokosok domboldali földjein az aligmultban kajmós téglákat találtak, ezek ásatási engedélyét azonnal kieszközölve, ezen helyen folytattam az ásatást, hol három keresztmetszetet és 11 árkot huzattam, melyek sírokat jeleztek és feltáratott az

1-ső sír: melynek fenekét, gyermeksír lévén, két kajmós téglalap képezte, lelet nélkül.

2-ik sír: 120 cm. mély, 170 cm. hosszú; emberereklje jó karban; lelet nélkül.

3-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú; embercsontok és római korsó.

4-ik sír: 120 cm. mély, 125 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

5-ik sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, női váz, lelet nélkül.

6-ik sír: 190 cm. mély, 175 cm. hosszú; erős csontozat, vaskorhadék, egyéb lelet nélkül.

Beesteledvén, az ásatás abbahagyatott és a nap folyamán a munkások csak borral voltak az ásás folytatására buzdíthatók, mert háromszor bőrig áztunk, az este kitört tomboló vihar közepette pedig hazatérni lehetetlen lévén, a hajnalbani fölkelés és egész napi munkába kimerülve, az ottani korcsmában szenvedvén át az éjjelt; az árkok betakarítását a következő napon eszközöltettem.

M.-Óvár, 1890 augusztus 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

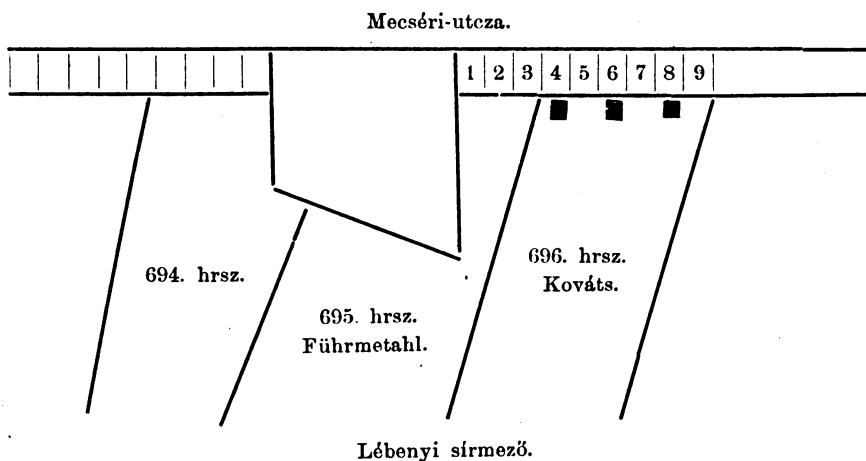
IX. Lébeny.

Római (?) vagy barbárkori (?) sírmező. 1884 június 6; 1886 augusztus 10.

1. Ezen sírmező fölfedezésére azon hír vezetett, hogy Hajós Mihály háza építésénél mélyen a földben csontokkal telt, sajátságos alaku bögrére akadt, melyben sok hamu is volt. Ezen hírre Deininger Imre tagtárssal 1884 június 6-án Lébenybe rándulva, nevezettet házánál fölkerestük és udvara mögött csekély magassággal bíró dombhátat találtunk, mely dél-nyugatról észak-keletnek vonul. Ezen dombhát nevezett Hajós Mihály nyugati szomszédja, Györi Mihály háza végében veszi kezdetét, s úgy ezen, mint a mögötte fekvő és a Mecséri-utczába néző ház sor udvarai között terül el, úgy, hogy — Hajós Mihály háza ezen soron utolsó lévén — ezen ház soron túl dél-keletnek szelid lejtőt képez; az észak-nyugati oldalon azonban ezen dombot a házak és a jelenlegi temető messze követvén, a domb egy része már leásatott, s így a Mecséri-utczabeli házak udvarait és kertjeit 1—4 m. magasságig emelkedő meredek fallal környezi. A dombhát különben végig szántóföldnek használtatik és bevetve találtatott.

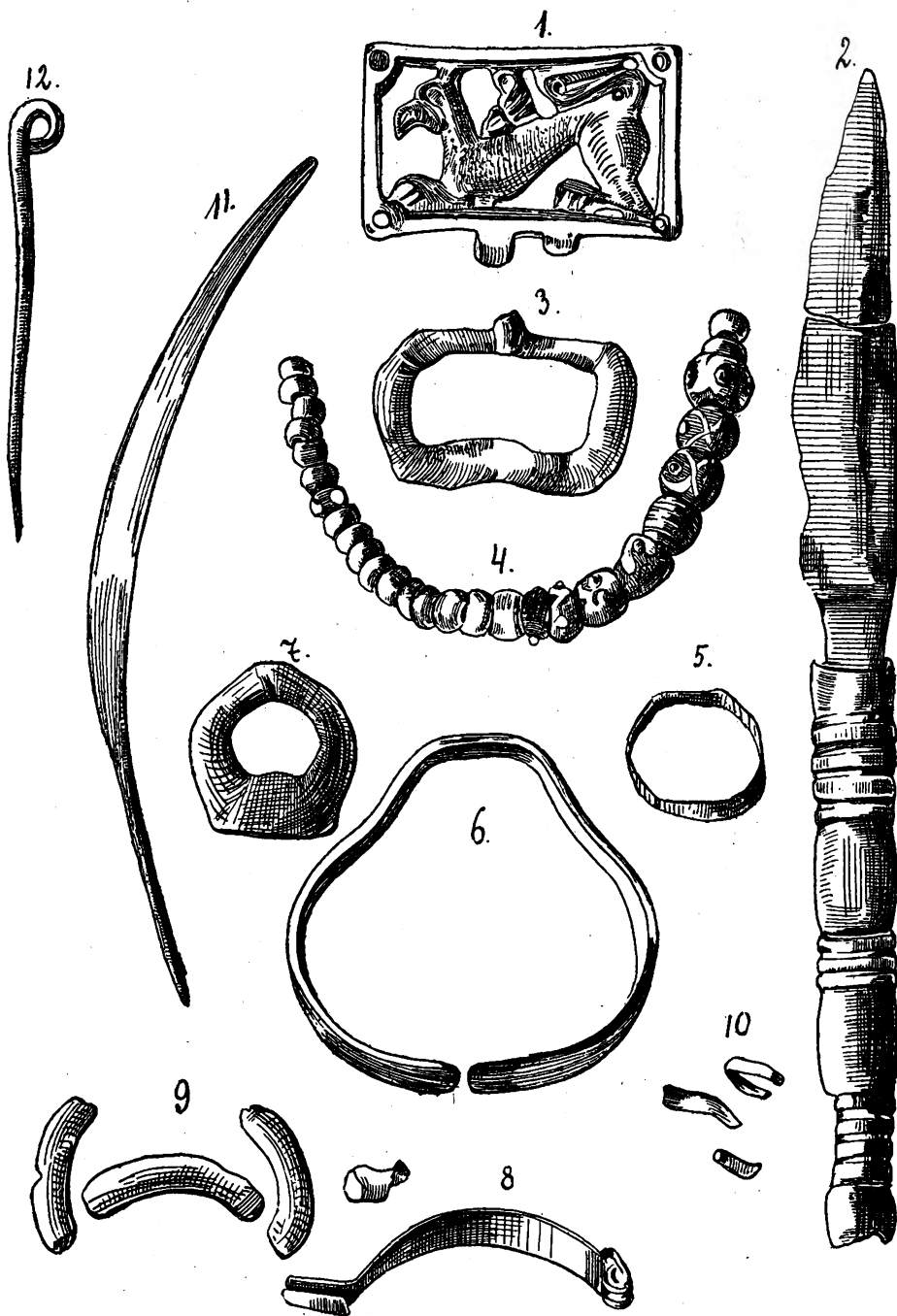
Leletek után kérdezősködve, minthogy a fentemlitett bögre már összezuzatott, a Györi Mihály birtokában levő és ezen helyen talált egy bronzgyűrű és egy bronz nyakperecznek 3 drbja az egylet részére megvétettek; nevezett még karpereczeket is talált volt, azonban azokat gyermekei játszás közben elveszték.

Az egész dombhát bevetve lévén, csupán Hajós Mihály háza végében, a dombhát dél-keleti lejtőjén levő luczernásban tehattunk egy árok kiemelése által próbaásást, de siker nélkül, mert kevert földre nem akadván, úgy látszik, a

temetkezés inkább a dombhát magasabb részén történt. Figyelmünket már most a fentebb leirt temetőntúli házsor beltelkeit határoló meredek partra irányoztuk.

Az egyes házak lakóit kikérdezve, értesültünk, hogy partomlások esetében többször akadtak koponyatöredékekre, miért is a partot vizsgálván meg, egy helyen kevert földre akadtunk, azonban csakis rendetlen alaku gödröt találtunk, melyben hamu, faszén, cserépdarabok és háziállat-csontok (borju, sertés és baromfi) találtattak. Egy másik ház partját megvizsgálván, hol a tulajdonos 1883. évben állítólag egy koponyát talált, az általa jelzett helyen alig fölismerhető földkeverék nyomán a partba befelé dolgozva, gerinczcsontra

Lébenyi sírmező.

akadtunk ; ezen 172 cm. mélységben fekvő, észak-nyugatról dél-keletnek eltemetett csontváz alsó része a medenczecsonttal együtt hiányzott ; ezen

1-ső sír leletei a következők : a gyenge csontokból is következtethetőleg női váz, balkarján nyitott bronz karperecz, melynek végei felül egymásra érnek, a karika szélén köralakú, bevéssett, igen egyszerű ékítés látható. Balkezének mutatóujján igen primitív vékony karikagyűrű, minden ékítés nélkül. Jobbkezének valamelyik ujján, ami meghatározható nem volt, szintén volt egy hasonló bronzgyűrű, mely azonban csak három lemezkében volt kivehető. Dereka alatt a medence körül rovátkás gomb találtatott bronzból 2·2 cm. átmérővel, közepén lyukkal, melyben vasrozsdá nyomai találtattak. Balkezén alul, anélkül, hogy ezzel érintkezett volna, vastör feküdt 8·2 cm. hosszú, díszített csontnyéllel, a tör pengéje csak mintegy 8 cm. hosszú lehetett ; vastagságra és szélességre már alig lehet következtetni. Ezen tör hegyével a kéz ujjai felé irányítva feküdt. A tör és a test között találtatott két bronztárgy : az egyik 8·6 cm. hosszú és 0·9 cm. széles penge, 4·5 cm. hosszú szegalaku nyújtvánnyal ; a másik 6·6 cm. hosszú szeg, melynek egyik vége és a másik tárgynak szegalaku nyújtvánnya úgy van laposra köszörülve, hogy a kettőnek ily módon keletkezett lapjai teljesen egymásra illenek, s azért összetartozandóságuk alig szenved kételyt. A nagyobbik tárgy kétélű és elég széles, pengéje lapja felé meghajtott lévén, a római „stigilis“-hez hasonló s talán hasonló célra is szolgált. A nyélnek nyomaira már nem lehetett akadni, valószínűleg fából lehetett, s így a bronz által nem konzerváltatott úgy, mint a vastör rozsdája által, mely a fatoknak legalább nyomait tartotta fenn a vastörnél. Közvetlen a tör nyele mellett találtatott 27 drb sárga, zöld, barna és több színűre ékesített gyöngy, melyek átmérője is 6·12 mm. közt váltakozik. Miután föl lehetett tételezni, hogy ezen gyöngyök fűzve kerültek a sírba, a fentemlitett gyöngyök közül két erősen egymáshoz tapadt gyöngykitöltő anyag Deininger Imre tagtárs által górcsői vizsgálat alá vétetvén, kiderült, hogy a fonalat mészréteg vevén körül, a szerves eredetű fonal eltűnt ; ezen inkruztáció nemcsak a fonal vastagságát tüntette fel, de

minden kételyt kizárólag lehetett a rostok lenyomatából konstatálni, hogy a fonal lenrostokból volt.

2-ik sir: az előbbtől mintegy 60 m. távolságban, 140 cm. mélységben. Ebben is hiányzott már a koponya; a csontvázból ítélve, igen nagy és erős férfi sirja volt. Csakis egy bronzfibula találtatott, melynek tüje nem került elő. A csontváz fekvésiránya a fenti első sírhoz hasonló.

3-ik sir: a fentjelzett két sir között fedeztetett föl, azonban emberereklyéken kívül leletet nem tartalmazott.

1. Ásatási engedély hiányában, tekintve, hogy a sírokat takaró föld gabonával volt bevetve, az ásatás folytatható nem volt, mert a leletek csakis a föld felszínének érintetlenül hagyása mellett kikotrás útján voltak kiszedhetők, más helyen pedig a meredek partban földvegyülék észlelhető nem volt.

2. 1886 augusztus 10-én ismét kirándultam azon helyre, hol a temető mellett kutató árkok segítségével öt sirt tártattam fel, miután azonban embercsontokon kívül semmi leletre nem akadtam, az egylet szerény anyagi erejét nem mertem igénybe venni és a napszámosokat sajátomból kifizetve, az ásatást beszünttettem.

Nézetem szerint ezen római vagy barbár korszakbeli temetkezési hely, tekintve a Győri Mihály háza és a feltárt három sir közötti nagy távolságot, oly nagy kiterjedésű, hogy ott a síroknak százszámra kell vagy legalább kellett lennie, s ehelyütt urnatemetőnek is kell lenni, mert hír szerint már több ízben találtak hamuval telt nagy bögrét, vagyis hamvvedret, azonban eddig ily urna lelhelyét konstatálnom nem sikerült.

Megjegyzendő még az is, hogy ezen község egyik dűllőjét ma is „Római dűllő”-nek nevezik.

Ezen község határában tehát nagyobb szabásu ásatás lenne folytatandó.

M.-Óvár, 1886 augusztus 16-án.

Dr Sötér Agost.

X. Lébeny-Szent-Miklós.

A szent-miklósi kisházások ú. n. „Kisházi düllő“-jén hír szerint évek előtt urnák találtatván, 1886 márczius 16-án a hely színére kirándulva, egy ott munkálkodó földműves által a lelhelynek jelzett területen, terméskő- és téglatormelékre akadva, mindenekelőtt konstatálandó, — ami azonnal nem sikerült, — hogy a szent-miklósi czukorgyár működése idejében felállított urasági muzeum céljaira ezen lelhely nem lett-e már feltárva.

Amennyiben e hely még érintetlennek bizonyulna, az ásatás elrendelése lenne szükséges.

M.-Óvár, 1886 márczius 20-án.

Dr Sötér Ágost.

XI. Magyar-Óvár.

Római laktelek, római sírok, várbeli sírok. 1885 július 25; 1886 márczius 15, 23, 24, 27, június 10; 1887 augusztus 10; 1893 augusztus 8.

Már évek előtt találtatott M.-Óvárrott a Lajta medrében egy alakokkal díszített terra sigillata-darab, mely akkor Ivánfi Ede birtokába jutott, azonban tekintve, hogy ily cserépdarabokat a víz messze távolról is könnyen tovább sodor, e lelet további kutatásra még elég alapot nem nyújtott, azonban

1. 1885 július 26-án Sporzon Béla és ifj. Manninger János tanulók csónakázás közben a Lajta-part oldalában ismét terra sigillata-darabokat lelven, ezek közül egy darabot, mely egy oroszlánfej, egy egész női és egy férfi-alakkal a kereszténység üldözése idejebeli jelenetet ábrázoló dombordiszítéssel bir, Óshegyi József úrtól átvevén, a lelhelyre eveztem és a partot vizsgálat alá véve, következő tapasztalatokra jutottam:

A Lajtának legdélibb, vagyis az ú. n. „Károly-liget“-et a téglaföldektől elválasztó ágának a városi fakereskedési teleptől kezdődő partját a víz mosván, meredekké vált; ezen meredek part mintegy 30 öl hosszúságában egész egy ölnyi mélységig a cserépedény- és csontdarabok törmelékei nagy

számban fordulnak elő, úgy, hogy félnapi kutatás után máris 39 drb terra sigillata került birtokomba.

A meredek partoldal a víz színéig két helyen keskeny vonalban lefutó földkeveréket mutatván, a nyugati oldalt megvizsgálva, egy mély kerekalaku üregnek külső oldalát találtam meg, mely, a később tett tapasztalatokból ítélve, egy betömött kútnak oldalát képezte, míg annak többi részét a víz már elmosta, s így az a Lajta-meder fenéke alatt van.

Megvizsgálva a másik, keletnek fekvő földvegyülékű helyet, ott a köralakban elterjedő vegyült földben ló-, emberi csont-, cserép- és terra sigillata-darabokat találtam; miután azonban a befelé ásás földbeomlás veszélyével fenyegetett, lefelé ásattam és itt a föld színétől számítva 5 m.-nyi mélységben, és pedig 1 m.-rel mélyebben a Lajta vízszínénél egy kétségtelenül hordóalaku, fatámasztékos kútra akadtam, melyből az iszap közül négy törött és öt egészen ép, ritka nagyságu bögre került elő, valamint egy valószínűleg díszedény fogantyúját képezett félkörívű bronztárgy is találtatott, míg a partoldalban két elkorhadt fibula fedeztetett föl.

A düllőút közvetlen a part mellett vezetvén el, a partbani továbbkutatás nem volt lehetséges.

Megjegyzendő, hogy munka közben egy arra haladó napszámos közlé velem, hogy működésem helyének közelében fürdés közben két elásott hordóra akadt, melyek helyét azonban megjelölni képes nem volt, s így méretek sem voltak eszközölhetők, kétségtelen, hogy e hordók is kutaknak alsó faburkolatai, melyekben szintén leletek nyugszanak.

Következtetésem a leletekből és a talált edények római jellegéből az, hogy e lelhely egy feldúlt római laktelek, s hogy az általam kiásott egy, ki nem ásott egy és az említett munkás által jelzett két hordó római lakhelyek kútjának végső része volt.

A kérdéses kutak közvetlen a Lajtának az uradalmi malmot hajtó jobb ága partjában találtatván, ebből következik, hogy ezen Lajta-ág az uradalom által ásatott és a Lajtának nem természetes ága, mit igazol az is, hogy ezen ág a városi, ú. n. „felső kapun“ kívül egészen egyenes szög-

ben van megtörve, s az ú. n. „halastón“ át való egyenes s így természetes lefolyása köpart által gátolva.

Ebből, valamint azon körülményből, hogy nem is képzelhető, hogy a római nép egy folyó partja mellett ásatott volna kutakat, mert ezek vize ivásra használhatlan, más célra pedig a folyó közelsége folytán szükségtelen lett volna, következik, vagy legalább is föltehető, hogy az ehelyütt létezett római castrum „Adflexum“ nevének megfelelő vízkönyök alatt nem a Lajtának ezen könyöke, hanem a Lajtának a Kis-Dunába való függélyes beömlése által képezett könyök tartandó, vagyis hogy ezen castrum az ú. n. régi téglaföldeken állott.

Ezen föltevést támogatják a következő adatok:

A téglaföldi 360. hrsz. földtől az egész út mintha csak egy magasabb övön vezetne a Lajta felé, melynek a Lajta melletti végén nem természetes, hanem emberalkotta magaslat mutatkozik, miért is

2. 1886 márczius 15., 23., 24. és 27. napjain az említett kutak közelében ásatást tartva, nemcsak itt, hanem a földeknek Mosony felé eső részein is nagyszámu terra sigillata díszedény-darabokat, sok vasdarabot, két római érmet és sok csontdarabot találtam, s így kétségtelen, hogy ezen hely a castrum területéhez tartozott.

A 368. hrsz. szántáson húzott árok éppen olyan edénytörmelékekkel telt réteggel bir az alluviális felső réteg alatt, mint a 360. hrsz. alatti föld, s így ezen területen az egylet tevékenységének még igen tág tere van és szép eredményre vezethet, jelenleg azonban, tekintve az egylet csekély anyagi erejét, s hogy az egész terület művelés alatt álló szántásból áll, további ásatás nem eszközölhető, az ehhez szükséges nagyobb pénzösszeg is hiányozván.

Az ekkor feltalált leletek a következők: egy bronzmécses, két római csonthajtű, egy COMMODVS és egy VALENTINIANVS érem, két nagy kögolyó, két mozaik padlótegla, egy köralaku vörösréz, lapos lemez, közepén lyukkal, valószínűleg bögrére helyezve, mécsnek használtatott; egy ismeretlen rendeltetésű bronzdarab, sok jelnélküli

és sok dombordíztetésű terra sigillata-darab, egy halmaz rovátkás edénydarab, egy halom vasdarab, üvegdarabok, két bronz spirális-darab, egy nagy gyurmagyöngy fele, egy összeforrott önlemez.

Azon reményben, hogy a magyar-óvári régi vár rajzának feltalálása által esetleg a fentjelzett Lajta-ág iránt felvilágosítás lenne szerezhető,

3. 1886 június 10-én Pozsonyba rándultam az ottani muzeumba, de sikertelenül kutattam; azonban Lanfranchi Gracioso Enea gyűjteményében egy nagyobb műben inicziáléként megtaláltam M.-Óvár várának régi rajzát, mely igazolja, hogy a Lajtának a vár (a mostani városrész, mely a Lajta vizével van bekerítve jelenleg is) árkaiba bocsátott vizének lefolyása nem volt, hanem megkerülvén a várat, az. ú. n. „halastón“ át egyesült ismét a Lajtával.

M.-Óvár, 1886 június 21-én.

Dr Sötér Ágost.

4. Az 1887. évben dr Csellei János kir. közjegyző m.-óvári főutczai házának a Bástya-utczai részén új épületet emeltetvén, a munkások emberi csontvázra akadván, ez egy nagy, erős férfi maradványának bizonyult, miért is mindkét hosszoldalára függélyes árkot huzatván, jobbra és balra csontvázakra akadtam, melyek mellett értéktelen vaskorhadékok, fegyverdarabok, csontgombok és lemezek voltak találhatók. Ezen lelhely kétségtelenül a vár védelmében elesett katonák tetemeit takarja. A lelhely további feltárását az élénk közlekedéssel bíró Bástya-utcza területén, tekintve, hogy a leleteknek régészeti fontosságot nem tulajdonítok, nem ajánlom.

M.-Óvár, 1887 augusztus 10-én.

Dr Sötér Ágost.

5. 1893 május 12-én értesülvén, hogy Szalay Miklósnak a pozsonyi országút mellett fekvő bérletén (Tóth József-féle családi birtok) szántás közben az eke ködarabokban akadt el, azonnal a hely színére siettem és az itt átvonult római út közelében egy homokkövekből összeállított sírra akadtam, melyben azonban tárgy nem volt található, s miután ehelyűtt

már több sir került elő, melyek egyikében római érem is találtatott, s az általam szemlélt kö- és kajmótégla-darabokból is ítélve, ezen helynek római temetkezési hely jellegét konstataálva, amennyiben az egylet kívánja, ehelyütt is nagyobb szabású ásatás lenne eszközöndő.

M.-Óvár, 1893 május 25-én.

Dr Sötér Ágost.

XII. Miklósfalu.

A) Régi falvak és római temetkezési helyek. 1886 július 31; 1887 október 4, november 18; 1897 április 19.

Az egylet egyik főfeladata a megye minden községe területének régészeti tekintetben való átkutatása lévén, ezen feladatnak megfelelően, Schimmer József tagtárs kíséretében 1886 július 31-én Miklósfalu határa vétetett kutatás alá. A község jegyzője, Hakl Ágost közreműködése mellett 10 napszámot rendeltetvén,

1. ásatás alá vétetett a katolikus templom fölött elterülő legelőn a községben „Türkengräber“ néven nevezett két domb. Ezek egyikében a bemutatott bögre találtatott két lábnyi mélységben egyéb lelet nélkül; ezen mélységen alul a föld már ösföld, keveréket nem mutat, s így az elnevezés által jelzett török síroknak más helyen kell lenni, melyeket hír szerint már az 1850-es években egy pozsonyi társaság is — de siker nélkül — keresett.

2. A budapest—bécsi vasút a miklósfalvi indóházától kezdődőleg fölfelé a második örházig, az ú. n. „Alte Dörfer“-düllön vezet keresztül. Már a düllő elnevezése igazolja, de kétségtelenné is teszi a földeken nagy mennyiségben található kö- és tégladarab nagy száma, hogy itt egy, és pedig a népmonda szerint „Fischdorf“ nevet viselt volt elpusztult község vagy talán két községnek is romjait takarja a föld, hol a vasút építése alkalmával egy kemenczére is akadtak, melyben sok szép kis bögre volt található (sehr schöne kleine Plutzerln), ezekből azonban fölfedezhető már egy sem vala.

3. Ugyanezen „Alte Dörfer“-düllöbeli földön a vasút töltése egy régi sírmezőn vezet keresztül, melynek a falu felé fekvő oldalán a tetemek egy része a vasút-építéskor kivéve és a töltésbe betemetve lön; ezen, az indóház és föld felé az első örház közötti vonalon a vasút mellett a Lajta felé (a 3. földön) jelentkező dombozat, úgy látszik, a sírmező egyik részét takarja. A vasút-építéskor alkalmazott munkás, Meixner nyilatkozata szerint a tetemek mind igen nagyok voltak, de leletre nem emlékezik.

Hagyomány szerint ezen község határában állott Putzendorf község is, melynek temploma állítólag a Saida birtokból a miklósfalvi határba a falutól átellenbe beszögellő erdőcske alatt állott; tény, hogy a miklósfalvi határt a hegyeshalmi és saidai határtól elválasztó vonalán hét határkövet olvastunk, melyek mindegyikén a PD. betű és 1745 szám állott; állítólag a határban létezik egy nagy határkö is, melyen a *Putzendorf* egészen ki lenne írva, de a követ nem találtuk meg; nagyon különös, hogy habár 1745 óta alig mult egy század és három generáció, e hely multja, elpusztulási módja és idejéről semmiféle felvilágosítást nyerni nem lehetett. Ezen falu helyén volt egy nagy földalatti ür is, mely azonban betömetett, s melyet a köznép „krelloch“-nak nevez, de rendeltetéséről semmiféle hagyomány, semmi hír nem volt szerezhető.

4. A „Hofaecker“-düllőben, különösen Koch Lőrincz földjén, sok terméskő és római jellegű karimás tégladarabok fekszenek, mintegy lak- vagy sírtelep kétségtelen bizonyítékai.

5. A miklósfalvi határból Német-Járfalunak menve, a község kiszögellő véghatárát képező „Zwanzig Mad“-düllőben a rétségen világosan látható egy egész falu fekvése a házak közt elvonuló úttal együtt. Ehelyütt már több érem is találtatott, azonban ilyen megszerezhető nem volt, valamint a pénz korára nézve sem volt értesülés szerezhető.

Ezen adatok azok, melyeket személyesen megszereztünk, ezenkívül

6. mai napon megjelent Unger József miklósfalvi ház-

birtokos, ki a határbani fuvarolásra volt felfogadva, s jelenti, hogy értesült, miszerint a hegyeshalmi országút és az „Altdorfäcker“ közötti területen egy ókori temető létezett, miért is eziránti továbbkutatásra, illetve e sírhely feltalálhatásának adatai gyűjtésére jutalom kilátásba helyezése mellett megbízott.

M.-Óvár, 1886 július 31-én.

Dr Sötér Ágost.

B) 1887 október 7.

Az egyleti választmány 57/1887 sz. a. határozata folytán 1887 október 4-én Czingraber Lajos plébános úr kalauzolása mellett Miklósfalun a kutatásokat folytattam a vasuti állomástól számított első örházon alul balról emelkedő halom tetején levő legmagasabb dombon. Egy nagy keresztmetszet által csak annyi volt megállapítható, hogy a föld nem ös alakulás, hanem felhordva lett.

Miután ezen keresztmetszet egyetlen egy helyen jelzett sírt, ebben azonban emberereklyén kívül mi sem találtatott, több sír pedig a keresztmetszetben nem jelentkezett, ezen helyen az ásatást beszüntettem és az „Altdörfer“-düllöbéli sírmező fölkeresésére indultam, azonban annak valószínűleges helye répával lévén beültetve, csakis a vasuti pályatest falufelöli oldalán huzathattam egy próbaárkot, melyben egyenlő, és pedig 2 m.-nyi távolságban öt vázra akadtam, de minden lelet nélkül.

Beesteledvén, az ásatást beszüntettem, de az egyletnek kedvezőbb anyagi helyzetre jutása esetében az ásatás folytatandó lenne.

M.-Óvár, 1887 október 4-én.

Dr Sötér Ágost.

C) Római temetkezési hely. 1887 november 18.

1887 november 17-én értesülvén, hogy Miklósfalun Falb Mihály gazda béresei szántás közben egy kövályura akadtak, melyben kis csontok és szivárványszínű üvegdarabok voltak, következő nap reggelén a hely színére siettem és a követ megszemlélvén, ennek gyermeksarkophag minőségét konstatáltam. Fölkerestem Falb Mihályt, tőle

ásatási engedélyt kértem és kaptam, s 15 munkást szerezve, a községnek Zuránynyal határos magaslatán levő lelhelyen kelet-nyugati irányban (mert a gyermeksír észak-déli irányban feküdt volt) árkot húzatván, ez két sírt jelzett; ezeket feltárva, mindegyikében emberereklyék voltak, de egyéb lelet nem találtatott.

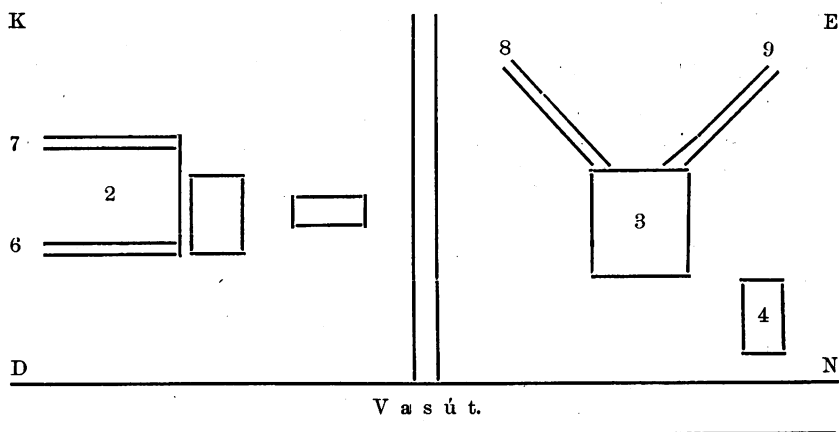
E helyen kétségtelenül római sírok találhatók és az ásatás sikerrel folytatható.

D) Római temetkezési hely. 1897 április 19.

1897 április 19-én vettem kezemhez Ivitsits N. miklósfalvi jegyzőnek értesítését, hogy Meixner Pál földjén szántás közben kösírra akadtak.

Miután az 1897. évi április 20. és 21. napjain tartott megyei közgyűlések az azonnali kirándulást lehetlenné, értesítettem, hogy a helyi szemlét és próbaásatást azon hó 22-én ejtendem meg, mikor is Virágh Gyula járásbíró egyleti tag úrral a hely színére érkezvén, a szemle és próbaásatás következőleg eszközöltetett:

A budapest—bécsi vasútnak Miklósfalutól Zuránynak haladva, baloldalt eső és egy magaslatra felnyúló „Grund-acker“ nevű dűllőben fekszik Meixner Pál 574. hrsz. alatti földje, ennek vasút és magaslat közötti közepén volt a már teljesen kifosztott sarkophag, melynek külső magas-

sága 60 cm., belső magassága 44 cm., külső szélessége 74 cm., belső szélessége 45 cm., külső hosszúsága 211 cm. és belső hossza 181 cm. A fedőlap 32 cm. vastag, 88 cm. széles és 230 cm. hosszú. A fedőlap félre volt tolva és a csontok a földdel össze-vissza keverve; a lábszárak épek, a koponyának semmi nyoma. Bögredarabokon kívül a legszorgosb kutatás daczára lelet található nem volt, miért is az ott szántó földtulajdonost, Meixner Pált a feltalálás egyes mozzanatai iránt kikérdezvén, előadta, hogy kisbéresének ekevasa akadt meg a fedőlapban, mire azt letakarván, ő és cselédjei ökrökkel félrevontatták. Leleteket illetőleg azonban azt állította, hogy egy törött bögredarabon kívül a sírban mi sem találtatott.

Ezen hihetetlen állítását, daczára annak, hogy én kijelentettem, hogy állítása való nem lehet, mert ezen, csakis általa feltört sírban ép cserépedénynek, egy vagy több éremnek és üvegedénynek lenni kellett, fentartotta, miután azonban a községbíró is arról értesített, hogy hír szerint Meixner Pál egy ép edényt vitt haza, s miután a nap folyamában egy közeli vasuti ör is megjelent, aki állítólag a sír feltörésénél szintén jelen volt, s azt állította, hogy a sírban egy ép bögrén kívül mi sem volt, habár ez valószínűtlen, fölkerítem a községbirót, hogy ezen bögrét a muzeum részére szerezze meg, mit ez készséggel és erélylyel meg is tett, s így ezen bögrét, melynek talp-átmérője 4 cm., magassága 16 cm., öblöny-átmérője 7, öblöny-köríve 24 cm., égetett agyagból készült, sikerült a muzeum részére megmenteni.

A sír fekvése dél-keletről észak-nyugatnak volt.

A sarkophagban hosszú időközön át lehetett víz (csakis árvíz következtében), mely a bögrét fölemelve, félre oldalt fordult és félig elmerült, de teljes elsüllyedését a levegő meggátolta, mit a bögrén látható ferde korhadási vonal bizonyít.

Ezen sarkophagtól föl- és lefelé 50 m. hosszúságban 12 árkot vonattam, de csakis a 4. sz. alatti árokban akadtam egy sírra 40 m. távolságban keleti irányban és 120 cm. mélységben ép embereréklyékkel, de semmi egyéb lelettel.

Ezen ereklyék 185 cm. magas nő maradványai. Láb-száraz itt, koponya munkásláb által bezuzatván, megmenthető nem volt.

A sarkophaggal párhuzamosan 4 m.-nyire került elő dél-nyugati irányban (2. sz. a.) egy 6 m. széles, hosszú, négyszögű kőalapzat, mely 1 m. vastagságban és az ős földre felállított háromszoros gránitkövekből állott, melyek csak földdel voltak kiegyengetve, míg a legfelsőbb réteg apróbb kövekkel, melyek erős meszes habarccsal voltak összekötve, volt kirakva. Ezen alapzat dél-nyugati sarkából ugyanazon irányban 67 m.-nyire egy-egy 40 cm-teres kőfal alapzata találtatott.

A sarkophagtól észak-keletre 15 m.-nyi távolságban éppen ily alapzat találtatott (3. sz. a.), melynek észak-nyugatnak eső sarkaiból hasonlóan két 40 cm. széles fal (8. és 9. sz. a.) indul ki, azonban nem párhuzamos irányban, mint az előbbeni, hanem sugáralakban: az egyik északnak, a másik nyugatnak. A kövek mind fölszedettek, de alattuk csakis ős föld találtatott.

Az alsó talpazat mellett egy 40 cm. mélységű kisebb homokkő-törmelékkal vegyült ér találtatott (5. sz. a.), mely valaha vagy árkot képezett, vagy egy, már kibontott falnak a helye; ebben találtatott egy fogantyúnélküli, 20 cm. magas szép bögre 5 cm. talp- és $8\frac{1}{2}$ cm. öblöny-átmérővel, úgy egy 21 cm. átmérős és 4 cm. magas tál, továbbá két terra sigillata-edénydarab és több cserépedény-darab.

Az ásatás 11 napszámossal a községbíró jelenlétében folytatott és az összes árkok befödettek, a sarkophaghoz pedig annak elszállítása céljából egy rézsútos lejáró készített.

Munka közben értesültem, hogy egyik munkásom 1892-ben a közeli vasúttól átellenes „Griedäcker“ nevű düllön tengerikapálás közben egy aranyat talált, melyet a bécsi muzeumnak 50 frtért eladott. Az érem feliratát megszerezvén, az Justinianus Caesarnak solidus nevű nagy aranyérme volt. Nagy kár, hogy ezen érem is külföldre vándorolt.

A sarkophagnak a megyeházába leendő szállítása iránt a hely színén magáért a kocsi és egy pár lóért 20 frt köveztetvén és jótállás a kocsiért, nagynehezen sikerült a m.-óvári köfaragóval annak 14 frtért leendő beszállítását kialkudni és eszközöltetni.

Ezen hely a 3. alatt leírt Falb-féle földbeli sírhelytől nem messze fekszik, s így lehetségesnek tartom, hogy ezen két hely között egy nagyobb kiterjedésű római temetkezési hely terül el.

M.-Óvár, 1897 április 25-én.

Dr Sötér Ágost.

XIII. Német-Járfalu.

1884 július 10, szeptember 23 és 25; 1885 április 12.

A „Numismatische Monatshefte“ megemlékezvén a német-járfalusi 1855. évi híres kelta éremleletről, amelyből tudomásom szerint csak Koós N. rajkai gyógyszerész útján 1 db került a nemzeti muzeumba, kötelességemnek ismertem ezen lelet ügyét behatóan tanulmányozni, s e célból 1884 július 10-én Ivánfi Ede alelnökkel Német-Járfalura rándulva, Ébner Gusztáv lelkészt, aki azon leletnek eladását egy pozsonyi antiquarusnál annak idejében megkísérlé, fölkeresvén, bizonyára azon kísérletnél érte kellemetlenségek folytán igen tartózkodólag nyilatkozott, csakis annyit voltunk képesek megtudni, hogy a tagosítás alkalmával a főhercegi uradalomnak jutott, most „Karlhof“-nak nevezett területet a községi birtoktól elválasztó árok készítése alkalmával Éder Pál munkás egy cserépbögrét talált, melyben 230 és egynéhány érem, és pedig legnagyobb része arany volt, amelyeknek eladását ő maga kísérlé meg Pozsonyban, azonban emiatt ellene is bírói eljárás indíttatott és a leletek Bécsbe vitettek. Értesülése szerint utólag Langer János akkori uradalmi tiszt a lelhely környéke földjét átrostáltatta és még hat érmet talált. Nevezett lelkész úr kérésünkre megígérte, hogy az egész eset történetű leírását fogja az egylettel közölni, mely ígéretnek kétszer megszüretett teljesítése azonban elmaradt.

Tudva most, hogy ezen lelet birói eljárás tárgyát is képezte, felkutattam a megyei levéltárban az erre vonatkozó ügyiratokat, melyek ott ³²⁸¹ III Rajka irattári sz. alatt fekszenek.

Ezen iratok szerint 1855. évi május 16-án találtatott 19 nagy és 7 kis aranyérem és 101 ezüstérem, később 27 arany és 102 ezüstről tétetik említés, 17 drb felküldetett Bécsbe, de hogy a többi hová lett, annak nyomára nem akadtam, miért is Langer Jánoshoz, aki ez időben sárvári jószágkormányzó volt, fordultam, hogy a hír szerint birtokában levő érmekeket lerajzolás céljából, vagy azok fényképeit szíveskedjék beküldeni, kitől azonban azon válasz érkezett, hogy ő ily érmeke birtokában nincsen, s hogy a talált érmeke Albrecht főherczeg Ö Fenségének küldettek be, miért is a választmány által megbizattam, hogy alkalmilag a lelhelyet szemügyre vegyem, miért is

2. 1884 szeptember 23-án megjártam az egész határt s az Ürgéd és Német-Járfalu közt elterülő domb (Geierberg) sajátságos alakulása által figyelmemet felköltvén, azon három, négy öl hosszú és egy öl mély metszetet vágattam, azonban csakis húmuszra és alatta agyaggal kevert ösföldre jutottam. Nincs kizárva a lehetőség, hogy a közeli Duna áradása által felhordott anyag alatt mélyebben még lelhely létezik. Azonban ezúttal az idő bővebb kutatást nem engedett meg.

3. 1894 szeptember 25-én az 1855. évi kelta érem lelet-helyére rándultam, egy öreg uradalmi hajdu által a lelhelyet megjelöltetvén, megállapítottam, hogy ennek közelében három kisebb sajátságos alaku dombozat van.

4. 1895 április. 12-én e három földemelkedésen huzattam árkokat, s habár a föld vegyültnek bizonyult, leletre nem akadtam.

E helyen eszközlendő nagyobb szabásu alapos ásátás útján lehetne csak biztosan megállapítani, hogy ezen hely régészeti lelhelynek tekinthető-e, mert habár az éremmel telt bögre menekvés közben is ásathatott el, a három dombozat emberi kéz munkája, ami lelhelyre enged következtetést.

M.-Óvár, 1895 április 20-án.

Dr Sötér Agost.

XIV. Nemesvölgy.

Római laktelep. Népvándorláskori sírmező. 23 nap.

1., 2., 3. Az 1884. évi ürgédi ásatásról augusztus 5-én Strobl József körtvélyesi jegyzőtől vett azon hírre, hogy Nemesvölgyön, gróf Batthyányi József birtokán egykoron egy kőkoporsót, egy szépalaku korsót és egy feliratos követ is találtak, ezen alapon történendő kutatás céljából éjjelre Deininger Imre és Brenner Lajos egyleti tagok kíséretében Körtvélyesre rándultam, hol nevezett jegyzőt körülményesen kikérdezve, hajnalban átmentünk Nemesvölgyre, hol megjelenésünk csakhamar ismeretessé válván, több római érmet sikerült az egylet részére megszerezni, s fölkerestük azon helyet, melyet az uradalmi hajdu mint a kőkoporsó egykori lelhelyét mutatta be.

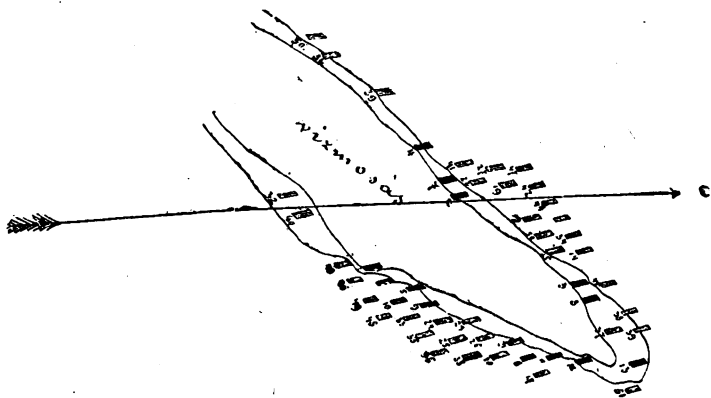
Ezen hely a községtől észak-keleti irányban fekvő lejtős szántóföld, mely három oldalról vízmosások által van környezve; az egész tábla, különösen nyugati szélén, az ürgédihez hasonló, de apróbbra tört cserepekkel mintegy behintve találtatott.

Több helyen történt eredménytelen ásás után az uradalmi majoros gazda is kijött a hely színére, ki a szántóföld általa kiszemelt egyik helyén — hol szerinte legtöbbször találnak szántáskor római érmekeket — ásni kezdvén, már néhány ásónyom után lazán egymáson heverő nagy gránitköveket és ezek mellékén a talajt rosszul égetett téglá (vörös és fekete) szétmállott anyagából állónak találtuk egész 1¼ m. mélységig, de bár néhány négyszög-méternyi terület teljesen kiemeltetett, eredményt nem értünk el, mert csak néhány cserépedény-töredéket, egy nagyobb darab finom agyagból égetett téglalapot és egy 8 cm. hosszú, 5 cm. széles jel nélküli érclemezt találtunk; utóbbi rendetlen alakra volt összegyűrve és egyik végén rajta keresztül volt verve egy gömbölyüfejes, 1 cm. hosszú bronzszeg. Ezen lemez valami más anyagot vehetett körül, melynek azonban semmi nyoma sem volt már látható. Ezen hely valószínűleg tűz által

elpusztult és a nemtávoli Carnuntum MARCVS AVRELIVS-nak székhelyéhez tartozó, illetve ennek valamelyik előkelőbb polgárának nagyobbyszerű nyaralójának maradványait rejt.

Ugyanezen szántóföld felszínén járkálás közben egy CONSTANTINVS MAGNVS kis bronzérmét és egy meg nem határozható nagy bronzérmét találtunk. Mindezek által ezen helynek római lakhely-jellege konstatálva van.

A fentebb leírt ásatás közben a déli órában odajött az uradalom Szombathy nevű juhásza és egy másik cseléd. Szombathy rögtön figyelmeztetett bennünket, hogy az uradalmi legelőn ő több izben talált emberi koponyákat, mire a juhászszal azonnal a hely színére sietvén, az eddigi sikertelen munka után bő kárpótlást találtunk, mert fölfedeztük a nemesvölgyi sírmezőt.

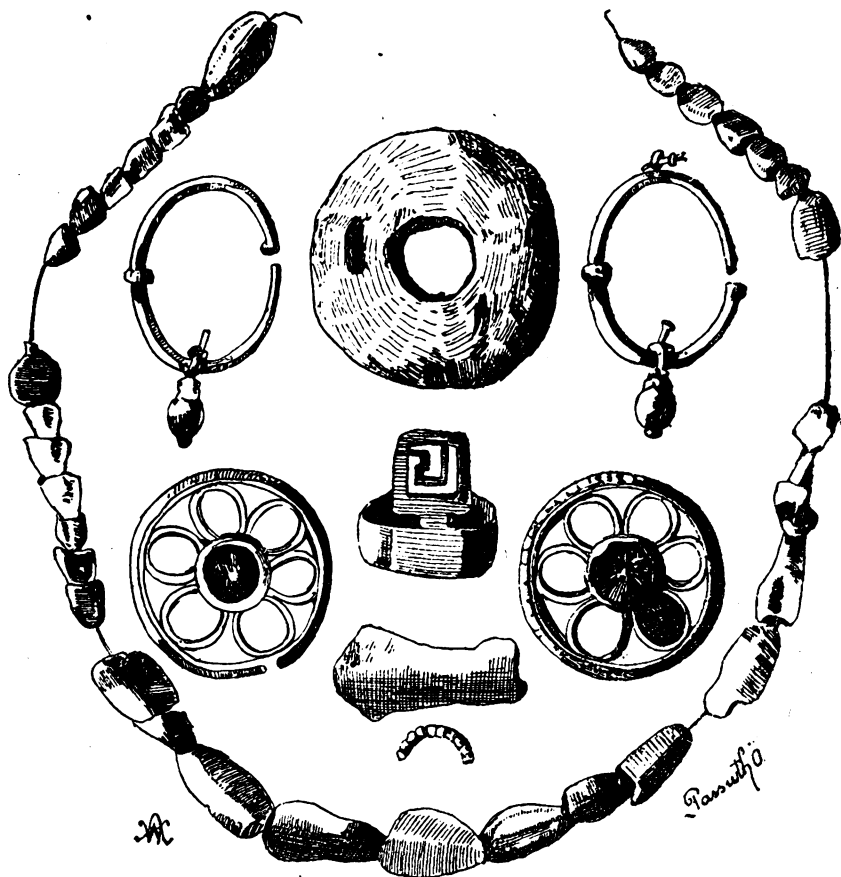
Nemesvölgyi sírmező.

A kérdéses hely Nemesvölgy helységétől északra alig 1000 lépésre szelíd emelkedésű lejtőn elterülő legelőn fekszik; talaja kemény, lösz kavicssal keverve, magasabb részein agyag; ebben a hegyoldaltól leomló esővíz 6—8 m. mély, 10—12 m. széles kimosást idézett elő, melynek mindkét partján sírok találtatván, már sok sír tartalmát elsodorta az ár.

A meredek partok megvizsgálásánál a dél-keleti oldalon egy, az észak-nyugati oldalon két sír keresztmetszetét mutatta

a sírok behányásánál hozzákeveredett — bár igen csekély mennyiségű — hűmusz; a gyep felszínén azonban a legcsekélyebb emelkedés sem árulja el a sírok helyét.

1-ső sír: női sír, 134 cm. mély, csontváz hossza 161 cm., az alsó végtag felkar-csontjának hossza 41 cm.; erős csontváz

2-ik sír.

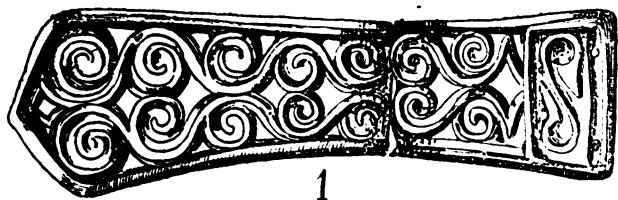
mellette élel bíró 5 cm. hosszú, $1\frac{1}{2}$ cm. széles, 2 mm. vastag késpenge; a tetem baloldalán a lábnál primitív bögre, ebben feküdt egy 31 mm. magas orsógomb kiálló élel, 7 mm. átmérőjű

lyukkal, csillámmal vegyes finom agyagból jól égetve, feketés színű és sima külsővel. A tetem jobbful táján fülönfüggő bronzból sötétkék üvegcséppel; a karikának csak fele találtatott meg. Ezen fülönfüggő igen díszes lehetett, de a rézrozsda annyira ellepte, hogy a diszítés ki sem vehető. Mellén 15 drb fekete gyöngy a napraforgó-maghoz hasonló alakban és különböző nagyságban.

2-ik sír: női sír. A lábnál bögre, mindkét fülben bronzfüggő, jobbkezének egyik ujján egy nagy bronzgyűrű, széles karika és felül a karikától elálló, áttörött bronzlappal. Nyaka körül 36 gyöngy, mellén két 29 mm. átmérőjű kerek bronzlappal, mely a köntöst összetartó csatot képezhette.

3-ik sír: ez volt a legérdekesebb, nemcsak mert kettős sír vala, de a csontvázak méreteinél fogva is. A sír mélysége 137 cm. Jobbkéz felől feküdt a nő; csontvázának hossza 175 cm. és megfelelően erős, így az állkapocs $12\frac{1}{2}$ cm. széles. A nő jobbkeze mellett 45 mm. átmérőjű lapos orsógomb. Balfül helyén a fentihez hasonló bronzfüggő; a balfül-helyen csak a kék gyöngycsepp találtatott meg, ezenkívül öt gyöngy a mell fölött elszórva; a később megtalált kézujj a szirony által egészen jó karban konzerálva és zöldre festve, kétségtelenné teszi, hogy ezen gyűrű volt, mely azonban — sajnos — fel nem találtatott.

A balról fekvő férfi valóságos óriás volt, mert csontváza 195 cm. hosszúsággal bírt, a csontok pedig feltűnő erősek és aránylag legjobb karban fentartva. Az alsó állkapocs szélessége 13 cm., az alsó állkapocstól a fejtetőig $19\frac{1}{2}$ cm., az alsó végtag felkar-csontja pedig csak 43 cm. volt, mi nem hosszulábu vézna, hanem aránylag nagytörzsű emberre vall. Ezen tetem bronz dísztárgyakban gazdag volt. Oldala mellett háromelő nyílvég vasból, késpengének darabja, több szétmállott vasdarab; balfülénél bronzspirális, a test körül, a csipőn felül, főleg baloldalt $4\frac{1}{2}$, illetve $3\frac{1}{2}$ cm. mérettel bíró 7 drb bronzcsat, áttört munka, a négy szögletében egy-egy lyukkal bíró keretben griffmadár. A tetem dereka körül széles szíjövvel bírt, mely ott, hol bronztárgygyal volt díszítve, a szirony által fölismerhető állapotban megóvatott; ezen öv végét képezhette azon szép bronztárgy, mely 11 cm. hosszú, 3, illetve majdnem 4 cm. széles, áttört művű bronz szíjvég (1. sz.); ezen szíjöv díszítését képezte még a szíjra ráhajtott, bekarczott

1

2

3

4

5

6

9

7

8

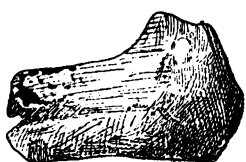
10

11

12

13

AC

14

16

3-ik sir.

15

Passutho.

körökkel diszitett szíjlemez (14. és 15. sz.), két-két szeggel bíró két kis lapos bronzlemez (10. és 11. sz.), két kisebb méretű bronz szíjvég (2. és 3. sz.), végre egy 3 cm. hosszú lyraalakú bronz-tárgy (16. sz.), mely szintén övdísz lehetett; más rendeltetését nem ismerjük.

Ezen három sír kiásása után a választmánynak jelentés tétetvén, annak határozata folytán 1884 augusztus 27-én és 28-án nagyobb erővel láttunk a munka folytatásához, és pedig a következő eredménnyel:

4-ik sír: 45 cm. mélységben. Ezen sír csak a felső kar-csontnál kezdődött, a többit már elmosta a víz. Nyaktájon egymásba fűzött kettős bronzkarika, egy ép és egy törött gyöngy találtatott. Gyermeksír lévén, a koponya vékony és törékeny s így megmenthető nem volt.

5-ik sír: 93 cm. mélységű kettős sír, ugyanazon irányban, de megfordítva; fejfelé dőlve feküdt benne két gyermek, a koponyák szorosan egymás mellett, az egyik igen szétmállott kicsi, a másikonál — bár nagyobb — a felső metszőfogak még nem voltak kiválva, szintúgy az utolsó zápfogak még az állkapocsban benntaláltattak. Ezen sírban a nyaktájon két, egyenlőtlenül megtartott, vaskarika találtatott. Ezen sírt is legnagyobbbrészt elmosta a víz, mert csak a mellkas és koponyák voltak meg.

6-ik sír: női sír, mélysége 138 cm. Az eddig Lébeny és Szent-Péteren majdnem minden női sírban talált, égetett orsógomb itt feltűnő nagy volt, ugyanis átmérője 5.1 cm., vastagsága 1 1/4 cm. és csipője alatt feküdt. Lábánál féloldalra fordulva nagy fekete bögre. Térdein alól nagy szarvasmarha-konczcsont keresztbe fektetve. Feltűnő, hogy egy állkapocsban jobbról-balról csak egy zápfog jelentkezik, különben a csont oly egynemű, hogy a többi zápfogak helyének még csak nyomát sem mutatja.

7-ik sír: sekély gyermeksír, feltűnően lapos koponyával, úgy, hogy a szemüregék a homlokban állani látszanak, egyéb csontok egészen elkorhadva, a lábánál igen kicsi bögre.

8-ik sír: 110 cm. mély férfisír, jobb térde mellett háromélű vas nyilvég, lábánál nagy bögre, mellette konczcsont. A koponya,

mely úgy látszik, sirbatétele előtt beütve lett, vagy akkor zuzatott szét, megőriztetett.

9-ik sir: 70 cm. mély, kifejtett férfi-csontvázsal, mely 176 cm. hosszú, az alsó végtag felkar-csontja 42 cm. Feje mellett faszén-darabok, hasán vas csatdarabok, balcymbja mellett vaskés, balról 2 drb háromélű nyilvég vasból, lába végén bőgre, ebbe beleállítva kisebb marha-konczcsont.

10-ik sir: 111 cm. mélységben. Csontváz hossza 170 cm. jobbkeze mellett, hasa táján hosszú vaskés, lábánál bőgre, mely némi bekarczott diszitéssel bír.

11-ik sir: víz által részben elmosott női sir lábfelöli vége. A női sirt jelző orsógomb 4, illetve 3·8 cm. átmérő mellett 1·1 cm. vastag. Találtatott ezenkívül vas késpenge-vég, lábánál konczcsont, lábvégnél földdel telt bőgre.

12-ik sir: 150 cm. mélységben, rendetlen fekvésben talált csontok és két koponya, elkorhadt vaskarika-darabkák és kis bőgre.

13-ik sir: 195 cm. mély. Az ásás a medenczcsont körül kezdetvén meg, hol vékony gombszerű övdiszt képezett bronz-lemezt találtunk, azonban reánk sötétedvén és sürgönyileg haza hivatván, augusztus 29-én hajnalban az ásásnál segédkezett fent- említett juhászra bíztuk a sir kiásását.

Ezen sir leletei és az ásatás folytatása czéljából szeptember 26-án dr Nagy Kristóf egyleti titkár úrral a hely színén megjelenve, a fenti sirban talált két nagy nyilvéget átvettük és az ásatást következő eredménnyel folytattuk szeptember 26., 27., 28., 29., 30. és október 1-jén:

14-ik sir: mélysége 160 cm., női váz, hossza 170 cm., lábánál bőgre, balkéz ujjainál orsó, jobbkeze ujjainál vas késpenge, nyaka körül fekete, szögletes gyöngyök, fülei mindegyikénél egy függő, hosszú elkorhadt koponya.

15-ik sir: mélysége 90 cm., gyermekváz, hossza 100 cm., jobbterde mellett vaskés, koponya és csontok elkorhadva; a fej fölött bőgre.

16-ik sir: mélysége 70 cm., gyermekváz teljesen elkorhadva, csakis a lábánál levő kis bőgre találtatott.

17-ik sír: mélysége 110 cm., női váz, hossza 150 cm., lábfejnél bögre, medenczecsonst baloldalán orsógomb, koponya megőrizve.

18-ik sír: 50 cm. mély, váz teljesen elkorhadva, a lábnál volt bögre az ásásnál megsemmisült.

19-ik sír: 150 cm. mély, női váz, 150 cm. hosszú, lábvégnél elkorhadt vas késpenge, a jobbtérden felül orsógomb, balkéznel fekete, szegletes gyöngyök, két fülhelyen két sodrott fülfüggő, koponya összetört, a váz felső része jobb arcra fordulva.

20-ik sír: 160 cm. mély, csontok elkorhadva, valószínűleg két váz; a sír közepén jobbkézről vaskés és néhány fekete gyöngy.

21-ik sír: 175 cm. mély, férfiváz, hossza 175 cm.; a bal-lábszár fölött és jobblábszár alatt keresztbe fektetett konczcsont, a lábvégnél egy kis rakás baromficsont. Bögre nem találtatott. Balkéznel csákányalaku vaskés, jobbkéznel háromélű nyílvég és vaskés; a medenczecsonst fölött, az első hátgerincz-csigolya alatt körbe, tehát a vállat körülövező elkorhadt szíj, ennek maradványai között vaskarika, bronzcsat; dióalaku üres csörgő, melyen a patina által megőrzött szövetmaradvány látható; hat gömbölyű és 16 más alaku övdísz és szíjvég. A kis kapocsforma bronztárgyak az övtől lefelé a baltérdig terjedőleg találtattak.

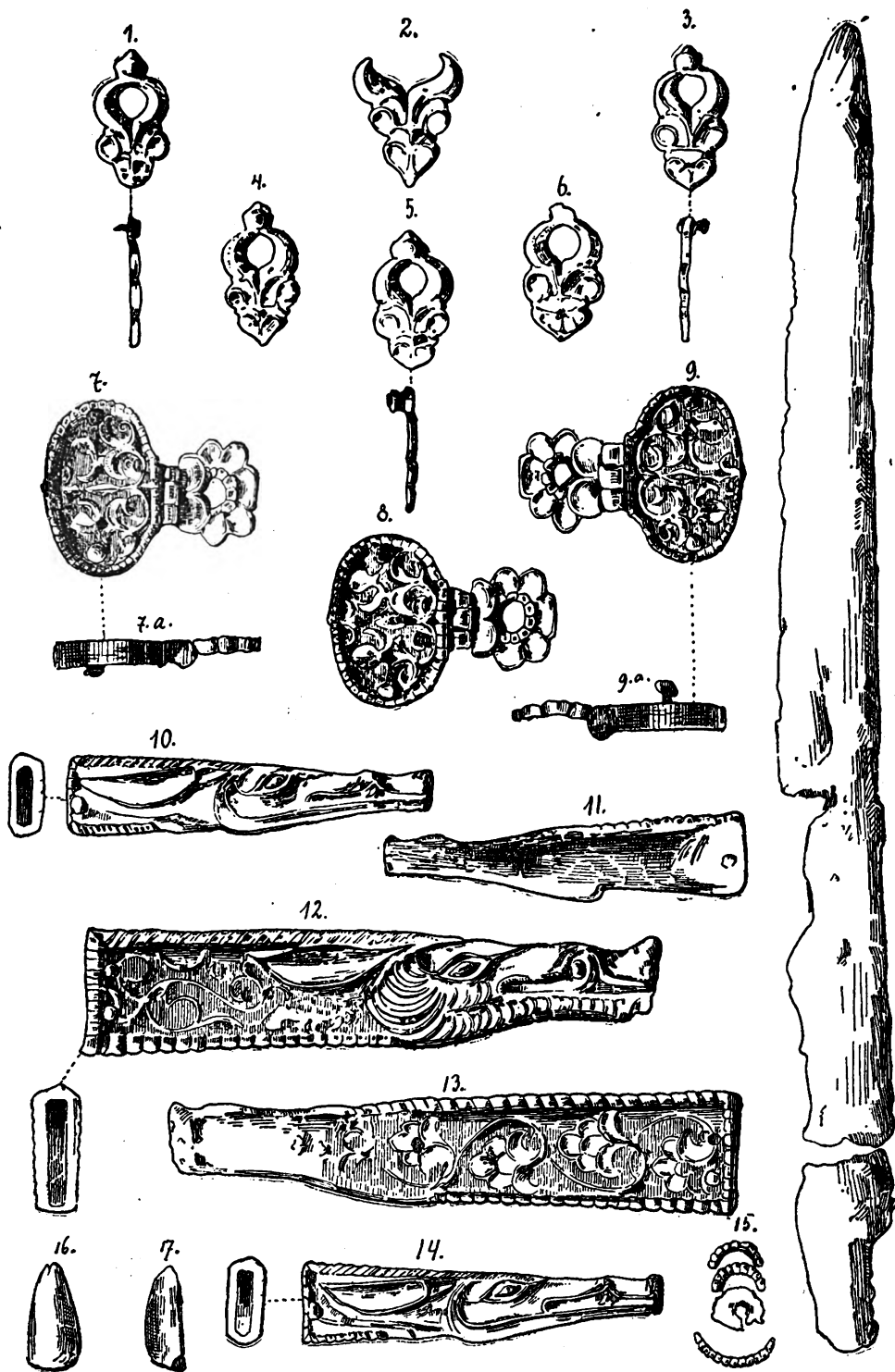
22-ik sír: 170 cm. mély, férfiváz, hossza 188 cm. Bögre nem találtatott; a két alsó lábszáron keresztbe fektetett konczcsont, a lábvégnél nagyobb rakás baromficsont. Jobbtérd mellett vaskés, medenczecsontnál egy gyöngy (16. és 17. sz.), három nagyobb (7—9. sz.), két kisebb bronzcsat (1—6. sz.) és három szép, hosszú övdísz. Koponya a gyűjteményben.

23-ik sír: 130 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; lábszárakon konczcsont, mindkét kéz a térden; balkéznel vaskés és -karika. Koponya a gyűjteményben.

24-ik sír: 125 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; balkéznel nyílvég és vaskarika, bronzcsat és -lemezek; koponya elkorhadva.

25-ik sír: 130 cm. mély, a váz hossza 152 cm. Lábnál bögre, erre fektetve konczcsont, jobbtérd mellett vascsat és -kés, egy nyílvég; koponya összezúzva; alsó állkapocs a gyűjteményben.

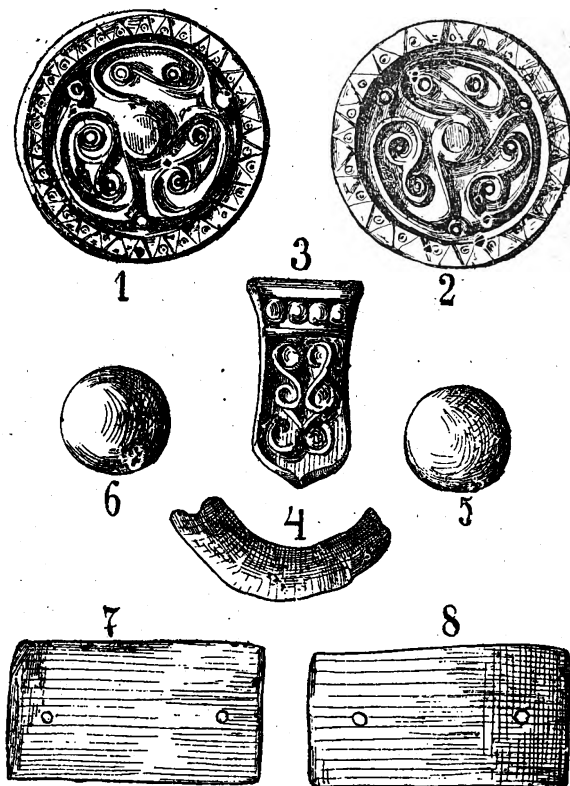
26-ik sír: 170 cm. mély, 189 cm. hosszú, női váz, rendkívül nagy és erős csontozattal. Bögre nem találtatott, a lábvégnél

22-ik sir.

konczesont és baromficsontek. Ballábszár mellett orsógomb, nyaknál gyöngyök, fejnél két függő; koponya a gyűjteményben.

27-ik sír: 150 cm. mély, a váz hossza 183 cm.; medencze-csont körül két nagy gombalaku (1—2. sz.) és öt más alaku bronz övdísz (3—8. sz.).

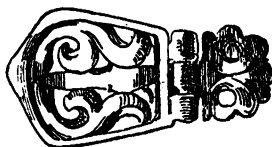
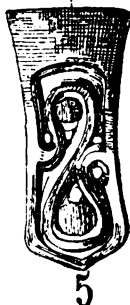
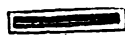
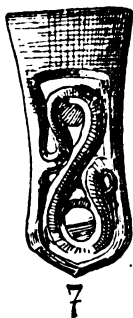
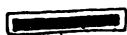
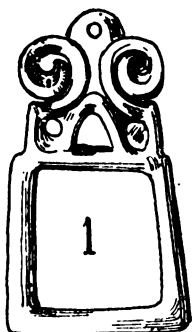

27-ik sír.

28-ik sír: 120 cm. mély, a váz hossza 190 cm., elkorhadva; baltérd fölött vaskarika és kés.

29-ik sír: 150 cm. mély, a váz hossza 150 cm.; tárgy nem találtatott; bezúzott koponya a gyűjteményben.

30-ik sír: 90 cm. mély, gyermekváz, hossza 108 cm.; egyéb tárgy, mint a lábnál összetörött bögre, nem találtatott.

M

Pasnik

31-ik sír: 132 cm. mély, a váz hossza 133 cm., vékony csontok; lábvégénél koncocsont és baromficsontok. Jobbtérdnél 2 drb medenczecsont körül gyöngy; fejevénél bögre.

32-ik sír: 80 cm. mély, 90 cm. hosszú. Elkorhadtt kis gyermekváz; tárgy nem találtatott.

33-ik sír: 170 cm. mély, korhadtság folytán a váz hossza már meg nem állapítható; lábnál nagyobb bögre, medenczecsont mellett bronzkarika, a hátgerincz-csontok mellett hosszában gyöngyök, a fejnél két függő.

34-ik sír: 175 cm. mély, a váz hossza 185 cm. Tárgy nem találtatott; koponya a gyűjteményben.

35-ik sír: 112 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; a lábszár mellett vaskés. Koponya a gyűjteményben.

36-ik sír: 130 cm. mély, a váz hossza 160 cm.; más tárgy, mint a lábnál levő bögre, nem találtatott.

37-ik sír: 160 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; balkarja a dereka alatt, ugyanott bronzlemez. Koponya a gyűjteményben.

38-ik sír: 132 cm. mély, a váz hossza 174 cm.; a lábvégénél nagyobb bögre és a fölött koncocsont; a csipő fölött több bronz övdisz. Koponya a gyűjteményben.

39-ik sír: mélysége 87 cm., a váz hossza 186 cm.; lábnál törött bögre, ebben baromficsont; jobbtérdnél vaskarika és nyílveg.

40-ik sír: mélysége 45 cm., a sír hossza 70 cm. Kis gyermekváz, teljesen elkorhadva.

41-ik sír: mélysége 126 cm., női váz, hossza 182 cm. Lábnál bögre, baltérdnél orsógomb, ugyanott vaskés, fejnél két függő. Koponya a gyűjteményben.

42-ik sír: mélysége 123 cm., női váz, hossza 186 cm. Letakarásnál az orsógomb csákánycsapás alatt összetörött; baltérd mellett kés, nyak alatt gyöngyök, fejnél két függő.

43-ik sír: 155 cm. mély, női váz, hossza 150 cm.; lábnál koncocsont.

44-ik sír: 75 cm. mély, elkorhadtt csontokkal; a váz hossza meg nem határozható.

45-ik sír: 192 cm. mély, a váz hossza 190 cm. a nyakcsigolyáig; sem a fej, sem más tárgy nem találtatott.

46-ik sír: 170 cm. mély, női váz, 185 cm. hosszú; más tárgy, mint a fejnél levő két függő, nem találtatott.

47-ik sír: 180 cm. mély, női váz, hossza 190 cm.; láb mellett kés, lábvégénél bögre és külön rakás baromficsont, mellette bögre, balkezében csúcsos alaku orsógomb, nyaknál gyöngyök. Koponya jobboldalán függő; a baloldali a legszorgosabb kutatás daczára sem találtatott meg, miből azonban még nem következik, hogy ne lett volna.

48-ik sír: 120 cm. mély, 132 cm. hosszú. Csontmaradványokon kívül csakis a lábnál levő kis bögre találtatott.

49-ik sír: 150 cm. mély, a váz hossza 175 cm.; lábnál törött bögre, jobblábszár mellett a térdnél vaskés, a fej nem találtatott.

50-ik sír: 140 cm. mély, női váz, hossza 160 cm.; lábnál kis törött bögre, baltérdnél orsógomb, fej balra fordítva.

51-ik sír: 158 cm. mély, — a sír rövidségénél fogva a fej és lábak nem fekvé, hanem felszorulva, — tárgy nem találtatott.

A már feltárt 52-ik sír a beállott est és a háromnapi fáradozásból keletkezett kimerültség folytán már kiásható nem volt, az ásatás tehát abbahagyatott.

A munkások minden sírt csak annyira takartak fel, hogy legalább féllábnyi föld a vázak fölött általuk érintetlen marad; e réteget magunk távolítottuk el, minél a munkás csak a felkapált föld eltávolítása által segédkezett. Az ásatás helyütt a kökeménységű lösz és kavics között rendkívül nehéz s a nagyrészt csak csákánynyal teljesíthető munka csak nagy és időt rabló elővigyázattal eszközölhető.

A további ásatást könnyíti azon körülmény, hogy a kiásott sír helyére tűzött szőlőkarók által a sírok egymástóli távolsága és szabályos sorokbani fekvése meghatározatván, most már minden következő sír fekvése majdnem pontosan meghatározható.

M.-Óvár, 1885 október 10-én.

Dr Sötér Ágost.

4., 5. 1885 április 27., 28., 29. és 30., május 1. és 2. napjain, továbbá 1885 augusztus 24., 25. és 26. napjain az ásatás folytattatott.

A száraz enyhe tél megghiúsítá azon reményemet, hogy a betakart sírok helyét a föld süppedése tavaszig jelezendi s így a sírok sora szőlőkarók által kijelölhető leend, s így az új sírok egyenkint felkutatatandóvalának, de ennek daczára 12 napszamos segélyével kilencz nap alatt 131 sirt ásattam ki, mi igen kedvező eredménynek tekinthető, miután az ásás a talaj egyenlő keverékénél fogva ily munkában még nem jártas napszamosokkal lassan halad, mert a legügyesebb munkás is csak néhány napi gyakorlat után képes kézérzéke segélyével megkülönböztetni a sír helyét, amennyiben itt, habár évezredet meghaladó idő előtt forgatá fel emberi kéz, a szerszám mégis kissé könnyebben hatol be, mint a sír-melléki ösföldbe.

Az ásatás általam április 27-étől bezárólag május 2-áig és augusztus 24., 25. és 26. napjain történt, felváltva közbenjárni szíveskedtek Ivánfi Ede egyleti alelnök, Öshegyi József egyleti titkár és Probáld Ferencz amateur, s mindkét alkalommal a köpcsényi uradalom tulajdonosa, gróf Batthyányi József úr köpcsényi várában, melynek területéhez a sírtelep is tartozik, ennek szívélyes vendégszeretetét élveztuk, a tavaszi ásatásban dr Török Aurél úr, az országos anthropológiai muzeum igazgatója is résztvenni szíveskedett, és bölcs tanácsai, szakavatott útmutatásai és buzdításai által egyletünket, melynek rendes tagjaként is tisztelni van szerencsénk, mély hálára kötelezte.

A sírok és vázak fekvésére nézve az előző évi ásatás észleleteitől eltérő irány nem tapasztaltatott és az É.-É.-N. — D.-D.-K. irány változatlanak mutatkozott, a mélységre nézve 45 cm. és 2 m. között változtak a sírok, csak egy esetben volt a sír mélysége 2 m. 15 cm., mely sírban gazdag női váz feküdt, jobbkarján két bronz karperecczel; a vázak fekvésére nézve megjegyzendő, hogy rendszerint háton fekszenek, a lábak és kezek fekvése azonban igen különböző,

habár túlnyomó többségben a lábak kinyújtva és a kezek a tetem mellé fektetve találtattak.

A csontozat által is fölismerhető női csontvázaknál az úgynevezett orsógomb mindig feltalálható, még oly női sírban is, mely egyéb leletet nem is nyújt; ezen orsógombok égetett földből valók, csak egy találtatott terra sigillata díszedényből faragva, s így tekintve azon körülményt, hogy ezen orsógombok nagysága, alakja és sírbani fekvési helye bizonyos rendszerrel különböztetvén, azokat, lehet tévesen, a női kor megkülönböztető jelvényeinek tekintem, mert serdülő korra valló vázagnál az orsógomb csúcsos és — egy eset kivételével, melyben a sírbögrében találtatott — mindenkor a kéz markában található, ezen csúcsosságtól eltérő, laposabb, de még mindig csúcsosnak nevezendő alakban a tetem felső részén fekszik, míg teljesen kifejlett és magasb kort mutató vázagnál mindig a jobb- vagy baltérd mellé van helyezve; minél idősebb kort mutat a csontozat, annál laposabb alakú az orsógomb is.

A sírbögrék, I. táblán, melyek két eset kivételével, hol azok a fej fölött találtattak, mindig a lábvégnél fordulnak elő, fekete földből készült kézi gyurmák nyílt tűzön égetve, jobban mondva szárítva, csak a leggazdagabb sírokban talált bögréken látható díszítés, mely karczott függélyesen egyenes, vagy hullámos vízszintes vonalából áll.

A bögrék nagysága különböző; a legkisebb 6 cm. magas, a legnagyobb 17 cm. magas, — előbbinek öblöny-átmérője 6½ cm., a többi ezen méret között változik.

A gazdag sírokban a lábszáron rézsút keresztbe fektetett konczcsontokon kívül, melyek egyéb leleteket nem nyújtó szegényebb sírokban is előfordulnak, vagy a bögrében vagy a mellett baromfi- vagy madárcsont-halmocskák is találhatók, egy esetben a bögrében kutya alsó állkapcza találtatott.

A sírok legérdekesebb leletei a bronz övdíszek, szíjvégek, csatok, gombok, pitykék, gyöngyök, fülönfüggők, karpereczek és gyűrűk.

A szíjvégek, melyeknek különböző alakjait a II., III. és IV. táblán bemutatni szerencsém van, különböző, még

meg nem határozott vegyülékű bronzanyagból készítvék, néha gazdagon megaranyozva, egyenlő rajzu és nagyságu kevés fordul elő, majdnem minden sír új alakot és rajzot nyújt; az új formát képező vadkan-fejalaku nagy szíjvéget már a mult évben ismertetvén, ehelyütt csak az újabb alaku- és rajzuakat mutatom be. A szíjvégek mindig a tetem baloldalán, a derék táján — néha kissé lecsúsztatva — találhatók, hol a szíj vagy öv fekete maradványai poralakban a test körül vonulva, ezen korhadékban találhatók a bronz övdíszek és csatok, melyeknek néhány alakja a II. és IV. táblán látható, míg a mellen előforduló ruhakapcsok egyes alakjait szintén a IV. táblán mutatom be.

A női sírok leletei főleg hosszukás tökmag-alaku öntött üveggyöngyökből, továbbá fehér, sárga és fekete kisebb gyurmagyöngyökből állanak, csak egy sírban találtatott fül-függőként alkalmazott 3 drb nagyobb bütykös gyöngy a bal-fülnél, de a jobb-fülnél semmi nyom sem volt, s habár a föld átszítáltatott, több nagy gyöngy sem találtatott; karperecz két sírban 3 drb került elő, a 154-ik sír vázának jobbkarján egymás mellett két darab volt és az V. táblán szemlélhető. Gyűrű gyéren fordul elő, többnyire vékony bronzlemezből áll, mely az érintésnél már szétmállik; a mult évben bemutatott masszív gyűrűn és az említett lemezgyűrűkön kívül csakis egy spirális és két masszív karika találtatott. Fülön-függőt alig nélkülöz női sír, azok egyes alakjait az V. táblán mutatom be, a legegyszerűbb karikákon kívül, melyek csakis széthajlítás mellett lehettek a fülczimpába illeszthetők, s így valószínűleg mindig ott is hagyattak, sodrottak, lefelé lógó cseppekes, meglehetősen masszív, rendszerint köridomu alakban találtattak, de vannak ovál, több fölfelé álló gyöngycseppekkel ékítették is, a 131-ik sírban szép filigrán függő, a 64-ik sírban pedig arany hüvelylyel díszített függő találtatott, és ezen hüvelykék egyedül képezik eddig a nemes-völgyi sírmező tiszta aranyleleteit.

Az egyik női sírban az anya karjai közt feküdt gyermekének csontváza, és ennek nyaka körül átfűrt halgerincz-csontokat találtam, melyek valószínűleg nyakékét képezték,

e gyermek részére a lábvégnél egy igen kicsiny és hullámos vonalakkal díszített bűgréske volt elhelyezve.

Néhány váz feje nem volt megtalálható, fegyver pedig egy vaskard, továbbá fokos- és csákányalakúakon kívül nem találtatott, kivéve a majdnem minden férfisírban előkerülő négyélű és sokkal kevesebb számú leveles nyilvégeket, úgy dárdacsúcsokat. Vaskés minden sírban rendszerint menthetetlen állapotban találtatik, s a közelében fekvő két egy- másba illesztett vaskarikáról ítélve, ezekkel lehetett az övre akasztva (VI. tábla).

A kort illetőleg, habár minden jel, a koponyák alakja, kutyacsont, fegyverek és nyilvégek avar korra vallanak, legcélszerűbb leendő a következtetéseket a folyó évben is folytatandó ásatások befejeztével levonni.

Az egyes sírok leletei következők:

53-ik sír: 137 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

54-ik sír: 120 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

55-ik sír: 160 cm. mély, nő; két bronz fülönfüggő, hat üvegyöngy.

56-ik sír: 180 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy bronz szíjcsat (II. t. 5. sz.), két bronz övdísz, két bronzgyűrű (V. t. 5. sz.), bronz szíjhüvely, egy vas késpenge, egy vaskarika, egy vascsat.

57-ik sír: 70 cm. mély, gyermek, sírbögrével.

58-ik sír: 48 cm. mély, gyermek, lelet nélkül.

59-ik sír: 120 cm. mély, nő, lelet nélkül.

60-ik sír: 115 cm. mély, férfi. Lelet: két vas nyilvég.

61-ik sír: 145 cm. mély, nő, sírbögrével és két bronz fülönfüggő (V. t. 8. sz.).

62-ik sír: 80 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

63-ik sír: 190 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy bronzgriffes csat (IV. t. 25. sz.), egy bronz övdísz (IV. t. 25. sz.), egy bronz szíjvég, öt bronzlemez, két vaskengyel, egy vas késpenge, egy háromélű nyilvég.

64-ik sír: 160 cm. mély, nő, két fülönfüggővel, ezeken domboru pontokkal díszített arany hüvelyke (V. t. 24. sz.).

65-ik sír: 175 cm. mély, nő, orsógommbal; egy bronz fülönfüggő (V. t. 17. sz.), egy vas késpenge.

66-ik sír: 70 cm. mély, gyermekváz, elkorhadva, lelet nélkül.

67-ik sír: 175 cm. mély, nő, sírbögrével; egy bronz fülönfüggő, 11 fekete öntött üveggyöngy, két kék zománczos gyöngy, fehér gyöngy és nyolcz gyurmagyöngy.

68-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

69-ik sír: 45 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

70-ik sír: 160 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

71-ik sír: 180 cm. mély, kettős sír, lelet nélkül.

72-ik sír: 130 cm. mély, nő; egy bronz fülönfüggő, egy bronzcsat, négy bronz rosettegomb, két bronzlemez.

73-ik sír: 150 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

74-ik sír: 50 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

75-ik sír: 60 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

76-ik sír: 159 cm. mély, nő, orsógommbal; egy bronzkarika, három nagy, hosszú, öntött üveggyöngy.

77-ik sír: 190 cm. mély, férfi, sírbögrével; itt kutya-állkapocs, hat nagy kerek bronzgomb, egy bronz mellkapocs, három szíjvég vadkan-fejjel (IV. t. 8. sz.), egy bronz szíjcsat (II. t. 6. sz.), három bronz övdísz (II. t. 24. és 14. sz.), öt bronzpityke, öt bronzlemez (II. t. 77. sz.), egy vasfokos (VI. t. 9. sz.), egy háromélű és egy kétélű nyilvég, két vaskarika.

78-ik sír: 195 cm. mély, férfi, sírbögrével; két aranyozott ruhakapocs (II. t. 11. és 12. sz.), 7 cm. hosszú, egy 10 cm. hosszú bronz szíjvég, két kisebb bronz szíjvég, egy bronz szíjcsat, 10 bronz övdísz, négy bronzpityke, vas késpenge, egy vaskard, 444 mm. hosszú, egyélű, görbecsúcsu penge, alul 4 mm.

79-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

80-ik sír: 60 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

81-ik sír: 56 cm. mély, férfi; bronzsörgő.

82-ik sír: 170 cm. mély, férfi, sírbögrével és egy vasdarab.

83-ik sír: 185 cm. mély, kettős sír; egy bronz szíjvég (IV. t. 5. és 6. sz.), egy bronz szíjvég (IV. t. 10. sz.), egy fülönfüggő (V. t. 18. sz.), egy bronzrosette (II. t. 19. sz.), két bronzpityke, négy üveggyöngy, egy vascsakány (II. t. 8. sz.).

84-ik sír: 150 cm. mély, nő, sírbögrével; orsógomb, egy kis

kosáralaku sárga üveggyöngy, két nagy kék, lapos gyurmagyöngy, egy halványzöld, rovátkás gyurmagyöngy, egy nagy négybütökös fehér gyurmagyöngy, egy vaskarika-darab.

85-ik sír: 120 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy bronzgyűrű (V. t. 6. sz.), egy bronz ruhacsat (II. t. 4. sz.), hat bronzpityke, 2 drb övdísz, hat vasdarab.

86-ik sír: 160 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két hosszú, fekete üveggyöngy, 10 kis gömbölyű fehér gyurmagyöngy.

87-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

88-ik sír: 48 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

89-ik sír: 125 cm. mély, női váz, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, egy bronz gyűrűdarab, egy bronzkapocs, 13 nagy fekete üveggyöngy, 415 kis gömbölyű fehér és sárga gyurmagyöngy a nyak körül, vastör öt darabja.

90-ik sír: 52 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

91-ik sír: 48 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

92-ik sír: 150 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy vas késpenge-darab, két nyílvég darabokban.

93-ik sír: 160 cm. mély, sírbögre, három bronzlemez, egy vas késpenge, két vaskarika, három vasdarab.

94-ik sír: nő, egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, 10 kis fekete gyurmagyöngy.

95-ik sír: 52 cm. mély, váz, lelet nélkül.

96-ik sír: 156 cm. mély, nő gyermekével, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 19. sz.), két üveggyöngy, négy halgerincz-csont, 64 gömbölyű fekete gyurmagyöngy.

97-ik sír: 140 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

98-ik sír: 115 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 15. sz.).

99-ik sír: 161 cm. mély, nő, sírbögrével; két bronz fülönfüggő kék cseppel, két vaskarika, négy vasdarab.

100-ik sír: 88 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 12. sz.), egy vaskarika.

101-ik sír: 154 cm. mély, férfi; egy vas késpenge.

102-ik sír: 176 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz filigrán függődarab, kilencz fekete és zöld üveggyöngy.

103-ik sír: 184 cm. mély, nő; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, három bronzlemez, egy nagy világoskék gyurmagyöngy, egy metszett kék üveggyöngy, egy vas késpenge.

104-ik sír: 162 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy vas késpenge, két vas nyilvég.

105-ik sír: 183 cm. mély, nő; egy orsógomb.

106-ik sír: 136 cm. mély, férfi; sírbögre, egy vas késpenge, négy vasdarab, nyolcz bronzlemez.

107-ik sír: 140 cm. mély, férfi; 4 drb.

108-ik sír: 168 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz sodrott fülönfüggő cseppekkel (V. t. 22. sz.), egy vaskör, két vaskarika, 21 vasdarab.

109-ik sír: 164 cm. mély, elkorhadt váz, lábnál sírbögre.

110-ik sír: 185 cm. mély, nő; sírbögre, egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, egy fekete metszett üveggyöngy, egy vas késpenge két darabban.

111-ik sír: 110 cm. mély, férfiváz, lelet nélkül.

112-ik sír: 148 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, egy bronz fülönfüggő cseppe (V. t. 16. sz.), 16 hosszú fekete, kék, zöld öntött üveggyöngy, 13 gyurmagyöngy.

113-ik sír: 165 cm. mély, nő, sírbögrével; két orsógomb, két bronz fülönfüggő, egy bronzgyűrű, egy bronz karperecz (V. t. 3. sz.), 11 fekete, kék, zöld üveggyöngy, három kis lapos üveggyöngy, egy vas késpenge.

114-ik sír: 167 cm. mély, nő, bögrével; egy orsógomb, két egymásba font vaskarika.

115-ik sír: 182 cm. mély, nő, sírbögre és orsógommbal; egy bronz fülönfüggő.

116-ik sír: 176 cm. mély, nő; két bronz fülönfüggő, egy fekete nagy üveggyöngy, kilencz fekete kicsi gyurmagyöngy.

117-ik sír: 190 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 21. sz.), egy bronz ruhakapocs (II t. 22. sz.), 29 fekete nagy üveggyöngy, két fekete gömbölyű gyurmagyöngy.

118-ik sír: 45 cm. mély, gyermekváz, sírbögrével.

119-ik sír: 110 cm. mély, férfi, lelet nélkül.

120-ik sír: 135 cm. mély, elkorhadt váz, egy vas késpenge.

121-ik sír: 149 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével; egy vas késpenge, két fekete gyöngy; feldúlt sír.

122-ik sír: 176 cm. mély, nő, orsógombja terra sigillata-edénydarabból van faragva; két bronz fülönfüggő, egy vaskarika-darab.

123-ik sír: 189 cm. mély, többes sír, lelet nélkül.

124-ik sír: 178 cm. mély, nő, sírbögrével; két bronzcsat (II. t. 7. sz.), egy metszett zöld üvegyöngy, 10 fekete, zöld, kék nagy üvegyöngy.

125-ik sír: 183 cm. mély, férfi, lelet nélkül.

126-ik sír: 190 cm. mély, többes, sírbögrével; egy bronz szíjvég, két bronzcsat, öt vaskengyel (VI. t. 4. és 5. sz.), egy vasdarab, egy szarvtülök (VI. t. 1. sz.).

127-ik sír: 175 cm. mély, férfi, sírbögrével; négy kerek bronzgomb (II. t. 20. és 21. sz.), egy bronz szíjvég, két bronz drótkapocs, egy vas késpenge, két vas nyilvég, három vas csatdarab.

128-ik sír: 95 cm. mély, gyermek, lelet nélkül.

129-ik sír: 159 cm. mély, nő; bögre, egy orsógomb, egy bronz függőkarika, hat fekete üvegyöngy, egy vas késpenge öt darabban.

130-ik sír: 130 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

131-ik sír: 178 cm. mély, nő, bögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 23. sz.) kék cseppel, egy fekete üvegyöngy, egy vas késpenge.

132-ik sír: 159 cm. mély, férfi; nyak körül szíjkorhadék között két bronzkarika, két vascsat, egy vas nyilvég, egy vaskés, egy vaskarika, fejnél bögre.

133-ik sír: 53 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

134-ik sír: 195 cm. mély, sírbögre, a többi lelet a nemzeti muzeum által megvétellett.

135-ik sír: 180 cm. mély, férfiváz, bőrkorhadékokon fekve hat bronzlemez, egy vas nyilvég, egy vas késpenge, egy vaskarika, 14 vasdarab, a fejnél sírbögre, egy vasfokos (VI. t. 10. sz.).

136-ik sír: 165 cm. mély, nőváz, két bronz fülönfüggővel.

137-ik sír: 196 cm. mély, férfi, szép sírbögre, egy bronzgomb, két bronzkarika, egy bronz mellkapocs, egy hosszú nagy

bronz szíjvég (III. t. 6. sz.), három rövid kisebb bronz szíjvég (II. t. 10. sz.), két bronzcsat kisebb griffalakokkal (IV. t. 26. sz.), öt bronz övdísz különféle alakban (II. t. 17. sz.), egy bronz szíjcsat, egy bronz szíjhüvely, két vas nyílvég, egy vas csatdarab.

138-ik sír: 39 cm. mély, gyermekváz, sírbögrével.

139-ik sír: 151 cm. mély, férfi, sírbögrével.

140-ik sír: 128 cm. mély, nő, lelet nélkül.

141-ik sír: 162 cm. mély, elkorhadt váz, bögrével.

142-ik sír: 183 cm. mély, férfi, három bronz ruhacsat, három bronz övdísz, egy vaskés, két vas nyílvég.

143-ik sír: 225 cm. mély, kettős sír, egy bögrével, egy lófej-alakba végződő bronz ruhacsat (II. t. 18. sz.), egy bronz szíjvég (III. t. 3. sz.) griffalakokkal, két kis lyukacsos bronz szíjvég, hat nagy bronz ruhacsat (IV. t. 24. sz.), egy nagy bronz szíjcsat (II. t. 9. sz.), négy bronz szíjlemez (IV. t. 18. sz.), egy kis vasdoboz az öv mellett, két vaskarika, négy vas nyílvég, tíz egyéb vasdarab, két késnyél-darab csontból.

144-ik sír: 170 cm. mély, férfiváz, bögrével, két bronz szíjvég (IV. t. 4. és 5. sz.), három nagyobb bronzkapocs, négy kisebb övkapocs (IV. t. 21. sz.).

145-ik sír: 190 cm. mély, nő, bögrével, jobbkaron két bronz karperecz (V. t. 1. és 2. sz.), egy gyűrű (V. t. 4. sz.), egy bronzlemez, hét vasdarabka.

146-ik sír: 160 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

147-ik sír: 40 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül, elkorhadva.

148-ik sír: 140 cm. mély, férfi, sírbögrével.

149-ik sír: 180 cm. mély, nő, egy bronz fülönfüggő, egy orsógomb, egy vas késpenge, 30 fekete öntött hosszú üveggyöngy, egy gömbölyű aranyszínű üveggyöngy.

150-ik sír: 130 cm. mély, nő, sírbögrével, egy bronz fülönfüggő kék cseppel, egy bronz spiráliskarika a lábnál, egy vörös hosszú gyurmagyöngy, kilencz fekete üveggyöngy, egy zöld üveggyöngy.

151-ik sír: 140 cm. mély, kettős sír, sírbögrével, egy bronz nagy szíjvég (III. t. 5. sz.), egy kis bronz szíjvég (IV. t. 7. sz.), nyolcz bronz övdísz (II. t. 16. sz.), egy bronz ruhacsat (IV. t. 23. sz.),

egy vascsakány (VI. t. 7. sz.), egy vaskarika, egy orsógomb a jobbkéznél.

152-ik sír: 140 cm. mély, többes sír, egy orsógommbal, törött bögrével, feldúlt sír, rendetlenül heverő csontokkal.

153-ik sír: 130 cm. mély, férfiváz, sírbögrével, két bronz szíjvég, két bronz övdisz, vasdarabok.

154-ik sír: 60 cm. mély, kettős, a vázak egymással szemközt, semmi lelet.

155-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

156-ik sír: 150 cm. mély, váz, lelet nélkül.

157-ik sír: 130 cm. mély, nő, öt fekete nagy öntött üveggyöngy, vas késpenge, egy terra sigillata orsógomb, egy bronzkarika.

158-ik sír: 140 cm. mély, nő, egy bronz fülönfüggő és egy kisebb, egy fekete nagy üveggyöngy, egy nagy gyurmagyöngy, 30 kicsi gyurmagyöngy, egy vas késpenge, egy orsógomb.

159-ik sír: 180 cm. mély, férfi, sírbögrével, egy vaskés.

160-ik sír: 40 cm. mély, gyermek sír, törött bögrével.

161-ik sír: 100 cm. mély, kettős koponya és lábszár-csontok a gyűjteményben.

162-ik sír: 120 cm. mély, nő, sírbögrével és egy orsógommbal.

163-ik sír: 150 cm. mély, férfi, kis darab vas.

164-ik sír: 120 cm. mély, férfi, egy bronzcsat, egy vaskarika, egy vas késpenge.

165-ik sír: 200 cm. mély, nő, egy bronz fülönfüggő (V. t. 13. sz.), hat kicsi üveggyöngy, egy orsógomb.

166-ik sír: 120 cm. mély, egy vas késpenge, egy vas nyílvég.

167-ik sír: 120 cm. mély, nő, sírbögrével, két bronz fülönfüggő (V. t. 10. sz.), egy bronzgyűrű, egy kis bronzkarika, 19 nagy fekete öntött üveggyöngy, 14 kis üveggyöngy, egy vascsat.

168-ik sír: 120 cm. mély, férfi, egy vascsat, négy vas késpenge-darab.

169-ik sír: 120 cm. mély, nő, egy bronzfüggő cseppekkel (V. t. 20. sz.).

170-ik sír: 100 cm. mély, férfi, sírbögre darabokban.

171-ik sír: 100 cm. mély, nő, lelet nélkül.

172-ik sír: 40 cm. mély, gyermek, sírbögrével.

173-ik sír: 50 cm. mély, ugyanaz, lelet nélkül.

174-ik sír: 100 cm. mély, nő, lelet nélkül.

175-ik sír: 80 cm. mély, váz, lelet nélkül.

176-ik sír: 120 cm. mély, férfi, sírbögrével.

177-ik sír: 170 cm. mély, nő, egyenes karczolatokkal díszített sírbögrével, két bronz fülönfüggő (V. t. 14. sz.), egy orsógomb, egy késpenge.

178-ik sír: 150 cm. mély, kettős sír, anya és gyermeke, egy nagy és egy kis sírbögrével, egy bronz fülönfüggő, egy bronz spirális gyűrű, egy orsógomb, vasdarabok, 132 fehér kicsi gyurmagyöngy.

179-ik sír: 150 cm. mély, női sír bögrével, egy bronzfüggő, egy bronzgyűrű, egy nagy zöld üveggyöngy, egy fekete nagy lapos üveggyöngy, 15 hosszú üveggyöngy, 20 gyurmagyöngy.

180-ik sír: 80 cm. mély, nő, sírbögrével, egy bronzfüggő, egy bronzgyűrű, egy orsógomb, 20 apró gyurmagyöngy.

181-ik sír: 140 cm. mély, férfi, egy nagy áttörött bronz szíjvég, eddig találtak közt legnagyobb (III. t. 10. sz.), egy kisebb bronz szíjvég, egy bronz szíjcsat (II. t. 8. sz.), két bronz mellkapocs (IV. t. 12. sz.), hat bronz áttörött övdisz (II. t. 23. sz.), hat más alaku bronz övdisz, egy vaskarika, egy vas késpenge.

182-ik sír: 130 cm. mély, férfi, nyílvégek és késdarabok vasból.

183-ik sír: 100 cm. mély, nő, sírbögrével, két bronz fülönfüggő, négy apró fekete gyöngy.

184-ik sír: 150 cm. mély, férfi, két bronz szíjvég (IV. t. 9. sz.), hat bronz övdisz (IV. t. 13. sz.), egy vas késpenge, baromfi-csontok a lábnál.

Ezzel 1885. évre az ásatás befejeztetvén, az 1886. évben teljesítendő ásatás eredményét lesz szerencsém annak idejében beterjeszteni.

M.-Óvár, 1886 márczius 3-án.

Dr Sötér Agost.

6. Az 1886. évi május hó 24., 25., 26., 27. és 28. napjain folytatott ásatásnál Bozzay Elek, Óshegyi József és Serényi József egyleti tagok voltak szívesek felváltva segéd-

kezni, s az egylet tagjai gróf Batthyányi József köpcsényi várában a legszorgosabb vendégszeretetet élvezvén, nevezett gróf úr egy fogatát is rendelkezésemre bocsátotta és naponkint reggel a lelhelyre kivitetni, délben étellel és italokkal ellátni, este pedig a várba visszaszállíttatni szíveskedett; gróf úr és családja az ásatást több ízben személyesen megtekintették.

Ezen ásatás alatt ismét további 62 sír ásatott fel a következő eredménnyel:

185-ik sír: női sír, 120 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet nélkül.

186-ik sír: női sír, 142 cm. mély, 162 cm. hosszú. Lelet: két bronz fülönfüggő, egy üvegyöngy és egy vaskés pengéjével.

187-ik sír: férfisír, 143 cm. mély, 192 cm. hosszú. Lelet: egy nagy bronz szíjvég, egy bronz övdisz, egy vas késpenge, négy nyilvég.

188-ik sír: férfisír, 190 cm. mély, 200 cm. hosszú. Lelet: egy nagy vasgomb, egy vaskarika, egy nyilvég, egy üvegyöngy, három gyurmagyöngy.

189-ik sír: férfisír, 120 cm. mély, 180 cm. hosszú. Lelet: két vascsat, két nyilvég, két vasdarab.

190-ik sír: férfisír, 170 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: egy vascsat, egy nyilvég, egy dárdavég és egy sírbögre.

191-ik sír: 130 cm. mély, 170 cm. hosszú, lelet nélkül.

192-ik sír: női sír, 180 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy aranyozott fülönfüggő, egy karperecz, egy bronzgyűrű, egy vascsat, egy gyöngygomb.

193-ik sír: gyermeksí, 100 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: vaskarika, nyilvég és késdarabok, 21 db.

194-ik sír: kettős sír, 150 cm. mély, 195 cm. hosszú. Lelet: konczsont.

195-ik sír: női sír, 180 cm. mély, 180 cm. hosszú. Lelet: egy bronz fülönfüggő, hét üvegyöngy, egy orsógomb és egy sírbögre.

196-ik sír: férfisír, 140 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két bronz övdisz, egy dárdavég, egy nyilvég és egy csat.

197-ik sír: női sír, 120 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két bronz fülönfüggő, egy orsógomb.

198-ik sír: férfisír, 160 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy vaskés, egy vascsat, egy vaskarika, négy nyilvég.

199-ik sír: férfisír, 150 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy vaskés, két csat, 10 fegyverdarab, két karika.

200-ik sír: férfisír, 160 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, egy nagy szíjvég, egy szíjcsat, két griffes szíjkapocs, egy csákány, egy késpenge és egy karika.

201-ik sír: női sír, 146 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, nyolcz bronzlemez, két rosette, négy övdísz, egy karika, egy szíjcsat, 11 gyurmagyöngy.

202-ik sír: 170 cm. mély, 130 cm. hosszú. Lelet: két karika.

203-ik sír: férfisír, 160 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy késpenge, egy szíjcsat, egy nyilvég.

204-ik sír: férfisír, 120 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: késpenge.

205-ik sír: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú. Lelet nélkül.

206-ik sír: 155 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két bronz fülönfüggő, egy csat, 20 gyöngy, 112 gyurmagyöngy, egy orsógomb.

207-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy nagy szíjvég, három kicsi szíjvég, egy szíjcsat, kilencz gombalaku övdísz, két más alaku övdísz, két nyilhüvely, egy kard.

208-ik sír: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú. Lelet nélkül.

209-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú. Leletek: egy kapocs, egy karika, 10 lemez, egy kard.

210-ik sír: kettős sír, 180 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, egy késpenge, egy kard, két nyilvég.

211-ik sír: női sír, 185 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, egy karika, egy orsógomb.

212-ik sír: gyermeksír, 120 cm. mély, 80 cm. hosszú. Lelet: késdarab és kis orsógomb.

213-ik sír: 150 cm. mély, 172 cm. hosszú. Lelet nélkül.

214-ik sír: női sír, 168 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, egy üvegbetétes gyűrű, három filigrán drótkarika, három bronzlemez, öt üvegyöngy.

215-ik sir: férfisir, 110 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy dárdavég, karddarab és egy karika.

216-ik sir: 160 cm. mély, 175 cm. hosszú. Lelet: három nyilvég, hat kés és vasdarab.

217-ik sir: 185 cm. mély, 173 cm. hosszú. Lelet: egy szijcsat, 12 kis szijdisz, egy karika és egy szijhüvely.

218-ik sir: 170 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, két karika, egy csat, egy sirbögre.

219-ik sir: 155 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, 12. gyöngy, két orsógomb, egy sirbögre.

220-ik sir: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, három gyöngy, egy orsógomb.

221-ik sir: 180 cm. mély, 165 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, egy késpenge, egy csat, 20 gyöngy, egy orsógomb.

222-ik sir: 125 cm. mély, 165 cm. hosszú. Lelet: egy késpenge, 31 gyöngy, egy orsógomb.

223-ik sir: 130 cm. mély, 175 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, egy félhold-alaku övdisz, egy sirbögre.

224-ik sir: 185 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: három szijvég, egy szijcsat, két övdisz, késpenge.

225-ik sir: 180 cm. mély, 168 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, egy késpenge.

226-ik sir: 150 cm. mély, 172 cm. hosszú. Lelet: egy szijvég, egy övpánt, egy dárdavég, 11 ruhacsat, egy nyilvég, egy szijcsat, egy sirbögre.

227-ik sir: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú. Lelet nélkül.

228-ik sir: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú. Lelet: egy karika, egy késpenge, két csat, egy sirbögre.

229-ik sir: 185 cm. mély, 175 cm. hosszú. Lelet: egy gyűrű, két fülönfüggő, nyolcz gyöngy, egy gyantadarab, egy késpenge.

230-ik sir: 50 cm. mély, 90 cm. hosszú. Lelet: egy kis füles sirbögre.

231-ik sir: 130 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: törött orsógomb, fej mellett konczsont.

232-ik sir: 180 cm. mély, 175 cm. hosszú. Két szemközt fekvő tetem. Lelet nem volt.

233-ik sír: 142 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, 64 gyöngy, egy orsógomb, egy sírbögre.

234-ik sír: 186 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, három csat, három övdísz, egy nyílvég, három karddarab, 14 gyöngy.

235-ik sír: 125 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, egy gyűrűdarab, egy késpenge, egy orsógomb, egy sírbögre.

236-ik sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: 15 üveggyöngy, egy orsógomb.

237-ik sír: egy kettős sír, 170 cm. mély, 172 cm. hosszú. Két tetem közt fekvő leányváz. Lelet: 16 gyöngy, egy nyílvég és egy orsógomb.

238-ik sír: 137 cm. mély, 168 cm. hosszú. Lelet: egy szíjvég, egy szíjcsat, négy övdísz, egy szíjhüvely, egy fülönfüggő, egy késpenge, egy csákány.

239-ik sír: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy késpenge, egy nyílvég.

240-ik sír: 160 cm. mély, 166 cm. hosszú. Rendetlenül fekvő tetemcsontok egy része szenesedve.

241-ik sír: 192 cm. mély, 180 cm. hosszú. Lelet: öt szíjvég, egy övdísz, 10 bronzlemez, egy késpenge, három vasdarab.

242-ik sír: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: bronz fülönfüggő-darab, egy bronz orsógomb, egy sírbögre.

243-ik sír: 110 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: egy szíjvég és egy késpenge.

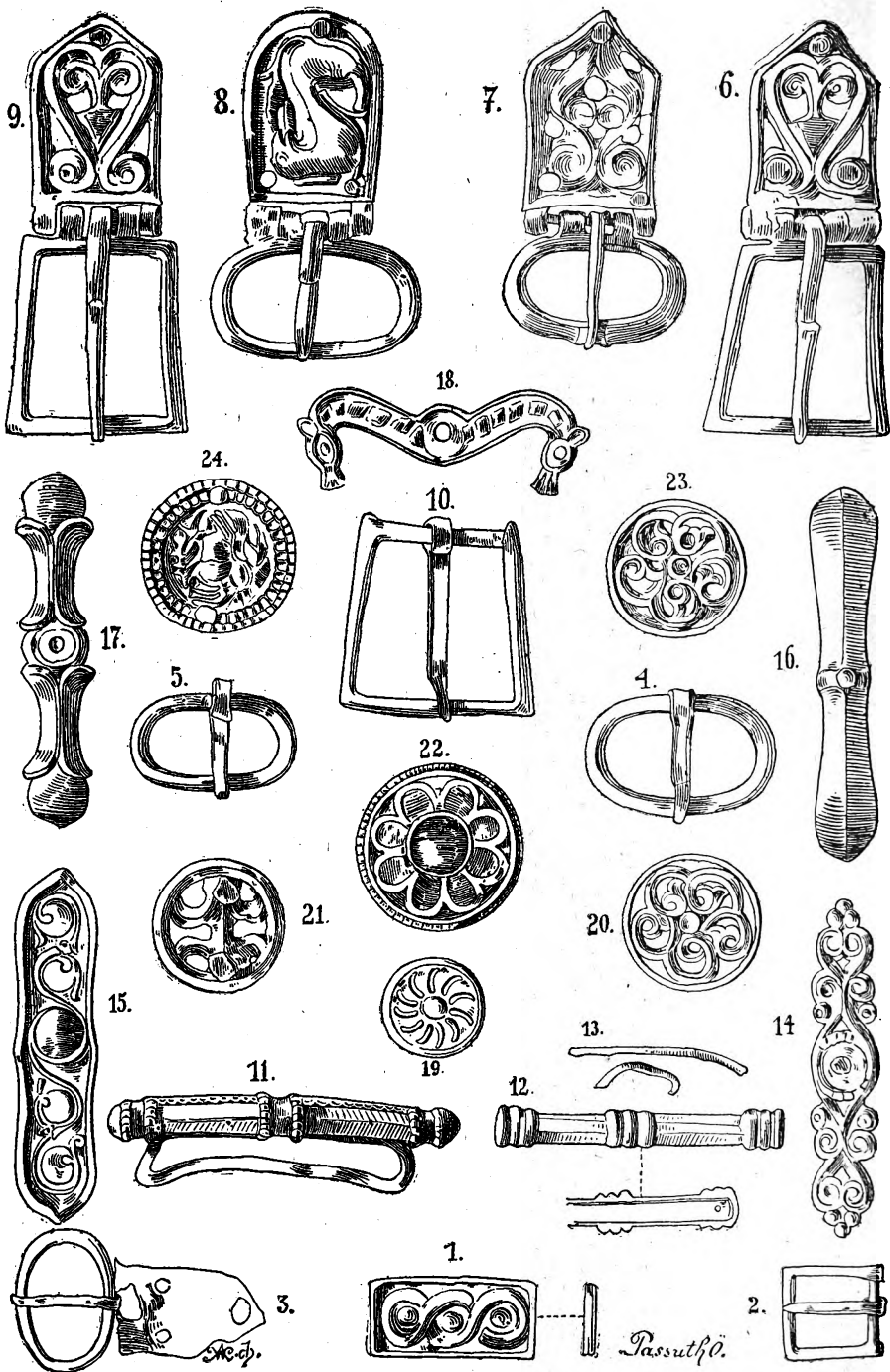
244-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet nélkül.

A talaj a sírmező alsó lejtőjén csupa kavicsból áll, mely semmi vegyületet nem mutat és a munka csakis ez irányban lévén eszközölhető, miután a sírmező felső és két oldalrészén sirokat nem találtam, tekintve, hogy egyedül annak konstatálása, hogy meddig terjed biztosan a sírmező, még sok munkát igényelne, s habár még mindig kerülnek elő új alakok, mégis mindig egy jellegűek és a kiásott 244 sírből oly mennyiségben vannak már az egylet birtokában, hogy a kor meghatározására elég alapot és irányt nyújtanak, az ásatást május 28-án este ehelyütt beszünttettem

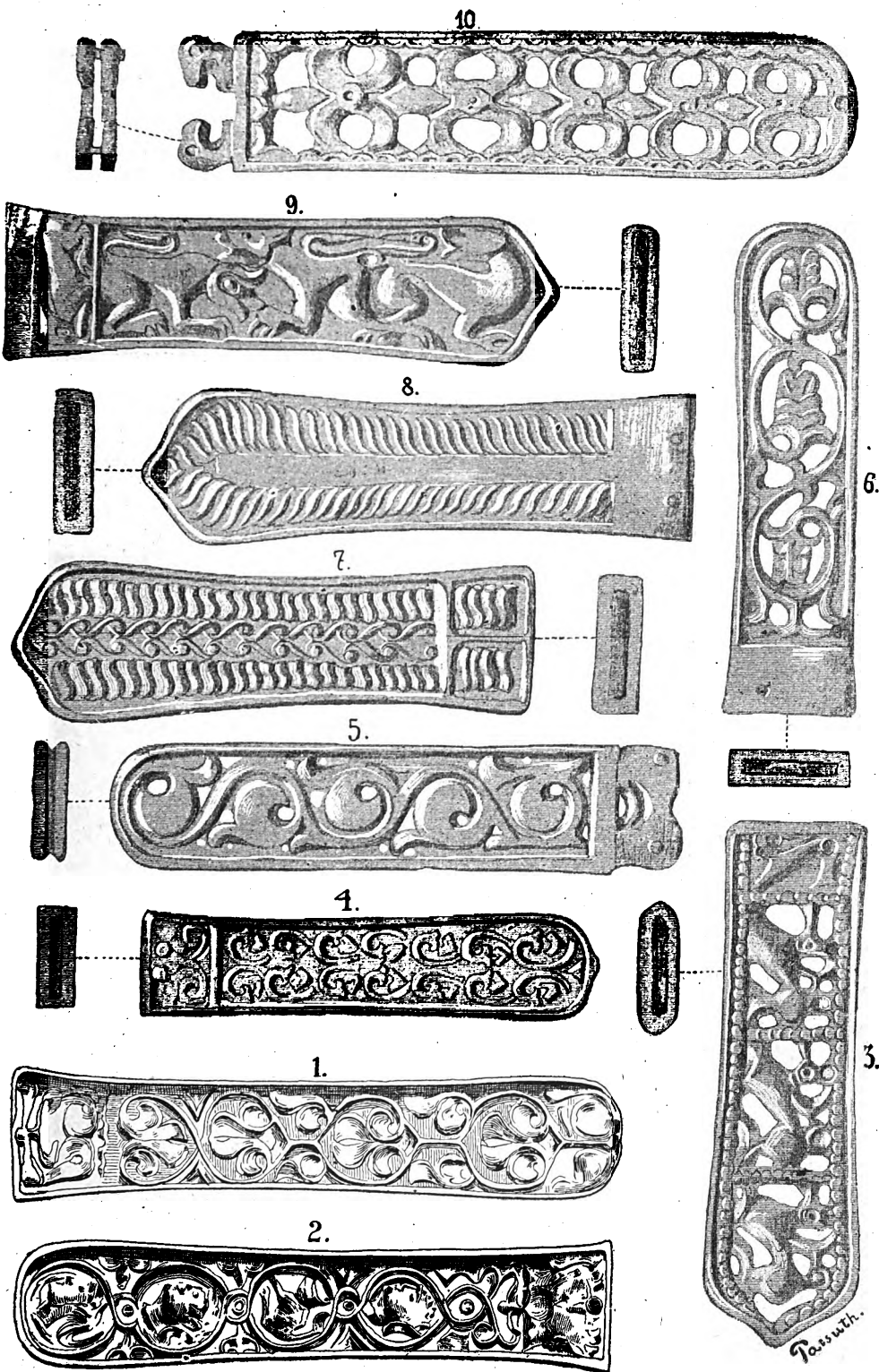

$\frac{1}{3}$
nog.

Nemesvölgy. I. tábla.

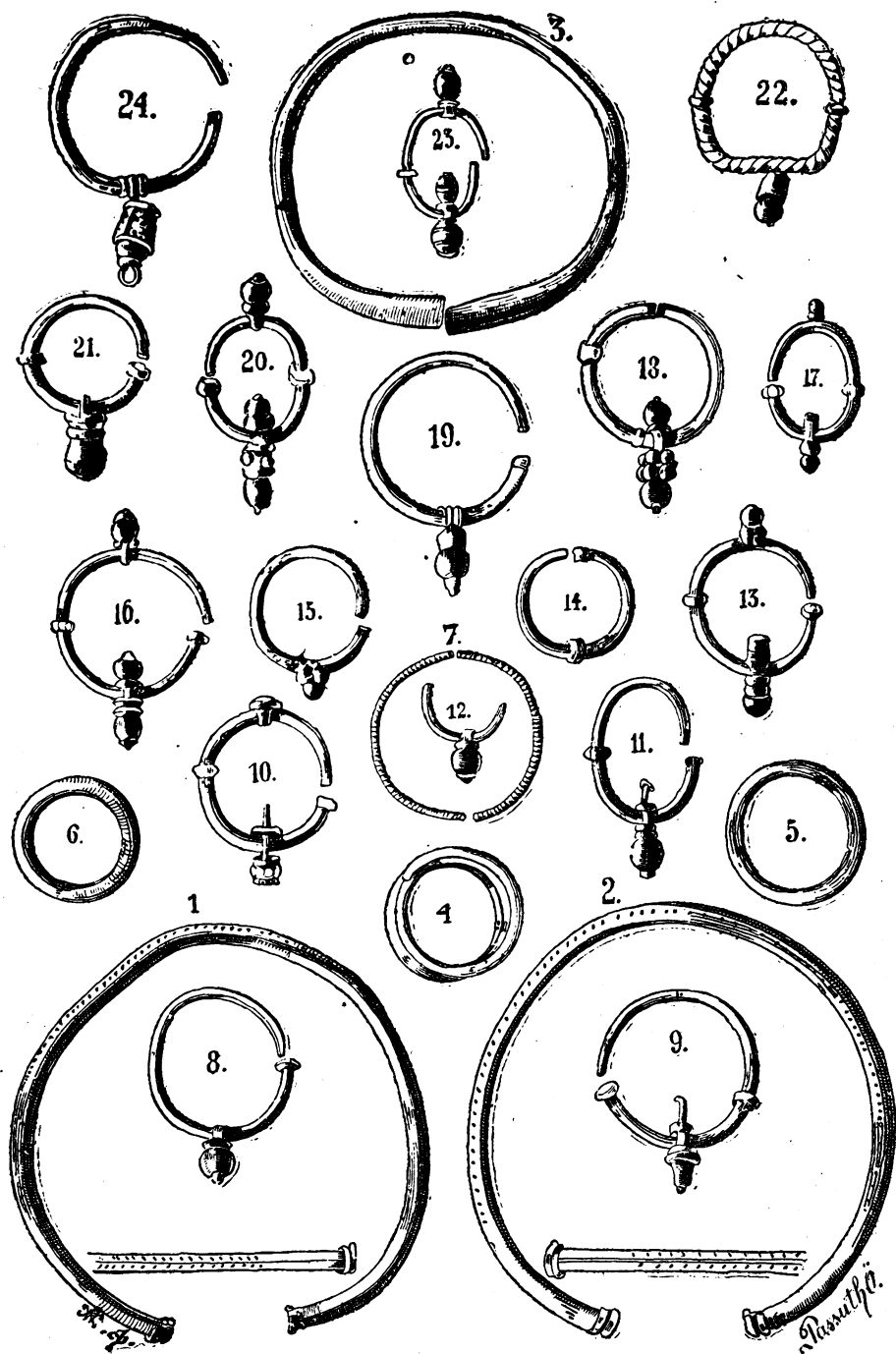
Nemesvölgy. II. tábla.

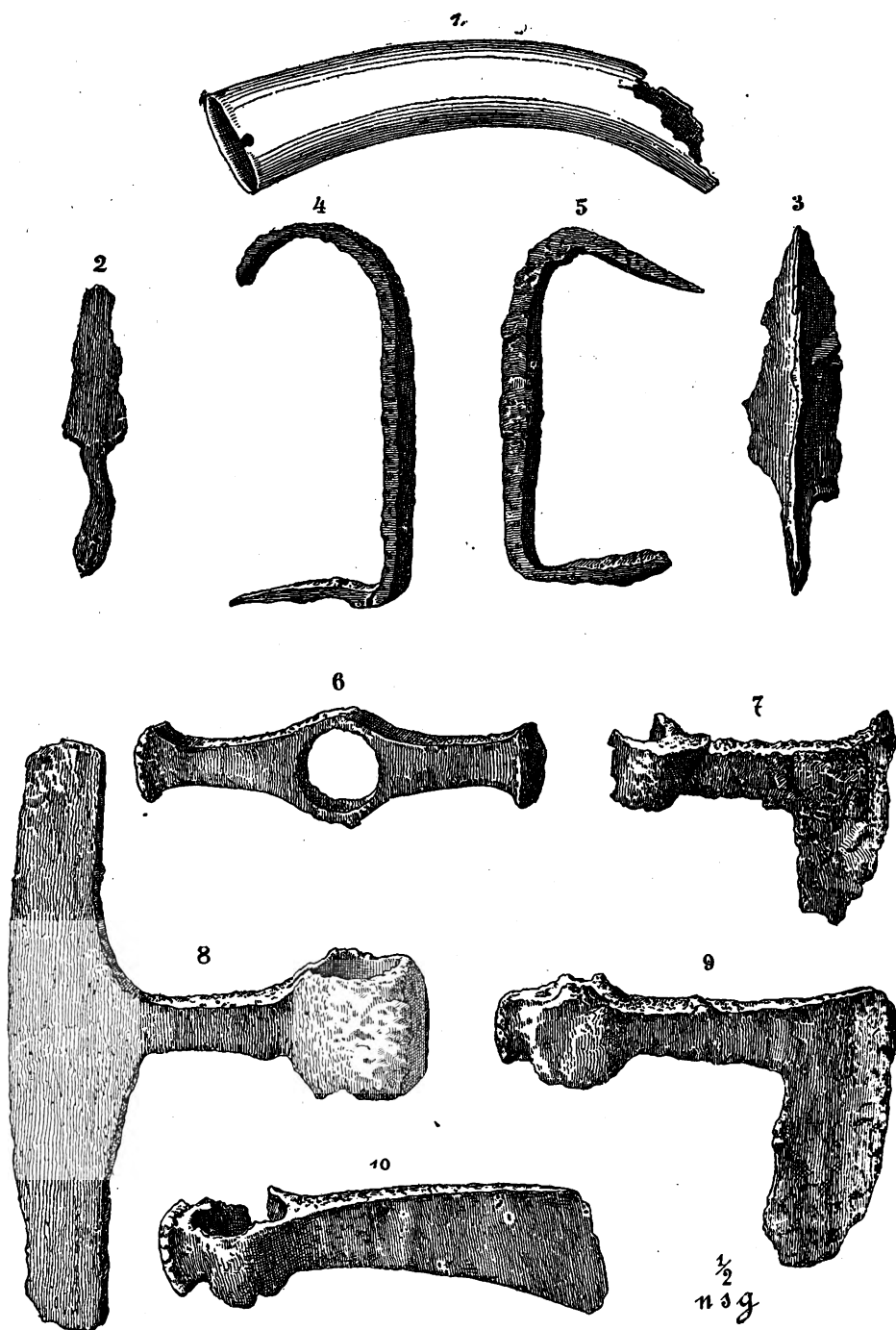
Nemesvölgy. III. tábla.

Nemesvölgy. IV. tábla.

Nemesvölgy. V. tábla.

Nemesvölgy. VI. tábla.

és az ezen határbeli fentemlitett római laktelep helyére helyeztem át működésünket.

M.-Óvár, 1886 május 30-án.

Dr Sötér Ágost.

7. A nemesvölgyi népvándorláskori sírmező feltárása közben az alkalmazott munkásoktól értesültünk, hogy a nemesvölgyi 1. alatti jelentés bevezetésében érintett „Spitz-äcker“ nevezetű római laktelep maradványait takaró helyen

a) Kochwalter N. urasági cseléd 10—15 év előtt szántás közben egy kősarkophagra akadt, mely utóbb darabokra töretve, építőanyagul lett felhasználva.

b) Móricz Ferencz, jelenleg német-óvári földműves egy feliratos kölapot talált, melyet Bécsben nagy áron adott el.

c) Egy erős zápor után a barázdában egy ép fekete kőkorsó lett találva, mely Batthyányi Iván gróf birtokában van.

d) Gumprecht és veje Madle Ferencz nemesvölgyi lakosok római érmekeket és egy faragott követ (szoborrész) találtak, s hogy

e) azon föld mellett a Berg és Nemesvölgy határa közötti dűllőutat egy köfal maradványai szelik át, ezen alapokon kiindulva, ismét fölkerestük ezen római jellegű lelhelyet és f. évi május 29. és 30. napjain tüzetesebb kutatás alá vontuk, amihez az uradalom intézője, Mersits Endre úr engedélyét készségesen megadta.

A „Spitzäcker“-dűllőbeli árpával bevetett szántásokat észak-déli irányban átszelő vízárók jobboldali, tehát nyugati részén három árok lett húzva, melyek, hogy helyük később is megállapítható legyen, akként lettek megjelölve, hogy az árokpártba az árkok számával jelölt czövekek lettek beverve, mely árkok vegyült földet mutattak félkörívű téglá-, gránitkő- és cseréptörmelékekkel felváltva.

A vízvezetéktől balra, tehát keletnek fekvő szántáson sok falkő, cserépedény és terra sigillata kerülván egy próba-árók segélyével felszínre, az itt fölfedezett köfal-alapépítmény irányában ásva, kétségtelenül egy konyhahelyiséget állapítottunk meg, melynek fala mellett félkörívű téglából

készült vízvezeték szolgált a konyha vizének levezetésére; a konyha padlózata nagy négyszögű lapokból állott.

Ezen lelhely fölvételi rajza ducz hiányában e műben közölhető nem lévén, annak konstatálására kell szorítkoznom, hogy ezen lejtőn, melyről gyönyörű kilátás nyílik Mosonymegye sík területére, bizonyára egy igen előkelő római villa állott, mely esetleg — t. i. ha tűz által pusztult el, amit a sok nyom után ítélve bizonyosnak tartok — sok érdekes és értékes leleteket nyújthatna, nekem azonban az egylet vagyoni viszonyainál fogva a lelhelynek és annak római jellegének konstatálására kellett szorítkoznom, már azért is, mert egy laktelep ásatásához nem napok, hanem hetek szükségesek, és még hosszú munka után is lehetséges, hogy az meddőnek lenne nevezhető.

Úgy a népvándorlaskori sírmező, valamint ezen római laktelep ásatása folytatandó lenne.

M.-Óvár, 1886 május 31-én.

Dr Sötér Ágost.

8. 1887. év nyarán gróf Batthyányi József táviratilag fölkért, hogy Fröhlich Róbert és Hampel József hazai történészeink jelenlétében a nemesvölgyi népvándorlaskori sírmezőn ásatást tartsak, miért is a felhívásnak megfelelően, annak költségére a nemesvölgyi sírmező alsó, vagyis dél-nyugati részén 12 sírt tártam fel, melyek közül hét nyújtott bronzleleteket, melyek a már feltárt 245 sírban találtakkal minden tekintetben azonosaknak bizonyultak és semmi újabb tárgy vagy alak nem került elő, miért is — tekintve, hogy azok nem kerültek az egylet birtokába — leírásukat mellőzöm.

M.-Óvár, 1887 szeptember 20-án.

Dr Sötér Ágost.

XV. Nezsider.

Római sírmező. 1887 május 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13; 1894 október 8 és 9.

Már az egylet keletkezésének első évében Nezsider községétől engedély kéretett régészeti ásatások tartására, mely azon föltétel alatt, hogy az ásatás megkezdése a

községi előjáráságnak mindenkor bejelentessék, készségesen megadva is lön.

Több nezsideri tag unszolására és azon hirre, hogy

1. az ú. n. remetehegyi kápolna építése alkalmával kivágott hegyi út egy római sír fölfedezésére vezetett, melynek leletei a nemzeti muzeumba beküldve is lettek;

2. hogy a gálos—vallai megyei út árkában egy feliratos nagy kö hever;

3. hogy ugyanezen út mentén a hajdani Zizmannsdorf határához tartozott, jelenleg „Siebenmad“-düllöbéli réten levő 3. kavicsgödörben egy kő sír találatot, melynek fedőlapjai feliratok és faragványos ékesítésekkel voltak ellátva, s hogy ezen lapok jelenleg is Nezsider községháza udvarán láthatók, indittatva, 1887 május 4-én délután Ivánfi Ede alelnök úrral Nezsiderre indultunk, hol már kellő számú napszamosok előállítására végett a község előjárósága megkeresve lön.

Az éjtel Nezsideren töltve, f. hó 5-én reggel a remetehegyi kálváriai út mellett a helytől, hol hajdan a római sír találatot, közelebb és távolabb öt árkot huzattunk, azonban minden eredmény nélkül, s így e helyet elhagyva, a hegy tetején emelkedő szabályos dombot metszettük át, anélkül azonban, hogy bármi leletre akadtunk volna, miért is ehelyütt délben az ásást beszüntetvén, bérkocsik fogadásával három munkást, a negyedik az árkok betakarására hagyatván vissza, a gálos—védenyi út és nezsideri tó közötti rétnék Pátfaluval határos rétre szállítottunk ki és oda magunk is kirándulván,

1. az út melletti első kavicsgödört vettük szemügyre, hol a föld egy helyen keveréket tüntetvén fel, ásattunk, azonban leletre nem akadtunk.

2. Pátfalu felé tovább haladva, a zizmannsdorfi kápolna előtt mintegy 70 ölnyire az út árkában megtaláltuk a fentemlitett követ, mely egy 65 cm-teres oldalakkal bíró négyszögű faragott homokkő, s talpazata után ítélve, a földben állott volt; ezen szobor felső része már hiányzik, és a feliratnak csak egyes betűi olvashatók. A feliratra nézve

Krikler József nezsideri ügyvéd úrtól azon felvilágosítást nyertük, hogy ő azt 25 év előtt, mikor még a kö egész vala, lejegyezte és azt következőleg közölte:

AFN· OM.
ANVS· T. F.
S. AMIONIS
SERVS. N. III (három vonal)
H. O. P. T. E.
SAM. IO. P vagy B.

3. Vizsgálat alá vétetvén a kápolna, a homlokzatára irt „Neu erbaut im Jahre 1861“ meggyőzött, hogy itt régésznek más keresni valója nincsen, mint megállapítani azt, hogy a kápolnától átellenes réten szemlélhető föld-egyenetlenségek után ítélve, itt állott tényleg Zizmannsdorf.

4. Innét tovább haladva Pátfalu felé, a 27 és 28 km-tert mutató útjelzők között az út túoldalán elterülő réten megkezdett és az országúttól számítva harmadik kavicsgödört vettük vizsgálat alá, hol a község által rendelkezésünkre adott községi rétfelügyelő megmutatta azon állítólagos helyet, hol két év előtt egy Kundinger János nevezetű gálosi ember kavicsrakodás közben egy kőből épült sirra akadt volt. Az általa jelzett sírgödör megsemmisítésekor alapos kételyem merült fel az iránt, hogy ebben kősir elfért volna, de azért az egész kavicsgödör oldalait lenyesettük, anélkül azonban, hogy bármi jelre akadhattunk volna, miért is Leitner Mihály gálosi bírónak levelet irtam, kérve őt, hogy 6-ára reggel 6 órára nevezett Kundinger Jánost a lelhely színhelyére hozza ki, hogy az határozottan megmutassa a helyet, mely az ásás kiindulási pontját képezendi. Alelnök urat kötelmei haza szólítván, a párndorfi indóházhoz hajtattott, én pedig estig tovább folytatván a kutatást, este szekéren Nezsiderre visszamentem, hol a községbíró vállalkozott, hogy másnap reggeli 6 órára munkást rendelend.

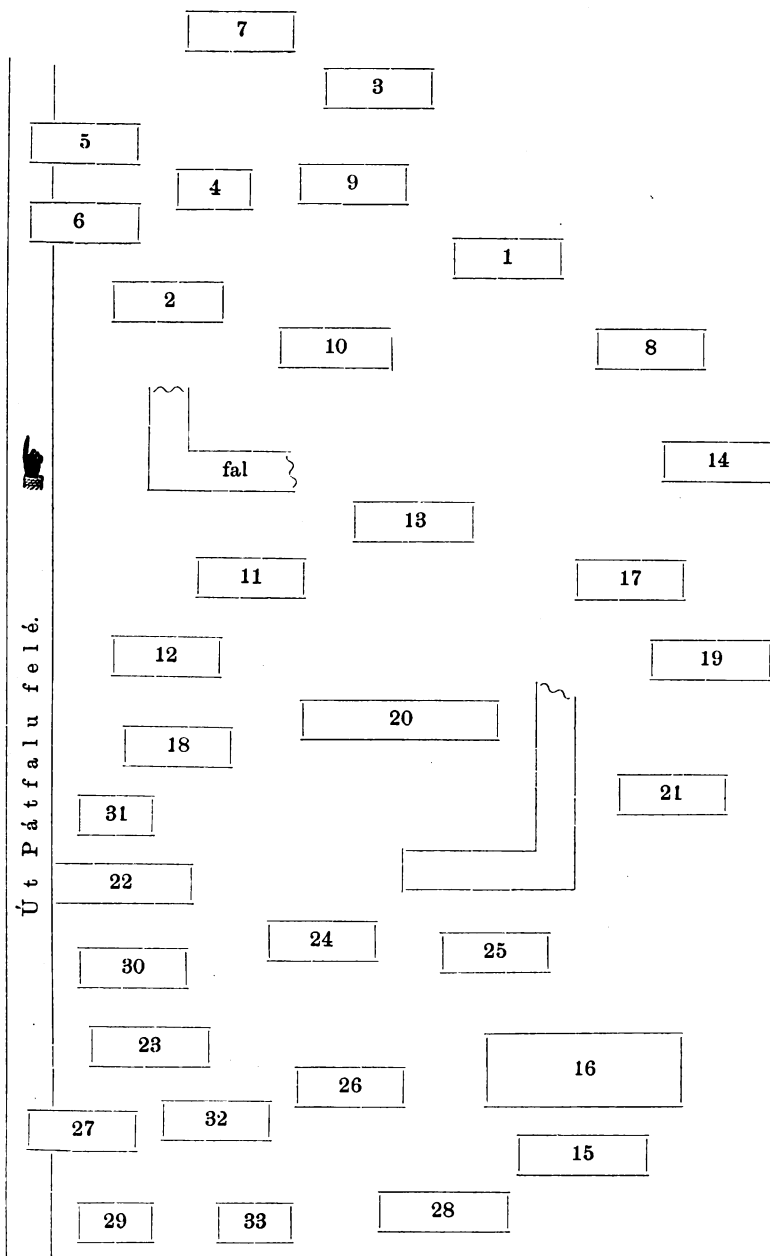
1887 május 6-án reggel 5 órakor megérkezett, de csak

két napszámos, s így ezek utáni hajszolódásban eltelt két óra sikertelenül, napszámos több nem jött, s így az egyik kocsit leparancsolva, a két munkást a részemre fogadott kocsiival a hely színére vittem, hova később a jegyző, Hegyi Mihály úr által utánam küldött még két napszámos is megérkezett, kikkel

5. a kápolnával átellenes réten levő Zizmannsdorf-telepen kezdtem ásatni és csakhamar egy köfalra akadtam, miután azonban csak csont-, vas- és edényhulladékokat találtam, meggyőződve, hogy itt Zizmannsdorf állott, embereimet a Védeny felé emelkedő öt szabályos domb egyikének átszegésére állítottam neki, mely munka közben megjelent Gálos község fentnevezett birája és Pollreisz Mátyás gálosi jegyző, kik közölték velem, hogy reggel 6 órakor Kundinger Jánossal együtt a kavicsgödörben vártak és megjelölték a helyet, hol az a kősírt találta, miért is kocsira ülve, a hely színére mentünk, hova a munkásokat is elhozatván, a lelhelyre, t. i. a sírhelyre függőleges vonalban árkot huzattam, és pedig az úttal párhuzamos vonalban Védeny felé és nem sokára az egyik munkás csákányának kölapra csapásának hangjai hoztak lázas izgatottságba, s íme, lassankint feltárult előttem egy kőből épült sír, mely

1-ső sír: belső hossza 190 cm., szélessége 90 cm., mélysége 110 cm. Tetemfekvés nem konstatálható, mert a csontok elszórva találtattak, s lelet sem fordulván elő, kétségtelen, hogy a sír hajdanában már feldúlva lön. A megkezdett irányban folytatva az ásatást, az előbbi sírtól 2 m.-re találtuk a

2-ik sírt, minden koporsó nélkül, 120 cm. mélységben, amelyben a dél-keletnek fekvő alsó lábszár-csontok párhuzamos fekvéséből következtetve, női váz feküdt, mely az egész telepen nem található hamvasszürke, vizenyős réteggel volt borítva. A lábvégnél egy ép korszó, egy csésze, egy bögre és egy fazék alja volt. A jobbkez az ölben pihent, rajta egy kigyófejekbe végződő masszív bronz karperecz, a balkéz a mellen feküdt, rajta egymás mellett három egészen egyforma, bronzsodronyból tekert karperecz,

Nezsideri római sirmező.

melyek végeik felé vékonyodva, az egyik vég egy $\Rightarrow$ alakú fogantyúba, a másik vég pedig két kampós kajmóba végződnek. Fülönfüggő nem találtatott, a koponya sem vala megmenthető, mert már a sirban összezúzott vala.

Munka közben dörgött az ég és fejem fölött czikázva a villám, kocsimban kelle menedéket keresnem a zuhogó eső elől, mely azonban hamarjában elállván, a munka folytatásához láttam. Ezen sírtól 3 m.-nyire találtuk a

3-ik sírt, hol azonban a tetem éppen ellenkező irányban feküdt, t. i. a fej dél-keletnek, míg a láb észak-nyugatnak; a sir 120 cm. mélységben a lábnál egy korsót, két csészét, egy bögrét és egy fazék alját rejté magában, néhány darabjával egy elkorhadt vaskésnek. A csontozat után ítélve, aggastyán volt, a koponya jó karban mentetett meg.

Ezzel a késő est beállván, s ez alkalommal több idő rendelkezésemre nem állott, a munkát beszünttettem.

M.-Óvár, 1887 május 8-án.

Dr Sötér Agost.

II. 1887 május 10., 11., 12. és 13-ki ásatás.

A nezsideri első ásatás eredményei és azon oknál fogva, hogy a feltalált sírmező kora és a népfaj iránt, melynek tetemeit takarja, az eddigi ásatás még elégséges támpontot nem nyújt és a sírmezőnek közvetlen útmelletti fekvése azt feldúlás veszélyének teszi ki, időnyerés czéljából a választmány t. tagjait szíves nyilatkozatra kértem fel az iránt: vajjon az ásatás azonnal folytattassék-e vagy sem, s miután a honn talált választmányi tag urak mind igennel feleltek, Paikrt Alajos egyleti tag úrral május 10-én, nehogy a munkásokkal akadály legyen, Párndorfra rándultam, hol a községbíróság segélyével nagynehezen lehetett csak 1 frt 30 kr napszám és borfizetés ígérete mellett 10 napszámot kapni, kik a hely színére, ami több órai járás, maguk jöttek el és mentek is el a munka befejeztével, s így nem kelle naponkinti ki- és hazaszállításuk iránt intézkedni, mi

naponként 6 frt költséget igényelt volna, mert a lelhely minden községtől több mint egy órányi távolságra fekszik.

Késő este Nezsiderre érkezve, meghivattam mindazokat, akiknek az első két év előtt talált kősírről tudomásuk volt, de arra nézve, hogy a kőlapon volt-e felirat vagy nem, határozottan ellentétes feleleteket nyervén, a kérdés tisztába hozható nem volt.

Május 11-én reggel 6 órakor az ásást 10 emberrel megkezdvén és 13-ika estéig folytatván, a következő sírokat tártam fel:

4-ik sír: 25 cm. mélységben az első jelentésben érintett hamvas rétegbe burkoltan, mely réteg a m.-óvári gazd. akadémia kémiai és technológiai laboratóriuma által megvizsgáltatván, szén-savas mész- (38·43 %) tartalmu agyag- és homokkeveréknek bizonyult, mely lehet természetes, de nincs kizárva a lehetőség, hogy az egyes részek mesterségesen lettek összekeverve; a lábnál korsó, bögre és egy bronzérem Probus császártól (276—282) következő felirattal: Ep. IMP. C. M. AVREL. PROBVS P. F. AVG. (Imperator Caesar Marcus Aurelius Probus Pius Felix Augustus.) A császár mellképe diszöltönyben és sugaras koronával, balra tekint; jobbájában a sassal díszített jogar. Hp. ROMAE AETERNAE. A sisakos Róma egy négyoszlopu templomban ülve, balra tekint. A szelvényen XXI. VI. A csontozat el volt korhadva.

5-ik sír: 83 cm. mélységben kavicsrétegben, a váz lábbal keletnek, fejjel nyugatnak, lelet nélkül.

6-ik sír: 50 cm. mélységben szürke agyagrétegben, mécses, hullámos oldalú törött bögre, borostyánkő-gyűrű és cserépdarabok; fekvésirány É.-É.-Ny. és D.-D.-K.; fejnél négyszögű olajos mécs.

7-ik sír: széles, kettős kőből épített sír, fedőlap nélkül. A sír hossza 180 cm., szélessége 95 cm. Az oldal-kőlapok 40 cm. magasak. A borda- és gerinczsontok elkorhadva; két tetem; a férfi jobboldalán a nő, kinek mellén egy bronzérem: *Cajus Caligula 37—41*. Ep. C. CAESAR DIVI AVG. PRON. AVG. P. M. TR. P. IIIII. (Cajus Caesar Divi Augusti Pronepos Augustus Pontifex Maximus Tribuniciae Potestatis V.). Balra néző födetlen

fő. Hp. VESTA S. C. Vesta egy trónon ülve, kinyújtott jobbában áldozó edényt tart. A két nyak közt egy bronzfibula, a lábnál egy bögre; a koponyák épen kerülván ki, az Anthrop. muzeumba küldettek.

8-ik sír: 115 cm. mélységben, fejjel nyugatnak, lábbal keletnek; a térde között bronzérem Gordianus császártól (238—244) következő felirattal: Ep. *Gordianus III. 238—243.* IMP. GORDIANVS PIVS FEL. AVG. (Imperator Gordianus Pius Felix Augustus.) Babérkoszorús mellkép paludamentummal jobbra. Hp. P. M. TR. P. IIII. COS. II. P. P. S. C. A babérral koszorúzott császár állva hadi öltönyben, jobbkezeében hegyével fölfelé fordított lándzsát tart; kinyújtott baljában a földteke. Lábnál bögre, térdnél orsógomb; az egyik kézujj patinás, de a legszorgosabb kutatás daczára bronz nem találtatott; a váz szürke agyagréteggel körülvéve.

9-ik sír: 120 cm. mélységben, igen keskeny sírban, elkorhadva, lelet nélkül, kivéve egy bronzcsat.

10-ik sír: 110 cm. mélységben, lábakkal ellátott vaspántok, váz elkorhadva; a kelet felé fekvő lábvégnél bögre és körülbelül a váz közepén két bronzérem. *Marcus Aurelius Probus.* Ep. VIRTVS PROBI AVG. A császár sisakos mellképe balra fordultan; balkarját paizs födi. Hp. PAX. AVG. A béke istennője állva és balra fordulva, jobbában olajágot és balkezeében lándzsanyelet — hasta pura — tart. A szelvényen V. XX. és a balmezőben T betű. *Macimianus Armentarius 305—311.* Ep. IMP. MAXIMIANVS P. F. AVG. Jobbra tekintő babérral koszorúzott fő. Hp. GENIO POPVLI ROMANI. Róma nemtője állva és balra fordulva, jobbában áldozó edényt tart, baljában a bőségszarv. A jobbmezőben B és a szelvényen S|S.

11-ik sír: 140 cm. mélységben karimás téglákból összeállítva, hosszoldala 3 drbból, keskeny oldala 1 drbból, ugyanily lapokkal befödve, melyek közül azonban csak egy volt ép. E téglalapok egyike LEG. XIIII. jellel van ellátva és a régiségártárba elhelyeztetett; váz elkorhadva, lábnál csutora-alaku korsó, jobbkeznél erős kigyófejekbe végződő bronz karpereczek, balkarján bronz masszív karperecz alak nélkül; fejnél olajos üveg.

12-ik sír: 110 cm. mély, lábnál törött bögre, elkorhadtsontok.

13-ik sír: 120 cm. mélységben, egy nagyobb bögre cserepein és rendetlenül fekvő csontokon kívül mit sem tartalmazott; kétségtelenül feldúlt sír.

14-ik sír: 157 cm. mélységben, kőből épült, 130 cm. széles sír, 45 cm. vastag kölappal félig földve, a földél többi része darabokban a sírban. A fél kölapot sem vala képes 10 erős munkás fölemelni és eltávolítani, úgy, hogy a közepén ketté kellett vésetni; daczára ennek a körülménynek, mely alapos reményt nyújthatott, hogy a sír érintetlen, az feldúltnak bizonyult, mert a csontok elszórva kerültek elő és 1 drb bronz szíjcsaton kívül mi sem volt található. Az erős lábszárak a régiségtárba elhelyeztettek.

15-ik sír: 33 cm. a földszíne alatt, 180 cm. hosszú, igen finom, 55 cm. oldalú, négyszögű, $7\frac{1}{2}$ cm. vastagságú téglalapokból összeállítva. E téglalapokon sem felirat, sem más jel nem látható, mint a négy sarkon kidomborodó gömb: $\begin{bmatrix} \circ & \circ \\ \circ & \circ \end{bmatrix}$ két ily téglalap az egylet részére rezerváltatott és a gálosi előljáróság azt május 20-án beszállította. Fekvésirány: fej nyugatnak, láb keletnek, de a csontok teljesen elkorhadtak. A lábnál ezüstkanál, a nyaknál bronzfibula, a fej mellett egy üvegcsésze, $\cup$ mely azonban eltörtött, de összeragasztható leendő. A sír alja három téglalapból állott, mely czeментtel le volt öntve; keskeny oldala egy-egy lapból hosszoldala három-három lapból és födele egyenesen, vagyis vízszintesen letakarva, szintén három lapból állott.

16-ik sír: kősarkophag, 210 cm. hosszú, 108 cm. széles, oldalfalai 20 cm. szélesek; a sír fel volt dűlve, mert a csontmaradványok elszórtan találtattak. E szép sarkophag mint az egylet által talált elsőnek a régiségtárba szállítása iránt intézkedtem, azonban — sajnos — Safrián nezsideri bányatulajdonos emberei ügyetlenségének tulajdonítható, hogy a felrakásnál összetörték, s így e tárgy elveszett, ha csak az egylet darabokba haza szállíttatni és itt összeragasztatni nem kívánja.

17-ik sír: 140 cm. mély, fej nyugatnak, láb keletnek; félig elkorhadt csontozat, a lábnál bögre. Koponya az Anthropol. muzeumnak beküldve.

18-ik sír: 180 cm. mélységben, semmi keveréket nem mutató rétegek alatti tiszta sárga kavicsrétegen, és pedig 45 cm.

rétegmélységben egy igen szép, finom bögre, melynek öblőnye 16 cm. átmérőjű, talpa pedig csak $7\frac{1}{2}$ cm., magassága 13 cm., kettős köröket képező 3, illetve 4 cm. átmérőjű fekete vonalakkal díszítve, melyek a bögrét körülfutva, alul és felül 1 cm. széles vonalak közé egymástól $\frac{1}{2}$ cm. távolságra álló három egyenes függőleges vonallal, mely vonalcsoportok egymástól ismét 1 cm. távolságra állanak, van díszítve. Ezenfelül találtatott a bögre mellett egy cserépmécses.

19-ik sír: 135 cm. mélységben, lelet nélkül; az alsó állkapocs, ú. n. Wolfsrachen csakis metszőfogakkal, mely az Anthrop. muzeumnak be fog szolgáltatni.

20-ik sír: 147 cm. mélységben. Női váz kavicsrétegben, szép bögre, ép könybögre, igazabban olajflacon és egy lemez karperecczel. Jobbkéz mellett Probus érme. Ep. IMP. PROBVS P. F. AVG. (Imperator Probus Pius Felix Augustus.) A császár mellképe díszöltönyben és sugaras koronával, jobbra. Hp. VICTORIA AVG. A győzelem istennője, balra haladva, kinyújtott jobbáiban koszorút és balkezeiben pálmaágot tart. A szelvényen villám.

21-ik sír: fejjel keletnek, 130 cm. mély, kezénél egy bronzlemez, melytől az ujjai patinások, lábnál törött csésze.

22-ik sír: kősír, 140 cm. mély, cementtel kiöntve; lábnál törött bögre, ujján bronz sodronygyűrű, karján egy kígyófejbe végződő, kívül üres, összehajtott bronzlemezről álló karperecz, fejnél ép kis olajbögre mécsből.

23-ik sír: 90 cm. mély, lábnál törött bögre és egy vaskarika, továbbá egy csontnyelű vasszerszám és egy igen nagy bronzcsat.

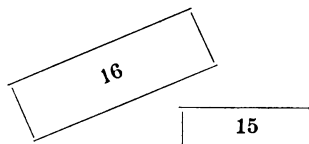
24-ik sír: 120 cm. mély, kelet-nyugati irány, fej nyugat felé; koponya a gyűjteményben.

25-ik sír: 110 cm. mély, É.-É.-K. és D.-D.-Ny. irány; lábnál nagy bögre, bronzcsat és bronzkarika.

26-ik sír: 57 cm. mélységben kezdődő kis kősír négy kölapból összeállítva, két gyermek váza volt benne össze-vissza; az alsó állkapczák az életkor meghatározhatása céljából az összes csontokkal együtt összeszedettek. A kis sarkophag lábfelőli keskeny oldali köve faragványt mutatott; lelet e sírban nem vala.

27-ik sír: már az út alatt volt 140 cm. mélységben, és pedig fejjel dél-nyugatnak, lábbal észak-keletnek, lelet nélkül, kivéve egy törött rövid vaskardot és egy nagy bögrét.

A 15. és 16. sz. sírok egy kőfal mellett voltak elhelyezve és valószínűleg falazott kriptában, mert a falvonal

a betűvel jelölt részén igen sok bronz pántlemez-fogantyú és kilincsféle volt a földben található.

E sírmező tehát kétségtelenül római tetemeket takar, de a gazdagabb sírok mind fel vannak dűlva.

A talaj földkeverékének képzelhetlen változatossága lehetetlenné teszi a rendszeres ásatást, mit még azon körülmény is nehezít, hogy a sírok minden rendszer nélkül, hol közelebb, hol távolabb egymástól, s habár általában némi eltérésekkel nyugat-keleti irányban vannak elhelyezve, mégis oly rendszer nélkül, hogy a síroknak szőlőkarókkal való kijelölése daczára semmiféle biztos irányt megállapítani nem lehetett, a munkások is még ügyetlenek lévén, bizonyára a legmélyebben fekvő sírok elásattak, s itt biztosan csak úgy lehetne boldogulni, ha az egész telep úgyszólván rigoliroztatnék, és pedig 2 m.-nyi mélységben.

Kétségtelen, hogy a sírmező a gálos—vallai út alatt és azon túl a szántóföldek alatt is terül el, míg a laktelep, tovább Pátfalunak haladva, az út baloldali szántások helyén állott, hol a megejtett próbaásatás kőfalat és sok kajmós tégladarabokat tárt fel.

A zord idő és eső a munkát igen megnehezíté, de az elért siker, hogy egy római telep helye biztosan megállapított, bőven kárpótolja a fáradságokat.

Az ásatás rendkívül költséges, mert a közelebb fekvő

falvakban jó munkás, ki földmunkához ért, nem kapható és a lelhely kocsin is a legközelebb eső Gálos községtől egy órányira van.

M.-Óvár, 1887 május 15-én.

Dr Sötér Ágost.

III. 1894 október 8 és 9.

A nezsideri római jellegű sírmezőn ez év tavaszán műkedvelők saját céljaikra akarván ásatást rendezni, a nyert ásatási engedélyre való hivatkozással sikerült a községnél kieszközölni, hogy az ásatási engedélyt kizárólag az egyletnek tartotta fenn, s így erkölcsi köteleességét képezte az egyletnek ott még az év folyamában a muzeum részére ásatást rendezni, amely célból október 8-án Ivánfi Ede egyleti alelnök úrral Nezsiderre rándultam, hol a községi jegyző, Hegyi Mihály úr távirati megkeresésre a szükséges munkásokat már megrendelte volt.

Október 8-án tehát reggel, a lelhely a gálos—pátfalusi út és Fertő melletti rétség között fekvén, az egész időre megrendelt bérkocsival a hely színére rándulván, az ásatást az előállott hét napszámossal megkezdvén, Ivánfi Ede alelnök úr a Pátfalú felé vezető út baloldalán elterülő dombozatot vette négy napszámossal ásatás alá, azonban ott leletre nem akadt, míg én három napszámossal a sírmező ásatását folytattam és *hat sírt* találtam, melyek azonban feldúltaknak bizonyultak, s csakis az 5-ik sírban találtatott egy mély és magas tál gyurmából készítve, melynek talp-átmérője 10 cm., rézsútos oldala 11 cm. magas, függélyes mélysége 10 cm., felső öblöny-átmérője 26 cm. és a 7-ik sírban, hol egy bögre jobb minőségű anyagból a fejnél találtatott, mely 10 cm. magas, talpa 5 cm. átmérőjű, öblönye pedig 8 cm. átmérőjű. Sajnos, hogy már másodnap beérkezett szüret miatt a munkások elmaradván, az ásatást nem folytathattuk, mert sem Nezsideren, sem Gáloson, sem Párdorfon napszámost nem kaptunk, miért is az ásást abbahagyni kellett.

Ezen sírmező, valamint az annak közelében levő domb ásatása folytatandó lenne, s miután valószínű, hogy e sírok

a megyei út alatt, sőt azon túl fekvő gálosi földek alatt is elterjednek, az ásatási engedély ehelyütt is kieszközlendő lenne.

M.-Óvár, 1894 október 10-én.

Dr Sötér Ágost.

XVI. Oroszvár.

Várdomb. Római sírmező. Ismeretlen kori sírmező. 1888 szeptember 2, október 1—4; 1890 május 9; 1891 április 29, augusztus 14.

A) Várdomb.

Történelmi művek szerint a római Gerulata Castrum helyét Oroszvár, Járfalu és Körtvélyes vidékén kell keresnünk. Tényleg mind a három község határában találtatván római laktelepek és temetkezési helyek nyomai, miután eddig a három község közül legtöbb római kori lelet Oroszvár határából került elő, f. évi szeptember 2-án e község határát vettem tüzetes vizsgálat alá; annak területén több dombozatot észlelve, a Duna egy régi, most holt ága melletti magas domb dél-nyugati oldalán két gránitkőből készült falat találván, a tulajdonos gróf Henckel szül. Kászonyi Laura úrnőtől ásatási engedélyt kérve és nyerve, az ásatást f. évi október 1-jén megkezdve, négy napon át folytattam, azon reményben, hogy ha nem is sikerül Gerulatának ezen helylyeli azonosságát földeríteni, mégis érdekes leletek kerülhetnek az egylet régiségtárának birtokába.

A f. évi október 1-jére kitűzött ásatást a reggeli órákban való akadályoztatásom folytán Mamuliti Mihály úr, az egylet buzgó pénztárnoka volt szíves — ellátva a tereprajzzal, az arra följegyzett, általam tervbe vett átmetszések jelzésével — megkezdni, kit a délutáni órákban felváltván, az ásatás eredményét a következőkben jelezhetem:

Az oroszvári régi Duna-meder mellett észak-nyugati irányból dél-keletnek elvonuló dombozaton, melyet magasságánál és kiterjedésénél fogva jogosan neveznek a lakosok „Bergl“-nek, öt átmetszet ásatván, az alsó második árokban falazatra akadtunk, mely a huszonhét munkásból álló erő alkalmazásával alapzatig kitératott. E fal egyik szárnyával

a Duna felé futván, ott letörött, másik szárnya egyenszögben megtörött a Dunával párhuzamosan dél-keletnek vonul, faragatlan terméskő és szétbonthatatlan habarcsból kővé tömörítve, 3 m. 25 cm. átmérőjű, ezen szárny csak 7 m. hosszúságban táratott ki, egy rajta átvezető, 1 m. 25 cm. széles, 2 m. magas csúcsívben boltozott gyalog-átjáróval együtt. A fal felső részében, és pedig annak egy méternyi mélységében két finom habarccsal kikent kör öblönyű csövezetet alkotó üreg fut végig, melynek egyike 32 cm., a másik pedig 22 cm. átmérőjű, és valószínűleg vízvezetékre használtatott.

Ezen falak alapzata a környékbeli földszintől legalább 10 m.-rel magasabban fekszik, s így kétségtelen, hogy egy alsó erődítménynek is léteznie kell, melynek kitöltött területére ezen felső falak rakattak.

A munkások egy része a dél-keletnek futó falszárny kitakarásának folytatására alkalmaztatván, a többinél három csoportra felosztva, a dombozat dél-nyugati oldalán különböző helyen próbaásatás tartatott.

Az első csoport a domb alsó részén a föld eltávolítását kezdé meg, hol ez faszén, tégladarabok, hamu, égett gabona, habarcsdarabokból és egyéb oly törmelékből, vegyületekből állott, mely tanusítá, hogy tűz által elpusztult épület maradványait képezik. Ehelyütt 5 m. mélységben egy kis római Constantius bronzérem találtatott jelenlétben, mit azért hangsúlyozok, mert már megtörtént, hogy különösen új munkások hazulról hozott, másutt talált éremmel is megkisértik jó borral való reményében kedveskedni. Az érem felirata: D(ominus) N(oster) CONSTANTIVS. P(ius) F(elix) AVG(ustus) Hp. GLORIA. ROMANORVM. Ezenkívül bár gyéren közönségesebb, de kétségtelenül római cserép- és terra sigillata-edénydarabok és sok római koronás tégladarab, melyek egyikén a LEG. XIII. jelezet olvasható, találtatott. A rendetlenül heverőleg előkerülő faragatlan terméskövek között a harmadnap íásatás alkalmával egy 75 cm. hosszú négyszögű kő került elő, melynek egyik oldala faragott és az első sorban VRSI, a második sorban XIMIL, a harmadik

sorban IVCI olvasható, a negyedik sor első betűje V, utolsó pedig C, a köz kövé vált habarccsal van földve, úgy az ötödik sor is, hol csak a végbetű L látható. Ezen kő kétségtelenül csak töredék, és tanúsítja, hogy már mint ilyen lön beépítve.

Ezen kő közelében egy falazatra akadván, ez egy 230 cm. széles egyenszögű négyszöget képező oszlopszatnak bizonyult. A domb tetejétől 5 m. mélységben feküdt az első sor kölapon állott, 4 drb habarcsba fektetett, 52 cm. vastag homokkő és minden jelenlevőre egy rejtett és befalazott üreg benyomását gyakorolta, mely véleményben megerősített az eltávolításuknál alkalmazott és szekértengelyekből készült vaskecskék ütése alatt felhangzó tompa dübörgés is. A felső kősor eltávolíttatván, ez alatt keresztben egy újabb félkör-ívben kifaragott, 230 cm. hosszú homokkövekből álló réteg tűnt fel; ezen sorozat is eltávolíttatván, alatta ismét négy négyszögű óriási kölap mutatkozott, melyek azonban semmiféle ürt, hanem egy terméskő és habarcsból egy testté kövült, mind a négy oldalán 230 cm. méretű oszlopot takartak, mely 145 cm. mélységen alóli folytatásában további ásatásra vár.

A második csoport a domb közepén észlelt két párhuzamos kőfal kitérésével foglalkozott. A két kőfal közötti távolság 230 cm., az alsó fal 250 cm. átmérőjű, a felső csak 200 cm. Valószínűleg egy bejáró két oldalfalát képezték.

A két fal közötti ür kavics-, agyag- és földrétegekkel van kitöltve és betemetve, hol derékvastagságú akácztörzsek díszelgvén, a beásás majdnem lehetetlen vala, miért is a falak vonulási irányában a domb oldalából függélyesen ásattam le, hol negyednapon a falak folytatását megtaláltuk, azonban a közbeni ür nem nyílt, hanem beboltozottnak látszik, ennek konstatálása azonban még újabb ásatásra vár. A 250 cm. széles falazat alá is beásattam, és a fal legalsó rétegét megvizsgálva, azt találtam, hogy az különböző nagyságú faragott kövekből áll, melyek a kövé vált habarcs által tartva fejem fölött, függve azt tanúsíták, hogy e vár falai más nagy mennyiségben készletben állott épületekből és talán temetkezési helyből is előkerült anyagok felhasználása mel-

lett épültek föl, és a falak alapzatát nem is igen ásták ki, hanem, hogy egyenletes alappal birjanak, faragott kövekből egyszerűen kirakták és ezekre építék a kisebb faragatlan kövekből és habarcsból álló várfalakat. Ehelyütt terra sigillata edénydarabokon és jeltelen római tégladarabokon kívül lelet nem került elő.

A harmadik csoport által a domb felső oldalán egy északtól délnek futó fal találtatott, melynek egyik oldala negyedfél méter mélységig kitáratott; a falazat alatt üreg észlelhető, melynek minősége azonban még csak újabb ásatás után leend meghatározható. Ehelyütt a legtöbb terra sigillata és egyéb edénydarab találtatott.

Az egész dombozat mesterségesen látszik felhordva lenni, amire vallanak a minden vegyüléket nélkülöző kavics-, föld- és agyagrétegek, s úgy látszik, hogy e vár romjai a Duna árjai elleni védelmül lettek betemetve, habár az ehhez szükséges óriási földmíveltetnek idejére és okára a történelemben útmutatást nem nyerhetünk.

Ezek tehát az ásatás eredményei és saját észleléseink. Ezeken kívül állítólag ezen dombozatban találtattak és a várkertbe vitetvén, részben befalaztattak: 2 drb alul meghajlott, botra támaszkodó pásztoralakot feltüntetető domborműkőfaragvány, mely 82 cm. széles és 175 cm. magas, minden felirat nélkül, továbbá más két ily faragvány; az egyik jobbkezével nyeregalakban letakart lovat, balkezében pajzsot tartó alakkal, a téren D. M. betűvel; a másik hasonló alakkal, ezen azonban nő látszik ülni a ló hátán. E kövek felső kúpban végződő díszítménye különböző. Az ötödik levéldíszü, D. M. betűs kő, mintha egy sarkophag keskeny oldalát képezte volna, míg a 6-ik faragványnélküli kő a következő felirattal bir:

D. M.

FLAVIVS.

ATTIVS. CIVIS.

TREVER. EQ.

AL. I. CANIV. STIP.

VII. H. S. E.

H. F. C.

Ezen leletek nem elégségesek annak határozott állítására, hogy Gerulata romjait ezen domb takarja.

A régésznek következtetéseiben rendkívül óvatosnak kell lenni, néhány lelet, faltöredék vagy feliratos kő egy-magában csak annyit bizonyít, hogy a lelet maga mily koru s az építkezés anyaga és módja minő jellegű, s mindig szem előtt tartandó az, hogy a leletek nem kerülhettek-e más időben a lelhelyre, mint amely korra különben valának.

Az eddigi kétségtelenül római jellegű leletek csak azt teszik valószínűvé, hogy ott vagy a közelben római telep volt; igaz, hogy lehetett Gerulata is, mert a rómaiaknak a Duna mentén sok erősítése volt, s biztosan megállapítani, hogy Gerulata fekvése Oroszváréval azonos, csak akkor lehetne már most is, ha a Carnuntumot (M.-Óvár) Bregetiummal (Szöny) összekötő katonai és kereskedelmi út — mely megyénk területén még sok helyen észlelhető — fölméretnék és a megyei térképbe fölvétnék, mert akkor a római Itinerarium segítségével, mely a Castrumok egymástóli távolát katonai lépésekben jelzé, ezen lépések megállapított mértékével meghatározható lenne, hogy a távolság Oroszvár fekvésével összevág-e? Enélkül, vagy oly leletek nélkül, melyek tévedést kizárnak, egyelőre határozott véleményt adni lehetetlen, mert Járfalun is tártak fel már egy római fürdőszobát, Körtvélyes egy magaslatán magam is találtam római sírokat, s egy itteni sarkophag most is itatóvályuúl szolgál Horvát-Járfalun. Ezen két község határában több, még átvizsgálatlan magaslat áll, s az is lehetséges, hogy Gerulata romjait magaslat nem is jelzi és vígan hangzik el fölötte az aratók víg dallama.

És ezért várjunk a következtetésekkel és nyugtassa meg az érdeklődőket azon tudat, hogy ha Gerulata fekhelye biztosan az oroszvári ásatás által megállapítva nem is lett, Mosonymegye egy régi vára romjait biztosan szemlélheti, ha az egylet csekély anyagi ereje ezen költséges feladat bevégzését lehetővé teendi, miért is, ha az egylet valaha sok pénzzel rendelkeznék, ezen vár falait feltárni igen érdekes

feladatot képezne és időszakonként mindenestre folytatandó lenne.¹⁾

M.-Óvár, 1888 október 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

B) Ismeretlen kori sírmező. 1890 május 9.

Értesülvén, hogy a község határának dél-nyugati részében, a beltelkek és vasút közötti területen fekvő földeken szántás közben embercsontokat vetett föl az eke, f. évi május 9-én dr Simay Aladár mint amateurrel a hely színére menve, a Pelczmann János és Anna tulajdonát képező 942. hrsz. a. (telekkönyvi térkép) szántáson, hol egy koponyát vetett föl az eke, észak-keletről dél-nyugatnak vonatott árkokat huzatva, egy napon át 27 sírt tártam fel, melyek egymástól 6 lábnyi távolságban dél-nyugatról észak-keleti irányban feküdtek. Az emberereklyék, melyeknél koporsó nyomai nem voltak észlelhetők, csakis 60 cm.-től egész 120 cm. mélységben feküdtek és igen magas alaku néptörzsre vallanak, és majdnem ép állapotban voltak, ami nagyon rossz benyomást tett reám, mert kételyeket támasztott bennem ezen sírmező ókoriságára nézve; az első 17 sírban emberereklyéken kívül a legszorgosabb kutatás daczára semmiféle tárgy nem került elő, végre a 18-ik sírban egy határozottan ókori bögre találtatott, a 23-ik sírban egy ép bögre, a 25-ik sírban pedig ismét egy törött bögre. Ezen bögrék, úgy két koponya és négy lábszár a régiségtárba helyeztetek el. Az eredmény csekélysége folytán az ásatást beszünttettem, habár — tekintettel az emberereklyék szokatlan nagyságára — tudományos szempontból ezen sírmező feltárása okvetlen szükséges lenne.

M.-Óvár, 1890 május 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

¹⁾ A kérdéses dombot időközben Henckel Laura grófnő parkiroztatván, sétánynya alakította át, s így ott a továbbbászás lehetősége ki van zárva. *A szerző.*

C) Római sírok. 1891 április 29.

A rajkai járás szolgabirájának azon értesítése alapján, hogy Oroszvár határában a vasuti munka alkalmával kő-sírra akadtak, azonnal Rajkára sietve és ott a szükséges munkásokat felfogadva, Oroszvár község felső határába mentem, hol a vasuti árok kihányása alkalmával keletkezett és az 1013. hrsz. a. föld és vasuti árok közötti partoldalon látszó követ kiásattam és annak közelében jobbra-balra keresztmetszeteket szegettem, mely alkalommal a bemutatott terra sigillata-darabokat, egy meg nem határozható római érmet és a kősíron kívül még két sirt találtam.

A kősír tetejét leemeltetvén, az emberereklye egész épiségében feküdt észak-nyugatról dél-keleti irányban. A koponya épen jutott a régiségtárba, úgy a lábnál talált római korszó is; ezeken kívül azonban a 2 cm. vastag korhadékon kívül, mely az emberi testből képződött, a koporsóban mi sem volt található.

A másik két sír csak a földbe volt vájva minden koporsó nélkül, melyekben az emberereklyék is már majd teljesen megsemmisültek s az egyik sír fejedalánál egy ép kis bögge volt elhelyezve.

Ezen hely kétségtelenül római temetkezési hely, hol az ásatás okvetlenül folytatandó lenne.

Értesülvén, hogy a község Csúny felé fekvő alsó határában előzőleg már szinte a vasuti árok ásása alkalmával a munkások egy kis sarkophagot találtak, szükségesnek tartottam ezen lelhelyet is megvizsgálni, hol a gróf Henckelféle kertnek a pozsonyi országút melletti falától átellenes vasuti árokban feküdt egy gyermekkoporsó. A pályaoert kikérdezve, tudtam meg, hogy abban egy szép kis cserépkorszó volt, melyet a vállalat mérnöke, Müller N. vitt magával. Ezen mérnököt fölkeresvén, válaszul nyertem, hogy a korszót Soós N. nevű vasuti mérnök vitte magával Pozsonyba, és azért ehhez, valamint a vasutat építő társulat végrehajtóbizottsága elnökéhez, Radó Kálmánhoz is fordultam, minek

folytán ezen korszó az egylet régiségtárába beküldve is lett, a két sarkophag pedig ugyanoda beszállított.

D) Római sírok. 1891 augusztus 14.

A csúnyi sarkophag kiásását 1891 augusztus 13-án befejezván, Oroszvárra rándultam, hol kutatásaimat folytatva, értesültem, hogy egy kertben kajmós nagy feliratos téglalapok találtattak, melyek egyikén egy keresztet vivő majomalak van az égetés előtt a téglába benyomva. Ezt megtekintvén, a lelhely tulajdonosától az ásatási engedélyt megszereztem és másnap reggel neki álltam a munkának, fölvettem a tervrajzot és az oroszvári 155. sz. tkvbe fölvettem 220. hrsz., a 488 □öl területű, 196 összeírási sz. ház udvarán és kertjében az ásatást eszközöltem.

Két helyen egymással párhuzamosan egy-egy árkot huzattam: az egyikben sok földvegyülékre akadtam cserép- és sirtégla-darabokkal, azonban két vastag fagyökér is találtatván, az ásatást abbahagytam, tudva, hogy ehelyütt valami nagyobb fa lett már kiásva, s így itt már nem található semmit sem; ugyanezen árokban rendetlenül heverő lábszár- és lapoczká-csontmaradványok jelezték a kevert földben egy feldúlt sir helyét, melyben semmiféle tárgy sem találtatott. A másik árokban mutatkoztak csontok. Egy harmadik árokban elkorhadt csontokon kívül csak egy bögrét leltünk, melynek talp-átmérője 5 cm., magassága 13.12 cm., öblőnye 13 cm., köríve 8½ cm. átmérőjű, közönséges barna anyagból. Egy negyedik párhuzamos árokban csontkorhadékon kívül csak egy 9 cm. magas fél bögre találtatott; talp-átmérője 3 cm., legnagyobb test-átmérője 26 cm., öblöny-átmérője meg nem határozható. A harmadik árokban volt egy sir, mely semmi leletet sem nyújtott.

Az első árok folytatásában egy sir érdekesnek ígérkezett, mert 28 római téglalaplóból összeállítva, csakis a föld súlya általi beomlás nyomait mutatta, s így azt hittem, hogy feldúlva még nem volt, amennyiben mindkét hosszoldalán 4—4, elől és hátul 2—2 téglalap szabályosan állott, a sir-

tetőnek pedig még négy lapja tetőt képezett, miért is ezen sír egész földtartalmát átszítáltattam. Ezen téglasír 100 cm. mélységben 169 cm. hosszú, 52 cm. széles volt; a csontváza a koponya néhány töredékén kívül elkorhadt. A leletek következők: egy bronzfibula, üveg edénydarabok, bronzlemez, cserépedény-töredék és kézujj-tag.

Az összes téglalapokból ép és összeállítható volt 18 drb, ezek közül 11 drbon volt felirat, és pedig: az 1. sz. téglalapon LEGXGPX (Legio X gemina pia fidelis), a 2. sz. téglalapon LEGXIIII. (Legio XIIII.), a 3., 4. és 8. sz. lapon LEGXGEPI (Legio X gemina pia fidelis), az 5. és 11. lapon COH...AS (Cohors prima Asturum), a 6. lapon LEGXCEP (Legio X gemina pia), a 7. és 10. lapon LEGXGPI (Legio X gemina pia fidelis), a 9. lapon LEGXG (Legio X gemina), s így egy sír hétféle feliratot nyújtott. Dio Cassius LV. 23. és Ptolemaeus II. 15. szerint Carnuntumban (Német-Óvár és környékén) a X. és XIV. legio (Legio XIV. GMV. gemina martia victrix) állomásozott, később azonban itt más legio csapatai is tartózkodtak, így többi közt a XV. Legio appollinaris, a XXX. Legio ulpia trajana victrix, a XIIII. Legio Antoniniana, úgy egyes szövetséges népek, ezek közt az Asturok segédcsapatai; utóbbiak első Cohorsa készíté valószínűleg a 4. sz. a. téglát. Az Asturok Spanyolhon északi tengerpartjain tanyáztak. Ezen sírok fekvésiránya észak-nyugatról dél-keletnek, de hogy a fej melyik oldalon feküdt, meg nem határozható, mert csakis az 5-ik sírt lehet nem feldúlnak tekinteni, s ebben is az évszázadot sokkal meghaladó időn át betóduló föld és víz a néhány el nem korhadt koponya töredéke fekhelyét megváltoztatta, úgy, hogy biztos következtetést levonni nem lehet. Kétségtelen tehát, hogy ezen lelhely római sírmező helye, hol az ásatás folytatandó.

M.-Óvár, 1891 augusztus 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

XVII. Párndorf.

I. Római laktelepek. 1893 augusztus 9.

Ügyfeleim egyikétől értesülvén, hogy ezen község határában szántás közben egy köfalra akadtak, f. hó 9-én kiszállva, a Párndorfról Nezsiderre vezető út jobboldalán északnyugatnak függő lejtő két szántóföldjén, melyek É.-Ny.-ről D.-K.-re fekszenek, a felszínen talált kődarabok nyomán 80 cm. széles, részint kőből, részint mészszel kevert kavicsból épült fal-alapzatot találtam, melyet 8 ölnyi hosszúságban megvizsgáltam. Az e fal mellett talált éremdarabok római jellegűek, miért is ezen hely valószínűleg római laktelep helye volt, s amennyiben az egylet ily laktelepet feltárni kíván, a fal vastagságát tekintve, az esetleg érdekes római leleteket nyujtana.

M.-Óvár, 1893 augusztus 10-én.

Dr Sötér Ágost.

II. 1897 november 30.

1897 november 30-án a párndorfi kovácsmester, Freidl N. levelező-lapon értesített, hogy Párndorfon egy nagy római sarkophagra akadtak, melyet a föld tulajdonosa nem képes felnyitni, s habár ez nagyon hihetetlennek látszott, december 1-jén a hely színére rándultam és sarkophag helyett egy hosszudad kötömböt mutattak, melyen már szétrobbantás céljából történt fúrási kísérletek voltak észlelhetők, egyik végén pedig bekarcozott 1773 szám volt sárral bekenve. Úgy látszik, hogy ezen követ a régészeti egylet által akarták ingyen kiemeltetni, mely szándék azonban megghiúsult, mert e lelhelyet azonnal elhagyva, a községnek ott szintén megjelent 70 éves kort túlhaladott bíráját kikérdezvén, útmutatásai nyomán kirándulásom nem maradt sikertelen, mert egy római laktelepet fedeztem föl.

A bíró azon kérdésemre, hogy nem találtak-e valahol emberereklyéket? a falu egy észak-keleti végén álló házba vezetett, melynek tulajdonosa a mult évben kutat ásván, csontvázra akadt. Ezen háztulajdonost kikérdezvén, készségesen vezetett udvarának egy sarkába, ahol a csontvázat

ismét elásta, amelyen még a haj és bajusz is megvolt. Bizony, ezen lelhelyet csakhamar elhagytam; tárja fel azt majd ezer esztendő múlva egy akkori régész-kolléga.

Bebarangoltam ezután a község határát, hol az ú. n. papföldön és ettől átellenes dűllőföldjein kajmós tégladarakra akadván, egy 10 öl hosszú, három láb széles keresztmetszetet vágattam, hol kajmós római téglák, egy Constantius érem és egy bronzfibula kerülván elő; miután római telepet az egylet egyelőre nem ásat, konstatálva a lelhely római jellegét, a faluba hajtattam. Útközben özv. Gorgosilitzné háza előtt egy padnak használt római félsarkophagot láttam. Nevezett nő lelhelyül a község agyaggödkrét jelölván meg, munkásaimat ismét összeszedve, az előbb konstatált római laktelep közelében levő agyaggödörbe mentem, melynek meredek partjában öt helyen körtealaku földvegyléket látván, ezen egykori hombároknek bizonyult üregekben állatcsontokon kívül mit sem lelván, ehelyütti működésemet is beszünttettem; a községbéli távozásom előtt értesülván, hogy a pozsony—soproni vasút építése alkalmával Gátán sírokra akadtak, bővebb értesülés szerzése okából oda rándultam el (l. gátai ásatást).

M.-Óvár, 1897 deczember 5-én.

Dr Sötér Ágost.

XVIII. Puszta-Somorja.

Értesülván, hogy a pusztá-somorjai templomban egy régi könyvszekrény áll régi iratokkal, 1884 július 12-én Németh József bíró beleegyezésével a szekrényben levő iratokat átvizsgálva, csakis 1797. évtől kezdődő és a község beléletére vonatkozó adatokra akadtam, melyek általános hazai szempontból kevésbbé érdekesek. Csakis két érdekes okiratot találtam a Rákóczy-korból, és pedig egy Bercsényi- és egy Károlyi-féle menlevelet, melyek igazolják, hogy a pusztá-somorjaiak Rákóczy hívei voltak.

A község beléletére vonatkozó adatok a következők: Az 1659. évben a lakosság mind magyar lutheránus, a falu neve pedig Vizen álló Geszternicze volt.

Tény, hogy az azelőtt róm. kath. vallásu magyar nép a lutheránus vallásra tért, miért is az egyik uraság jogait a tétényi kath. templomnak adományozta és ennek folytán a plébániai templom máig is birtokos Pusztá-Somorján. A törökök által Vizen álló Geszternicze elpusztítatván, később (mikor?) Csallóközből Város-Somorjából telepítettek le a mostani kath. lakosság elődei és ezen idő óta nevezetik Pusztá-Somorjának.

Földesuri jogokat gyakoroltak Lippay János és a kath. templom jogelődje, utolsó tulajdonosai Skultétty, ezután a Sötér-család; ez utóbbi 300 p. forintért jogát a Tóth-családnak zálogosította el, miután azonban a kiváltás a kikötött 30 év alatt nem eszközöltetett, mert a lejárat idejében az elzálogosító család csakis két kiskoru gyermekből állott, kiknek a vármegye gyámot kirendelni elfeledett s így jogaik elhallgattatván, azokat idejében senkisémmé érvényesítette, később pedig a közbejött ösiségi pátens folytán a kiváltási jog elenyészvén, az úrbéri rendezés alkalmával a Tóth-család a maradvány földváltásági összegén kívül, melyben részesítve lett, egy 3000 frtért eladott regále, úgy 280—300 hold föld-birtokhoz jutott, mely birtok azonban parcelláris eladás folytán a volt jobbágyság birtokába menvén át, jelenleg uri jogon való birtokos egyedül a kath. templom.

Az iratok átvizsgálása után régészeti lelhely-nyomok után kutatva, az ú. n. öregföldi düllőben művelés alatt álló szántáson római edénydarabokat találván, Ivánfi Ede egyel. alelnökkel e helyre kirándulva, próbaásatást tartottunk, mely alkalommal római cserépedény-darabokat és kajmós téglákat találtunk, s egy köfal-alapzatra és ennek közelében szép dombordíszítású terra sigillata edénydarabokra akadunk.

E hely közelében levő kút magasabb helyen feküdvén, a kút mellett egy árkot huzattunk, melyben korhadtt vas-törmelékek mellett egy csontváz feküdt, hogy azonban római kori-e ez, alkalmas sirlelet hiányában meg nem állapítható.

Ezen határozottan római jellegű lelhelyen az ásatás elrendelendő lenne.

M.-Óvár, 1884 július 21-én.

Dr Sötér Ágost.

Pusztasomorjai római diszedény.

XIX. Rajka.

Római laktelep. 1893 szeptember 11 és 12.

Értesülvén, hogy gróf Zichy Henrik rajkai pusztáján szántás közben egy ló alatt a föld besülyedt, nevezett gróftól ásatási engedélyt kérve és nyerve, az egyleti választmánynak 33/1893 sz. a. határozata folytán azon helyet fölkeresve, 1893 szeptember 11- és 12-én ásatás alá vettem.

A jelzett birtokon egy régi folyómeder vonulván át a Lajta felé (valószínűleg a pozsony—oroszvári Duna-ágnak egy kisebb régi ága), ennek dél-nyugati oldalán volt azon hely, hol szántás közben a kocsisok egy üregre akadtak, melynek mélységét kutatva, két összekötött ostornyéllel sem értek feneket. Azon a helyen tehát, melyet azon kocsisok egyike körülbelül megjelölt, kétnapi ásatás alatt 12 egy méter széles árkot huzattam, azonban sem üregre, sem falra nem akadtam, csakis római cserépedény- és terra sigillatadarabok kerültek felszínre.

Ezen leletek, valamint az ásatáshoz fölkért Tóth István, volt urad. ispán azon közleménye, hogy ezen helyről már sok téglalap került elő, melyek egyike nagy LEG. XIV. felirattal a gróf Zichy-féle rajkai házban befalazva is van, tekintve, hogy ezen fentjelzett régi medernek Rajka felőli oldalán több dombozat is emelkedik, valószínű, hogy ezek római laktelepek helyéül szolgáltak, az ásatás helyén pedig valami fürdő állhatott, minélfogva e helyen nagyobb ásatás lenne tartandó.

M.-Óvár, 1893 szeptember 15-én.

Dr Sötér Ágost.

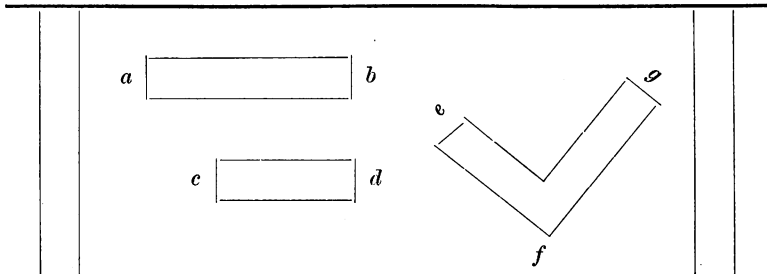
XX. Sándorház.

Római temetkezési hely.

1885. évi február 15-én azon értesülés folytán, hogy báró Sina Iphigenia, egyletünk örökös alapító tagja, sándorházi birtokán egy Legio XIII. feliratu téglát találtatott, Öshegyi József úrral Sándorházra rándultunk, hol Heuffel és Swoboda tisztartók által kalauzolva, a téglát lelhelyét,

és pedig az ú. n. „Szent-miklósi útra dülő“ tagot szemléltük meg, mely egy észak-nyugatról dél-keletnek vonuló magasslatot képez.

C s i s z l ó - é r .

Sándorházi urna-lelhely.

Az *a* és *b* betűkkel jelzett átmetszet oly helyen történt, hol évek előtt répaprismák állottak, s így e hely már feldúlva lévén, csakis római téglá- és emberi csontdarabokra akadtunk; csakis egy téglatöredéken észleltünk éppen oly körív-részt, mint aminőnek közepén a Swoboda tisztartó birtokában levő és kirándulásunkra okot adott téglán látható és a LEG. XIV. olvasható.

Ezenkívül csakis bögre- és tálak találtatván, próba tételt *c—d* vonalon, hol azonban idő rövidsége miatt az ásás folytatható nem lévén, eredményt nem konstatálhattunk. Az *c f g* háromszögű átmetszet *f* pontjánál 120 cm. mélységben egy urnasírra akadtunk, mely szerves anyagok korhadéka fölött, de már összezúzva állott, s így csakis ezeket és a mellette talált állatfej (kutya? birka?) volt a régiségtárba beszállítható.

Az ásatást könnyíti, hogy a húmszréteg alatt homokos agyagréteg fekszik, minden kövegyülék nélkül.

Ezen, valószínűleg római telepen az *a—b* vonal közelében épület állott, melynek alapfalai, vagy legalább is ezeknek legnagyobb körésze évek előtt kiásatott. Az épületből vagy az épületről lefolyó víznek a közeli „Csiszló“-érbe való levezetésére szolgálhatott az ott feltalált és fentnevezett,

most már száraz vízer partján fekvő köcsatorna, amelybe a víz egy lyukon át a kifaragott csatornán ömlött ki.

Habár az eddigi észleletek kevés támpontot nyújtanak, valószínűnek tartom, hogy ezen hely urnatemetőt rejt s az említett épület a hullák elégetésére szolgált.

A lelhely határozott római jellegénél fogva nagyobb szabású ásatás lenne elrendelendő.

M.-Óvár, 1885 február 16-án.

Dr Sötér Ágost.

XXI. Szent-Péter.

I. 1884 június 14.

Résztvett dr Sötér Ágost elnök, Deininger Imre és Ivánfi Ede tanárok.

A kavicsgödörök előtt megállapodván, hol már több római és avarkori lelet került napfényre (bőgrék, korsók, aranyozott szárnyas lovakkal díszített szíjcsatok stb.) Deininger tanár úr a kavicsalaj omladécai között már messziről megpillantá a húmuszt, mely egy sír nyomát sejteté. Oda sietvén mindnyájan, egy váz felső lábszárai állottak ki a partból.

Ezeket gondosan kifejtvén a húmuszból, tovább folytatók a keletről nyugat felé fekvő váz kifejtését, és csakhamar megtaláltuk a medenczecsontokat, oldalbordákat, karcsonatokat és végre a koponyát, egy vaskarikát és egy vascsat két részét, melyeket a rozsdá vástaggá tett, úgy, hogy egyiken a szövet rostjait véltem fölismerhetni. Volt itt ezenkívül egy félig pirosra égetett lyukas, 4—5 cm. átmérőjű, 2 cm. vastag agyagkorong, mely orsónak alsó részét képezé; végre találunk egy 8 cm. hosszú, 1·2 cm. magas és 1·1 cm. széles, tehát hosszú négyszögű csontból készült késnyelet, melynek oldalain 11, 13 és 15 körívből alkotott, egymásba font szalagot láthatunk, s mely oly tökélylyel van rajzolva, illetőleg kifaragva, hogy azt mainapság sem lehetne tökéletesben készíteni. Természetes, hogy a fehér csont színe a századok hosszú sora után már sárgásbarnává lett.

Míg így buzgólkodunk, egy hatalmas zápor zavarta meg műveletünket, úgy, hogy hintónkon a község házába

menekülni valánk kénytelenek. Megszűnván azonban az eső, az ott hagyott koponya kiáshatásának reménye kicsalt ismét a kavicsgödörkbe.

Minden óvatos eljárás daczára egyik állkapocs lemállott, a fogak közül több hiányzott, s a másik állkapocs csontján zöld szírony nyomait fedezvén föl, okvetlenül következtettük, miszerint egy bronztárgy fekszik mellette. S nem csalódunk, néhány percz múlva egy tojásdad-alaku huzalról egy szépen zománczozott csepp lógott le 17 mm. keresztben, hosszában pedig 24 és lelógó cseppje 15 mm.

A csepp egy kék üveggyöngyöt foglalt magában s így e leletben egy bronz *fülfüggőre* ismertünk, mely a fej jobbra hajló oldalán, tehát a jobbfülről való volt. Balra a koponyától egy a reá hányt kavicsstömegetől összezúzott, 10 cm. magas, legnagyobb öblönyénél 27 cm. körületű bögrére akadunk, melynek környílása a lehajló pereménél 7.5 cm. átmérőjű. A perime nagyrészt le van törve. A töredékeket összeragasztva, van szerencsém a tisztelt választmányynak bemutatni, mely legalább az alakról nyújt fogalmat.

Végre a koponya is kivált a húmszoból. Agycsontja nagy főre és erős alkatra enged következtetni, mit már a lábszárok gyanítottak. A koponya teteje hosszú, keskeny homlokkal.

Orvos és anthropológok már a csontokból — melyeket magunkkal hoztunk megőrzés végett — következtethettek volna a tetem nővoltára, minket a mellette levő leletek erősítették meg hitünkben, a medenczecsonton kívül.

De ekkor már nemcsak a felhők, hanem az est fátyola sem engedé tovább folytatni kutatásunkat, s így le kelle mondanunk a fülfüggő párjának megkereséséről, vagy a föld bővebb kutatásáról!

Dr Sötér egy más sírnyomra is akadt, hol egy földdel megtöltött bögrét talált. A földet alulirt a legnagyobb gyöngedséggel kikaparván, a tartalom kíváncsiságától vezéreltetve; ámde nemcsak semmi nem volt benne a földön kívül, hanem a földtámasz eltávolittatván, miután a gyurma a legeslegprimitívebben volt kiégetve, nagyrészt szétmállott,

úgy, hogy alig sikerült néhány részt összeragasztanom, mely legalább alakját és nagyságát feltünteti. Hiszem, hogy miután szintén bögre vala e sírban, szintén női hulla jelvényeként szerepel és valószínűleg a könyvek befogadására volt szánva, vagy hogy oly könnyen ne törje össze a reá hányt kavics, mint az előbbi.

Ezen ásatás szegényes leleteket szolgáltatván kezünkbe, mégis azon meggyőződést érleli bennünk, miszerint itt egy egész őstemető nyomában vagyunk; másodszor, miszerint itt még sok és érdekes leletre számíthatunk, ha főleg az egyesület pénztára és a nemes vármegye ígért szubvencziója aratás után az ásatást nagyban megengedné. Tanúságul felhozható, hogy földdel töltött bögrékből nem tanácsos a földet kitakarítani, mielőtt az ki nem szárad. Néhány óra múlva azt folyó üveggel kell egy-kétszer bekenni — mint a „Régészeti Kalauz“ mondja — s akkor kökeménynyé válik. Ekkor legjobb alája deszkát tolni és azon hazahozni, hogy belső tartalma megvizsgálva, az lelkiismeretesen leirathassék. Ha nagy volna ily edény, azt a hely színén kell kiüríteni, ott hagyva, míg kiszárad!

M.-Óvár, 1884 július 19-én.

Ivánfi Ede.

II. 1884 július 15. és 16.

E napokon dr Sötér Ágost elnök vezérlete alatt Deininger és Ivánfi tanárok és választmányi tagok kirándulást tettek a Szent-Péter mellett levő megyei kavicsgödrökhöz, hol már az egyesület megalakulása előtt a kavics kiaknázása alkalmával különféle holt tetemek, bögrék, aranyozott bronzcsatok és szíjdiszítványok, melyek szárnyas lovakat és griffeket mutatának áttört művezetlél — melyek a tószegi és keszthelyi avarkoriakhoz fölötte hasonlitanak — találattak, s hol dr Sötér is egy izben hasonló tárgyaknak birtokába jutott személyesen vállalt ásatás alkalmával, s hol végre f. évi június 14-én az egyesületi tagok személyesen meggyőződést szereztek, hogy ásatások itt sikerrel eszközölhetők.

A július 15-én és 16-án eszközölt ásatások — igazat mondva — nem hozták meg a várt eredményt. Úgy látszik,

figyelmeztetés akar ez lenni, miszerint ilyen vállalatához a szerencse mosolya is szükséges.

Először is zsibbasztólag hatott az, hogy Umathum Károly földtulajdonostól az ásatási engedélyt 10 frtéért kelle megváltanunk.

Másodszor, hogy a még fel nem szántott tarlón akkor kellett ásnunk, midőn jobbra-balra mindenfelé a legnagyobb aratási munka folyt. Ezen körülménynél fogva munkásokat csak négyet és ezeket is drága pénzért kellett fogadnunk, kikkel két nap alatt vajmi kevés eredmény volt várható.

Mindezek daczára egy 60 m.-nyi hosszú földrészen, az ú. n. „Új Ackerek“ düllőjén, mely határos a kavicsgödörrel s a düllőúttól keletnek esik, a kavicsgödörtől mintegy 2—3 m. távolban egy 32 m. hosszú, 70 cm. széles és 70—120 cm. mély árkot huzattunk, azonban csak egyetlen sír nyomára bukkantunk, s ez is kiaknázottnak bizonyult. Itt egyedül egy szijcsatot találtunk vasból, mely elég épségben maradt fenn, s melynél egyedül a forgó és szegei hiányoznak.

Megjegyzendő, hogy az eznapí ásatásokat vendégekként megtekinték: Zechmeister József ügyvéd, továbbá Szalay Miklós, Lepossa Dániel aljárásbíró, Hegyi Mihály és Antoni Róbert urak és többen a községből.

Dr Sötér elnök kutató előérzetének sikerült azonban a kavicsgödör jelenlegi keleti végén egy a kavicstalajban a húmuszról megismert sírt fölfedeznie! Ezt kiaknázni vala most a jelszó, mihez egész buzgalommal hozzá is láttunk, a fölötte levő földet mintegy 1½ m.-nyi mélységben kitakarítván, egy óriási csontvázra bukkantunk, mely É.-K.-ről D.-Ny.-ra hanyatt feküdt. Alsó és felső lábszárait és karcsontjait, a kézujj csontjaival együtt, a legnagyobb nehézséggel a földből kibontván, egy vascsat töredékein kívül, fájdalom, semmire sem akadtunk!

Következett a medenczecsontok, csigolyák és bordák kiemelése, végre a koponya is előtűnt, és felső állkapczájából elvált 7 fogat találtunk, de az alsó állkapocs nem volt még látható. Azonban ekkor már a nap jó ideje lenyugodott és

egyre homályosabb lön, úgy, hogy a munkát félbe kelle hagynunk.

Másnap ismét dr Sötér és én kimentünk az ásatást folytatni, Deininger hivatalosan távol maradni kényszerülván.

Az ideiglenesen betakart koponyát a földrészekről kiszabadítván, előtűnt az alsó állkapocs is, melynek ép fog-sorozata 13 cm.-re volt valamely göröngy által a temetéskor már leszorítva.

Végre az ásást tényleg fáradhatlanul végző dr Sötérnek sikerült a koponyát épségben kiemelnie. A legnagyobb erőfeszítésnek azonban mégsem sikerült feje mellett bögrére vagy valamely tárgyra akadnunk, mi e tetem milétére némi tájékozást nyújtott volna.

Megjegyzendő, hogy a koponya, mintegy földvánkossa fektetve, magasabban feküdt. Így pihené ezen halandó álmát már tán másfél, ha nem két ezer év óta — a többi sírokból következőtve —, míg a tudományszomj és a néptörzs-meghatározási vágy csendes nyughelyéből az anthropológ elé kiemelé s régészeti muzeumunkban helyezé el — a régi kor iránti mély tisztelettel. Lehet, hogy ezek szemlélése és megvizsgálása egykor gazdag kárpótlást fog a tudomány terén nyújtani az anyagi leletek hiányáért, melyek a nem szakavatottak szeméit annyira szokták kápráztatni. De a tudomány becse is számba veendő ily ásatásoknál.

E 170 cm. hosszú sírt behányatván, ettől mintegy két méterre északnak a hosszmértéktől mintegy 42 foknyi szögben egy 35 m.-nyi árkot ásattunk, ennek végpontja a kavicsgödörtől 11 m.-nyire esett, s mely vonal a háromszögnek egyik képzelt oldalát képezi. A másik oldal a kavicsgödör és a harmadik az ujonnan ásott árok. Ennek vége felé alig 50 cm. mélységben egy feketegyurmáju, fájdalom, összetörtött cserépbögrére akadtunk. Ezt kiemelvén, a sír nyomát nem találtuk, mintegy 32 m. távolban azonban ismét a sírt jelző húmuszt ismertük fel, s két méterrel tovább ismét tömegben találtuk a húmuszt és 110 cm. mélységből egy ép bögrét sikerült kiemelnünk. A húmusz között elkorhadott csontnyomokat és néhány piczi oldalbordát találtunk, ami

arra mutat, hogy itt egy kisedet vala eltemetve, melynek részei a századok folytán enyészetnek lőnek áldozatává.

Végre a 35 m.-nyire eső végpontnál ismét sir nyomát kelle sejtenuk, de a második nap is majd csaknem leletekben elég meddőnek mutatkozván, — miután a fentérintett körülményeknél több munkás nem állott rendelkezésünkre, de a költséget is kimélni akarván, — az árkokat behányattuk. Mindazonáltal konstatálhatjuk:

1. hogy itt csakugyan egy ős, vagy legalább is avarkori temetővel van dolgunk, s minden nevü és kora lakosai nem csatatéren, hanem csendes hajlékukban multak ki, — tehát Mosonymegyében egy telepen laktak;

2. hogy e talajban csakugyan még bő kavicsanyag található, melyet, ha Mosonymegye tulajdonába fog venni, még számtalan leletre nyilik kilátásunk.

M.-Óvár, 1884 július 19-én.

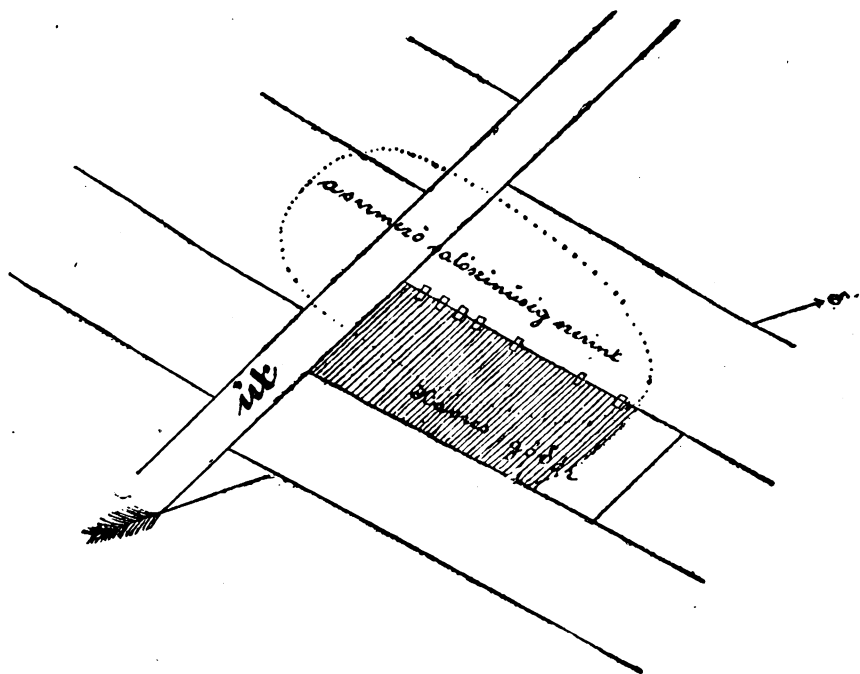
Ivánfi Ede.

III. Népvándorlaskori sírmező. 1882: 3 nap 12 sir. 1883 május 8: 1 nap 7 sir. 1886 augusztus 9—15: 7 nap 66 sir; szeptember 26 és 27: 2 nap 27 sir; november 28: 1 nap 5 sir.

1. Értésülvén, hogy az 1881. év nyarán Szent-Péter községe által Mosonymegye tulajdonát képező és a szent-péteri („Sechsloch“-dűllőbeli föld 1444/b hrsz. a. részletén fekvő) kavicsgödörből eszközlött kavicsfordás alkalmával sok csontvázra akadtak, melyek legtöbb koponyája fölött kétféle idomu cserépedény és több bronztárgy találtatott, azonnal intézkedtem volt már akkor, hogy ily leletek birtokába juthassak; azonban sajnálattal értesültem, hogy az akkor lelt tárgyak már mind idegen kézbe kerültek s csakis egy nagyobb alaku cserép-ivóedény és egy kisebb alaku cserépbögre birtokába jutottam, melyek közül azonban az utóbbi elveszvéen, csakis az ivóedény maradt birtokomban, mely hogy a szent-péteri leletből származik, azt Weinhandl N. és Fellner N. kisbíró szent-péteri lakosok esküvel bizonyítani készek, miért is az egylet alakulása előtti időben, 1882. évi május havában e helyen már 12 sírt feltárván, az emberereklyék és talált leletek által e helynek népván-

dorláskori sírmező jellege minden kétségen kívül állván, miután tudomásomra jutott, hogy Mosonymegye közönsége a kavicsgödör nagyobbitása céljából azon földnek, melyen a leletek fölfedeztetek, egy további 1200 ölnyi részét tulajdonába átvette, személyesen kívántam meggyőződést szerezni: vajjon nem lenne-e célszerű az eddig nyert értesülések alapján avar temetőnek tartható helyen az egylet által ásásokat eszközölni, s e célból f. hó 8-án Szent-Péter községébe rándultam és eljárásom eredményét és véleményemet van szerencsém a következőkben előterjeszteni:

Szent-Péter községből Szolnokra egy dűllőút vezet, mint ezt a következő rajz mutatja:

Szent-péteri sírmező.

Ezen útra dűlnek az ú. n. „Sechsjoch“ nevezetű földek, melyeknek 1444/b hrsz. alatti földjén a vonalakkal jelölt részen találtattak 1881. évben a csontvázak és egyéb leletek,

mint ezt az akkori munkások közül jelenleg is általam fel-fogadott munkások állíták. Én tehát először is meggyőződést szerzendő: vajjon az ujlag megvett földön a sírok folytatása van-e, a *B* és *C* vonalon három lábnyi szélességben a termőföldet egész a kavicsig letakartattam és meggyőződtem, hogy csakis ösföldet takar, ehelyütt az ásatást beszüntettem.

Az 1443. hrsz. föld nem lévén a megye tulajdona, melynek részéről az ásatási engedély birtokomban volt, annak tulajdonosához akartam fordulni, hogy még be nem vetett földjén az ásatásra engedélyt adjon, mert a földje melletti kavicsgödör parton egymástól $4\frac{1}{2}$ m.-re határozottan egyforma nagyságu hossznegyszögekben ki volt vehető, és pedig 125 cm. szélességben és a föld színétől 5—6 lábra fekvő mélységben, a sárga agyagos kavicsnak fekete földdel való vegyülete, mi határozottan sírhelyeket jelölt, s így az alábbi rajzban jelölt helyeket következőleg kutattam át:

1	2	3	4	5

Mind az öt sírhelyen a föld befelé vájatott, mindegyikében a csontvázakra akadtam, azonban minél beljebb hatolva, annál korhadtabb állapotban, minek oka következő: az 1444. hrsz. föld igen alacsony termőréteggel bír; e termő földréteg az 1443. hrsz. föld felé mindig mélyebb, s azért minél beljebb hatoltunk, annál több volt a föld, melylyel a holtakat befödtek, s ezen utóbbi földben sokkal hamarabb indult minden enyészetnek, mint az 1444. hrsz. csekély földrétegu helyen, hol a tetemek több homokos kavicscsal fedettek be.

A tetemek sem egyformán feküdtek, az 1., 2. és 4. sírban először a lábszárak, azután a csigolyák, bordák és fej

következtek, míg a 3. és 5. sírban megfordítva feküdt a csontváz, sőt a 3. sírban a koponya fölött keresztbe feküdt egy lábszár-csont is. A 2. sírban a fej jobboldalra dülve találtatott, de a legnagyobb elővigyázat melletti kivétel után magától szétomlott. A sírhelyek észak-nyugatról dél-keletnek fekszenek, az arc a 2. sírban észak-keletnek nézett.

Az 1., 3. és 5. sírban csak csontvázak voltak lelhetők, de edénynek semmi nyoma; ellenben a 2. sír fenekén és oldalán találtatott egy 1 cm. átmérőjű, 5 cm. vastag vörös cserépkorong közepén lyukkal (alighanem orsó, vagy nyíl húrja felvonására használtatott).

A 2. sírban, úgy a 4. sz. alattiban találtattak a hegyes késpenge-alaku fegyvercsúcsok és egy nyilvég, míg a 4. sz. alattiban bárd és a csigolyák mellett egy-egy pár, összesen $3\frac{1}{2}$ pár bronzcsat és több orsódarab-töredék, összesen 17 drb. Ezen öt sír bemélyesztetett mindaddig, míg éppen 6 lábnyira ismét ős kavicsoldalra találtunk, mi a sír végét jelzé; de semmiféle cserépedényre nem akadtam.

Ebből -azt következtetem, hogy a temetkezés egész nyílt sorokban történt és ezen ős kavics már a sírsor végét jelzi, s így további ásatás eredményre nem vezetne. Azonban munkásaimat kikérdezvén, értesültem, hogy a kiaknázott helyen a sírok egyike a másiktól 1—2 lábnyi ösréteggel találtatott elkülönítve, miért is kísérletet tevék: vajjon több sír lenne-e található, hogy az egylet tájékozva lehessen az iránt: vajjon ásatást sikeresen rendezhet-e? Ezért a 4. sír végén 3 lábnyira keresztmetszetet készítvén, már $1\frac{1}{2}$ lábnyira ki volt vehető a kevert föld, s azért ezután a 6. sír szabályosan felülről lefelé ásatott ki olyformán, hogy minden lapát föld kézzel szétmorzsolva történt a kutatás; azonban a két korhadt lábszár-csonton kívül egyéb csont lelhető nem volt, habár ezen csontok szabályos fekvése jelzé, hogy az egy tetem sírja volt. A sír jobboldalán találtatott a három darabba törött lándzsahegy, míg a fej helyén kissé oldalt, mintha a fej lett volna feléje fordulva, egy kis koromfekete agyagból készült (és alak, úgy nagyságra egészen azonos az 1881-ben általam az akkori leletből vettél, de elveszítettel) bögre.

Miután tehát valószínűtlen, hogy ezen 6. sír egymaga lenne, és valószínű, hogy az 1., 2., 3. és 5. sz. sírok végén éppen úgy, mint a 4. végén, a 6. végén szintén sírok vannak, de lehetséges, hogy az út, sőt az úton túli föld is sírokat takar, mert oly rendkívüli véletlenség, hogy ezen új düllőút éppen a sírok mellett haladna, alig képzelhető; biztosan állíthatom, hogy az egylet sikerrel eszközölhet ásatást ehelyütt, miért is ez iránt határozatot kérek, kijelentvén, hogy amennyiben az egylet saját céljaira ásatást nem eszközölne, ezen jogot saját részemre fentartom.

M.-Óvár, 1883 május 10-én.

Dr Sötér Ágost.

2. A szent-péteri sírmezőn f. hó 9-étől 15-éig eszközölt ásatások leleteit 45 kartonon ezennel bemutatva, jelentésemet a következőkben van szerencsém előterjeszteni:

A fenti ásatásnál f. hó 10-én Környei Béla, 11-én Bozzay Elek, 12-én Öshegyi József, 13-án Zechmeister József és 14-én ismét Bozzay Elek tagtárs urak szíveskedtek közreműködni.

A hat nap alatt feltáratott 87 sír. A sírmező igen nagy terjedelműnek bizonyult, amennyiben a Szolnokra vezető széles úton túl fekvő Stoiber és Umathum-féle földeken a tulajdonosok szíves beleegyezésével eszközölt próbaásatás is csakhamar egyik földön 5, a másikon 2 sírt tüntetett fel, melyek ki is táratottak.

A jelenlegi ásatás a megyei útfenntartási alap részére megvett Umathum Károly és Perlinger-féle földeknek az út melletti részén eszközöltetett, hol 80 sír táratott fel.

A sírok fekvése konstatálva van, miután meg lehetős szabályosan fekszenek époly irányban és távolságban, mint a nemesvölgyiek. A leletek is ezekkel azonosoknak mondhatók, s így a szent-péteri sírmező is avar tetemeket takar. A temetkezés ehelyütt, úgy látszik, a vagyonosságra bizonyos tekintettel történt, mert a sírmezőnek most ásatás alá vett részén csakis szegény leletek találhatók, míg annak észak-keletnek fekvő további — jelenleg kukoriczával bevetett — része rendszerint gazdag bronzleleteket nyújtott. Igazolja ezt:

1. az 1883. évi, helyütt a domboldalból kiszedett bronz-leletek díszessége és mennyisége;

2. azon körülmény, hogy helyütt a fenti egyheti ásást megelőzőleg a télen át bedült partban jelentkező két sír általam, és pedig az első Bozzay Elek és Lepossa Dániel tagtárs urak jelenlétében kiásatván, a következő leleteket nyújtá (a rajzokat lásd a mű végén):

1. női sír: 195 cm. mély, bronzfüggő 2, háromsoros gyűrű 1, üveggyöngy 35, vaskés 1, orsógomb 1, összesen 40 drb; míg a második, néhány nappal később két napszámos segélyével kiásott sírből, mely 195 cm. mély, 1 nagy bronz szíjvég, 2 kicsi szíjvég, 1 csat, 4 övdísz, 1 szíjhüvely került a régiségtárba.

Ezen két ásatásból az első semmi, a második 2 frt napszám-költségért járt.

A sírok iránya meg van állapítva és jelzi azt egy 5 öles keskeny árok, mely nyitva hagyatott és öt sír derekán fut keresztül — a későbbi ásás könnyebbitése céljából; továbbá két feltárt, de idő rövidsége miatt már ki nem ásathatott sír is betakartatván, árkokkal jelöltetett meg.

Jellemző, hogy a felásott terület közepén egy 5 ölnyi átmérőjű területen egy sír sem volt található, s így ilyen terület valószínűleg áldozati helynek vagy más temetési szertartás színhelyéül szolgált.

A kartonírozott leleteken kívül Öshgyi József a föld felszínén vasbuzogánygombféle tárgyat, Bozzay Elek pedig egy sírban más lelet nélkül üvegdarabot talált.

Elő kell terjesztenem, hogy szent-péteri Springer N. mészáros útmutatása mellett ujonnan az ú. n. „Geisfeldäcker“ düllöbe rándulván, ott öt földön keresztülvonuló csekély magasslatot kétségtelenül római jellegű téglá- és kődarabokkal elelve találtunk, s így kétségtelenül római laktelep létezett.

Az egyes sírok leírása és leletei következők:

3. férfisír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

4. női sír: 160 cm. mély, 166 cm. hosszú, egy függő, 37 gyöngy, 2 drb késrész;

5. férfisír: 130 cm. mély, törött bögre fejnél;
6. női sír: 120 cm. mély, lelet nélkül;
7. női sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy fülönfüggő, 20 gyöngy, egy kés, egy orsógomb;
8. gyermeksír: 110 cm. mély, 80 cm. hosszú, lelet nélkül;
9. férfisír: 140 cm. mély, egy bronzlemez, egy vaskés, egy nyilvég, egy karika;
10. női sír: 160 cm. mély, 155 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy kék sodrott gyöngy, egy csont késnyél-darab, egy orsógomb;
11. gyermeksír: 75 cm. mély, lelet nélkül;
12. gyermeksír: 78 cm. mély, lelet nélkül;
13. női sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy csúcsos üvegygyöngy, egy bütykös gyöngy, egy vas késpenge, egy karika;
14. férfisír: 110 cm. mély, lelet nélkül;
15. női sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vasdarab, egy orsógomb;
16. gyermeksír: 80 cm. mély, lelet nélkül;
17. gyermeksír: 90 cm. mély, lelet nélkül;
18. férfisír: 130 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vas nyilvég, egy késpenge;
19. női sír: 160 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vascsat, egy vaskarika, egy kés;
20. női sír: 150 cm. mély, 166 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő, egy orsógomb;
21. gyermeksír: 126 cm. mély, lelet nélkül;
22. férfisír: 146 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vasgomb, egy fegyvertöredék, egy késpenge;
23. gyermeksír: 92 cm. mély, sírbögre hullámos vonaldíszítéssel;
24. férfisír: 160 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;
25. női sír: 186 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vaskarika, egy vasdarab;
26. női sír: 176 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb;
27. női sír: 189 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vascsat, kés 3 dbban, egy orsógomb;

28. gyermeksir: 100 cm. mély, lelet nélkül;
29. női sir: 145 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb, egy bögre a lábnál;
30. férfisir: 136 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;
31. női sir: 176 cm. mély, 166 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vaskés 3 drbban, egy karika, egy orsógomb;
32. női sir: 135 cm. mély, 160 cm. hosszú, két vasdarab;
33. gyermeksir: 98 cm. mély, lelet nélkül;
34. gyermeksir: 76 cm. mély, lelet nélkül;
35. ? sir: 125 cm. mély, 160 cm. hosszú, vaskés;
36. gyermeksir: 80 cm. mély, lelet nélkül;
37. gyermeksir: 120 cm. mély, lelet nélkül;
38. gyermeksir: 75 cm. mély, lelet nélkül;
39. férfisir: 115 cm. mély, 170 cm. hosszú, semmi lelet;
40. női sir: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy bronz karperecz, két bronz fülönfüggő, egy vaskés, 18 gyöngy;
41. gyermeksir: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, bögre a lábnál;
42. női sir: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, 15 gyurmagyöngy, egy orsógomb, bögre törve a lábnál;
43. női sir: 145 cm. mély, egy bronz függődarab, 14 gyurmagyöngy, egy vascsat, egy orsógomb;
44. férfisir: 125 cm. mély, 176 cm. hosszú, egy vaskés, 7 drb vas;
45. gyermeksir: 82 cm. mély, 90 cm. hosszú, lelet nélkül;
46. női sir: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, 72 gyurmagyöngy;
47. férfisir: 130 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vaskés, egy vas lándzsavég;
48. férfisir: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;
49. férfisir: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vasbárd;
50. női sir: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy bronz csipetű, egy vaskés, egy orsógomb;
51. gyermeksir: 100 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;
52. női sir: 115 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet semmi;
53. férfisir: 126 cm. mély, 165 cm. hosszú, lelet nélkül;
54. ? sir: 100 cm. mély, lelet nélkül;

55. gyermeksír: 78 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;
 56. női sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vaskés, egy vaskarika;
 57. gyermeksír: 89 cm. mély, lelet nélkül;
 58. férfisir: 136 cm. mély, egy vaskés, két vasdarab;
 59. női sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, két vasdarab;
 60. női sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;
 61. női sír: 135 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vaskés, egy vaskarika, 21 gyurmagyöngy, a fog patinás, de a bronz nem találatott meg;
 62. férfisir: 135 cm. mély, 165 cm. hosszú, vaskés 5 drbba törött, bögre a fejnél;
 63. női sír: 138 cm. mély, 162 cm. hosszú, lelet nélkül;
 64. férfisir: 139 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vas nyílvég;
 65. férfisir: 150 cm. mély, 162 cm. hosszú, egy bronzlemez, egy vaskés, egy vascsat;
 66. női sír: 175 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vaskés, egy orsógomb;
 67. női sír: 160 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb;
 68. férfisir: 125 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;
 69. férfisir: 116 cm. mély, 157 cm. hosszú, lelet nélkül;
 70. férfisir: 156 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy bronzcsat, egy vaskés, öt vasdarab;
 71. gyermeksír: 89 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélkül;
 72. kettős sír: 178 cm. mély, 175 cm. hosszú, egy bronzcsat, két vaskengyel, egy vaskés, egy bronz szíjvég, 15 bronzdarab, egy orsógomb;
 73. férfisir: 145 cm. mély, 160 cm. hosszú, öt vas fegyverdarab;
 74. női sír: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb;
 75. férfisir: 150 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vaskengyel, egy nyílvég, egy csat;
 76. férfisir: 145 cm. mély, 162 cm. hosszú, egy vaskés;
 77. gyermeksír: 79 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

78. női sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy bronz fülön-függő, 50 gyurmagyöngy;

79. férfisír: 190 cm. mély, 167 cm. hosszú, lábnál újalaku öblös korsó;

80. női sír: 169 cm. mély, 162 cm. hosszú, két bronz fülön-függő, egy vasdarab;

81. férfisír: 128 cm. mély, 156 cm. hosszú, lelet nélkül;

82. gyermeksír: 79 cm. mély, 65 cm. hosszú, lelet nélkül;

83. gyermeksír: 83 cm. mély, 67 cm. hosszú, lelet nélkül;

84. női sír: 176 cm. mély, 167 cm. hosszú, egy bronzcsat, egy szijhüvely, egy vascsat, egy orsógomb;

85. gyermeksír: 86 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

86. női sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, egy bronz karperecz, egy gyűrű, egy orsógomb;

87. férfisír: 145 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vaskés, egy vascsat, lándzsadarabok;

88. férfisír: 170 cm. mély, 155 cm. hosszú, egy griffes bronzcsat;

89. gyermeksír: 100 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélkül.

Ezen ásatásnál — tekintve, hogy a fuvart egy napon Gladitsch Károly, fél napon Zechmeister József, két napon pedig az elnök sajátjából szolgáltatatta — csakis a napszám-költség merült föl mint kiadás.

M.-Óvár, 1886 augusztus 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

3. A szent-péteri avar sírmezőn megkezdett kavicsmunkálatok Fellner N. útkaparó által bejelentetvén, nehogy a sírok tartalma egyletünkre nézve megsemmisüljön, f. hó 26-án 22 napszámossal az egész kavicsbánya hosszában a sírok után kutatva, 27 sírt tártam fel, mely alkalommal Ivánfi Ede egyleti alelnök fél napig az ásatásban résztvenni szíveskedett.

Az egyes sírok leírása következő:

90. férfisír: 47 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

91. férfisír: 67 cm. mély, 158 cm. hosszú, egy vaskés négy darabban;

92. női sír: 125 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, négy üveggyöngy, öt kis gyurmagyöngy;
93. gyermeksí: 45 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;
94. gyermeksí: 50 cm. mély, 70 cm. hosszú, lelet nélkül;
95. kettős sír: 156 cm. mély, 177 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő-darab, 4 drb késpenge, egy orsógomb;
96. női sír: 162 cm. mély, 180 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, négy üveggyöngy, egy orsógomb;
97. férfisír: 126 cm. mély, 163 cm. hosszú, egy vas késpenge;
98. férfisír: 53 cm. mély, 165 cm. hosszú, lelet nélkül;
99. női sír: 76 cm. mély, 162 cm. hosszú, 21 üveggyöngy, egy orsógomb;
100. női sír: 189 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő, kilencz üveggyöngy, egy vaskarika, egy orsógomb;
101. gyermeksí: 75 cm. mély, 163 cm. hosszú, lelet nélkül;
102. ? sír: 182 cm. mély, 160 cm. hosszú, vas késpenge 2 drbban, két vaskarika;
103. női sír: 116 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, vas késpenge 3 drbban, egy orsógomb;
104. ? sír: 89 cm. mély, 150 cm. hosszú, lelet nélkül;
105. női sír: 163 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb;
106. férfisír: 170 cm. mély, 156 cm. hosszú, egy bronz szíjvég, két bronz szíjcsat, egy bronz övdisz, három bronz pityke;
107. női sír: 182 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő;
108. gyermeksí: 46 cm. mély, 50 cm. hosszú, lelet nélkül;
109. gyermeksí: 49 cm. mély, 55 cm. hosszú, lelet nélkül;
110. gyermeksí: 59 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;
111. férfisír: 119 cm. mély, 165 cm. hosszú, tíz vasdarab;
112. gyermeksí: 46 cm. mély, 65 cm. hosszú, lelet nélkül;
113. női sír: 49 cm. mély, 150 cm. hosszú, lelet nélkül;
114. női sír: 176 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy bronzgyűrű, egy orsógomb;
115. női sír: 154 cm. mély, 162 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő, egy karika, egy lemez, tíz üveggyöngy;
116. többes sír: 180 cm. mély, 176 cm. hosszú, lelet nélkül.

Tekintve, hogy a választmány egy tagja sem vállalkozott az akadályozott elnök helyett az ásatás folytatására, s az ásatás a zord időben veszélyessé is válhatott volna, az ásatás abbahagyatott és a község bírása fölkérte, hogy a kavicsmunkálatokhoz egy esküdtet rendeljen ki, aki esetleges leletekre felügyelne, azokról gondoskodik, kinek napi-díját az egylet megtéríteni fogja.

M.-Óvár, 1886 szeptember 27-én. *Dr Sötér Agost.*

4. A szent-péteri ásatást illetőleg betérjesztett jelentés kapcsán van szerencsém következőket előterjeszteni:

A kavicsmunkálatok idejére Fellner N. megyei útkaparó felügyelőnek alkalmaztatott, hogy esetleg előkerülő leletek el ne hurczoltassanak, aki f. hó 26-án jelentést tett, hogy munka közben a 117--121. sír táratott fel, mely a korábbi ásatásnál nem találtatott fel, ezek közül kettőt ismeretlen tettesek dúltak fel, hármat pedig ő keresett át, melyek bemutatott bronzleleteit betérjesztette.

Jelentvén továbbá, hogy ezen őszre a kavicsmunka befejeztetvén, az új partoldalban két újabb sír és egy nagyobb területű földvegyülék észlelhető, melyek mielőbbi megvizsgálása annál is inkább eszközözlendő, mert a nép kíváncsisága föl lévén ébresztve, őt mások fognak kutatni.

E jelentés folytán kötelességemnek ismertem azonnal a hely színére menni, a kiásott sírok méreteit fölvenni, a többit feltárni, s ott, hol szükségesnek látszik, a partbeomlást a felhalmozott föld eltávolítása által biztosítani, mely célból négy napszámot alkalmaztam. A kiásott sírok leírása:

122. kettős sír: 158 cm. mély, 167 cm. hosszú, egy nagy bronz szíjvég, négy kis szíjvég, egy szíjcsat, öt ruhacsat, 15 övdísz, két dárдавég, két csat, öt karika, hét nyílvég;

123. férfisír: 120 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vaskarika, egy vascsat;

124. gyermeksisír: 100 cm. mély, 80 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő, négy gyurmagyöngy;

125. férfisír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz övdísz, egy vas késpenge, három nyílvég, egy vascsat.

Egy további sír is mutatkozván a partoldalban 170 cm. mélységben, ásátása megkezdett, azonban két lábnyi behatolás után már az előbbi ásatásnál feltártnak bizonyult.

A kavicsbánya átellenes, vagyis dél-keleti oldalán levő meredek partban három öl hosszú területen a kavics közé beható fekete földvegyülék mutatkozván, e hely az ösföldig, és pedig 150 cm. mélységig kiásatott, azonban a beállott sötétség folytán a kutatás befejezhető nem volt.

E helyen 12 cm. széles, 4 cm. vastag tégladarabok, egy 8 cm. vastag tégladarab, 5 drb nagyobb terméskő, egy emberi lábszár-csont és egy marhagerincz-csont találtatott. E hely miségére nézve csak további ásások nyujthatnak támpontot.

Ezen sírmező kétségtelenül a Szolnokra vezető út és a túlsó oldali szántások alatt is elterül és határozottan még bizonyára igen nagy kiterjedést, mert az eddig 16 nap alatt feltárt 152 sír a temetkezési helynek csakis egyik sarkából került ki.

M.-Óvár, 1886 november 27-én.

Dr Sötér Ágost.

XXII. Szolnok.

Római telep (?). 1884 augusztus 9.

Dr Bobest István ügyvéd egy szolnoki ügyfelétől, Lang József zsellértől átvett kis bronzfejet adományozván az egyletnek, a lelhelyet fölkeresve, Lang József 306. hrsz., úgy a vele szomszédos 305, 304 ^{a/b} hrsz. a „Lange Kreutzäcker“ düllöbéli földeknek a Szolnokról Kazimirra vezető út melletti

306. hrsz.	Kazimiri út
305. hrsz.	
304. ^{a/b} hrsz.	

részen, ahol a kis bronzfej találtatott, római jellegű cserépedény és terra sigillata edénydarabokat lelven, miután a lelhelynek római jellegét megállapítottam, és miután az egylet ilyen leletekre súlyt nem fektet, hanem népvándorlaskori

lelhelyek felkutatását kívánja, nagyobb szabású ásatás nem lett tartva.

Megjegyzem ehelyütt, hogy a szolnoki templomföldekhez tartozó legelőn észlelhető földdomborulatok által feltüntetett utcák és házhely-nyomok is ásatásra várnak.

M.-Óvár, 1884 augusztus 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

XXIII. Szolnok-Haidhof és Jessehof.

Bronzkori temetkezési hely. 1887 február 28 és 29.

Az 1887. évi szeptember 28-án magánúton értesülvén, hogy a mosony-szolnoki határban fekvő és a magyar-óvári főhercegi uradalomhoz tartozó ú. n. Haidhof pusztán gözekével történt szántás alkalmával edény- és bronzdarabok kerültek felszínre, melyeket az uradalmi tisztartó, Mayr József úr vett gondozás alá, azonnal kérvényt intéztem az uradalmi igazgatósághoz próbaásatás engedélyezéseért, mit Rohrer Ferencz uradalmi igazgató úrtól, ki az együletet törekvéseiben mindenkor készségesen támogatja, még aznap megnyervén, nevezett tisztartó úrhoz rándultam, ki is a lelhelyet megmutatván, másnap Ivánfi Ede egyleti alelnök úr részvétele mellett 18 munkással az ásatást megkezdtem. Hét árkot huzattam egymástól két lábnyi távolságban a lábszélességben egész az ösföldig, melyben már semmi keverék észlelhető nem volt; az ekként talált tárgyakat ezennel bemutatam:

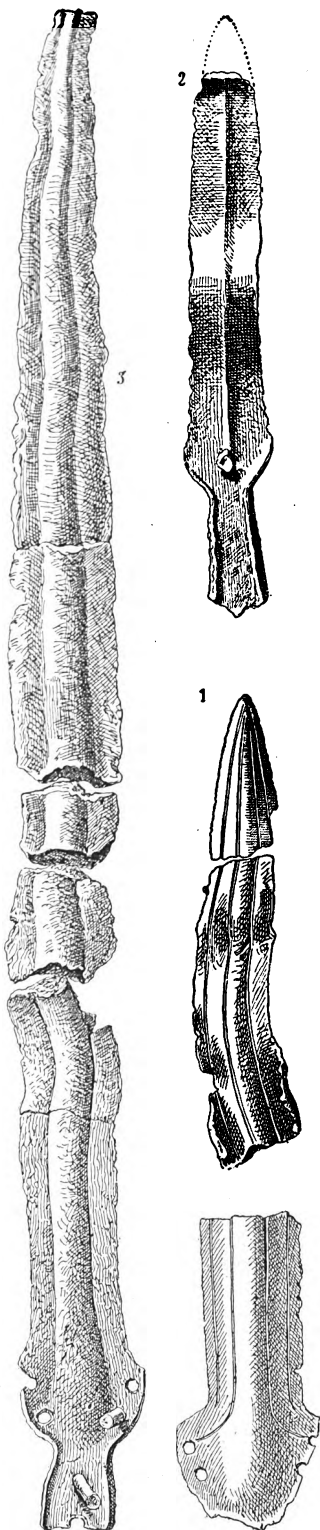
I. Agyagbögrék (I. tábla): *a)* Egyfüles nyers csiszolt bögre, fenék-átmérője 4 cm., kerülete 32 cm., magassága 7 cm., öblöny-átmérő meg nem határozható (I. t. 1. sz.). *b)* Egyfüles nyers csiszolt bögre, fenék-átmérője 6 cm., kerülete 45 cm., magassága 11 cm., öblöny-átmérője 15 cm. (I. t. 2. sz.). *c)* Egyfüles nyers bögre, fenék-átmérője 5 cm., kerülete 52 cm., magassága 13 cm., öblöny-átmérője meg nem határozható (I. t. 3. sz.). — *II. Bronztárgyak* (I.—III. tábla): *d)* Lándzsacsúcs köpüstül, 15 cm. hosszú, 3 cm. széles (I. t. 4. sz.). *e)* Keskeny véső, köpüs, 16 cm. hosszú, 1 cm. széles (I. t. 10. sz.). *f)* és *g)* Két csúcsos bronzlemez-tok 1½ cm.

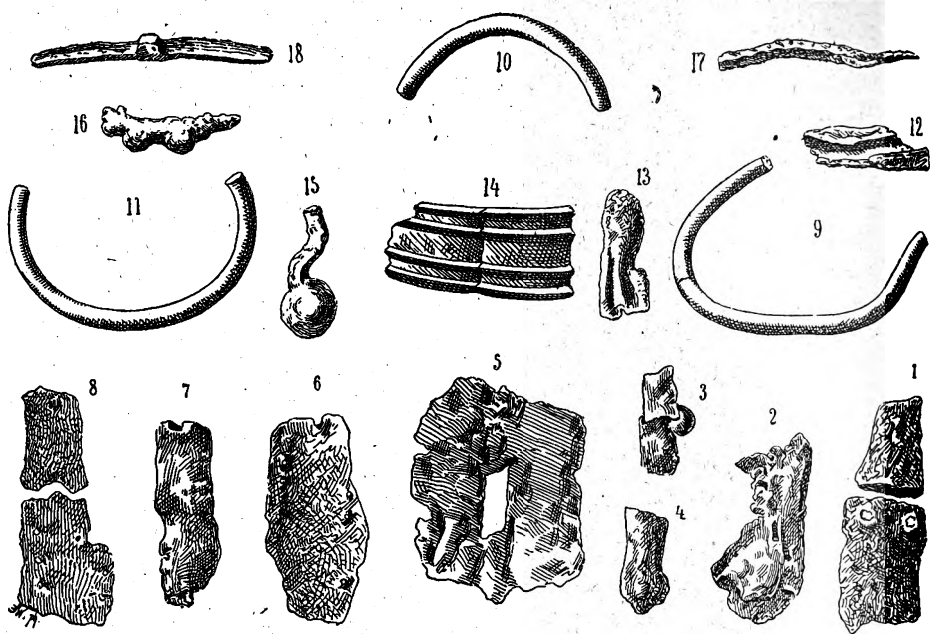
Mosony-szolnoki lelet. I. tábla.

átmérővel (I. t. 12. sz.). *h)* Egy tekercs fibula, 6 cm. hosszú (I. t. 7. sz.). *i)* Egy tekercs fibula, 11 cm. hosszú, csonka (I. t. 8. sz.). *j)* Egy tü gömbös és rovátkolt fejjel, 13 cm. hosszú (I. t. 9. sz.). *k)* Két keskeny véső, 9 cm. hosszú (I. t. 5. és 6. sz.). *l)* Egy négy darabra törött, 43 cm. hosszú kardpenge (II. t. 3. sz.). *m)* Egy hajlott és eltörött kardpenge töredékei (II. t. 1. sz.). *n)* Egy tör pengéje, csúcsa letört (II. t. 2. sz.). *o)* 28 drb ismeretlen bronztárgy töredéke (III. t. 1—18. sz.). — *III. Csonttárgy:* *p)* Egy ismeretlen bronztárgy csontfogantyuja (I. t. 11. sz.). *q)* 16 drb emberi fog. Az egylet anyagi ereje csakis próbaátsatást engedvén meg, habár a lelhely közelében két kisebb földdomborúság észlelhető, az ásatást ehelyütt beszünttettem, bronzkori lelhely konstatálására szorítkozván.

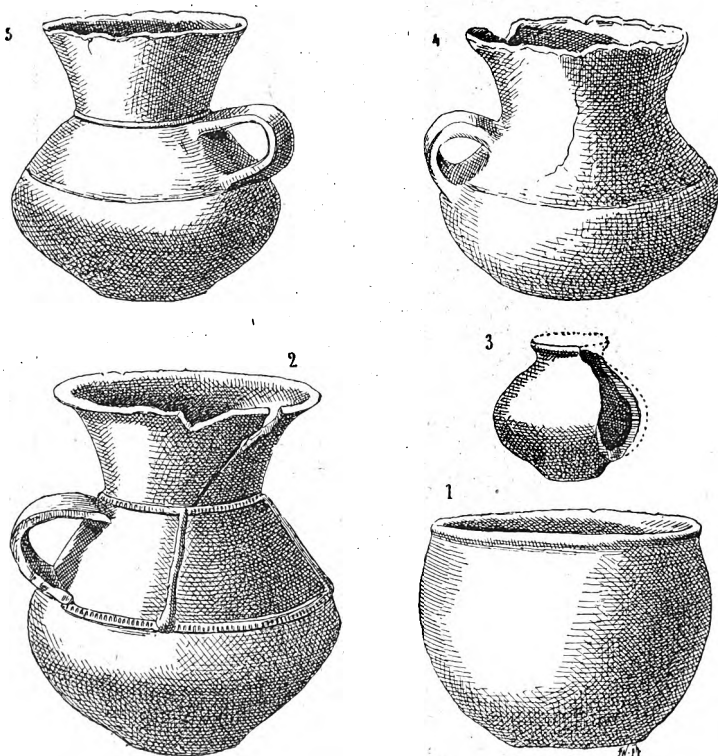
Ezután átrándultam munkásaimmal ugyanazon határban fekvő uradalmi Jessehof pusztára és kutatás alá vettem a lelhelyet, hol az uradalmi téglavetők sírra akadva, a fentnevezett uradalmi igazgató úr birtokába került leletekre akadtak; a rendelkezésre álló néhány óra alatt egy sírhelyre akadtam, azonban a teljesen elkorhadt csontozaton kívül mit sem leltem.

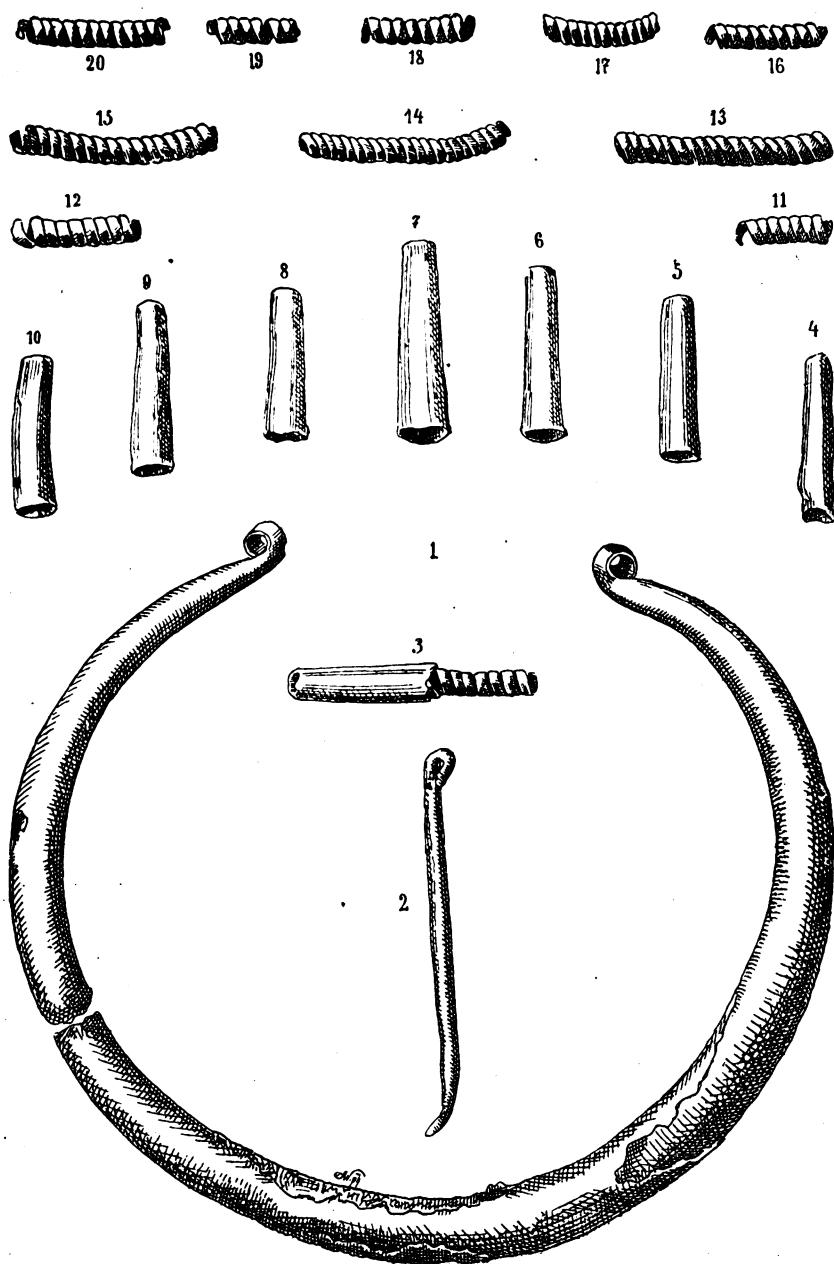
Mosony-szolnoki lelet. II. tábla.

Mosony-szolnoki lelet. III. tábla.

Mosony-jessehofi lelet. IV. tábla.

Mosony-jessehofi lelet. V. tábla.

Az uradalmi igazgató úr birtokában levő jessehofi leleteket ismertetés céljából átengedni szíveskedvén, a következőkben mutatom be:

I. Agyagböggrék (IV. tábla): *a)* Egyfüles nyers agyagböggre, egy a fogantyú alsó részéből kifutó reczés és egy függélyes domboru vonallal díszítve; feneke 5 cm. széles, legszélesb kerülete 36 cm., magassága 13 cm., öblőnye 13 cm. átmérővel (IV. t. 2. sz.). *b)* Egy hasonló idomu nyers böggre, fenék-átmérője 3 cm., legnagyobb kerülete 31 cm., magassága 10 cm., öblőnye 8 cm. átmérővel (IV. t. 5. sz.). *c)* Egyfüles nyers agyagböggre, fenék-átmérője 4 cm., legnagyobb kerülete 33 cm., magassága 10 cm., öblőny-átmérő 9 cm. (IV. t. 4. sz.). *d)* Nyers agyagcsésze, 5 cm. fenék-átmérő, kerülete 35 cm., öblőnye 35 cm., magassága 9 cm. (IV. t. 1. sz.). *e)* Egy kis csiszolt böggre, fenék-átmérője 1½ cm., kerülete 17 cm., magassága 5 cm. (IV. t. 3. sz.). — *II. Bronztárgyak* (V. tábla): *f)* Közepén 1 cm. vastag, két vége felé vékonyodó bronz kargyűrű (V. t. 1. sz.). *g)* Egy 7 cm. hosszú fibulatü (V. t. 2. sz.). *h)* és *i)* 12 db csonttokocska, amelyek a 23 db bronz spirálisokkal nyak- vagy karéket képeztek (V. t. 3—20. sz.).

Mindkét lelhely, úgy mint a megye területén az egyleti működés rövid ideje alatt konstatáltatott, számtalan lelhely rendszeres ásatásra vár, mit azonban az egylet anyagi támogatás hiányában eszközölni képtelen lévén, a legérdekesebb és a régészeti tudomány szempontjából esetleg kincscsel fölerő emlékeinket — sajnos — továbbra is az enyészet pusztítja vagy az anyaföld óvja.

M.-Óvár, 1892 január 25-én.

Dr Sötér Ágost.

XXIV. Tarcsa.

Barbárkori temetkezési hely.

Tarcsáról 1896. év márczius havában egy bronzdrótból mintegy 10 cm. átmérőjű kinyitható karika egy kis gyűrű-alaku karikával beküldetvén, márczius 17-én tartott elnökségi tanácskozás után szükségesnek látszott a hely színére

kirándulni a lelet körülményeinek kikutatására és az elszórt többi karikák részeinek összeszedésére.

Alulírt az egylet t. elnöksége által f. hó 18-án megbízást nyervén, f. hó 19-én Taresán megjelent, s miután sem Jandl községi bíró, sem a lelhely tulajdonosa, sem a község jegyzője nem volt odahaza, a község házában a vendéglőssel és kisbíróval s később a lelhelyen egy az ásatásban résztvett munkással értekezett, nemcsak az ásatás körülményeiről értesült, hanem a Backofen-féle dűllőben levő „Backofen“ nevű dombhoz kirándult és a domb déli részén történt ásatás színhelyét megtekinté, hol 3—4 holt tetem találtatván, nyakukon és kezeiken állítólag ily bronzkarikák találtattak, de a koresmában — egyet kivéve — az emberek által elszaggattattak és a töredékek mindenfelé elhordattak.

Ily körülményekben 1. a fentérintett Langl-lelhely birtokosa egy újra elásott koponyát feltárt, melyet az egylet gyűjteményei számára behoztam. 2. Az egész dombot, mely Backofen-Bühl vagy Hügelnek neveztetik, felmértvén, hosszában 28 m.-nyinek, szélességét pedig a felásott lejtőnek 8, a még felásatlanét 12, összesen tehát 20 m.-nek találtam. 3. Miután a fel nem ásottnak szélét kémlelvén, ásókkal csontok nyomaira akadtam, két ásóval, melyeket a helységből hozattam két munkással, kutatni kezdvén, a 3—4. helyen láb-szárazakat stb., sőt koponyákat is találtam, melyek arcczal kelet felé hanyatt, egy pedig balra fordulva fekvőnek találtam. Ezek közül a legépebbet a régiségtár gyűjteményei számára és az ásatás bizonyítékául elhoztam, de sem a nyakon, sem a kezek csontjain karikát nem találván, a domb fel nem ásott részén keresztbe három és három próbagödört ásattam mintegy 3—4—1 m.-nyi mélységre, de semmi leletnek nyomára nem bukkanván, az ásatás eredménytelen vala, legalább ily csekély erővel folytatni nem tartottam czélszerűnek.

Ez alatt több kíváncsi férfi is gyülekezvén ide, de leginkább a dombtulajdonos munkásának és kisbírónak előadása szerint a domb valaha vízzel volt körülveve. A domb halásztanya vala, s így lakás is lévén, sütökemenczét is

rögtönöztek kisebb-nagyobb kö-, kavics- és tégladarabokból. Vagy állítólag egy török erre vetődván, a halászok által megöletett, nehogy e tanyáról hírt vigyen a környéken táborozó törököknek. Mások szerint a kuruczoknak őrszemlélő helye vala.

A dombon egyébiránt állítólag semmi sem terem meg, s rendesen igen nagy tuskés bojtortjánokkal van tele; a felső rész fehér kéreggel lévén felületén bevonva, úgy hiszem, sziksós talajnak tartandó, milyen fehér foltok távolabb is láthatók, mi tán megmagyarázza a domb terméketlenségét is.

Este felé Langl dombtulajdonossal és Jandl volt biróval is találkozván, fölkérém a talált bronzdarabok beszerzésére és beküldésére.

A helység pecsétjéről is egy lenyomatot szerezvén, a vendéglősnek és a helybeli népiskola tanítóinak, továbbá a jegyző családjának ajánlván a fölmerülhető leleteknek az egylet részére való beküldését, egyúttal értesültem, miszerint Tétény felé a Todten-Bühl vagy Hügel még magasabb dombját az odavaló ispán, Spur Lajos be akarván fásítani, szintén holt tetemre akadt, de azt újra behányatta. Az értesítő dr Fay-t szintén fölkértem esetleges leletek bejelentésére.

M.-Óvár, 1896 márczius 21-én.

Ivánfi Ede.

XXV. Ürgéd.

Római telep. 1884 augusztus 5.

Brenner Lajos és Deininger Imre egyleti tagokkal donnersmarcki Henckel Laura grófnő ürgédi pusztájára rándulván, a majortól keletnek fekvő, dél-keletről a németjárfalusi határ, észak-nyugatról az Oroszvárra vezető út által határolt egyik táblán szántás közben feltűnő számban vetvén fel az eke kajmós tégladarabokat, melyek alakjuknál fogva csakis római sírtéglák lehettek, s amely helyen már több izben találtak római érmeket, melyeket Kaprinay Ede,

az oroszvári uradalomnak intézője az egyletnek adományozott, ezen helyet tettük kutatás tárgyává.

Nevezett intéző úr személyesen kivezetett a fent említett táblára, hol közel a német-járfalusi határhoz egy mélyedésben és ettől keletnek fekvő magaslaton igen nagy számban találtuk az említett téglalap-darabokat. A rendelkezésre álló nyolcz munkással kelet-nyugati irányban a domb tetejét és lejtőjét átszelő árkot huzattunk. Az ásás rendkívül meg volt nehezítve a két, sőt három ásonyomnyira is elfekvő roppant nagyszámu téglalap-darabok és gránitkövek által. Leásattunk az ösföldig, de sírra nem akadtunk, de a téglalapok egész 40 cm. hosszú nagyobb alakokban is találtattak az eke által még nem érintett, de még mindig kevert földben; embercsont nem találtatott, csupán nagyobb házi állatok csontjai fordultak elő, itt-ott pedig kisebb cserépedény-darabok, melyek szinte római jellegűek valának.

A domb tetején a szántott réteg alatt két mésziporondfal alapjára akadtunk, mely 1 m. mélységben véget ért és igen jellemző volt az, hogy midőn ezen falakat az árok szélességében fenéig kifejtettük, egészen az alapban a porond között éppen oly nagy téglalapok fordultak elő, mint közel a felszínhez. Ezen körülmény tehát arra yall, hogy itt nem volt temetkezési hely, hanem vagy az ott felállított épület környékének feltöltésére vitetett oda, de még valószínűbb, hogy e helyen ily téglalap-égető gyár volt.

Ezen helytől délnek, és pedig az említett mélyedésen túl szintén árkot huzattunk, hol ismét porondfalra akadtunk, hol szintén oly téglalap-törmelékek fordultak elő, mely körülmény a fenti föltevés helyessége mellett szól.

Nem lévén reményünk leletre, az ásatást beszüntettük és Körtvélyesre rándultunk, ahol az éjt töltve, másnap reggel Nemesvölgyre utaztunk.

M.-Óvár, 1884 augusztus 7-én.

Dr Sötér Ágost.

XXVI. Valla-Pomogy.

1885 márczius 11.

Alulírt Steiner Márton apát és Hegyi Sándor urakkal f. hó 11-én régészeti célból Vallára és Pomogyra kirándulván, van szerencsém jelentésünket a következőkben előterjeszteni:

Már a lébenyi határban feltűnnek azon dombok, melyeket a nép ma is kurucz domboknak nevez; ilyen van a vallai határban is kettő, a pomogyiban pedig négy; a pomogyiak közül közvetlen a falu előtti balkézt maradó dombon jelenleg szélmalom áll, s hír szerint régi temetkezési helyet képez, míg a negyedik, Bánfalu felé fekvő domb jelenleg is die Burg „Burghügl“ néven ismeretes és hagyomány szerint ott erőd állott, melynek falalapjai állítólag most is láthatók; e helyre jelenleg a fenékvíz miatt sem kocsin, sem gyalog jutni nem lehet, csakis a nyár folyamán lévén megközelíthető. Ugyan Pomogyon az utcza közepén áll, s épúgy, mint Vallán, Gáloson stb. helyen haranghelyül szolgáló torony, mely azonban annyiból érdekesebb, mert a csúcsát díszítő vas szélkakason az 1639. évszám és alantabb CISHA vagy GISHA felirat áttört betűkben olvasható; a MOG vagy M—G felirat áttört betűkben olvasható; a vasoszlop egyszer körültekert nyaku, tátottszájú kigyófejben végződik.

Mielőtt az utas Vallára ér, az országút mellett jobbra van egy nagy kavicsgödör, mely jelenleg is használtatik, s melyben hat év előtt mintegy négy négyszög-ölnyi területen egy halomban csontvázak, lószerszám-darabok, sarkantyúk és kengyelvasak, úgy kétélű nyílvégek találtattak. Ezen leletek közül csakis a kengyel volt felhajtható, s arra vall, hogy itt egy kis katonai csapat az ellenség által megsemmisítettén, el is takarított; az egy kengyelvas azonban a kormeghatározásra elégséges támpontot nem nyújt, a kavicsgödör mind a négy meredek partja megvizsgálatván, további kutatásra támpontot nem nyújtott.

Valláról kelet-északnak mintegy negyedóránnyira a jelenlegi falutól a közös legelőn határozott nyomai látszanak a keletről nyugatra vonuló és már jelenlegi szántásokban elvesző egyenes utcának, jobbra és balra pedig a házaknak; az utca keleti oldalán van egy domb, melyen keresztül árkok vonattak, azonban néhány vasszegec, csontokon és egy lágy mészkőből épült fal-, bögre- és cserépdarabokon kívül más eredményt a próbaásatás nem nyújtott.

A Historia domus szerint ezen hely, melyet a nép most is „Altdorf“ névvel jelez, az, hol ezelőtt Valla állott, s honnét a Rába-áradások által a lakosság kiszorítottván, a községet jelenlegi helyére építé.

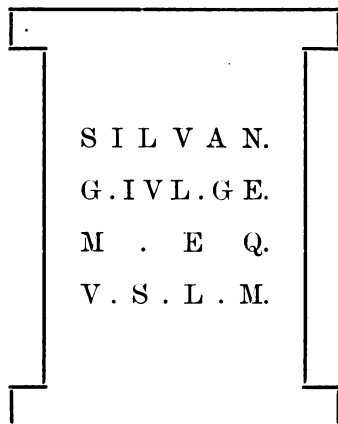
M.-Óvár, 1885 márczius 12-én.

Dr Sötér Ágost.

XXVII. Zurány.

I. Római lelet.

Ezen község magaslatai érdekes római lelhelyet takarhatnak, mert onnét az ú. n. „Bruckerhöhe“-düllőről Bodiczky Kálmán úr szívessege folytán egy Sylvanus az erdők istene tiszteletére szánt „ara“ (oltárkő) adományoztatott egyletünknek ezen felirattal:

(Silvano Gajus Julius geminus eques votum solvit libens merito.)

Ilyen oltárokat pedig a rómaiak többet szoktak egy helyen összehordani, s így e lelhely igen érdekesnek ígérkezik; sajnós, hogy ott ásatási kísérletet az egylet anyagi ereje még lehetővé nem tett, de az ásatás elrendelendő lenne.

M.-Óvár, 1887 február 25-én.

Dr Sötér Ágost.

II. Földalatti üreg. 1895 július 1.

1895 június végén a zurányi jegyző jelenté, miszerint egy új ház építése alkalmával az utcán ásott mészgödörbe az oltott mészszel beleeresztvén, ez rövid idő alatt eltűnt. Másnap a gödör megvizsgáltatván, abban 3—4 irányban földalatti üregek mutatkoztak, minek következtében ennek közelebbi megvizsgálására a fentnevezett egylet fölkérített.

E figyelem folytán az egylet június 16-án tartott választmányi tanácskozásán az ásatás folytatása elhatározatván, július 1-jén a hely színére kirándult dr Sötér Ágost elnök, Ivánfi Ede alelnök és Öshegy József titkár, kik hat munkással a földalatti üregek folytatását konstatálni akarták annyival inkább, mivel földalatti folyosóknak látszanak lenni.

Minthogy azonban az üregek két iránybani ásatás által kihányt földben egy kis római téglá- és ókori cserépedény-darabkán kívül nem találtunk semmit, sem a költségnek megfelelő eredmény nem vala remélhető, a munkát beszüntettük.

Azonban az alelnök Piererben olvasván, hogy Zurányban egy Schloss látható, azon gondolatra jutott, hogy ezen alagútféle üregek talán a nevezett épülettel összeköttetésben voltak. Azonban a Schloss létezéséről senkisésem tudott semmit.

Végre alulirt találkozott főtisztelendő Kiss Gáspár vendégszerető házában Ballabene Raymund dinamitgyár-igazgatóval, ki ezen adat nyomába juttatott. Szerinte t. i. valami Graff Fellner 85 éves földmíves elbeszélése nyomán Zuránytól délre mintegy 2 km.-nyi távolságban az ú. n. Lustwald avar széléin néhány épület alapfalainak vonalai láthatók, melyek a belfalak, vagyis lakószobák rajzát is mutatják. Az alapfalakból a kövek elhordatván, a mélye-

dések begyepesedve bár, volt épületek alapvonalait tisztán jelzik, miről alulirt, kirándulván a hely színére, csakugyan meggyőződött.

Allítólag a bécsi levéltárakban, de a megyeiekben is nyomai találhatók, hogy Mária-Terézia királyné Harrach brucki grófok vezetése alatt gyakran rándult ki a zurányi Lustwald nevű tölgyerdőbe nagy vadásztársasággal. Az erdők a kivágás előtt Féltoronyig húzódtak. Igen valószínű tehát, hogy a Lustwald szélén és két terasszán észlelhető épületes alapvonalon egy Lustschloss (vadászkastély) állott a völgy felé nézve, hol a melléképületekben a vadásztársaság tagjai pihenőt tartának, annyival inkább, hogy ott egy elhagyott kút is látható.

Ezenkívül megtekinté, bár futólagosan, a dinamitgyár telepét, s konstata, hogy a plébániatemplom szentélye csakugyan románkori építmény, sőt a templom alapfalai is itt-ott faragott körészeket mutat.

Ezen ásatás tehát, igaz, csekély eredményt bir felmutatni, de a megye topográfiájához mégis szolgáltatott néhány adatot. Pedig a legkisebb adat is hozzájárul a megye ismeretéhez!

M.-Óvár, 1895 augusztus 14-én.

Ivánfi Ede.

Ezen ásatási jelentések igazolják, hogy az egylet keletkezésekor fölmerült azon aggodalmak, hogy a megye területe nem bir történelmi becsü multtal, s így leletek találhatók nem lesznek, alaptalanoknak bizonyultak, mert alig van a hazában terület, mely annyi lelhelyet nyújthatna, mint Mosonymegye területe, mely e tekintetben valóban classikusnak bizonyult.

Az eddig feltalált lelhelyek is évek során át igénybe veendik az egylet mozgalmas működését, pedig a lelhelyekhez folytonosan még ujonan fölfedezettek járulnak, s így az egyletnek a tevékenységre igen tág tere nyílt már meg és a történelmi tudományoknak nagy hasznára van további tevékenységre hivatva és utalva.

**Az ásatásra fordított idő és a feltárt sírok számának
kimutatása.**

L e i h e l y	Napok	Sírok	Kőszarkophag
	s z á m a		
I. Alsó-Ilmlitz	2	22	1 beszállítva.
II. Bezenye	5	—	
III. Bezenye-Papréti . . .	7	67	
IV. Csúny	21	158	
V. Gáta	1½	6	
VI. Hegyeshalom	1	—	
VII. Hegyeshalom-Mária- liget	½	—	
VIII. Körtvélyes	4	11	2 beszállítva.
IX. Lébeny	2	7	
X. Lébeny-Szent-Miklós	1	—	
XI. Magyar-Óvár	8½	4	
XII. Miklósfalu	4	10	3 elhagyva. 2 beszállítva.
XIII. Német-Járfalu	4	—	
XIV. Nemesvölgy	25	257	
XV. Nezsider	9	33	
XVI. Oroszvár	8	40	2 beszállítva.
XVII. Párndorf	3	—	
XVIII. Pusztasomorja . . .	2	1	
XIX. Rajka	2	—	
XX. Sándorház	1	1	
XXI. Szent-Péter	16	152	
XXII. Szolnok	1	—	
XXIII. Szolnok-Haidhof és Jessehof	2	1	
XXIV. Tarcsa	1	4	
XXV. Ürgéd	1	—	
XXVI. Valla-Pomogy	1	—	
XXVII. Zurány	1	—	
Összesen	134	774	5 drb.

FÜGGELEK.

A MOSONYMEGYEI TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI EGYLET ALAPSZABÁLYAI.

1. §. Az egylet czime:

„Mosonymegyei történelmi és régészeti egylet.“

2. §. Az egylet székhelye:

Magyar-Óvár.

3. §. Az egylet védnöke:

Mosonymegye közönsége.

4. §. Az egylet czélja:

A megyében létező őskori, ókori és középkori műrégiségek gyűjtése, vásárlása és becserélése; ásatások eszközlése és a leleteknek egy, M.-Óvárott felállítandó régiségtárban összpontosítása; a régészet iránti érdeklődésnek felolvasások általi ébresztése és fejlesztése; történelmi kutatások s ezek alapján a megye multjára vonatkozó adatok gyűjtése és közzététele. Az egylet gyűjteménye Mosonymegye tulajdonát képezi.

5. §. Az egylet tagjai.

Az egylet áll: örökös alapító családokból vagy testületekből, melyek egyszer-mindenkorra legalább 100 frttal járulnak az egyleti pénztárba, s melyek bejelentendő tag által képviseltetik magukat; továbbá alapító tagokból, kik saját személyükért egyszer-mindenkorra 50 frtot, rendes

tagokból, kik évenként 3 frtot fizetnek, és tiszteletbeli tagokból, kiket a választmány javaslatára a közgyűlés választ.

A rendes tagok belépése öt évre kötelez, s amennyiben a negyedik év letelte előtt a kilépés be nem jelentetik, további öt évre kötelező marad; elhalálozás vagy a megyéből végleges elköltözés kivételével, mely esetekben az illetőt további kötelezettség nem terheli, ha a végleges elköltözést a választmánynak bejelenté; de ily esetben is az elhalálozás vagy elköltözés évére járó tagsági díj az egyleti pénztárba befizetendő; kiskorúaknak gyám vagy gondnoki beleegyezés nélküli belépése esetében ezek — amennyiben fizetési kötelezettségüknek az elnök által térítvény mellett történendő felszólításra 15 nap alatt eleget nem tennének — az igazgató-választmány által a tagok sorából törölendők.

Ha valamelyik tag ellen oly körülmény forogna fenn, mely az illetőt tisztességes társaságban való megjelenésre érdemtelené tenné, s ha az illető kizárását bármely tag kívánná, az igazgató-választmány a kizárás kérdését fekete és fehér golyók általi ballottage útján dönti el.

Az egylet tagja lehet minden feddhetlen előéletű, mindkét nembeli egyén; továbbá község vagy más erkölcsi személy vagy egylet, mely utóbbiak magukat egy kiküldött által képviseltetik; külföldi egyének csak a m. kir. belügyminiszterium előleges jóváhagyása mellett választhatók meg az egylet tiszteletbeli tagjaiul, a fölvétel az egylet igazgató-választmánya által és mindenkor titkos szavazás útján történik. A választmány szavazatát nem indokolja.

6. §. A tagok jogai és kötelességei.

A tagokat indítványozási és közgyűlésen való szavazati, úgy választási jog illeti meg s az egylet által időszakonként kiállítandó műrégiségeket a tagok ingyen tekinthetik meg. Joguk van saját régiségeiket — tulajdonjoguk fentartása mellett — az egyleti régiségtárban elhelyezni.

Joga van minden tagnak általa fölfedezett helyeken, ha az egylet ott ásatásokat a pénztár terhére nem eszközöltet, saját javára és költségére (természetesen csak a

tulajdonos beleegyezésével) ásatásokat eszközölni, köteles azonban az eredményt bejelenteni és a leletet az egyletnek bemutatni; minden tagnak kötelessége továbbá az egyleti évi járulék előleges rendes befizetése, régiségek, lelhelyek fölfedezésére irányt adó népmondák és hagyományszerű hírek utáni kutatás és az eredmény bejelentése, saját régiségeinek az igazgató-választmány kívánatára évenként két ízben és mindenkor legalább nyolcz napra az egylet régiség-tárabani kiállítása. Eladás esetében az egyletnek elővételi jogot biztosít minden tag.

Az egyleti ásatásokból nyerendő leletek az egylet tulajdonát képezik.

Az egyleti tagok történelmi és régészeti előadásokat tarthatnak és minden hó első hétfő-napján délután 5 órakor a választmány által meghatározandó helyen eszmecserére megjelenhetnek.

7. §. Az egylet vezetése és tisztviselőinek hatásköre.

Az egylet élén Mosonymegye időszerinti főispánja áll mint t. elnök.

Az egylet ügyeit a közgyűlés által öt évre választandó 17 tagból álló igazgató-választmány vezeti, melynek tagjai közül a közgyűlés az elnököt, alelnököt, titkárt, segédtitkárt, könyvtárnokot és pénztárnokot megválasztja.

Az elnök az egyletet hatóságok és egyesek irányában képviseli; tartozik évenként egy rendes közgyűlést összehívni; ezenkívül jogában áll, belátása szerint, bármikor rendkívüli közgyűlés összehívása és kötelessége is 10 tag kívánatára 10 napon belül rendkívüli közgyűlést összehívni; a közgyűlés napjáról és helyéről az egyleti tagok meghívók által értesítendők.

Az elnök csakis szavazat-egyenlőség esetében szavazhat. A tagsági okleveleket a titkárral együtt ő állítja ki; a bevételeket és kiadásokat az igazgató-választmány határozata vagy utólagos jóváhagyása mellett ő utalványozza, öröklik az alapszabályok megtartása és pénztári kezelés fölött; őt illeti a közgyűléseken és igazgató-választmányi gyűléseken

a rend fentartása s ebből kifolyólag a gyűlés felosztatásának joga is.

Az elnökség kezeli mindaddig, míg régiségtárnok választásának szüksége fenn nem forog, a titkár segítségével az egyleti régiségtárt is; tartozik ezen minőségben naplót vezetni, melybe minden egyes tárgy, mely az egyleti régiségtárba kerül, pontosan leiratik, naplószámmal ellátatik, lelhelye, ahol tudva van, följegyeztetik azon körülményekkel (adakozó, vételár stb.) együtt, melyek alatt a régiségtárba került, s az év végével jelentést tesz a közgyűlésnek az évi szaporodásról, mely egy példányban az egylet irattárában marad, másodpéldánya pedig a Magyar Nemzeti Muzeumnak küldetik meg.

Az alelnök az elnöki jogokat és kötelességeket az elnök akadályoztatása esetében gyakorolja.

A titkár és segédtitkár a közgyűlési és választmányi jegyzőkönyvet vezeti és teljesíti az egyletnek választmányilag elrendelt levelezéseit, vezeti az egyleti tagok névkönyvét, szerkeszti és vezeti az évi jelentéseket és egyéb naplókat. A könyvtárnok kezeli a könyv- és okmánytárt. A pénztárnok elnöki ellenőrzés mellett kezeli az egylet vagyonát; rendes számadást vezet s azt évenként a közgyűlésnek előterjeszteni köteles.

Az egyleti tisztviselők az ügy iránti buzgalomból díjtalanul működnek.

8. §. A közgyűlés.

Rendes közgyűlés minden év január havában M.-Óvárrott tartandó.

A közgyűlésen a megjelent tagok többsége határoz.

A közgyűlés rendes tárgyai:

- a) Elnöki jelentés a lefolyt évi működésről.
- b) A számadások megvizsgálása és a pénztári maradvány fölötti intézkedés. Evégett a közgyűlés évenként előre három tagból álló számvizsgáló-bizottságot választ, mely bizottság a számadások és pénztár állapotáról való jelentését a közgyűlésnek bemutatandja.

- c) Az igazgató-választmány 17 tagjának és a tisztviselőknek megválasztása. A szavazás nyíltan történik, csak 10 tag kíváratára rendeltetik el a titkos szavazás.
- d) A tiszteletbeli tagok megválasztása az igazgató-választmány előterjesztése alapján.
- e) Az alapszabályok megváltoztatása és az egyesület feloszlásának kérdése; ez utóbbi azonban csak 10 tagnak egy hónappal a közgyűlés előtt teendő írásbeli indítványára vehető tanácskozás alá és az elnök által a meghívókban mint a tanácskozás tárgya megjelölendő.

Az alapszabályok módosítása, az egyesület feloszlása és ez esetben vagyonának hováfordítása iránt hozandó határozatok foganatosításuk előtt a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszterium elé terjesztendők. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítését annak feloszlása előtt megválasztandó három egyleti tag eszközli.

9. §. Az igazgató-választmány.

Az igazgató-választmány üléseit rendszerint minden hó első hétfőjén délután az elnök által meghatározandó helyen és időben tartja, határoz a tagok fölvétele vagy kizárása fölött; azon határozatai ellen azonban, melyek által valamely egyénnek az egyesületbe való fölvétele megtagadtatik, vagy az egyesületnek valamely tagja az egyesületből kizáratik, az illető egyén vagy egyleti tag a közgyűléshez felfolyamodással élhet.

Hatásköréhez tartoznak az egyesületi adminisztráció összes ügyei, tiszteletbeli tagok megválasztásának indítványozása és azon tárgyak, melyek a jelen alapszabályok és a közgyűlés által megállapított határokon belül fölmerülnek.

Ásatásokat eszközöltet, kiállításokat rendez s az egyesület nevében vétel és csere esetében is jogérvényesen intézkedik. Érvényes határozathozatalra az elnökkel együtt öt tag jelenléte és abszolút többség szükséges. A gyűlési jegyzőkönyv hitelesítése az ülésen választandó egy tag által eszközölendő.

10. §. Azon esetben, ha az egyesület az alapszabályokban meghatározott czélt és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem

tartja, a m. kir. kormány által az egylet, amennyiben további működésének folytatása által az állam vagy az egyleti tagok érdeke veszélyeztetnék, haladéktalanul felfüggesztendő és a felfüggesztése után elrendelendő vizsgálat eredményéhez képest fel is oszlatandó, esetleg az alapszabályok legpontosabb betartására — különbeni feloszlás terhe alatt — kötelezendő.

M.-Óvár, 1885. évi február hó 13-án.

Nagy Kristóf s. k.,
titkár.

Dr Sötér Ágost s. k.,
elnök.

27.888
VII. szám.

Látta a magyar királyi belügyminiszter.

Budapesten, 1885. évi május hó 26-án.

A miniszter helyett:

(P. h.)

Beniczky s. k.,
államtitkár.

GYAKORLATI ÚTBAIGAZÍTÁS RÉGI SÍRMEZŐK TUDOMÁNYOS FELKUTATÁSÁRA.

Azon lendület, melyet újabb időkben hazánkban a régészet iránti érdeklődés tekintetében észlelhetünk, már számos lelhely felkutatását eredményezé. De legtöbb esetben a lelhelyek feltárása körül nem gyakorolják azt a szorgos figyelmet és óvatosságot, mely elkerülhetetlen, hogy az ásatás tudományos értékkel birjon. Szakszerű figyelem mellőzésével történt ásatás, bármily értékes leletek halmoztassanak is fel, ha a síronkinti elkülönítést és az egyes sírok iránya, méretei, leletek fekvési helye és egyéb észleletek följegyzését elmulasztják, az ily ásatás nem más, mint sírok feldúlása, s az ily ásatásból nyert leletek tudományos fontossága olyannyira elenyészik, hogy minden szakembernek méltán azt kell óhajtania, hogy a leletek inkább maradjanak továbbra is a föld ölébe rejtve, míg azokat szakember tárja fel, mintsem felületes feldúlások által tudományos értéküktől megfosztassanak.

Azért talán nem teszek rossz szolgálatot az ügynek, hogy ha e téren 16 évi működésem ideje alatt 774 sír feltárása körül szerzett tapasztalataimat közrebocsátom, az ügy iránti buzgalomból eredő azon kérelemmel, hogy mindenki, aki akár hivatalból, akár bármi más oknál fogva régi sírmező vagy lakótelep ásatásához fog, azokat figyelemben részesíteni szíveskedjék.

Szakszerű ásatás vezetésére csak az intelligens osztályhoz tartozó egyén lehet hivatva; de ilyen kutató az idők

viszontagságaihoz, a szabad ég alatti fárasztó munkához, bármily edzett legyen, nincs úgy szokva, mint egy közönséges munkás, egészségének megóvása tehát az ásatás eredményének biztosítására okvetlen szükséges, mert a lelhelyet étkezés ideje alatt sem szabad elhagynia, mihelyt már konstataált sír áll rendelkezésre, s igen czélszerű, ha az éjeket is a lelhelyen tölti, amire egyébiránt sokszor a lelhely fekvése is kényszeríti. Ha a lelhely közelében szerezhető tisztességes éjjeli nyugvóhely, akkor a napi leletek kellő biztonságba helyezése és megbízható ör alkalmazása mellett éjjelre a lelhelyről távozhatik, azonban oly esetben, midőn közelében nem kaphat tisztességes nyughelyet, czélszerűbb az éjet is a lelhelyen sátor alatt tölteni, mert itt jobban kinyugodhatik, miről juhászakban a földre szórt szalmán átvirrasztott éjszakákon elég bő tapasztalatokat nyertem.

A test kellő megóvásáról igen szükséges gondoskodni, mert a legedzettebb test is kimerül. Rendszeres ásatáshoz kívánatos szobanagyságu katonai tábori sátor, mely szél, eső és a függélyes déli napsugarak ellen, vagy szükség esetében éjjel is menhelyet nyújt. Ezen sátor felszerelését képezze egy-egy vezető részére szükséges egy üres szalmazsák, mely a sátor felállításakor megtöltendő, egy szarvasbőr, kaucsuk és egy gyolcslepedő, továbbá egy lószőr-vánkos és 1 drb szappan, fésű és kefe; könnyű cipő, vitorlavászon vagy más barnaszínű könnyű szövetből gamáslis nadrág és munkászubbony, széleskarimájú, könnyű kalap; legalább háromszori felváltáshoz szükséges keményítettlen fehérnemű, egy egész melegebb tartaléköltözék és két plaid, mely takaróul is szolgálhat. Több zsebkendő és törülő ruha; edény, csakis három egymásba illő kisebb ónozott pléh főzőedény, melybe egy theafőző és szűrő is becsomagolható, vadászkesz, villa és kanállal ellátva s bőr vadászphár. Élelmi és gyógyszer: csokoládé, kétszersült, néhány doboz konzerv, egy-egy üveg bor, cognac és rum, thea és czukor. Gyógyszerül pedig: eczet vagy eczetaether ájulás ellen, kamillacseppek görcs ellen, dower-por hasmenés ellen, chinin láz ellen, borkő és rhebarbara-por törött czukorral, egyenlő mennyi-

ségben keverve, szorulás ellen, timsó, mely használat előtt feloldandó, orrvérzés, migrän-csepp pedig fejfájás ellen és angol sebtapasz kisebb sérülések betakarására. Vízet tisztán nem szabad inni és néhány csepp cognac vagy rummal kell keverni; enni csak mértékletesen szabad.

Az ásatáshoz szükséges szerszámok és eszközök: 3 m. hosszú kötélajtorja, mert a sírok mélysége sokszor 2 m. mélységet meghalad, s azokba leereszkedni és felmászni másképp majdnem lehetetlen, különösen testesebb egyénnek, mire azon tapasztalat vezetett, hogy a vezetésem alatti egyület alelnökét, Ivánfi Ede urat hat erős munkás is alig birta felszínre juttatni. Egyéb szerszámok és eszközök: minden munkás legyen ellátva egy vasásával és vaslapáttal, s mindig két munkásra számítandó egy csákány; az ásatást vezető részére pedig szükséges 2 drb 6 cm. széles, lapos, vékony, de mégis erős, 30 cm. hosszú nyéllal ellátott véső, 2 drb époly hosszú nyelű könnyű bányászesákány, melynek egyik vége hegyes, másik vége pedig 6 cm. széles; végre két 50 cm. hosszú nyelű kis vaslapát. Ezen szerszámok azért szükségesek két példányban, hogy ha egyik vagy másik eltörik, ne akadjon meg a munka.

A méretek eszközlésére egy delejtű és centiméterekre beosztott 2 $\frac{1}{2}$ m.-es mérőpálca, mely a hely színén métermérték segélyével készítendő; egy zsebkönyv, néhány darab czeruza és 100 drb karó (legjobb szőlőkaró) és egy valaska.

Szükségesek továbbá tartályok, és pedig egy vékony gyalult deszkából készült és vékony vaspléh-pánttal megerősített, kulccsal vagy lakattal elzárható, 80 cm. magas, 40 cm. széles faláda, ebbe félig üres szivar- és dohánydobozok helyezendők el, másik fele vattával és csomagoló-papírral töltendő meg.

Ezen felszerelvényekkel ellátva, hozzáfoghatunk az ásáshoz, melynél figyelemben tartandók a következő ásatási szabályok: sírmező vagy laktelep rendszeres ásatásához két vezető és ezek mellé 10, legföljebb 12 munkás szükséges, miért is az esetre, ha már betanított munkás rendelkezésre nem áll, legalább 20 munkás rendelendő meg, kik kettesével

a kutató árokhelyek kijelölése után munkába állíttatnak; egyik a csákánynyal vagy ásóval dolgozik, a másik a vaslapáttal hányja ki a földet akként, hogy a termőréteget az árok egyik oldalára, a rossz földet a másik oldalára dobja; ez igazítja az oldalakat is, hogy így azok és az árokfenék mindig simák maradjanak. A két vezető felosztja magának az árkokat és szorgosan felügyel, hogy azok fenekén és oldalain nem észlelhető-e földvegyülék; ilyennek fölfedezése esetében már a munkás értelmisége és szorgalma is megfigyelhető, úgy, hogy a munka esti beszüntetésekor oly munkás, aki nem válik be, elbocsátható. Ha ily árokban, mely 1 m. szélességben ásandó, szabályos alaku földkeverék mutatkozik, valószínű, hogy azon helyek sírt jeleznek, s azért, ha a földvegyülék az árokban egyenszögű négyszög-

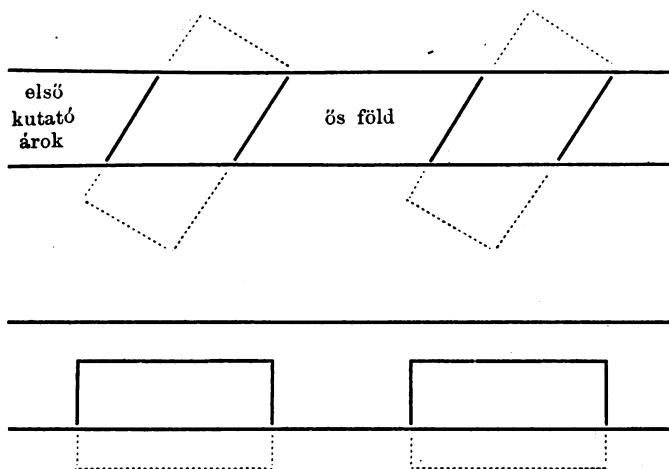
	a		a		a	
első kutató árok	föld- vegyülék	ős föld	föld- vegyülék	ős föld	föld- vegyülék	
	b		b		b	

ben jelentkezik, akkor a kutató árok iránya helyes, mert éppen a sír hosszoldalán függélyesen fut, miért is annak mélyítését abbahagyva, egyik munkással a sír *a* betűvel jelölt végén, másikkal *b* betűvel jelölt végén ásatunk lefelé, mert így a sírok közötti terület felásásának fölösleges munkája eszik, ami által különben is a sírmező térképi fölvétele nehezítettetné meg. Ha a földkeverék nem egyenszögű négyszög-alakban, hanem az árok fenekén rézsútosan jelentkezik, avagy az árok fenekén hosszában mutatkozik, akkor az ásás abbahagyandó s ezen mindkét irányu sír hosszoldalaitól függélyes irányban új árkok kezdendők.

Nagyon feltűnő földkeverék csak oly sírmezőn fordul elő, hol a temetkezéskor már vastagabb húmuszréteg létezett, mint péld. a szent-péteri sírmezőnél, hol a sír magasabb

része kavicsos vegyülékéből, mely húmusrétegben fekszik, mélyebb része pedig kavicsréteg közt fekvő fekete föld-vegyüléke által jeleztetik.

Más sírmezőn, péld. a nemesvölgyin, erre sem lehet támaszkodni, mert a lejtőn, melyen ezen sírmező fekszik, a temetkezés után képződött a húmusréteg, s így a sírokban földvegyülék nem látható, s azért e helyen csak a vízmosásban fölfedezett két sír hosszoldalára függélyesen vont árkok útján a két sír egymástóli távolságának figyelembe tartásával eszközlött ásatás által valék képes új sírokat

találni, és pedig akként, hogy a munkások főkötelessége vala az ásásnál arra ügyelni, hogy hol hatol be az ásó könnyebben a földbe. Egy réteget rendesen sajátkezűleg ástam fel, s habár a nemesvölgyi sírmező talán 1300 éves, a sírokban a föld mégis lazább, mint a sír melletti föld, s azért ily helyen eleinte a sírokat a kéz érzéke útján kerestem föl, később azonban rendszeres fekvésüknél fogva oly biztosan vettem, hogy a gyepen egyszerűen a méret után kiczövköltem és nagyon ritkán tévedtem. Kifáradni, elcsüggedni sohasem szabad. Volt esetem Nemesvölgyön, hogy két már konstatált sír között egy harmadikat vélel-

meztem, miért a gyepen annak valószínű helyét kijelölve, ásásához két munkást állítottam, ezek 1 m.-nyi mélységben abbahagyták az ásást azzal, hogy ott nincs sír, oda állítottam tehát egy ügyesnek bizonyult embert, aki 190 cm. mélységig leásott és eleinte, keze érzéke után ítélve, hitte, hogy sírt ás, de ekkor ez is kijött azon jelentéssel, hogy ott nincsen sír, mire legügyesebb és legszálasabb munkásomat küldtem a sírba, aki még 20 cm.-nyi réteget hányt fel, s erre az is jelenté, hogy már ő s kavicsban dolgozik és ott sír nem lehet; leszállottam tehát magam és a lábvégénél az ásót egész hosszába belenyomván a földbe, az ásóval felborított hant csúcsán volt két lábujj és ekként akadtam csak egy gyönyörű bronzleleteket nyújtó kettős sírra.

Minden egyes sír ásása akként eszközözlendő, hogy a sír azon végén, melyben a lábat feküdni hiszszük vagy tudjuk, a munkás mindig 40 cm.-rel mélyebben dolgozzék, mint a fejnél levő munkás, vagyis az ásás nem vízszintesen, hanem rézsútosan történik, mert az ásóval a lábszárbán kevesebb kárt okozunk, mintha azzal a koponyába bökünk. Ha a lábnál 1 m.-nyi mélységben leletre még nem akadunk, az egyik munkást eltávolítjuk új árok ásásához, illetve sírkereséshez és a másik egymaga folytatja a munkát a jelzett rézsútós irányban, míg a lábszárba nem akad, ekkor az egyik vezető a sírba ereszkedik, míg a másik vezető a többi munkásra ügyel fel, részint, hogy ne temessék be a sírt, vagyis a helyes iránytól el ne térjenek, részint pedig, hogy a lábnál mélyebben ne dolgozzanak, s ha csontra akadtak, az ásást abbahagyják, különben megteszik, hogy maguk kihányják az egész sír tartalmát, zsebre vágván ami nekik tetszik.

A sírba leereszkedett vezető először is kis vésőjével a lábvégénél vékony rétegek fölnyesésével keresi a sírbőgrét, mely csakis igen óvatos munka mellett menthető meg, mert sokszor csakis nyílt tüznél szárított földkeverékből állván, legtöbb esetben a föld súlya alatt már összenyomódott vagy szétrepedt, ha azonban a bögre talpán áll, a föld nyomása azt egyenletesen töltvén ki, a bögre is ép, s ekkor

körülötte minden földet el kell nyesni, úgy, hogy a legkisebb erő alkalmazása nélkül elvehető legyen.

A bögre tartalmához nem nyulunk, hanem a bögrét azonnal a sírszámmal ellátva, a sátorba vitetjük és jól betakartatjuk, hogy sem szél, sem pedig nap vagy levegő ne érje, különben menthetetlenül szétreped; az alkalmazott óvatosság esetében azonban estig kiszárad, úgy, hogy korhadéktartalmát kis késsel ki lehet bökni.

Meglévén a bögre, a benne vagy mellette levő vezető feláll, hogy dereka kiegyenesedjék, a munkás pedig a bögre kivételekor lazított földet kihányja, ekkor a vezető megfordulva, a lábujjakkal folytatja bányászcsákányával a föld felását, s először kitakarja az alsó lábszár-csontokat, melyeknek fekvéséből rendszerint meghatározható, hogy az emberereklye egykoron mely nemhez tartozott, mert a női sírban az alsó lábszárak egymás mellett majdnem párhuzamosan fekszenek, a felső lábszárak pedig sokkal jobban szétágaznak, mint a férfitemnél, míg utóbbinál az alsó lábszárak is szétágaznak; az alsó lábszárak környékén rendszerint nincs lelet, de a térdnél már jobban kell vigyázni, mert innen kezdve már remélhetünk női sírokban orsó-gombot és késpengét, férfisírokban fegyvert, kardot, csákányt, nyilvégeket, esetleg késpengét.

Legszorgosabb figyelmet igényel a medenczecsont körüli hely, mert női sírban gyűrű, karperecz, férfisírban, és pedig rendszerint fekete (bőr) korhadék között jönnek napfényre gyönyörű smaragdszínben a patinás szíjvégek, szíjcsatok és kapcsok, melyek igen sokszor a medenczecsont alatt fekszenek, s ha a vezető a medenczecsonton fekete-séget vagy zöld színt észlel, a bronzlelet biztos. A nyert leleteket vattába burkolva, a sírszámmal ellátott dobozba helyezzük és folytatjuk a feltárást fölfelé, különös figyelemmel a karcsontokra, melyek sokszor kifeszítve fekszenek, úgy, hogy ha nem vigyázunk, gyűrű és karperecz könnyen a sír oldalában marad. A mell kezdeténél női sírokban különös gond fordítandó a gyöngyökre; a földet ujjainkkal elmorzsoljuk és mihelyt egy gyöngyre akadunk, az egész

föld a rostán átszítálandó; a nyak környékén szokták a legtöbb gyöngyöt, néha a fibulát is találni, azért ehelyütt ezek miatt, valamint a fülönfüggők miatt, igen lassan kell működni; a fülbevalók a száj vagy fül üregében, sőt a koponya belsejében is lehetnek. Époly vigyázatot igényel a férfisir, mert a gerinczsontok fölött találhatók bronzkapcsok, csatok és fibulák. Fülönfüggőt 774 sír közül csak egy férfisirban találtam.

Ha a koponyát meg akarjuk menteni, akkor csakis a nyakcsont alatti mellcsontig szabad ásni; ekkor ott, hol a koponyát véljük, egy földgömböt faragunk ki, melyben a koponya benne van, s ezen földgömböt a sírszám megjelölésével a sátorba betakarjuk épúgy és azon okból, mint a bögréket; ha ezen földgömb kiszáradt, kis késsel lefaraghatjuk a koponyát takaró földet, egyébként a koponya okvetlenül szétválk.

Ezzel egy sír feltárását befejezván, fölveszszük az egyes leletek fekhelyét, illetőleg már följegyzett észleletek és méreteken kívül a fekvésirányt, a sír mélységét és szélességét s egyéb észleleteinket.

Az elmondottak természetesen oly sírmezőre vonatkoznak, melyben a csontvázak még jobb karban feltalálhatók, péld. Nemesvölgyre, hol a márgás talaju lejtőről a víz lefolyván, az emberereklyék sokkal jobban ellenállottak az enyészetnek, mint ugyanazon fajú néptörzs szent-péteri sírmezőjén, vagy a több századdal újabbkoru papréti sírmezőnél, hol 67 sírban csak három koponya volt található és a csontváz rendesen el volt korhadva. Ily helyeken az ásás akként eszközözlendő, hogy a sír végén ásatunk a sír fenekénél egy lábbal mélyebb gödröt és a sírban a lábszár táján egy átmetszetet nyessünk le, ebben meg fogjuk találni a lábszár-csontokat jelző két sárga, 2—3 cm. átmérőjű pontot; ezen pontok segélyével ásunk mindig beljebb a sír végéig.

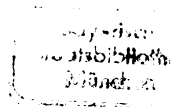
Egy sír leletei kellően elcsomagolandók és elkészítendő az ásatási napló, melyre nézve következő rovatokat ajánlok:

S í r		Á s t a	T e t e m						L e l e t e k			Egyéb méretek
folyó szám	mély- sége		férfi	nő	gyerm.	kettős	többes	hossza	anyaga	megnevezése	darab- szám	
1												
2												

melyeket kitöltvén, a nem szükséges emberereklyéket méreteik följegyezése után a sírba visszatehetjük és azt behányatjuk akként, hogy a rossz föld ismét alul, a termőréteg pedig felül kerüljön; a sír négy-négy sarkát pedig egy-egy szőlőkaró beverésével jelöljük meg.

Ekként bevégzettvén egy sír ásatása, legczélszerűbb, hogy a vezetők már a test kiegyenesedése czéljából is szerepet cseréljenek és a második vezető vegye át a második sír feltárását, amihez azonban nekem nem igen volt szerencsém, mert 774 sír közül 726-ot kellett magamnak kiásni és csakis 48 sírt tártak fel mások.

A sírmező ásása befejezésével vagy az ásatás megszakitása esetében is, a már kitárt sírokat jelző szőlőkarók figyelembe vétele is, egymástóli távolsága és iránya megméréseivel az egész sírmezőt térképileg fölveszszük, azután a szőlőkarókat kiszedetjük, mert habár czélszerű lenne, ha azok a sírmező teljes feltárásáig helyükön maradhatnának, ez különösen nyílt téreken csakis költséges ör alkalmazása mellett lenne elérhető.

TARTALOM-JEGYZÉK.

ELSŐ RÉSZ.

	Oldal
I. Az egyesület alakulása	1
II. Az egyesület fejlődése, tevékenysége és jövője	4
III. Az egyesület személyi viszonyai.	15
Egyesület tagjai:	
I. Tiszteletbeli tagok	15
II. Örökös alapítók	16
III. Alapítók	16
IV. Rendes tagok	17
IV. Az egyesület tisztikara	22
V. Az egyesület vagyoni viszonyai	24

MÁSODIK RÉSZ.

Az egyesület gyűjteményei:

I. Régi bankjegyek	35
II. Éremgyűjtemény	36
Éremadományok, ársók és vétetek	47
III. Fénykép-gyűjtemény	48
IV. Képtár	49
V. Könyvtár	49
VI. Okiratok	64
Jankovits Antal levéltára	65
VII. Régiségtár, régiségek és sírleletek	87
VIII. Térképek	93

HARMADIK RÉSZ.

Régészeti ásások és kutatások:

I. Alsó-Ilmitz	94
II. Bezenye	96
III. Bezenye-Papré	98
IV. Csúny	117
V. Gáta	165
VI. Hegyeshalom	172

	Oldal
VII. Hegyeshalom-Márialiget	172
VIII. Körtvélyes	173
IX. Lébeny	176
X. Lébeny-Szent-Miklós	181
XI. Magyar-Óvár	181
XII. Miklósfa	185
XIII. Német-Járfalu	191
XIV. Nemesvölgy	193
XV. Nezsider	228
XVI. Oroszvár	240
XVII. Párndorf	249
XVIII. Pusztá-Somorja	250
XIX. Rajka	253
XX. Sándorház	253
XXI. Szent-Péter	255
XXII. Szolnok	272
XXIII. Szolnok-Haidhof és Jessehof	273
XXIV. Tarcsa	278
XXV. Ürgéd	280
XXVI. Valla-Pomogy	282
XXVII. Zurány	283

FÜGGELÉK.

A mosonymegyei történelmi és régészeti egyesület alapszabályai . . .	287
Gyakorlati útbaigazítás régi sírmezők tudományos felkutatására . .	293

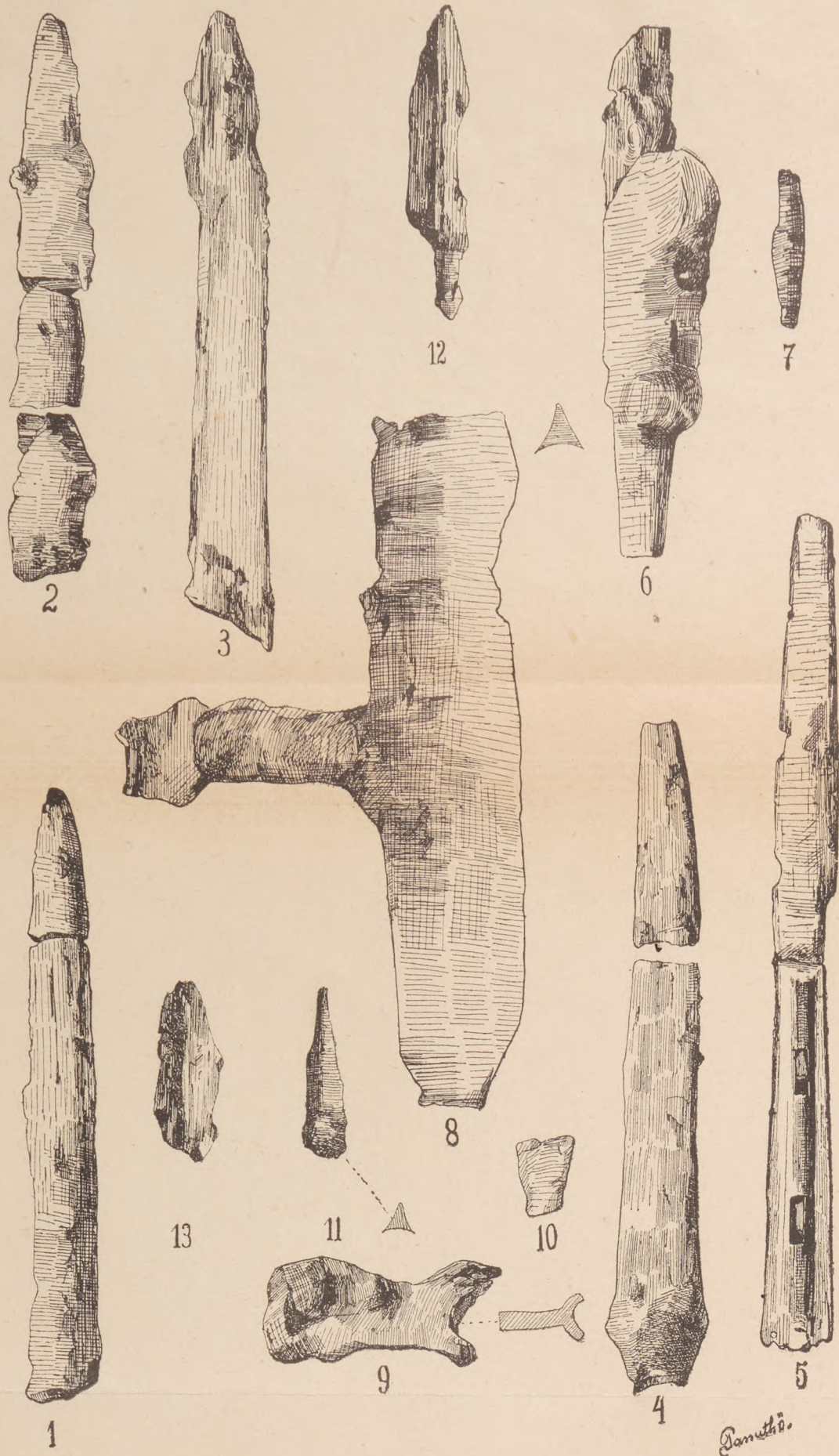

SAJTÓHIBÁK.

Oldalszám:	Sorszám:	Hibás:	Helyesbítés:
7	21	tagjai	helyett: <i>tagja.</i>
7	27	mai	„ <i>maig.</i>
10	13	pogány-anyalai	„ <i>pogánygesti.</i>
11	27	Bercsenyi	„ <i>Bercsényi.</i>
72	9	Piora	„ <i>Fiora.</i>
78	28	Szitvay	„ <i>Zsitvay.</i>
83	24	szász	„ <i>száz.</i>
95	27	fülő	„ <i>fülü.</i>
98	34	uradalmi	„ <i>községi.</i>
206	7	felkutatandó	„ <i>felkutatandók.</i>
256	17	perime	„ <i>pereme.</i>
271	22	öt	„ <i>ott.</i>

A 17-ik oldal 12-ik sorában látható kereszt (†) tévedésen alapszik és elhagyandó.

Szent-péteri sírleletek.

Donath.

yo / T302

5

